

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

ISSN-1857-9779

Б И Л Т Е Н
НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

Број 1112

Скопје, 1 декември 2015 година

Издание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Ул. „Гоце Делчев“ бр. 9, 1000 Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИНА

Уредник на издавачката дејност на УКИМ:

проф. д-р Велимир СТОЈКОВСКИ, ректор

Уредник на Билтенот: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска - Цветановска

Бр. _____

5.8. 2013

Скопје

Предмет: Материјали за Билтенот за објавување на веб-страницата на УКиМ

Согласно член 132, став 5 од Законот за високото образование („Сл. весник на РМ“ бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011 и 123/2012), на веб-страницата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, од бројот 1059 од 15 август 2013 година, ќе се објавуваат рефератите за избор во наставно-научни, научни и соработнички звања, рецензиите за подобност на темата и оспособеноста на кандидатот за вршење научна работа, прегледите на одобрените докторски дисертации, прифатените магистерски и специјалистички теми, рецензиите на учебници и учебни помагала, како и рефератите за доделување на звањето почесен професор и титулата почесен доктор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. По објавување на материјалите на веб-страницата, факултетите и институтите за своите потреби, истите треба да ги отпечатаат во материјална форма за да можат да ги достават на членовите на наставно-научниот, односно научниот совет. Поради тоа, потребно е сите материјали што се предвидени за објавување во Билтенот на Универзитетот, благовремено да ги доставувате во **електронска форма**.

Поради усогласеност и униформност на текстовите потребно е материјалите за објавување да се доставуваат како Microsoft Word 2003 документи во кои исклучиво ќе се користи системскиот фонт **Georgia**. Овој фонт содржи богато множество на кирилични (македонски, српски, руски), латинични (со различни видови на надредени знаци), грчки и други знаци. Варијанта на овој фонт со корегирани знаци во италик формата за македонските букви **‘ђ’**, **‘п’**, **‘т’**, **‘з’** може да се добие во компјутерскиот центар на УКиМ на барање на факултетот. Исто така, таму може да се добие софтверско решение со кое може да се испрограмира тастатурата на персонален сметач кога работи под Windows XP оперативниот систем при притискање на копчето **‘`’** во македонска поддршка да се добие знакот **‘ѐ’**, а при притискање на копчето **‘~’** во македонска поддршка да се добие знакот **‘ѝ’**.

Поради запазување на роковите за објавување на материјалите во Билтенот, но и на веб-страницата, ве молиме, рефератите откако ќе бидат лекторирани, да ја доставите оригиналната верзија (лекторирана со потписите), а електронската верзија да ја доставите на e-mail адресата: t.basevski@ukim.edu.mk (so mali bukvi).

Неблаговремено доставените материјали и оние кои нема да бидат напишани согласно упатството нема да бидат објавени во тој број, туку ќе бидат поместени за објавување во наредниот број од Билтенот, односно откако ќе ја добиеме бараната верзија.

Ви благодариме за соработката.

Со почит,

Проректор

Проф. д-р Коле Василевски

Изготвил: Т.Б.

Одобрил: К.М.

Содржина на Билтен број 1112 од 1 декември 2015 година

ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на ракописот **Векторска и линеарна алгебра** од авторот **Зоран Мисајлески** пријавен на Градежниот факултет во Скопје.....8-15
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Градежниот факултет во Скопје (**Никола Лазаров, Зоран Тодосовски, Никола Узунев**).....16

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Планирање на локален економски развој - со посебен осврт на општина Штип**, изработена од м-р **Ивана Јорданова**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....17-22
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Фундаментални процеси на стратешкиот менаџмент на перформанси – современи предизвици и перспективи**, изработена од м-р **Весна Василева**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....23-33
3. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Управување со знаење и градење одржлива конкурентска предност на компаниите**, изработена од м-р **Андријана Богдановска Ѓуровиќ**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....34-43
4. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Менаџмент на услуги во институции од јавниот сектор во Република Македонија**, изработена од м-р **Дејан Крстевски**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....44-51
5. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Ширење на претприемничка култура во Република Македонија како значаен фактор за прилагодување на земјата кон европските стандарди**, изработена од м-р **Снежана Какуринова**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....52-59
6. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Економскиот факултет во Скопје (**м-р Катерина Фотова, м-р Самије Бајрами**).....60

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во звањето доцент по предметот патологија на Медицинскиот факултет во Скопје (**ас. д-р Рубенс Јовановиќ**).....61-77
2. Реферат за избор на доцент по предметот микробиологија со паразитологија на Медицинскиот факултет во Скопје (**д-р Татјана Грданоска**).....78-102
3. Реферат за избор на научен соработник по предметот анатомија на Медицинскиот факултет во Скопје (**д-р Аце Додевски**).....103-128
4. **Приговор** на Рефератот за избор на асистенти-докторанди по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1110 од 2.11.2015 година, поднесен од м-р сци. д-р **Марија Здравеска**.....129
5. **Одговор** на Рецензентската комисија на приговорот на Рефератот за избор на асистенти-докторанди по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1110 од 2.11.2015 година.....130
6. **Приговор** на Рефератот за избор на наставници во сите звања по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година, поднесен од **ас. м-р д-р Дејан Спасовски**.....131-138
7. **Одговор** на Рецензентската комисија на приговорот на Рефератот за избор на наставници во сите звања по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година.....139-140
8. **Приговор** на Рефератот за избор на наставници во сите звања по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година, поднесен од **проф. д-р Андон Чибишев**.....141-154
9. **Одговор** на Рецензентската комисија на приговорот на Рефератот за избор на наставници во сите звања по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година.....155-158
10. **Приговор** на Рефератот за избор на наставници во сите звања по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година, поднесен од **насл. доц. д-р Весна Ристовска**.....159

11. **Одговор** на Рецензентската комисија на приговорот на Рефератот за избор на наставници во сите звања по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година.....160-161
12. **Приговор** на Рефератот за избор на 3 наставници по предметот гинекологија и акушерство на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година, поднесен од **проф. д-р Весна Антојска и проф. д-р Марјан Стојовски**.....162-163
13. **Одговор** на Рецензентската комисија на приговорот на Рефератот за избор на 3 наставници по предметот гинекологија и акушерство на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година.....164-171
14. Рецензија на ракописот **Систематска и топографска анатомија на човекот – втор дел од авторите Добрила Тосовска-Лазарова, Наташа Јаневска Наќева, Марија Папазова** пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....172-174
15. Рецензија на ракописот **Микробиологија и паразитологија за фармацевти** од **група автори од Катедрата за микробиологија** на Медицинскиот факултет во Скопје.....175-178
16. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Лабораториска дијагноза и следење на инфлуенца вирусите во Република Македонија – проспективна студија за проценка на три методи од прим. д-р Голубинка Бошевска, м-р сци.** пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....179-183
17. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Ефикасност на фракциониот ласер во обновувањето на кожата од м-р Андреј Петров**, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....184-194
18. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Медицинскиот факултет во Скопје (**Валентина Андова, Сава Пејковска**).....195

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања од наставно-научната област социологија на образованието, по предметите: социологија на образованието, религиски системи, мултикултурно образование и социологија на културата, за студиските групи одделенска настава на албански наставен јазик, предучилишно воспитание на албански наставен јазик и библиотекарство на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје (**д-р Емиљ Сулејмани**).....196-219
2. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања од наставно-научната области (дисциплини) педагогија, дидактика и андрагогија, по предметите: дидактика, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, методика на воспитна работа, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, методика на наставата со надарени деца, за групите одделенска наставата и предучилишно воспитание, андрагогија, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на децата, за групата предучилишно воспитание, на албански наставен јазик на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје (**д-р Теута Шабани**)..220-234

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Финансиско учество на вработените во работењето на друштвата од м-р Самир Љатиф** поднесена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....235-243

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања по група предмети од областа (дисциплина) географија (основи на географија, заштита на животната средина туризмот и заштита на животната средина, култури и цивилизации и заштита на природното наследство) на Институтот за географија при Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Олгица Димитровска**).....244-258
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Природно-математичкиот факултет во Скопје (**Јасмина Ангелевска, Зоран Момчиловиќ**).....259
3. Преглед на прифатени теми за изработка на специјалистички труд на Природно-математичкиот факултет во Скопје (**Маја Оцевска**).....260

ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Ентерококи од македонски сирења: структура на популација, антибиотска резистентност, биогени амини и присуство на бактериоцини и вирулентни детерминанти** од **м-р Сандра Мојсова** пријавена на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје.....261-266

ФАКУЛТЕТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за драмски уметности во Скопје (**Илија Циривири**).....267

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Реферат за избор во соработничко звање-асистент по предметите од наставно-научната област основи на електротехниката на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**м-р Благоја Марковски**).....268-277
2. Реферат за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област компјутерска техника и информатика на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**Горан Јакимовски**).....278-281
3. Реферат за избор помлад асистент по предметите од наставно-научната област компјутерска техника и информатика на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**Маја Маленко**).....282-285
4. Реферат за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**м-р Валентин Раковиќ**).....286-299
5. Реферат за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област преносни електроенергетски системи на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**м-р Јорданчо Ангелов**).....300-306
6. Реферат за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**м-р Томислав Шуминоски**).....307-316
7. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**Маја Автовска, Викторија, Марјан Наумовски**).....317

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област механизација на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (**д-р Иле Цанев**).....318-326
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Влијание на условите на средината врз развојот на популацијата на јаболковиот црв (*Laspeyresia pomonella* L., *Lepidoptera: Tortricidae*) и неговите природни непирјатели во Јужна Србија** од **м-р Катерина Николиќ**, пријавена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.....327-347
3. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (**Јасминка Гиновска**).....348

ФАКУЛТЕТ ЗА ЛИКОВНИ УМЕТНОСТИ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за ликовни уметности во Скопје (**Антонио Јаневски**).....349

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на ракописот **Културна антропологија**, од авторот **проф. д-р Илија Апески**, пријавен на Филозофскиот факултет во Скопје.....350-355
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Иницијалното образование на наставниците во функција на воспитната работа на училиштето**, од **м-р Катерина Митевска Петрушева**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....356-361

3. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Филозофскиот факултет во Скопје (**м-р Симонида Миљковиќ**).....362
4. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски труд на Филозофскиот факултет во Скопје (**Елена Попоска, Оливер Илијев, Дејан Азевски, Маја Арнаудовска, Садудин Садики, Горан Здравковски, Давид Петров, Ана Гошева, Марица Јованова**).....363-364

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Херменевтика на поезијата на Анте Поповски** од **м-р Атина Кичева**, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....365-370

ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Шумарскиот факултет во Скопје (**Борис Најдовски**).....371

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Улогата на супервизијата на осигурителните компании во стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија** од **м-р Оливера Клиначарова**, пријавена на Економскиот институт во Скопје.....372-380

ИНСТИТУТ ЗА ЗЕМЈОТРЕСНО ИНЖЕНЕРСТВО И ИНЖЕНЕРСКА СЕИЗМОЛОГИЈА

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Оцена на сеизмичката повредливост на типични армиранобетонски мостовски конструкции со повеќе распони во Република Македонија**, од **м-р Марија Витанова**, пријавена на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија во Скопје.....381-385

ИНСТИТУТ ЗА ФОЛКЛОР „МАРКО ЦЕПЕНКОВ“

2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Фолклорот и неговата уметничка транспозиција во дел од симфониското творештво кај македонските композитори** од **м-р Гоце Гавриловски** пријавена на ЈНУ Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје.....386-392

ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во сите наставно-научни области од наставно-научното поле информатика на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје (**д-р Дејан Спасов**).....393-407

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ВЕКТОРСКА И ЛИНЕАРНА АЛГЕБРА“ ОД АВТОРОТ
ЗОРАН МИСАЈЛЕСКИ

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Градежниот факултет, бр.02-2/139-146, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот, Векторска и линеарна алгебра, од авторот доц. д-р Зоран Мисајлески, наменет за студентите на Градежниот факултет, за предметот/-ите математика 1, математика 2, математика и одбрани поглавја од математика, избрани се проф. д-р Никита Шекутковски и проф. д-р Валентина Миовска.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Градежниот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. ОПШТ ДЕЛ

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	Векторска и линеарна алгебра
Назив на предметната програма:	математика 1, математика 2, математика и одбрани поглавја од математика
Назив на студиската програма:	Градежништво; геодезија; геотехника
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	Ракописот е предвиден за 1/3 (20 часа) од програмата по предметот математика 1 (4+4) и 1/3 (15 часа) од математика 2 (3+3), при студиските програми градежништво и геотехника. Истиот материјал се користи во сродните предмети математика (4+4), со фонд од 28 часа и Одбрани поглавја од математика (4+4), со фонд од 7 часа, при студиската програма геодезија.
Предметот математика 1 на градежниот факултет е задолжителен предмет со фонд на часови 4+4, број на ЕКТС-кредити-9 и се слуша во прв семестар. Предметот математика 2 на Градежниот факултет е задолжителен предмет со фонд на часови 3+3, број на ЕКТС-кредити-7 и се слуша во втор или седми семестар. Предметот математика на Градежниот факултет е задолжителен предмет со фонд на часови 4+4, број на ЕКТС-кредити-9 и се слуша во прв семестар. Предметот одбрани поглавја од математика на Градежниот факултет е задолжителен предмет со фонд на часови 4+4, број на ЕКТС-кредити-9 и се слуша во седми семестар.	
Реден број на изданието:	прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 250 страници (формат В5, текст 12,5x19 cm), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12 pt.

	Текстот е поделен во 7 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 100 слики.

РЕЦЕНЗЕНТИ

- 1. Проф. д-р Никита Шекутковски, редовен
професор на ПМФ, Скопје
с.р.**
- 2. Проф. д-р Валентина Миовска, вонреден
професор на ПМФ, Скопје
с.р.**

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р НИКИТА ШЕКУТКОВСКИ

Краток опис на содржината:	Ракописот „Векторска и линеарна алгебра” од авторот доц. д-р Зоран Мисајлески е работен според делови од предметната програма на предметите математика 1 и математика 2, на студиските програми градежништво и геотехника и според делови на предметната програма на предметите математика и одбрани поглавја од математика на студиската програма геодезија на првиот циклус на студии на градежниот факултет во Скопје. Ракописот се состои од 250 страници поделени во 6 глави, а има и литература и содржина. Во поглавјето 1 со наслов „Броеви” се разработени темите: реални броеви, математичка индукција, биномна формула, комплексни броеви и кубна равенка. Второто поглавје носи наслов „Детерминанти” и во него се обработуваат својствата на детерминантите и нивната примена во решавањето на системи линеарни равенки. Во третото поглавје „Матрици” се обработуваат основните поими и својства на матриците, како и нивната примена во решавањето на системи линеарни равенки. На крајот се дефинирани поимите сопствена вредност и сопствен вектор. Четвртото поглавје е именувано „Векторска алгебра“. Дефинирани се операциите собирање на вектори и множење на вектор со број, како и поимите скаларен производ, векторски производ и мешани производ на вектори, а разгледувани се и нивните својства. „Аналитичка геометрија” е насловот на петтото поглавје, во кое се дефинирани основните поими од аналитичката геометрија, како и различните видови равенки на рамнина и права. Потоа се

	разгледува аналитички заемниот однос меѓу две прави, две рамнини и права и рамнина. Во шестата глава која носи наслов „Специјални површини“, разгледани се конусните, цилиндричните и ротационите површини, како и површините од втор ред. Последниот параграф во сите шест глави е „Задачи“, и во него се дадени голем број на решени задачи од соодветната тема.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Ракописот содржи делови кои се соодветни со предвидените во предметните програми по предметите математика 1, математика 2, математика и одбрани поглавја од математика на студиите на Градежниот факултет.
Предлози за потребни корекции:	Малубројните забелешки се доставени до авторот
Оцена на ракописот:	Материјалот е изложен систематски, со математичка строгост, јасен и концизен стил на изразување. Големите број решени задачи го надополнуваат и дообјаснуваат изложениот материјал. Со ова е овозможено лесно совладување на наставната материја. Ракописот е напишан на литературен македонски јазик со задржување на вообичаената терминологија.
Категоризација:	Учебник (за делови од предметите математика 1, математика 2, математика и одбрани поглавја од математика)
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 250 страници страници (формат В5, текст 12,5x19 cm), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12 pt. Текстот е поделен во 6 поглавја и содржи 100 слики. Врз основа на погоре изнесеното, ПРЕПОРАЧУВАМ овој ракопис да го користат студентите од првиот циклус студии на Градежниот факултет како учебник по предметите математика 1, математика 2, математика и одбрани поглавја од математика, кој содржи делови предвидени со соодветната предметна програма, но можат да го користат и студенти од факултети во чии наставни програми се опфатени содржините што се обработуваат во овој ракопис.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник наменет за студентите на Градежниот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Никита Шекутковски
с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р ВАЛЕНТИНА МИОВСКА

Краток опис на содржината:	Ракописот „Векторска и линеарна алгебра“ од авторот доц. д-р Зоран Мисајлески е работен според делови од предметната програма на предметите математика 1 и математика 2, на студиските програми градежништво и геотехника, и според делови на предметната програма на предметите математика и одбрани поглавја од математика, на студиската програма геодезија, на првиот циклус студии на Градежниот факултет во Скопје. Ова е прво издание на овој ракопис. Ракописот се состои од 250 страници поделени во 6 глави, а има и литература и содржина. Првата глава „Броеви“ е поделена на 6 параграфи. Разработени се темите: Реални броеви, Математичка индукција, Биномна формула, Комплексни броеви и Кубна равенка. Втората глава „Детерминанти“ е поделена на 3 параграфи. Дадени се дефиницијата и својствата на детерминантите, како и нивната примена во решавањето на системи линеарни равенки. Третата глава „Матрици“ е поделена на 7 параграфи. Дадени се основните поими и дефиниции за матриците, нивната примена во решавањето на системи линеарни равенки, а на крајот се дефинирани и сопствените вредности и вектори. Четвртата глава „Векторска алгебра“ е поделена на 7 параграфи. Освен основните поими за векторите, дефинирани се операциите собирање на вектори и множење на вектор со број. Дефинирани се и скаларниот производ, векторскиот производ и мешаниот производ на векторите, а разгледувани се и нивните својства. Петтата глава „Аналитичка геометрија“ е поделена на 7 параграфи. Дефинирани се

	основните поими од аналитичката геометрија, разгледани се различните видови равенки на рамнина и на права и е разгледуван заемниот однос меѓу нив. Во шестата глава „Специјални површини“ (3 параграфи) разгледани се конусните, цилиндричните и ротационите површини, како и површини од втор ред. Последниот параграф во сите шест глави е „Задачи“, и во него се дадени голем број на решени задачи од соодветната тема.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Ракописот содржи делови предвидени со соодветната предметна програма по предметите математика 1, математика 2, математика и одбрани поглавја од математика на студиите на Градежниот факултет.
Предлози за потребни корекции:	Предлозите за корекции и забелешките се доставени до авторот.
Оцена на ракописот:	Ракописот е напишан на литературен македонски јазик. Материјалот е изложен систематично, со јасен и концизен стил на изразување и со задржување на вообичаената терминологија, како и на математичката строгост. Големiot број решени задачи го надополнуваат и дообјаснуваат изложениот материјал. Со ова е овозможено лесно совладување на наставната материја.
Категоризација:	Учебник (за делови од предметите математика 1, математика 2, математика и одбрани поглавја од математика)
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 250 страници страници (формат В5, текст 12,5x19 cm), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12 pt. Текстот е поделен во 7 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 100 слики. Врз основа на изнесените аргументи, овој ракопис можат да го користат студентите од првиот циклус студии на Градежниот факултет како учебник по предметите Математика 1, Математика 2, Математика и Одбрани поглавја од математика, кој содржи делови предвидени со соодветната предметна програма, но можат да го користат и студенти од факултети во чии наставни програми се

	опфатени содржините што се обработуваат во овој ракопис.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник за соодветните делови по предметите математика 1 и математика 2, математика и одбрани поглавја од математика, примарно наменет за студентите на Градежниот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Валентина Миовска
с.р.

ПРЕГЛЕД

НА ОДОБРЕНИ МАГИСТЕРСКИ ТЕМИ НА ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Никола Лазаров, дипл. град. инж.	Методологија за проценка на геотехнички анализи на деформации на долен строј кај железници	Methodology for assessment of geotechnical deformation analysis for rail way substructures	доц. д-р Златко Зафировски	21.10.2015 02-2/139-184
2	Зоран Тодосовски дипл.град.инж.	Спрегнати меѓукатни плочи со профилиран челичен лим	Composite floor slabs with profiled steel sheet	проф. д-р Тони Аранѓеловски	21.10.2015 02-2/139-183
3	Никола Узунов, дипл.град.инж.	Материјали за врска на бетони со различна старост	Materials of the structural bonding between concrete with different age	проф. д-р Горан Марковски	21.10.2015 02-2/139-182

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
ПЛАНИРАЊЕ НА ЛОКАЛЕН ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

– СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ОПШТИНА ШТИП,

ИЗРАБОТЕНА ОД КАНДИДАТКАТА М-Р ИВАНА ЈОРДАНОВА,
 ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 120 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 64/00, 49/03, 113/05 и 51/07), членовите 56, 57, 58, 59, 60 и 61 од Правилникот за единствените основи за организирање на постдипломски и докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 7/2001) и член 39 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а според Одлуката на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, под бр. 0202-2108/2, донесена на седницата одржана на 30.10.2015 година, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов ПЛАНИРАЊЕ НА ЛОКАЛЕН ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ – СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ОПШТИНА ШТИП, поднесена од кандидатката м-р Ивана Јорданова.

По внимателното и опстојно прегледување на докторската дисертација, Комисијата му го поднесува на Наставно-научниот совет следниов

ИЗВЕШТАЈ

ОПФАТ И СОДРЖИНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Докторската дисертација содржи вкупно 183 страници, од кои на текст отпаѓаат 174 страници, а користената литература е приложена на 9 страници.

Концепциски погледнато, содржината на дисертацијата е логично систематизирана и се состои од следниве поглавја:

Апстракт	
Содржина	(стр. 1-2)
Вовед	(стр. 3-5)
Глава I – Локален економски развој	(стр. 6-30)
Глава II – Планирање на локален економски развој	(стр. 31-53)
Глава III – Искуствата од планирањето на локалниот економски развој во одделни земји-членки на ЕУ	(стр. 54-102)
Глава IV – Планирање на локалниот економски развој во Република Македонија	(стр. 103-138)
Глава V – Планирање на локалниот економски развој на општина Штип – перспективи за развој	(стр. 139-170)
Заклучни согледувања	(стр. 171-174)
Користена литература	(стр. 175-183)

Во *воведот* на дисертацијата, кандидатката ја појаснува актуелноста на истражуваната проблематика. Потоа ги дефинира предметот, целите и задачите на истражувањето, како и користениот методолошки пристап. Во завршниот дел од

воведот, во кратки црти е презентирана материјата што е обработена и презентирана во дисертацијата.

Во *првата глава* под наслов „Локален економски развој“, кандидатката сеопфатно го дефинира и го анализира процесот на локален економски развој, кој, едноставно кажано, го подобрува квалитетот на живот во една општина или регион. Јавните институции, приватниот сектор, јавно-приватните партнерства, невладините организации, асоцијации и групи се главните носители на процесот на локален економски развој. Кандидатката, во овој дел, посебен акцент става на клучната улога која ја има финансиската поддршка во процесот на креирање и спроведување на политиките за локален економски развој.

Сепак, следењето на ефикасноста на процесот на локален економски развој се обезбедува преку статистичката презентација на одреден број на индикатори. Притоа, во овој дел, кандидатката се фокусира на објаснувањето на одредени позначајни индикатори за локален развој, како што се: бројот на населението и неговите природни и механички промени, финансиите, животната средина, инфраструктура, образованието, културата, спортот, социјалните и здравствени услуги, урбаниот и рурален развој, и други.

Кандидатката, на крајот на овој дел од докторската дисертација, се обидува да објасни зошто е значаен процесот на локален економски развој. Со овој процес, на општините им се дава право да управуваат со сопствениот економски развој, но им се делегира и значителна одговорност за самиот тој процес. Согласно со тоа, секоја општина планира како рационално да ги искористи финансиските средства за да постигне одредено повисоко ниво на развиеност, со цел да обезбеди повисок животен стандард за населението и да стане пријатно место за живот на своите граѓани.

Во *втората глава* насловена „Планирање на локален економски развој“, кандидатката м-р Ивана Јорданова се фокусира на процесот на планирање на локалниот економски развој. Кандидатката со право констатира дека планирањето на локалниот економски развој е стратешко планирање, кое е долгорочно и во себе ги содржи идните активности и задачи кои една општина ќе ги презема за да ја оствари својата цел. Притоа, посебно внимание е посветено и на основните карактеристики на планирањето на локалниот економски развој.

Во рамките на оваа глава, кандидатката, преку проучување на соодветна литература и научно и практично засновани методологии, ги објаснува најзначајните карактеристики на основните фази на планирање на локалниот економски развој: организирање на почетните напори, изработка на конкурентна проценка, изработка на стратегијата за локален економски развој, имплементација на стратегијата за локален економски развој и фазата на следење и вреднување на стратегијата за локален економски развој. Со доследно спроведување на сите овие фази при изработката на стратегија за локален економски развој, се добива стратешки документ кој претставува усогласена визија (од страна на сите релевантни страни) за идниот развој.

Третата глава на дисертацијата носи наслов „Искуствата од планирањето на локалниот економски развој во одделни земји-членки на ЕУ“. Во неа подетално се анализирани основните карактеристики, територијалната организација, како и институционалните и законските основи на системите на планирање на локалниот економски развој во ЕУ како целина, како и во следните земји-членки на ЕУ – Германија, Словенија и Бугарија.

Кандидатката, на почетокот, ја презентира регионалната политика на ЕУ, чија основна цел е да се намалат значителните економски, социјални и територијални диспаритети кои постојат помеѓу регионите во Европа. Таа со право укажува на фактот дека регионалната политика на ЕУ е насочена кон подобрување на конкурентноста на регионите во ЕУ, со што би требало да се обезбедат економски раст и развој и да се креираат нови работни места. Притоа, регионалната политика на ЕУ е финансирана од трите главни фонда: Европскиот фонд за регионален развој, Европскиот социјален фонд и Фондот за кохезија. Секако, постојат и други фондови и инструменти наменети за посебни цели, и тоа:

- Инструменти за посебна поддршка – JASPERS, JEREMIE, JESSICA, JASMINE;
- Фонд на солидарност на Европската унија;
- Инструмент за претпристапна помош.

Во наредните подделови, кандидатката м-р Ивана Јорданова ги анализира и ги презентира искуствата од планирањето на локалниот економски развој во Германија, Словенија и Бугарија. Притоа, за секоја земја акцент става првенствено на територијалната организација, а потоа на планирањето на ЛЕР согласно со правната и институционалната рамка.

Во *четвртата глава* со наслов „Планирање на локалниот економски развој во Република Македонија“, кандидатката се фокусира на анализа и објаснување на законските и институционалните основи на процесот на планирање на локалниот развој во Република Македонија. Во својата анализа, кандидатката поаѓа од територијалната организација во Република Македонија. Притоа, посебно внимание посветува на планирањето на регионалниот и локалниот развој, како и на презентирање на дел од планските документи, законски акти и институционалната рамка поврзани со регионалниот и локалниот развој.

Притоа, како резултат на опсежната анализа на постојната состојба во оваа област, м-р Ивана Јорданова дава конкретни препораки за унапредување на регионалниот и локалниот развој во Република Македонија, а во тие рамки и за зголемување на ефикасноста на процесот на планирање на истите.

Последната *петта глава* од дисертацијата носи наслов „Планирање на локалниот економски развој на општина Штип – перспективи за развој“. Таа претставува одредено заокружување на анализата од претходните глави, бидејќи во неа се аплицирани веќе стекнатите сознанија.

Овој дел е најзначајниот дел од докторската дисертација и во него е направен обид да се изработи стратегија за локален економски развој на општина Штип. Притоа, во почетокот на овој дел е ставен посебен акцент на планирањето на регионалниот развој на Источниот плански регион. Имено, со разгледување на состојбата со Источниот плански регион дојдено е до заклучок дека овој регион има голем број на ресурси и можности, кои е потребно правилно да се насочат и адекватно да се реализираат.

Следствено, согласно со достапните информации за општина Штип, кандидатката вложила сериозен напор и подготвила стратегија за локален економски развој на општина Штип, преку која таа правилно ги воочува проблемите со кои се соочува оваа општина и нуди сопствени согледувања и насоки за решавање на истите. М-р Ивана Јорданова, преку изработката на стратегијата за локален економски развој на општина Штип, прави сериозен обид за практична примена на теоретските сознанија, презентирани во претходните делови на докторската дисертација. Како

резултат на тоа, со стратегијата за локален економски развој на општина Штип се соогледуваат главните стратешки определби за идниот економски развој на оваа општина, како и активностите кои се однесуваат на конкретните развојни цели, истовремено согледувајќи ги и начините на имплементацијата на стратегијата поткрепени со различните институции и извори на финансирање.

Во рамките на последниот дел насловен *Заклучни согледувања*, кандидатката ги сумира сознанијата до кои доаѓа во текот на истражувањето и оди чекор понатаму со извлекување конкретни препораки за унапредување на системот на планирање на локалниот развој во општина Штип.

Литературата која е користена од страна на кандидатот при изработката на докторската дисертација содржи 85 библиографски единици. Насловите во основа се од странски автори и тоа во најголем број од англосаксонското говорно подрачје, но користени се и низа наслови на стручни публикации од домашни автори, како и статии, извештаи и закони. Освен тоа, наведени се и неколку релевантни интернет-страници на домашни и странски институции од кои се преземени бројни студии и неопходни статистички податоци.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ И ПРЕДЛОГ

Трудот на кандидатката м-р Ивана Јорданова со наслов „Планирање на локален економски развој – со посебен осврт на општина Штип“ претставува комплексна и научно издржана докторска дисертација, која по пат на теоретско и емпириско истражување пристапува кон современа и актуелна проблематика.

Предмет на истражување е целосната анализа на процесот на планирање на локалниот економски развој, како значителен и неминовен процес во работата на општините, кој подразбира насочување и користење на постојните ресурси кон областите на кои најмногу се потребни. Анализата на процесот на планирање на локалниот економски развој послужи како основа за изработка на стратегија за локален економски развој на општина Штип.

Целта на истражувањето е да се помогне во подоброто разбирање на потребата од планирање на локалниот економски развој во Република Македонија, како процес во кој јавниот и приватниот сектор ги здружуваат своите можности и ресурси за да постигнат одредено ниво на економски развој. Согласно на ова, во оваа докторска дисертација се понудени насоки за подобрување на планирањето на локалниот економски развој во Република Македонија, а истовремено е направен обид и е изработена стратегија за планирање на локалниот економски развој на општина Штип. Оттука, главниот придонес на докторската дисертација е во понудувањето на насоки за поуспешно планирање на локалниот економски развој во македонските општини и во изработката на стратегијата на локален економски развој за општина Штип.

Задачите од кои се појде во истражувањето се следниве:

- објаснување на процесот на локален економски развој, неговото дефинирање, согледување на институционалната рамка и финансирањето на ЛЕР, како и согледување на индикаторите за следење на овој процес;
- анализирање на планирањето како неминовен процес при секаков вид на управување и дефинирање на планирањето на локалниот економски развој, преку неговите карактеристики и фази;

- согледување на искуствата од планирањето на ЛЕР во одделни европски земји;
- анализирање на планирањето на локалниот економски развој во Република Македонија, притоа согледувајќи ја институционалната и правната рамка;
- согледување на планирањето на регионалниот развој во Источниот планскиот регион и планирањето на ЛЕР во Општина Штип.

Трудот на кандидатката м-р Ивана Јорданова претставува резултат на користење истражувачка методологија што се одликува со аналитички и критички пристап. Кандидатот вложува континуиран напор за постигнување што поголема објективност во проучување на проблематиката, без внесување предрасуди и лични предубедувања. На тој начин, констатациите до кои доаѓа се одликуваат со објективност и се базираат на стручна и научна анализа.

Имајќи го предвид претходното, се доаѓа до констатацијата дека на предметот на истражување, т.е. на планирањето на локалниот економски развој, кандидатката им пристапила со адекватен степен на научна објективност и сериозност. Тоа овозможило исполнување на целта на истражувањето, односно добивање сознанија за неопходните предуслови за унапредување на процесот на планирање локалниот економски развој, со посебен осврт на планирањето на локалниот економски развој во општина Штип.

Од аспект на општата структурираност (глави, точки и потточки, нивната големина и пропорции, како и меѓусебната поврзаност на деловите), трудот претставува конзистентна целина. Во технички поглед, дисертацијата е коректно оформена. Текстот е компјутерски среден и лектуриран.

Поаѓајќи од фактот дека докторската дисертација е работена врз основа на претходно дефинирани предмет, цели и задачи на истражувањето, со користење релевантна стручна и научна литература, како и сознанието дека анализираните и истражувачките концепти добија своја потврда во емпириското истражување, ни претставува чест да констатираме дека докторската дисертација ги реализирала очекуваните резултати.

На 25.9.2015 година, текстот на докторската дисертација на кандидатката м-р Иван Јорданова на тема „Планирање на локален економски развој – со посебен осврт на општина Штип“, од страна на менторот беше подвргнат на проверка за плагијаторство преку софтверскиот пакет на Министерството за образование и наука. Истиот ден добиен е повратен Извештај во кој е констатиран степен на совпаѓање од 10,84%.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на сето претходно истакнато, Комисијата има посебно задоволство да констатира дека кандидатката м-р Ивана Јорданова самостојно изработила труд што ги задоволува научно-методолошките критериуми и апликативните стандарди за изработка на докторска дисертација. Оттука, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет:

1. да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно изработена докторска дисертација на кандидатката м-р Ивана Јорданова, под наслов „Планирање на локален економски развој – со посебен осврт на општина Штип“;
2. да определи комисија за одбрана на докторската дисертација;
3. да одобри закажување датум за јавна одбрана на докторската дисертација.

Комисија
за оцена на докторската дисертација

1. Проф. д-р Сашо Ќосев, с.р.
2. Проф. д-р Пеце Недановски, с.р.
3. Проф. д-р Наталија Николовска, с.р.
4. Проф. д-р Методија Несторовски, с.р.
5. Доц. д-р Даниела Мамучевска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРОЦЕСИ НА СТРАТЕГИСКИОТ МЕНАЏМЕНТ
НА ПЕРФОРМАНСИ - СОВРЕМЕНИ ПРЕДИЗВИЦИ И
ПЕРСПЕКТИВИ“,**

**ИЗРАБОТЕНА ОД КАНДИДАТКАТА М-Р ВЕСНА ВАСИЛЕВА,
ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на член 120, став 6 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 64/00, 49/03 ... 51/07), членовите 56, 57, 58, 59, 60 и 61 од Правилникот за единствените основи за организирање на постдипломски и докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и член 39 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а според Одлуката на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, под бр. 0202-1882/2, донесена на 29.9.2015 година, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов **ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРОЦЕСИ НА СТРАТЕГИСКИОТ МЕНАЏМЕНТ НА ПЕРФОРМАНСИ – ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ**, поднесена од кандидатката м-р Весна Василева.

По внимателното и опстојно прегледување на содржината на докторската дисертација, Комисијата му го поднесува на Наставно-научниот совет следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација содржи вкупно 254 страници текст, 18 страници користена литература (236 релевантни изворно користени библиографски домашни и странски единици) и 10 страници прилози. Трудот претставува комплексна научна материја од доменот на стрателгискиот менаџмент на перформанси. Концепциски гледано, содржината на дисертацијата е логично систематизирана, во согласност и во функција на јасно поставената цел, а се состои од:

Вовед		(1-10
стр.)		
Глава I	Стрателгиски менаџмент на перформанси	(11-44
	стр.)	
Глава II	Процес на дефинирање на стратегија	(45-106
	стр.)	
Глава III	Процес на планирање и проектирање	(107-171
	стр.)	
Глава IV	Процес на мерење на перформансите и подготовка	
	на извештаи	(172-214
	стр.)	
Глава V	Анализа на клучните процеси на стрателгискиот	

менаџмент на перформанси во Република Македонија стр.)	(215-245
Заклучок стр.)	(246-254
Литература стр.)	(255-272
Прилози стр.)	(273-282

Во **воведот** на дисертацијата се дефинирани актуелноста на истражувањето, предметот, целта, задачите, како и широчината и длабочината на истражувањето.

Во **првата глава, Стратегиски менаџмент на перформанси**, м-р Весна Василева на почетокот истражувачкото внимание го фокусира кон елаборирање на поимот и карактеристиките на стратегискиот менаџмент на перформанси, при што се осврнува на предностите, недостатоците и причините за негова примена, пристапот при воведување и имплементација на овој концепт од страна на компаниите. Следниот сегмент на оваа глава претставува анализа на историскиот развој на стратегискиот менаџмент на перформанси. Понатаму следува краток осврт на процесите кои го сочинуваат целокупниот процес на стратегиски менаџмент на перформанси: а) процес на дефинирање на стратегија, б) процес на планирање/буџетирање и утврдување на таргети, в) процес на извршување на планираните активности и предвидување, г) процес на мерење на перформансите и изработка на извештаи, д) процес на прегледување и анализа на перформансите и е) процес на наградување и поттикнување на вработените. Во продолжение на првата глава, вниманието е насочено кон улогата и значењето на примената на современите софтверски решенија и системи за управување со перформансите. Во врска со тоа, кандидатката потенцира дека примената на современи софтверски решенија придонесува за поголема ефикасност и ефективност во работењето, меѓутоа за успешна примена на концептот на стратегиски менаџмент на перформанси, покрај софтверските апликации, важна улога и значење имаат луѓето и процесите. Во финалниот дел од оваа глава се анализираат тековните трендови и случувања во глобалната економија и предизвиците кои произлегуваат од нив, а влијаат врз целокупниот процес на стратегиски менаџмент на перформанси. Станува збор за надворешни фактори врз кои компаниите немаат никакво влијание, поради што современите менаџери на компаниите се принудени на

флексибилност, континуирани промени и приспособувања на стилот на управување и организацијата на работењето, што, само по себе, претставува дополнителен предизвик.

Во **втората глава, Процес на дефинирање на стратегија**, м-р Весна Василева прави сеопфатна анализа на карактеристиките и содржината на процесот на дефинирање на стратегија, како иницијална и мошне битна компонента на стратегискиот менаџмент на перформанси. При тоа, детално се разработени поединечните фази и составните елементи, како и различните техники и методи кои се применуваат во рамки на секоја фаза од процесот. Посебно внимание е посветено на крајниот резултат на процесот - изработката на стратегискиот план. Во завршниот дел на оваа глава, кандидатката ги елаборира трите најсовремените алатки за имплементација на стратегијата: системот на урамнотежени индикатори (Balanced Scorecard) и стратегиските мапи (Strategy Maps), призмата на перформанси (Performance Prism) и мапата за креирање на вредности (Value Creation Map). Системот на урамнотежени индикатори или подобро познат како Balanced Scorecard, всушност, се смета за револуционерен концепт кој придонесе за забрзан развој на стратегискиот менаџмент на перформанси, додека останатите два система се претставници на новата генерација на системи за управување и мерење на перформансите.

Во **третата глава, Процес на планирање и проектирање**, кандидатката прави исцрпна анализа на составните делови на процесот на планирање и проектирање. Анализата започнува со детална елаборација и анализа на процесот на изработка на годишниот план на компанијата, познат како буџет, преку кој на оперативно ниво детално се разработува спроведувањето на стратегискиот план на компанијата. При тоа, презентирани се поединечните фази на процесот на буџетирање, со посебен осврт на прифатените позитивни ефекти и корист од примената на буџетите, како и на критиките во врска со традиционалниот начин на планирање. Во денешно време, традиционалниот начин на буџетирање се смета за застарен и несоодветен на современите услови и потребите на современите компании. Од тие причини, примената на алтернативните методологии за планирање како: планирање и буџетирање врз основа на активности, буџетирање од нула, континуирано планирање и предвидување, и надвор од буџетирање бележи тренд на зголемување. Со оглед на брзите промени на пазарните услови и влијанијата на повеќе фактори врз организациските перформанси, современите

компаниите се соочени со потребата од изработка на краткорочни и долгорочни проекции, како и на специфични анализи кои, во крајна линија, имаат за цел да им помогнат на менаџерите во носењето на правилни одлуки. Оттука, предмет на посебна анализа се карактеристиките на проекциите, како и на специфичностите и фазите на процесот на проектирање и предвидување. Исто така, направен е посебен осврт на следниве специфични анализи кои се составен дел на процесот на планирање: анализата на прагот на рентабилност (break even анализа), анализите за утврдување или промена на цена на производ/услуга и инвестициските анализи. Во завршниот дел на оваа глава се елаборирани и анализирани различните традиционални и современи техники и алатки кои се применуваат во процесот на планирање и проектирање.

Во **четвртата глава, Процес на мерење на перформансите и подготовка на извештаи**, истражувањето е фокусирано на специфичностите на процесот на мерење на перформансите и подготовка на извештаи. Ако се земе предвид фактот дека тоа што не се мери не може ни да се управува, станува јасно дека се работи за клучен процес, кој придонесува за следење на остварувањето на поставените цели, како и за подобрување на знаењето на менаџерите и повисок квалитет на одлучувањето. Во почетокот на оваа глава, кандидатката се осврнува на дефиницијата на поимот мерење на перформанси, причините поради кои компаниите континуирано ги мерат и ги следат резултатите, потребата од правилен избор на ефективни мерки за мерење на перформансите и креирање на адекватен систем за следење и мерење на перформансите. Исто така, кандидатката се осврнува на методите на алокација на трошоците, анализата на варијансите, како и на улогата и значењето на добиените резултати во процесот на одлучување. Понатаму се елаборирани специфичностите и карактеристиките, вклучително и на предностите и недостатоците на техниките и алатките за мерење и оценка на перформансите што имаат најголема примена во современи услови: традиционалните сметководствени показатели, системот за управување заснован на активности (Activity Based Management), системот на управување заснован на вредности (Value Based Management), клучните индикатори на перформансите (KPIs), споредбената анализа и примената на најдобри практики (Benchmarking), системот на урамнотежени индикатори (Balanced Scorecard), призмата на перформанси (Performance Prism), и моделот на совршенство на Европската фондација за управување со квалитет (EFQM Excellence Model). Во рамките на оваа глава, одделно е анализиран процесот на

изработка на извештаи, а посебно внимание е посветено на специфичностите на извештаите во зависност од целната група за која се наменети (внатрешни, т.е. извештаи за менаџментот и надворешни, т.е. извештаи за акционерите, банките, државните органи и институции). Во завршниот дел на четвртата глава се анализирани современите алатки за известување – dashboards и scoreboards, кои во последните години наоѓаат сè поголема примена од страна на компаниите во глобални рамки.

Во **петтата глава, Анализа на клучните процеси на стратегискиот менаџмент на перформанси во Република Македонија**, се презентирани резултатите од емпириското истражување спроведено помеѓу дел од македонските компании. Во рамките на оваа глава, кандидатката дава објаснување во врска со методолошкиот пристап, репрезентативниот примерок, структурата и содржината на анкетниот прашалник и начинот на спроведување на емпириското истражување. Во почетокот на оваа глава, кандидатката најпрво се осврнува на бројните современи предизвици со кои се соочуваат компаниите во глобални рамки во последните неколку години. Потоа следува елаборација и анализа на предизвиците со кои се соочуваат македонските компании и нивното влијание врз клучните процеси на стратегискиот менаџмент на перформанси. Во продолжение, кандидатката ги презентира резултатите од истражувањето во врска со практиките и искуствата на македонските компании од примената на трите клучни процеси на стратегискиот менаџмент на перформанси, кои се предмет на интерес и истражување на докторскиот труд. Резултатите од направената анализа даваат целосна и јасна слика за слабостите и недостатоците на постојниот начин на организација и спроведување на клучните три процеси на стратегиски менаџмент на перформанси. Во завршните делови на оваа глава, кандидатката ги сублимира резултатите од истражувањето во вид на перспективни можности и приоритети за подобрување и меѓусебна интеграција на клучните процеси на стратегиски менаџмент на перформанси, како и во вид на конкретни препораки и насоки за понатамошно унапредување на процесите и поголема примена на концептот на стратегиски менаџмент на перформанси од страна на македонските компании.

Во рамките на **заклучокот**, кандидатката м-р Весна Василева ги сумира заклучоците кои произлегуваат од целиот труд, потенцирајќи ги најбитните сознанија во теоријата и практиката од областа на стратегискиот менаџмент на перформанси. Во поглед на искуството и практиките на компаниите во

Република Македонија, кандидатката м-р Весна Василева заклучува дека постои реална потреба за модернизација и подобрување на организацијата и спроведувањето на клучните процеси на стратегискиот менаџмент на перформанси, како и за поголема имплементација на концептот на стратегиски менаџмент на перформанси.

ЛИТЕРАТУРАТА која е користена во овој труд содржи 236 библиографски единици, во најголем број од странски автори, а дел од домашни автори. Користената литература изобилува со книги, материјали и интернет-текстови, базирани на информации од повеќе различни земји, а во најголем дел од англиското говорно подрачје објавени по 2000 година, со исклучок на одделни капитални дела објавени пред тоа.

ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ

Како резултат на динамичните промени на глобалната бизнис-клима и силната конкуренција предизвикана од глобализацијата, брзиот технолошки развој, честите промени на потребите и желбите на купувачите и бројните регулаторни промени, компаниите се соочени со постојана неизвесност и ризик. Истовремено, менаџерите на компаниите се под константен притисок за постигнување на подобри резултати и остварување на стратегиските цели, што во голема мера зависи од начинот на управување со компаниите, како и од организацијата и спроведувањето на одделните процеси на стратегискиот менаџмент. Слабостите и грешките во спроведувањето на процесите многу брзо стануваат видливи, а може да имаат долгорочни непоправливи последици. Сето тоа доведе до промени во начинот на организација и спроведување на клучните процеси на планирање и управување со перформансите. Традиционалните техники, методи и алатки се модифицирани или целосно се заменети со нови, а примената на софистицирани софтверски апликации претставува предуслов за унапредување и интеграција на процесите.

Предмет на истражување на оваа докторска дисертација се современите трендови во спроведувањето на фундаменталните процеси на стратегискиот менаџмент на перформанси. Истражувањето опфаќа анализа на теоретските аспекти и практичните искуства од спроведувањето на три фундаментални процеси: процесот на дефинирање на стратегијата, процесот на планирање и проектирање и процесот на мерење на перформансите и поднесување извештаи

со цел да се добие целосна слика и да се утврдат најдобрите пристапи и практики. Целта на истражувањето е да се идентификуваат клучните предизвици и начинот на кој тие влијаат врз спроведувањето на процесите, како и да се определат приоритетите и перспективите за понатамошно подобрување на процесите и нивна меѓусебна интеграција.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Трудот на кандидатката м-р Весна Василева, под наслов **„Фундаментални процеси на стратегискиот менаџмент на перформанси – современи предизвици и перспективи“**, претставува сеопфатна, комплексна, научно издржана и целно насочена дисертација, која низ теориско и емпириско истражување третира современа и мошне актуелна материја, која не е многу обработувана и елаборирана од страна на македонската научна и стручна јавност.

Докторската дисертација се одликува со оригинален и конзистентен методолошки приод, со критички и аналитички однос кон научно-теоретските и апликативни истражувања од областа на стратегискиот менаџмент на перформанси. Основниот проблем кој е предмет на истражувањето на дисертацијата, фундаменталните процеси на стратегискиот менаџментот на перформанси, е мошне прецизно определен, интегрално заокружен со неговите составни елементи и целосно истражен, според опфатноста и длабочината на утврдените заклучоци на кандидатката м-р Весна Василева.

Изборот на предметот и целите на истражувањето е направен со вистинско чувство за актуелност и дефицитарност на експлицитната проблематика во македонската научна и стручна јавност. Имено, во Република Македонија постои недостиг од релевантна литература, која сублимирано ја прикажува и ја анализира проблематиката поврзана со современите трендови на организација и имплементација на клучните процеси на стратегискиот менаџмент на перформанси, што уште повеќе ја истакнува важноста и потребата од вакви студии.

Анализата на материјата во дисертацијата е изведена на сосема релевантен и добро фундиран начин, што ѝ овозможило на кандидатката извлекување на квалитетни сознанија и заклучоци. Притоа, евидентно е дека

кандидатката поседува одлични познавања на теоријата, но и практични искуства, што ги надополнила со користење на богата референтна литература – релевантни книги, трудови, истражувања и други материјали. Пристапот во изработката на трудот е објективен, аналитички, аргументиран и критички, а користените научни методи само ја зголемуваат вредноста и валидноста на сознанијата, заклучоците и насоките за иден развој.

Општата архитектоника на ракописот (глави, точки, потточки, нивните пропорции по обем и заемна поврзаност на деловите, табелите и сликите) е јасна. Техничкото оформување на докторската дисертација е на високо ниво, а приодот кон материјата е селективен. Текстот во дисертацијата е одлично компјутерски обработен, лектуриран и отпечатен на хартија со висок квалитет. Сликите во докторската дисертација се во боја.

Научниот и стручен придонес на кандидатката се огледа и во успешниот мултидисциплинарен пристап на проучување и осознавање на сложените аспекти на фундаменталните процеси на стратескиот менаџмент на перформанси, како основа за постигнување успех на компаниите.

Дополнителен научен и стручен придонес претставува тоа што кандидатката м-р Весна Василева успеала да направи елаборирање на потребата за значителни промени во пристапот и начинот на спроведување на клучните процесите и имплементација на концептот на стратески менаџмент на перформанси. Потребата од иновативна трансформација на компаниите во Република Македонија и имплементација на концепт на стратески менаџмент на перформанси е реална, што недвосмислено го покажуваат и го потврдуваат резултатите од емпириското истражување.

Проблематиката што ја обработува м-р Весна Василева е актуелна и извонредно значајна за подобрување на перформансите на компаниите. Ова подрачје во последните неколку години ужива врвен научен и практичен интерес, а фундаменталните процеси на стратескиот менаџмент на перформанси во оваа докторска дисертација ги поврзува сите аспекти на едно место. Релевантноста и научниот карактер се потврдуваат преку резултатите од спроведеното емпириско истражување, кои ја покажуваат реалната слика на тековната состојба во поглед на искуствата, практиките, предизвиците и проблемите на македонските компании во контекст на истражуваната проблематика. Ако се има предвид дека користената литература од областа на стратескиот менаџмент, менаџментот на перформанси и управувачкото

сметководство е добро селектирана и релевантна, можеме да заклучиме дека м-р Весна Василева целосно одговорила на поставените цели во оваа докторска дисертација.

Кандидатката на научно издржан начин успеала да ги истражи, теориски и емпириски, клучните процеси на стратегиски менаџмент на перформанси, одделните фази во рамки на секој процес, различните методи, техники и алатки за планирање и управување со организациските перформанси. Во рамките на докторската дисертација се содржани научни согледувања на специфичните аспекти на стратегискиот менаџмент на перформанси и неговите три фундаментални процеси. Со тоа трудот, од една страна, придонесува за идентификување на успешните примери и најдобри практики и нивна практична примена од страна на македонските компании. Од друга страна, докторската дисертација придонесува македонските менаџери полесно да го разберат, да го прифатат и да го имплементираат концептот на стратегиски менаџмент на перформанси.

Посебно постигнување во истражувањето на кандидатката претставува откривањето на клучните слабости и недостатоци на постојните практики, како и идентификувањето на приоритетите и можните перспективи за надминување на тековните состојби и понатамошно унапредување и интеграција на процесите на стратегиски менаџмент од страна на македонските компании. Според добиените резултати од емпириското истражување и понудените решенија, насоки и препораки за во иднина, може да се заклучи дека таа во тоа целосно успеала. Со право можеме да нагласиме дека теоретските и практичните сознанија и заклучоци од оваа докторска дисертација можат да бидат особено корисни за секој македонски менаџер.

Поаѓајќи од фактот дека докторската дисертација во целост е работена според претходно дефинираните предмет, цел и задачи на истражувањето, со употреба на најрелевантна литература од областите на стратегискиот менаџмент, менаџментот на перформанси и управувачкото сметководство, како и сознанието дека анализираните и истражените концепти се потврдија како теоретски и практично релевантни, ни претставува особена чест да констатираме дека докторската дисертација во целост ги остварува очекуваните резултати од неа.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатката м-р Весна Василева, под наслов: **„Фундаментални процеси на стратегискиот**

менаџмент на перформанси – современи предизвици и перспективи“; беше проверена од менторот, преку софтверскиот пакет на проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање од 6,8%.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на сето претходно истакнато, Комисијата има посебно задоволство да констатира дека м-р Весна Василева изработила труд од врвна научна и практична вредност, кој ги задоволува високите нивоа на научно-методолошките и апликативни стандарди за изработка на докторска дисертација. Оттаму, Комисијата има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет:

1. да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно и квалитетно изработена докторска дисертација на кандидатката м-р Весна Василева, под наслов: **„Фундаментални процеси на стратегискиот менаџмент на перформанси – современи предизвици и перспективи“**;
2. да определи комисија за одбрана на докторската дисертација;
3. да одобри закажување на датум за јавна одбрана на докторската дисертација.

Комисија

за оцена на докторската дисертација

1. Проф. д-р Бобек Шуклев,
претседател, с.р.

2. Проф. д-р Љубомир Дракулевски,
ментор, с.р.

3. Проф. д-р Димитар Бојациоски, член, с.р.

4. Доцент д-р Стојан Дебарлиев, член, с.р.

5. Доцент д-р Љупчо Ефтимов, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„УПРАВУВАЊЕ СО ЗНАЕЊЕ И ГРАДЕЊЕ ОДРЖЛИВА
КОНКУРЕНТСКА ПРЕДНОСТ НА КОМПАНИИТЕ” , ИЗРАБОТЕНА ОД
КАНДИДАТКАТА**

**М-Р АНДРИЈАНА БОГДАНОВСКА ЃУРОВИЌ,
ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на член 113, став 6 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 35/08), член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје и член 39 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Економскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, а според одлуката на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, под бр. 0202-1694/2 донесена на 2.9.2015 година, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов

**УПРАВУВАЊЕ СО ЗНАЕЊЕ И ГРАДЕЊЕ ОДРЖЛИВА
КОНКУРЕНТСКА ПРЕДНОСТ НА КОМПАНИИТЕ, поднесена од
кандидатката м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ**

По внимателното и опстојно прегледување на содржината на докторската дисертација, Комисијата му го поднесува на Наставно-научниот совет следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација содржи вкупно 252 страници текст, 22 страници користена литература (296 релевантни изворно користени библиографски домашни и странски единици) и 28 страници прилози. Трудот претставува комплексна научна материја од доменот на стратешкиот менаџмент и управувањето со знаење. Концепциски погледнато, содржината на дисертацијата е логично систематизирана, во согласност и во функција на јасно поставената цел, а се состои од:

Вовед		(1-13 стр.)
Глава I	Конкурентска предност – основа за стратегија на компаниите	(14-57 стр.)
Глава II	Ресурсна теорија на конкурентска предност	(58-72 стр.)
Глава III	Стратешки способности и компетенции како извор на конкурентска предност	(73-91 стр.)
Глава IV	Знаење, организационо учење и управување со знаење како клучни компетенции на компаниите	(92-105 стр.)
Глава V	Модели, процеси и платформи на управувањето	

	со знаењето стр.)	(106-158
Глава VI	Емпириско истражување на влијанието на управувањето со знаењето врз одржливата конкурентска предност кај компаниите во Република Македонија стр.)	(159-242
Заклучок	стр.)	(243-252
Литература		(252-274
Прилози		(274-303
стр.)		

Во воведниот дел од докторската дисертација се опфатени актуелноста на темата, предметот на истражувањето, главните цели на истражувањето и пристапот применет во истражувачката методологија. Наведена е очекуваната применливост на резултатите од истражувањето и е даден планот на изложување на изтражувањето.

Во првата глава, **Конкурентска предност – основа за стратегија на компаниите**, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ на почетокот на истражувачкото внимание го фокусира врз областа на стратегијата од нејзините зачетоци до денес преку разгледување на прашањето: како компаниите постигнуваат конкурентска предност? Во анализата, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ ги опфаќа сите школи на стратегијата кои произлегуваат од литературата посебно обрнувајќи внимание на дефиницијата за стратегијата, делокругот и алатките на стратешкиот менаџмент преку кои се дефинира конкурентската предност. Во оваа глава се врши споредба на најважните школи на стратегијата, кои м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ ги дели на **содржински школи**, како што се школата на планирањето Чендлер (Chandler 1962), на дизајнот Ендрјуз (Andrews 1971), и позиционирањето на Портер (Porter 1980) и **процесни школи** каде што на стратегијата се гледа како на процес т.е. не се прави разлика помеѓу развојот и имплементирањето на стратегијата на Минтзберг (Mintzberg 1987). Во натамошниот развој на првата глава, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ става поголем аспект на школата на позиционирањето на Портер и ресурсниот поглед на стратегијата, бидејќи тие две школи ја дефинираат суштината на конкурентската предност на компаниите.

Појавата на ресурсниот поглед на стратегијата во 90-тите години од минатиот век ја стави компанијата (а не индустријата) во фокусот на стратешката формулација (Horn 2004). Имајќи предвид дека знаењето и управувањето со знаењето се организациски концепти, кандидатката не воведува во натамошната разработка на темата, ресурсната теорија заедно со теоријата на клучните компетенции на Прахалд и Хамел (Prahalad and Hamel 1990) и теоријата на динамичките компетенции на Тис и др. (Teece et.al. 1997), произлегуваат како носечки модели на натамошното истражување. Овие две теории, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ ги издвојува како клучни и критички ги опфаќа во натамошното разработување на Глава 2 и 3 од дисертацијата.

Во втората глава, **Ресурсната теорија на конкурентска предност**, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ критички го опфаќа развојот на мислата за ресурсната теорија за конкурентската предност. Од својот почеток до денес, таа се фокусира исклучиво врз интерната анализа на компанијата и како таква е претставник на интерните модели на создавање конкурентска предност во рамките на стратегијата на компанијата (Penrose 1959; Wernerfelt 1984; Barney 1991; Grant 1991). Како конструкт, таа се заснова врз идејата дека компаниите создаваат одржлива конкурентска предност преку развивање и употребување специфични ресурси на компанијата. Имено, овие ресурси претставуваат конкурентска предност само тогаш кога се вредни, ретки и кога не може да се имитираат. Ресурсите стануваат вредни во одредена општествена комплексност, имплицирајќи дека ресурсите што се спротивставуваат на имитацијата, како што се културата и репутацијата, се резултат на сложени интеракции.

Сепак, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ повикувајќи се на истражувањето на Хал (Hall 1992, 1993) за влијанието на невидливите ресурси врз перформансот на компаниите ја изнесе на виделина идејата дека способноста за управувањето со знаењето (невидлив ресурс) е особено важна за перформансот на компаниите.

Во третата глава, насловена **Стратешките способности и компетенции како извор на конкурентската предност**, кандидатката критички го опфаќа развојот на мислата за ресурсната теорија за конкурентската предност. Во анализата на досегашната литература за ресурсната теорија, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ укажува дека теоријата на конкурентските предности заснована врз ресурсите и врз способностите

покрај тоа што е многу корисен теоретски модел. Како концепт е ограничен во објаснувањето на конкурентската динамика на индустриите, карактеризирана со брзи и непредвидливи промени (Teese et al. 1997; Teese et al. 2007; Eisenhardt and Martin 2000). Оттука, според м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ, најважни во анализата за природата и за влијанието на стратешките ресурси врз конкурентската предност на компаниите се динамичките способности идентификувани од Тис и др. (Teese et al. 1997), со што м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ ја затвора дискусијата за моделите и за процесите на создавање конкурентска предност во организациите.

Во четвртата глава, насловена **Знаењето, организациското учење и управувањето со знаењето како клучни компетенции на компаниите**, се дава осврт на развојот на мислата за организациското знаење, детално опфаќајќи ги термините организациско учење и управување со знаењето како најважните концепти што го операционализираат концептот на живо организациско знаење во компаниите, адекватен на природата на динамичките способности и најсоодветен за избор на оджржлива конкурентска предност. Во овој дел се дефинира организациското знаење и се идентификуваат најважните одредници, систематизирајќи ја литературата за влијанието на организациското знаење врз конкурентската предност на компаниите. Во оваа глава се дефинира и концептот на управување со знаењето како дополнителен термин на поимот знаење и дава воведна дискусија за терминот и за неговите карактеристики во организациите, како и за неговиот потенцијал за развивање конкурентска предност во компаниите во рамките на теоријата за динамички способности дефинирана од Тис и др. (Teese et al. 1997). Според м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ, управувањето со знаењето е стратегија со која се цели да се достави вистинското знаење до вистинските луѓе во вистинското време, помагајќи им на носителите на знаењето да го споделат и во исто време да го стават во употреба на начин што ќе го подобри организацискиот перформанс. Поставено во ваква рамка, управувањето со знаењето се состои од дијапазон на процеси, алатки и структури чија цел е да се зголеми, да се сподели и да се обнови користењето на организациското знаење.

Во петтата глава од дисертацијата **Модели, процеси и платформи на управувањето со знаењето**, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ ги разгледува процесните компоненти на управувањето со знаењето што произлегуваат од анализата на најважните пет модели на управувањето со

знаење: 1) моделот на организациска епистемологија на Вон Крог и Рос (von Krogh and Ross 1995); 2) моделот за управување со знаењето на Нонака и Такеучи (Nonaka and Takeuchi 1995); 3) моделот за управување со знаењето на Чу (Choo 1998); 4) моделот за управување со знаењето на Виг (Wiig 1993); и 5) моделот за управување со знаењето на Бојзот (Boisot 1998). Овие процеси се: 1) генерирање на знаењето, 2) организација на знаењето, 3) дисеминација на знаењето и 4) користење на знаењето.

Покрај овие процесни компоненти, во оваа глава се опфаќаат и три платформи или инфраструктури на управување со знаењето, и тоа: организациска структура, култура и информатичка технологија. Четирите процесни компоненти заедно со трите платформи за управување со знаење се разгледуваат во рамки на петте модели кои се разработени во главата, со посебен осврт на нивното влијание врз конкурентската предност на компаниите.

Во шестата глава, **Емпириско истражување на влијанието на управувањето со знаењето врз одржливата конкурентска предност кај компаниите во Република Македонија**, се опфаќа емпириското истражување, преку поставување концепциска рамка за управување со знаењето со модел и со хипотези. Кандидатката м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ дава пошироко излагање во оваа глава на потребната методологија за истражување која е најсоодветна за тествање на концептуалниот модел заедно со опис на мерките и мерните инструменти за теренското истражување.

Структурното моделирање на наодите од 152 одговорени прашалници од страна на менаџери во македонски компании кои имаат транспарентни процеси на организациско управување го поддржа претпоставениот модел, т.е. докажа дека не сите четири типа на процеси на управување со знаење можат да бидат изедначени со конкурентска предност на компаниите, т.е. конкурентската предност на компаниите произлегува само од четвртиот процес на управувањето со знаење или користење на знаењето. Другите процеси на управувањето со знаењето влијаат врз конкурентската предност преку медијациската улога на процесите на користење на знаење.

Во рамките на **заклучокот**, кандидатката м-р Богдановска Ѓуровиќ ги систематизира најважните согледувања од своето истражување, при што укажува дека концептот на динамичките способности, во кој процесите на користење на знаење се издвојуваат како динамички способности на компаниите е директниот пат преку кој управувањето со знаењето влијае врз

конкурентската предност на компаниите. Во рамките на заклучокот, м-р Богдановска Ѓуровиќ исто така ги наведува и ограничувањата од истражувањето, како и практичната примена на резултатите за македонските менаџери.

ЛИТЕРАТУРАТА која е користена во овој труд содржи 296 библиографски единици, во најголем број од странски автори, а дел од домашни автори. Користената литература изобилува со книги, материјали и интернет-текстови, базирани на информации од повеќе различни земји, а во најголем дел од англиското говорно подрачје објавени по 2000 година, со исклучок на одделни капитални дела објавени пред тоа.

ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ

Во денешно време широко е познато дека живееме во свет во кој знаењето е најважниот фактор за создавање на вредност. Знаењето со голема брзина ги заменува капиталот, монетарните и природните ресурси, станувајќи најтипичниот, истовремено и најпотребниот економски ресурс. Во суштина, знаењето никогаш не ни било занемарлив фактор во работата на компаниите, но е единствен ресурс што е траен, а кој, сепак, мора постојано да се развива, да се надградува, да се пренесува, да се организира и да се користи.

Поради неговата сè поголема важност и единствени карактеристики, способноста на компаниите да управуваат со знаењето се наметнува како стратешка цел што на краткорочен и на долгорочен план влијае врз одржливата конкурентска предност на компаниите, дефинирајќи ја нивната стратегија во новото време. Оттука, управувањето со знаењето има големо актуелно значење не само за регионот во кој ќе се спроведе истражувањето (Република Македонија), туку и за самиот развој на дисциплината управување со знаење.

Предмет на истражувањето на кандидатката м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ е влијанието на компаниската способност за управување со знаењето врз обезбедувањето одржлива конкурентска предност на компаниите што работат во Република Македонија. Пошироката цел на ова истражување е идентификација на сите достапни теоретски модели за управување со знаењето и истражување на влијанието на различните способности и платформи за управување со знаењето врз перформансот на компаниите. Оваа студија е географски ограничена, покривајќи ги компаниите регистрирани за работа во Република Македонија.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Трудот на кандидатката м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ, под наслов **Управување со знаење и градење одржлива конкурентска предност на компаниите**, претставува сеопфатна, комплексна, научно издржана и целно насочена дисертација. Докторската дисертација се одликува со методолошки приод кој е оригинален, со критички и аналитички однос кон научно-теоретските и апликативни истражувања на оваа материја од областа на стратегискиот менаџмент и организациското однесување. Основниот предмет на истражувањето на дисертацијата, конкурентската предност и управувањето со знаењето, е мошне прецизно определен, интегрално заокружен со неговите составни елементи и целосно истражен, според опфатноста и длабочината на утврдените заклучоци на кандидатката м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ. Научниот и стручниот придонес на кандидатката се огледа во успешниот мултидисциплинарен пристап на проучување и осознавање на сложените аспекти на управувањето со знаење како основа за успешноста на овие организации.

Дополнителен научен и стручен придонес претставува тоа што кандидатката согледала дека додека за стратешкиот менаџмент постои многу литература и истражувања, концептот, делокругот и разбирањето за конкурентската предност на компаниите е тема на која се појавуваат разлики во пристапот на постојните теории кои исто така ги рефлектираат различните степени на развој на компаниите, индустриите и економиите. Во еден ваков контекст, управувањето со знаењето како релативно нова насока во областа на менаџментот има потенцијал не само да влијае врз конкурентската предност на компаниите, туку и самата таа да претставува конкурентска предност. Современите компании повеќе не работат во традиционално дефинирани и стабилни индустрии, не се натпреваруваат само со локалните или регионалните конкуренти, напротив границите на индустриите се менуваат секој ден, додека конкуренцијата е глобална. Во таква средина, знаењето, идеите и иновациите се единствената основа за создавање на одржлива конкурентска предност.

Кандидатката м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ, добро ги анализира литературата и претходните истражувања на темата на управувањето со знаењето, и притоа идентификува четири процеси на управувањето со знаењето: 1) генерирање на знаењето, 2) организација на знаењето, 3) дисеминација на

знаењето и 4) користење на знаењето. Притоа забележува дека и покрај тоа што постои голема литература која се обидува да ги систематизира овие процеси во компаниите, сето досегашно знаење во областа се заснова на претпоставката дека управувањето со знаење влијае врз перформансот на компаниите, додека оваа претпоставка многу малку истражувачи се обиделе да ја предизвикаат и докажат. Во исто време, кандидатот забележува дека постоечката литература не нуди добро идентификуван процес кој опишува како управувањето со знаење влијае врз конкурентската предност и перформанс на компаниите. Во таа насока, а преку систематизација на литературата, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ идентификува два можни пата што го објаснуваат влијанието на управувањето со знаење врз конкурентската предност на компаниите, од кои го издвои патот на динамичките способности на Тис и др. (1997, 2007), како најрелеванта рамка за истражување на влијанието на управувањето со знаење врз конкурентската предност на компаниите.

Преку поширока систематизација на постојната литература во двете области на истражувањето, или стратешкиот менаџмент и управувањето со знаењето, м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ заклучува дека сите процеси на управувањето со знаењето самите по себе не создаваат конкурентска предност. Систематизацијата на литературата во областа на управување со знаење направена во синергија со анализата на динамичките способности на Тис и др. (1997, 2007), помогна во градењето на претпоставка за природата на односот на управувањето со знаењето и на конкурентската предност. Како главен заклучок на нејзината анализа се издвои потребата од разграничување на процесите на управување со знаењето во однос на нивната важност за конкурентската предност на компаниите. Во согласност со аргументите од теоријата и од претходните емпириски истражувања, користењето на знаењето, врз основа на својата природа се издвои како конструкт што може да се изедначи со динамичка способност на компаниите. Другите процеси влијаат на конкурентската предност преку нивното влијание врз користењето на знаењето. Структурното моделирање засновано на податоци собрани преку теренското истражување на македонски менаџери ја потврди концепциската рамка и хипотезите за ова влијание.

Релевантноста и научниот карактер на докторската дисертација на м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ се огледа во наодот **дека поставениот концепциски модел емпириски ја докажа еднаквоста на**

управувањето со знаење и динамичката способност на компаниите, нешто што е дел од дискусијата во дисциплината уште од 2002 година, но фокусот во минатата деценија беше поставен премногу тесно врз влијанието на знаењето врз иновативноста на компаниите. Понатаму, поставениот модел ја збогати операционализацијата на моделот СЕЦИ направена од Девенпорт и Прусак (2000), со јасно дефинирање на процесите на користење на знаењето, но и со јасно издвојување на процесите на споделување и трансфер на знаењето, кои не се толку добро дефинирани од претходните истражувачи во областа. На крај, поставениот модел ги потврди мерките за мерење на процесите на управување со знаење поставени од Голд и др. (2001), но исто така ја потврди и точноста на мерките што се создадоа за новите конструкти во моделот. Оттука овие мерки може да се користат за идни истражувања.

Ако се има предвид дека користената литература од областа на управувањето со знаење и стратешкиот менаџмент е добро селектирана и релевантна, концептуалниот модел добро дефиниран и поставен, додека истражувачката методологија систематски разработена, можеме да заклучиме дека м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ целосно одговорила на поставените цели во оваа докторска дисертација.

Поаѓајќи од фактот дека докторската дисертација во целост е работена според претходно дефинираните предмет, цел и задачи на истражувањето, со употреба на најрелевантна литература од областа на стратешкиот менаџмент, конкурентската предност и управувањето со знаење, како и сознанието дека анализираните и истражените концепти се потврдија како теоретски и практично релевантни, ни претставува особена чест да констатираме дека докторската дисертација во целост ги остварува очекуваните резултати од неа.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатката м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ, под наслов: **Управување со знаење и градење одржлива конкурентска предност на компаниите,** беше проверена од менторот, преку софтверскиот пакет на проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање помал од 5,0%.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на сето претходно истакнато, Комисијата има посебно задоволство да констатира дека кандидатката м-р Андријана Богдановска

Ѓуровиќ изработила труд кој ги задоволува високите нивоа на научно-методолошките и апликативни стандарди за изработка на докторска дисертација. Оттаму, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет:

1. да донесе одлука за прифаќање на рецензијата за успешно и квалитетно изработена докторска дисертација на кандидатката м-р Андријана Богдановска Ѓуровиќ, под наслов: **Управување со знаење и градење одржлива конкурентска предност на компаниите;**
2. да определи комисија за одбрана на докторската дисертација;
3. да одобри закажување на датум за јавна одбрана на докторската дисертација.

Комисија
за оцена на докторската дисертација

1. Проф. д-р Бобек Шуклев,
претседател,с.р.
2. Проф. д-р Љубомир Дракулевски,
ментор,с.р.
2. Проф. д-р Владимир Петковски,
член,с.р.
4. Вонр. професор д-р Леонид Наков,
член,с.р.
5. Доц. д-р Стојан Дебарлиев, член,с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „МЕНАЏМЕНТ НА
УСЛУГИ ВО ИНСТИТУЦИИ ОД
ЈАВНИОТ СЕКТОР ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“ ОД М-Р ДЕЈАН
КРСТЕВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО
СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 31.8.2015 година, со Одлука број 0202-1700/2 од 2.9.2015 формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Дејан Крстевски со наслов „Менаџмент на услуги во институции од јавниот сектор во Република Македонија“, во состав: проф. д-р Бобек Шуклев (претседател), проф. д-р Љубомир Дракулевски (ментор), проф. д-р Снежана Ристевска-Јовановска (член), проф. д-р Предраг Трпески (член), и доц. д-р Стојан Дебарлиев (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Дејан Крстевски со наслов „Менаџмент на услуги во институции од јавниот сектор во Република Македонија“, содржи 242 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со слики (11), табели (13), заклучок (стр. 228-242), прилози (249-293) и библиографски единици (стр.243-228), меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 5 (пет) глави, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на дисертацијата се дефинирани актуелноста, предметот, целта и задачите на истражувањето, методологијата за изработка на дисертацијата, како и планот за презентирање на материјата.

Првата глава од докторската дисертација е насловена **Природа и значење на услугите во современата економија**. Во неа се анализирали поимите и дефинирањето на услугите со објаснување на услужниот сектор во денешната економија на глобално ниво, нивната важност и застапеност. Во следниот сегмент на оваа глава се објаснува големината на услужниот сектор во развиените економии со посебен акцент на високото учество во вкупното вработување и трендот на зголемување на тој процент во последниве години. Понатаму следува краток осврт кон улогата на услугите во економијата со давање примери на услуги во секоја од подгрупите (бизнис услуги, трговски услуги, инфраструктурни услуги, општествени/лични услуги, јавна администрација). Во продолжение на првата глава, вниманието е насочено кон наведување на најчесто споменуваните карактеристики на услугите, со што се

разликуваат од производните добра и експлицитно објаснување што тие карактеристики значат. Понатаму се наведуваат компонентите на интегрираниот услужен менаџмент, со претставување на осум одлучувачки варијабли (производ, дистрибуција, процес, продуктивност и квалитет, луѓе, промоција, цена) со кои се соочуваат менаџерите на услужните организации и нивно објаснување. Во финалниот дел од оваа глава се објаснува текот на глобализацијата на услугите почнувајќи од далечната историја сè до денешен ден.

Втората глава, насловена како Градење систем на услуги и менаџирање на услужни операции, кандидатот ја посветува на анализа на дизајнот и развојот на услугите, категориите на иновации кои се значајни при промовирање на нови производи или услуги, факторите што го мотивираат дизајнот и развојот на нови услуги и дава нивно објаснување. Потоа ги образложува општите принципи за дизајн и развој на услуги, систематизира дефиниции за квалитет кои отсликуваат различни перспективи. Посебно внимание посветува во делот на обновување на услугите преку презентација на однесувањето на незадоволните клиенти, посветеноста кон обука и образование преку создавањето на организација која постојано учи. Следниот сегмент на оваа глава претставува анализа на дистрибуцијата на услугите, и тоа: физичка наспроти електронска испорака, креирање на процес на испорака на услугите, опции за испорака на услугите, клиенти кои доаѓаат на место на испорака на услугите, провајдери кои доаѓаат кај клиентите, трансакциите на дофат и на крајот испораката на услуги во сајбер-просторот. Во продолжението на оваа глава се наведува технологијата и нејзината примена во подобрувањето на услугите преку обработката на податоци и информации, стратегиите за влијанието врз побарувачката преку ценовна стратегија, стратегија на резервации, стратегија на циклична побарувачка како и стратегијата на рекламна и продажна промоција. Намалувањето на времето на чекање претставува важна компонента на управувањето со побарувачката и набавката преку управување со побарувачката при чекање, систем на чекање и симулација и негови основни конфигурации. На крајот на втората глава се потенцира развојот на нови услуги преку користење на технологијата, како и се образложуваат причините зошто толку е потребна инвестицијата во технологијата од страна на организациите (зачувување и проширување на пазарниот удел, избегнување на ризици или алтернативни трошоци, создавање на флексибилност за промена на бизнис околината, подобрување на внатрешната околина, подобрување на квалитетот на услуги и интеракција со клиентите).

Во **третата глава, Менаџмент на човечки ресурси во услугите,** кандидатот прави анализа на планирањето на човечките ресурси, нивното селектирање и распоредување, како и обуката и нивниот развој (перманентно усовршување). За таа цел е наведена посебна стратегија на трансфер на обука која вклучува партнерство на три групи актери (обучувач, обучуван и менаџер), како и нивна заемна проактивна улога во процесот на трансфер на обуката со меѓусебна заедничка комуникација. Анализирани е АДДИЕ - моделот кој претставува модел на циклус на обука со карактеристиките (анализа, дизајн, развој на обучувачки материјали, имплементација и евалуација). Во оваа глава, кариерниот развој е потенциран со главна цел да се задоволат потребите на вработените на работното место преку совпаѓање со потребите на организацијата, одржување на задоволството на вработените од работата што ја извршуваат преку поддршка и нивно наградување (развој на јавен имиџ, овозможување на флексибилно време, наградување преку продуктивност, структурирање со делегирана поголема

одговорност, овозможување на користење на објекти од прва класа, компензации преку плата или камата). Потоа се анализира типот на човечки кадар што работи во сферата на услугите. Оваа глава завршува со дефинирање на организациската структура на услужно ориентираните фирми.

Во четвртата глава, Имплементирање на маркетинг стратегии во услугите, на почетокот кандидатот го нагласува целиот пазарен сегмент преку дефинирањето на сегментацијата. Потоа е образложено дефинирањето и креирањето на стратегиска визија на давање услуги со давање на значајност на трите интегративни елементи (позиционирање, вредност/трошоци и нивно поравнување и стратегија/систем за интеграција). Посебно внимание се дава на менаџирањето на односите со клиентите и градење на лојалност, и на моделот на однесување на потрошувачите, факторите кои влијаат врз однесувањето на потрошувачите како и ценовните стратегии на услугите. Во рамките на оваа глава се анализираат и дистрибутивните стратегии на услугите преку управување со маркетинг - каналите, природата на каналите за дистрибуција, објаснување на маркетинг-трговски посредници, образложување на функциите на маркетинг каналот, организација и однесување на каналот на дистрибуција како и одлуки за дизајнирање на каналот. Во финалниот дел од оваа глава се промотивните стратегии на услугите преку промоции на продажба преку дизајнирање на програми за поттикнување на продажбата, директен маркетинг за развивање база на податоци и комуникација со постојни и потенцијални клиенти, односи со јавноста со цел развивање на имиџ на компанијата како и промотивниот микс и неговите инструменти.

Во петтата глава, Анализа на управување со услуги во институции од јавниот сектор во Република Македонија - емпириски сознанија, се анализираат реформите на јавната администрација во Република Македонија низ годините и целите на реформите. Нејзиниот нов модел на функционирање е базиран врз основните начела на владеење на правото, транспарентност, компетентност, стабилност, одговорност, предвидливост, еднаков третман на корисниците, ефикасност и етичност. Опфатени се целите на анализата преку: 1) прибирање на информации за тековната состојба во јавниот сектор, како и проблемите со кој истиот секојдневно се соочува, 2) прибирање информации за техничката екипираност на јавниот сектор, 3) прибирање на информации за јавниот сектор преку механизмите за оценување на потребите и оценувањето на задоволството на клиентите, стандардите за мерење на квалитетот на услугите како и преку механизмите за отчет за резултатите од работењето, 4) прибирање на информации од корисниците (клиентите) на услуги за задоволството од квалитетот на услугите, коруптивноста на јавната администрација, брзината на давање на услуги, стручноста, односот и евентуалните проблеми при барање на определена услуга. Сè со цел да се утврдат и анализираат вистинските потреби од примената на современи методи и научни сознанија од областа на управување со процесот на давање на услуги, кандидатот м-р Дејан Крстевски ги реализирал истражувањата во: 1) единици на локалната самоуправа во Република Македонија 2) државни институции во Република Македонија. Анкетните прашалници се одлично составени и дистрибуирани до вработените, како и до корисниците на услугите по претходно утврден дизајниран примерок. Во овој докторски труд се користи анализа на хи-квадрат, со која кандидатот проверувал дали некоја атрибутивна варијабла влијае или не врз резултатите од акционото истражување, односно од ефектите од воведената интервенција. На крајот преку

реализираното практично емпириско истражување (квантитативна анализа со користење емпириски податоци и дизајнирање примерок) е направено тестирање на хипотезите и се донесени заклучоци врз основа на резултатите од истражувањето.

Во **заклучните** согледувања, кандидатот м-р Дејан Крстевски ги сумира заклучоците кои произлегуваат од целиот труд, потенцирајќи ги најбитните сознанија во теоријата и практиката од областа на менаџментот на услуги во јавниот сектор. Во поглед на искуството и практиките на организациите во Република Македонија, кандидатот м-р Дејан Крстевски заклучува дека постои реална потреба за модернизација и подобрување на организацијата и спроведувањето на клучните процеси на менаџментот на услуги во јавниот сектор во Република Македонија.

Предмет на истражување

Предмет на истражување на докторската дисертација, поднесена од кандидатот м-р Дејан Крстевски, претставува подрачјето на управување со процесот на испорака услуги на клиентите во институции од јавниот сектор. Управувањето со процесот на давање услуги подразбира рedefинирање на целите, задачите, политиките и плановите што менаџментот на секоја организација треба да ги реализира во услови на глобализација на светските економски текови и зголемен квантум на давање услуги. Во современи услови, како императив се наметнува и обезбедувањето на долгорочна поддршка од страна на врвниот менаџмент во секоја фаза на примена на научни знаења и техники од областа на управувањето со процесот на давање услуги. Целта на истражувањето во докторската дисертација претставува создавање на заокружена теоретско-апликативна основа за разбирање и употреба на концептот на управување со процесот на давање услуги во јавниот сектор.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Проблематиката што ја обработува м-р Дејан Крстевски е актуелна и извонредно значајна за подобрување на перформансите на компаниите. Ова подрачје во последните неколку години ужива врвен научен и практичен интерес, а фундаменталните процеси на менаџментот на услуги во јавниот сектор во оваа докторска дисертација ги поврзува сите аспекти на едно место. Релевантноста и научниот карактер се потврдуваат преку резултатите од спроведеното емпириско истражување, кои ја покажуваат реалната слика на тековната состојба во поглед на искуствата, практиките, предизвиците и проблемите на институциите од јавниот сектор во контекст на истражуваната проблематика. Ако се има предвид дека користената литература од областа на менаџментот на услуги е добро селектирана и релевантна, можеме да заклучиме дека м-р Дејан Крстевски целосно одговори на поставените цели во оваа докторска дисертација.

Краток опис на применетите методи

Кандидатот во рамките на своето теоретско истражување користи дескриптивен метод. При анализата се користени историскиот метод на собирање секундарни податоци, методот на собирање примарни податоци, методот на компарација, квантитативниот и аналитичкиот метод.

Во разработките на трудот, кандидатот консултирал релевантна и современа литература од еминентни експерти, научници и институции од областа на менаџментот и јавниот сектор. Дел од податоците се прикажани во табели и слики.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Од докторскиот труд на кандидатката можат да се извлечат следниве резултати:

1. феноменот на раст и развој на услугите е еден од најголемите светски трендови во последните години;
2. јавната администрација игра клучна улога во овозможувањето на стабилна околина за инвестирање и економски раст;
3. специфичност на човечките ресурси во јавниот сектор е остварувањето на социјална интеграција преку соодветно одразување на социјалната структура во структурата на непрофитните организации;
4. системот за испорака на услугите е начин на кој една организација се организира и подготвува да го реализира процесот на давање на услуги;
5. доекипирање (со обучени вработени и соодветна компјутерска опрема) на електронскиот систем за обработка и управување со документи, како најважен сегмент во процесот на едношалтерско давање услуги на клиентите; реализирање на дополнителни обуки за вработените во администрацијата и менаџментот;
6. да се градат механизми кои ќе овозможат ефикасна комуникација на администрацијата со клиентите (осовременување ба постојната и воведување на нови современи канали за пристап);
7. потребно е да се преземат механизми за градење на систем на управување и раководење кој ќе биде брана за коруптивни активности и влијанија, систем кој ќе има внатрешен имунитет за да се спротивстави на секој обид за коруптивно дејствување;
8. да се зголеми транспарентноста во работењето и градење на механизми да се намали политичкото влијание при вработување и напредување на лица во администрација;
9. да се гради администрација која ќе биде способна да пренесе доверба и сигурност кон своите клиенти, преку ефикасна комуникација и доследност во работењето;
10. да се изгради механизам за наградување на вработените за нивно учество во сугестии и предлози што можат да го подобрат процесот на давање услуги;
11. да се мотивираат вработените во администрација да даваат предлози за подобрување на процесот на давање на услуги на клиентите;
12. да се гради организациска клима со која администрацијата ќе се фокусира на проблемите и барањата на клиентите, а не кон самите себе;
13. да се мотивира граѓанското учество каде корисниците на услуги ќе даваат свои предлози за подобрување на процесот на давање услуги особено за зголемување на ефикасноста во работењето;
14. да се креира окружување каде ќе се регрутираат квалитетни и способни стручни лица на позиции на сите нивоа и скетори во администрацијата, со што ќе се

одговори на зголемениот квантум на услуги кои ги бара општествениот и приватниот конзум;

15. да се разработи, имплементира и континуирано да постои тековен маркетинг кој ќе биде насочен кон постојано информирање на клиентите за услугите што се нудат,

16. да се изгради клима за промени и што поголем број на вработени да се вклучат во подготовка и имплементирање на организациските промени со цел да се подобри односот на администрацијата кон клиентите;

17. да се разработат механизми и да се преземат мерки за намалување на тензијата и вознемиреноста на клиентите кои чекаат во ред и механизми за да се намали периодот на чекање, како и постојано слење на современите трендови во начинот на давање услуги на клиентите:

18. да се воспостави систем на електронска регистрација, да се креира систем за издавање на е-потврди и решенија и да се развива интернетски дистрибутивен систем (електронско плаќање, користење квалификуван дигитален сертификат за електронски потпис);

19. да се воспостават механизми за креирање инвестициона клима во насока на брз економски развој (на општината и државата);

20. во соработка со министерствата на РМ да се изгради стабилна и бизнис ориентирана легислатива, која ќе биде стабилна и непроменлива за подолг временски период, со што ќе им се овозможи на домашните и странските инвеститори на подолг период да го планираат својот развој.

Оценка на трудот

Докторската дисертација на кандидатот м-р Дејан Крстевски, со наслов **Менаџмент на услуги во институции од јавниот сектор во Република Македонија**, претставува истражување во областа на економските науки. Трудот претставува сеопфатна, комплексна, научно издржана дисертација, која низ теориско и емпириско истражување третира современа и мошне актуелна материја, која не е многу обработувана и елаборирана од страна на македонската научна и стручна јавност.

Докторската дисертација се одликува со оригинален и конзистентен методолошки приод, со критички и аналитички однос кон научно-теоретските и апликативни истражувања од областа на менаџментот на услугите во јавниот сектор. Основниот проблем кој е предмет на истражувањето на дисертацијата, фундаменталните процеси на менаџментот на услугите во јавниот сектор, е мошне прецизно определен. Изборот на предметот и целите на истражувањето е направен со вистинско чувство за актуелност и дефицитарност на експлицитната проблематика во македонската научна и стручна јавност. Имено, во Република Македонија постои недостиг од релевантна литература, која сублимирано ја прикажува и ја анализира проблематиката поврзана со современите трендови на организација и имплементација на клучните процеси на менаџментот на услуги во јавниот сектор, што уште повеќе ја истакнува важноста и потребата од вакви студии.

Анализата на материјата во дисертацијата е изведена на сосема релевантен и добро фундиран начин, што му овозможило на кандидатот извлекување на квалитетни

сознанија и заклучоци. Притоа, евидентно е дека кандидатот поседува одлични познавања на теоријата, но и практични искуства, што ги надополнил со користење на богата референтна литература. Литературата која е користена во овој труд содржи 100 библиографски единици, во најголем број од странски автори, а дел од домашни автори. Користената литература изобилува со релевантни книги, трудови. И други материјали и интернет текстови, базирани на информации од повеќе различни земји, а во најголем дел од англиското говорно подрачје објавени по 2000 година, со исклучок на одделни капитални дела објавени пред тоа.

Пристапот во изработката на трудот е објективен, аналитички, аргументиран и критички, а користените научни методи само ја зголемуваат вредноста и валидноста на сознанијата, заклучоците и насоките за иден развој.

Општата архитектоника на ракописот (глави, точки, потточки, нивните пропорции по обем и взаемна поврзаност на деловите, табелите и сликите) е јасна. Техничкото оформување на докторската дисертација е на високо ниво, а приодот кон материјата е селективен. Текстот во дисертацијата е одлично компјутерски обработен, лектуриран и отпечатен на хартија со висок квалитет.

Научниот и стручен придонес на кандидатот се огледа и во успешниот мултидисциплинарен пристап на проучување и осознавање на сложените аспекти на фундаменталните процеси на менаџментот на услуги во јавниот сектор.

Дополнителен научен и стручен придонес претставува тоа што кандидатот м-р Дејан Крстевски успеал да направи елаборирање на потребата за значителни промени во пристапот и начинот на спроведување на клучните процеси и имплементација на концептот на менаџментот на услуги во јавниот сектор. Потребата од иновативна трансформација во организациите од јавниот сектор во Република Македонија и имплементацијата на концептот на менаџментот на услуги во јавниот сектор е реална, што недвосмислено го покажуваат и потврдуваат резултатите од емпириското истражување.

Кандидатот на научно издржан начин успеал да ги истражи, теориски и емпириски, клучните процеси на менаџментот на услуги во јавниот сектор, одделните фази во рамки на секој процес, различните методи, техники и алатки за планирање и управување со организациските перформанси. Во рамките на докторската дисертација се содржани научни согледувања на специфичните аспекти на менаџментот на услуги во јавниот сектор. Со тоа трудот, од една страна придонесува за идентификување на успешните примери и најдобри практики и нивна практична примена од страна на институциите во јавниот сектор во Република Македонија. Од друга страна, докторската дисертација придонесува македонските менаџери полесно да го разберат, да го прифатат и да го имплементираат концептот на менаџментот на услуги во јавниот сектор.

Посебно постигнување во истражувањето на кандидатот претставува откривањето на клучните слабости и недостатоци на постојните практики, како и идентификувањето на приоритетите и можните перспективи за надминување на тековните состојби и понатамошно унапредување и интеграција на процесите од страна на институциите. Според добиените резултати од емпириското истражување и понудените решенија, насоки и препораки за иднина, може да се заклучи дека тој во

тоа целосно успеал. Со право можеме да нагласиме дека теоретските и практичните сознанија и заклучоци од оваа докторска дисертација можат да бидат особено корисни за секој македонски менаџер.

Поаѓајќи од фактот дека докторската дисертација во целост е работена според претходно дефинираните предмет, цел и задачи на истражувањето, со употреба на најрелевантна литература од областите на менаџментот на услугите, како и сознанието дека анализираните и истражените концепти се потврдија како теоретски и практично релевантни, ни претставува особена чест да констатираме дека докторската дисертација во целост ги остварува очекуваните резултати од неа.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатот м-р Дејан Крстевски, под наслов: „Менаџмент на услуги во институции од јавниот сектор во Република Македонија“, беше проверена од менторот на 5.11.2015 година, преку софтверскиот пакет на проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање од 14,72%. Врз основа на презентираниите аспекти, заклучоци и спроведената проверка на докторскиот труд во базата на плагијати, Комисијата констатира дека кандидатот ја владее материјата и самостојно ги извлекува заклучните согледувања кои кореспондираат со соодветните делови и целината на докторскиот труд.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Дејан Крстевски, со наслов „Менаџмент на услуги во институции од јавниот сектор во Република Македонија“, според мислењето на Комисијата за оценка, дава значаен придонес во областа на примената на менаџментот на услуги во институциите од јавниот сектор во Република Македонија, а со тоа ги исполнува основните услови и стандарди за нејзина позитивна оценка.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Дејан Крстевски, со наслов „Менаџмент на услуги во институции од јавниот сектор во Република Македонија“.

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Бобек Шуклев, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Љубомир Дракулевски, ментор, с.р.
3. Проф. д-р Снежана Р.Јовановска, член, с.р.
4. Проф. д-р Предраг Трпески, член, с.р.
5. Доц. д-р Стојан Дебарлиев, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ ШИРЕЊЕ НА ПРЕТПРИЕМНИЧКА КУЛТУРА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КАКО ЗНАЧАЕН ФАКТОР ЗА ПРИЛАГОДУВАЊЕ НА ЗЕМЈАТА КОН ЕВРОПСКИТЕ СТАНДАРДИ“ ОД М-Р СНЕЖАНА КАКУРИНОВА, ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно - научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата седница одржана на 31.8.2015 год., не определи за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р **Снежана Какуринова** на тема: ***Ширење на претприемничка култура во Република Македонија како значаен фактор за прилагодување на земјата кон европските стандарди.***

По опстојното прегледување на трудот, Комисијата, пред членовите на Наставно - научниот совет, го поднесува следниов:

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Снежана Какуринова на тема: ***Ширење на претприемничка култура во Република Македонија како значаен фактор за прилагодување на земјата кон европските стандарди*** содржи 221 страница основен текст и 10 страници користена литература. Покрај вовед и заклучни согледувања, материјата во докторската дисертација е структурирана во четири глави:

- **Теоретски фундаменти на претприемништвото - нов фактор на производство**
- **Глобално претприемничко општество**
- **Европско претприемничко општество**
- **Чекорите на Република Македонија на патот кон претприемничко општество**

Првата глава на докторската дисертација има теоретско - методолошки карактер. Тука, кандидатката м-р Снежана Какуринова најпрвин дава сублимиран осврт за третманот на претприемништвото во економската теорија, почнувајќи од претставниците на т.н. канонска литература за претприемништвото (Кантијон, Сеј и Шумпетер) и завршувајќи со погледите и сфаќањата за природата на претприемништвото, како посебен фактор на производство, на проминентни автори од областа - Дракер, Виспер, Хисриш, Бирч, Бомол Кејсон и др. Анализата продолжува со разработка на основните атрибути и карактеристики на претприемничката култура - економскиот динамизам, кој директно извира од креативноста и иновативноста на претприемачите, од слободата на пазарот и индивидуално - приватната иницијатива и од перманентниот напор на луѓето за претприемничко учење и за креирање на претприемнички капитал. Во овој контекст, кандидатката м-р Какуринова посебно внимание и обрнува на категоријата претприемнички капитал, кој го дефинира како способност да се преземаат претприемнички активности и да се оптимизираат можности во економската активност. Во овој дел на трудот значајно внимание се обрнува и на поврзаноста помеѓу претприемничкото општество, т.е. помеѓу практикувањето на претприемничка активност на различни нивоа (мали бизниси, големи претпријатија, единици на локална самоуправа и општествени дејности) и иновациите и економскиот развој кои продуцираат синергија за креирање нови бизниси и нови работни места.

Втората глава на дисертацијата ги третира претприемништвото и претприемничката активност во глобални рамки. Тука се елаборираат причините поради кои современите економии применуваат претприемништво на различни нивоа на организација на економијата и на општеството во целина, а кои главно се детерминирани од предностите што ги носи претприемништвото како развоен фактор - воведување на технолошки, организациски и маркетиншки иновации, креирање нови бизниси, отворање нови работни места и рационално искористување на другите расположливи ресурси. Во овој контекст, посебно се анализирани напорите на владите во современите општества за подобрување на клучните сегменти на инвестициската, т.е. бизнис - климата, којашто е од круцијално значење за поттикнување на фирмите да инвестираат продуктивно и постојано да го шират бизнисот. Кандидатката со право констатира дека афирмацијата и популаризацијата на

претприемништвото, на перцепцијата на јавноста кон претприемништвото и претприемачите, на претприемничкото знаење и на претприемничката култура, чинат значаен сегмент на инвестициската клима во современи услови. Во овој дел на трудот, даден е и поширок осврт на методологијата, испитувањата и резултатите од истражувањата на претприемништвото во светот во рамките на Global Entrepreneurship Monitor (GEM). GEM испитува мноштво на значајни квантитативни и квалитативни карактеристики на претприемништвото во светски размери - претприемништво во рана и доцна фаза, претприемништво од нужност и од можности, претприемништво во економии базирани (движени) од расположливоста на производните фактори, од ефикасноста, од иновативноста, претприемнички ставови, перцепции и аспирации и сл. Ваквиот пристап овозможува компаративна анализа помеѓу земјите за квалитетот на претприемничката активност и таа се покажува како многу корисна и за Македонија којашто по 2008 година е дел од истражувањата во рамките на GEM.

Третата глава на докторската дисертација носи наслов „Европско претприемничко општество“ и претставува опстојна анализа на еволуцијата на претприемништвото и на претприемничката култура, низ нејзините клучните сегменти, во Европа, во поново време - во периодот по 2000 година. Различните сегменти на европската претприемничка култура овде се елаборирани врз основа на проучување на клучните документи на ЕК за оваа проблематика, а посебно на *Европската повелба за МСП (2001)*, *Осло-агендата (2006)*, *Актот за мали бизниси (2008)*, како и на најновиот документ за МСП и претприемништвото во ЕУ, насловен како *Претприемништво 2020 - Акционен план*. Во споменативе документи детално се анализираат европските напори за подобрување на инвестициската клима во функција на развој на МСП и претприемништвото, претприемничкото учење, националните политики на промоција на претприемништвото и револуционизирање на претприемничката култура. Врз основа на синтетизирање на клучните пораки на овие документи, кандидатката м-р Снежана Какуринова успешно ја презентира позицијата на Република Македонија во областа на претприемничката култура во однос на земјите членки на ЕУ и на земјите на Западен Балкан. Во рамките на оваа глава се анализирани и можностите што ги нудат европските структурни фондови за развој на претприемничкото учење и претприемничката култура, со чија помош Македонија би можела полесно да се приспособи кон европските стандарди.

Третата глава на дисертацијата завршува со споредбена анализа на нивото на развиеност на претприемничката култура во САД и во ЕУ.

Четвртата глава на докторската дисертација целосно е посветена на можностите за развој и ширење на претприемничката култура во Република Македонија. Оваа глава има носечки карактер и таа, според начинот на структурираноста, применетата методологија на истражување, селектирањето на клучните прашања, проблеми и можни пристапи за нивно надминување, претставува успешно изведена анализа за развојот на претприемништвото и особено на претприемничката култура во Република Македонија. Во оваа глава, кандидатката м-р Снежана Какуринова извршила опстојна анализа на клучните сегменти на претприемничката култура кај нас, а особено на оние поврзани со креирање на пријателски претприемнички амбиент, подигање на јавната свест за значењето на претприемништвото за економскиот прогрес и за подобрување на статусот на претприемачите во општеството, за претприемничката едукација и за претприемничкото учење - посебно за стекнувањето на претприемнички вештини поврзани со воведувањето на иновации во фирмите. Кандидатката дава критички осврт за развојот на претприемничкиот амбиент во Република Македонија, селектирајќи ги домените на инвестициската клима во кои е постигнат значаен напредок и посочувајќи ги слабостите кои ја “расипуваат” претприемничката клима - корупцијата, инволвирањето на политиката во бизнисот, слабиот пристап на малите бизниси до јавните тендери и сл. - станува збор за фактори кои, од една страна, тешко се инкорпорираат во композитните индекси на Светската банка за можностите за водење на бизнис во одделни земји и кои, од друга страна, имаат значаен негативен импакт врз поттиците на луѓето за впуштање во претприемничка активност. Кандидатката, во овој дел на трудот, солидно и коректно ги елаборира мерките за менување на свеста и перцепцијата на јавноста кон претприемништвото, посебно на оние поврзани со добро осмислени и перманентни јавни кампањи за промовирање на претприемништвото и за менување на односот кон претприемничкиот неуспех. Во дисертацијата е поместена солидна анализа за претприемничкото учење како клучен сегмент на претприемничката култура. Тука се анализирани бројни прашања, проблеми и предизвици - неопходност од воведување на претприемничко образование, но и на претприемничко учење, во сите сфери на општественото живеење, медиумска кампања за претприемничкото учење на локално и национално ниво, подигање на квалитетот, знаењата и вештините на

претприемничките едукатори, дисеминација на претприемничкото знаење преку постојано подигање на квалитетот на наставните програми, работа на конкретни проекти, примена на современи наставни методи и учење по пат на менторство и студии на случај итн. Поаѓајќи од фактот дека претприемништвото и иновацијата се најзначајните детерминанти на динамизмот во економската активност, но и дека тие се најнепосредно поврзани со достигнатиот степен на претприемничка култура, кандидатката опстојно ја анализира иновативната активност на деловните субјекти во Република Македонија и успешно ги селектира постигнатите резултати на овој план, но и слабостите, посебно на иновацииската политика, како и пристапите за нивно релативизирање, т.е. ублажување во иднина. За потребите на анализата во овој дел на трудот, кандидатот спроведува и сопствено истражување, т.е. електронска анкета преку организацијата *Консалтинг и тренинг центар - КЛУЧ*, чии раководител е самиот кандидат, за оценка на состојбата и на проблемите во сферата на претприемничкото знаење и вештини во Република Македонија. Истражувањето опфати 125 лица, со различен степен на образование, различно работно искуство (во приватниот, државниот и невладиниот сектор), различен профил на занимање и сл. Добиените резултати од анкетата се логични и јасно коментирани и презентирани од страна на кандидатката. Тие упатуваат на заклучокот дека во Македонија има популација со позитивна перцепција за претприемништвото, но и за сопствените способности - креативност, т.е. нови и необични идеи и размислувања, оптимизам и сл., но и дека кај испитаниците отсутствуют знаења и вештини за комерцијализација на иновациите (технолошки и организациски и маркетиншки), како и подготвеност да платат за својата дополнителна наобразба.

ОПШТА ОЦЕНКА И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Снежана Какуринова на тема: ***Ширење на претприемничка култура во Република Македонија како значаен фактор за прилагодување на земјата кон европските стандарди***, обработува вонредно значајна, актуелна, но и специфична тема од областа на претприемништвото. Самиот наслов на темата упатува на констатацијата дека анализата е сосредоточена на развојот и ширењето на претприемничката култура, чиешто поимање и опфат, најдиректно е поврзано со клучните економски атрибути на

претприемништвото (особено со иновацијата и динамизмот во економската активност), но и со неекономски фактори какви што се имагинацијата, менталниот склоп на луѓето, разбирањето на значењето на индивидуално - приватната иницијатива за личната среќа и благосостојба на луѓето, мотивираноста за постојано едуцирање и учење и сл. Во современата литература од областа на економијата и бизнисот, но и во бројни социолошки, политиколошки и студии од други сродни науки, се објаснува дека на претприемничката култура и припаѓа клучната улога за создавање на претприемничко општество. Денес, единствено САД се перцепираат како вистинско претприемничко општество, способно да креира и да одржи економски динамизам, да иновира во сите сфери на општественото битисување и да го зголеми стандардот и благосостојбата на граѓаните. Напорите на ЕУ да го достигнат нивото на претприемничка култура на САД се евидентни (развојот на МСП и на иновативноста и претприемништвото се приоритет постојано нагласуван во бројни документи на ЕК), а напорите на овој план се обврска и за земјите- кандидати за членство во ЕУ. Оттука, оваа тема има висока релевантност и за Република Македонија.

Комисијата за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Снежана Какуринова посебно ги нагласува следниве квалитативни карактеристики на трудот: (1) во трудот, врз основа на користење на широка и релевантна литература од областа, успешно се селектирани клучните сегменти на терминот претприемничка култура - динамизмот кој најдиректно извира од иновацијата како *diferentia specifica* на претприемништвото, значењето на индивидуално приватната иницијативност за економскиот прогрес и личниот успех и среќа на луѓето, претприемничкото образование и претприемничкото учење, јакнењето на свеста дека претприемништвото е исплатливо и промена на свеста и перцепцијата на претприемништвото и на претприемачите од страна на јавноста; (2) посочените сегменти на претприемничката култура се успешно и детално анализирани на случајот на Република Македонија, а потоа и јасно согледани и презентирани, во синтетичка форма, низ елаборација на состојбите, проблемите и можните пристапи за нивно разрешување; (3) комплексната анализа на изучуваната материја на кандидатката и овозможила да предложи свои сугестии за ширење на претприемничката култура во Република Македонија, профилирани на три нивоа: - ниво на *окожување*, кое се однесува на подигање на квалитетот на сегментите што ја чинат претприемничката

клима; ниво на *организација*, коешто се однесува на зголемување на капацитетот на фирмите за иновирање и на ниво на *индивидуа*, коешто се однесува на збогатување на претприемничките знаења и вештини на поединецот. Комисијата оценува дека овие предлози се корисни за носителите на политиките поврзани со промоцијата на претприемништвото во Република Македонија. (4) Кандидатката, врз основа на сопственото искуство во доменот на едукацијата на постојни и потенцијални претприемачи и врз база на сопственото истражување (анкета) за оцена на состојбата и на проблемите во оваа сфера, дава корисни сугестии за подигнување на квалитетот на претприемничкото образование и претприемничкото учење кај нас. Во посочените сфери, Комисијата го лоцира и научниот придонес на кандидатката м-р Снежана Какуринова во истражувањето на оваа проблематика.

На трудот можат да му се упатат и одредени забелешки кои одат на линија на поширока дескрипција, без соодветно ниво на синтетизирање, кои, меѓутоа, се присутни само во делот на елаборација на европските документи поврзани со развојот на претприемништвото и претприемничката култура. Ова, се разбира, не го намалува квалитетот на докторската дисертација. Напротив, структурата на трудот, методолошкиот пристап на кандидатката во елаборацијата на материјата, добиените резултати и нивното јасно изложување, како и опсегот на предложени мерки и инструменти за ширење на претприемничката култура во Република Македонија, ја уверија Комисијата дека станува збор за успешно и солидно изработена докторска дисертација.

Врз основа на изнесените карактеристики на содржината и на квалитативните особености на трудот, Комисијата му предлага на Наставно - научниот совет на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје:

- **прво**, да го усвои Извештајот за докторската дисертација на тема: ***Ширење на претприемничка култура во Република Македонија како значаен фактор за прилагодување на земјата кон европските стандарди***, поднесена од кандидатката м-р Снежана Какуринова;
- **второ**, да дозволи јавна одбрана на докторската дисертација.

Членови на Комисијата

1. Акад. Таки Фити, с.р.
2. Проф. д-р Бобек Шуклев, с.р.
3. Проф. д-р Димитар Бојациоски, с.р.
4. Проф. д-р Љубомир Дракулевски, с.р.
5. Проф. д-р Ристо Христов, с.р.

ПРЕГЛЕД НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ

1. Докторски трудови

Ред. Бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС / НС за прифаќање на темата
		на македонск и јазик	на англиски јазик		
1	М-р Катерина Фотова	„Ефектите од спојувањата и преземањата врз перформансите на банките: случајот на Република Македонија”	The effects of the mergers and acquisitions on the banks' performance: the case of the Republic of Macedonia	Проф.д-р Михаил Петковски	0202-1648/3 од 03.11.2015 година
2	М-р Самије Бајрами	„Влијанието на финансиските пазари врз малите и средни претпријатија како чинител на економскиот развој – осврт врз случајот на Република Македонија”	“The influence of financial markets on small and medium enterprises as boosters of economic development – emphasis on the case of the Republic of Macedonia”	Проф.д-р Пеце Недановски	0202-670/3 од 03.11.2015 година

**РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО ЗВАЊЕТО ДОЦЕНТ ПО ПРЕДМЕТОТ
ПАТОЛОГИЈА
НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје/Медицински факултет/Институт за патологија, објавен во весниците „Утрински весник“, „Дневник“ и „Коха“ од 3.10.2015 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметот патологија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-518/38, донесена на 11.11.2015 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Гордана Петрушевска, проф. д-р Весна Јаневска, проф. д-р Нели Башеска, проф. д-р Лилјана Спасевска и проф. д-р Александар Димовски.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања по предметот патологија, во предвидениот рок се пријави ас. д-р Рубенс Јовановиќ.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот ас. д-р Рубенс Јовановиќ е роден на 17.3.1973 година, во Скопје. Средно образование - здравствена насока завршил во Скопје со одличен успех. Со високо образование се стекнал на Медицинскиот факултет во Скопје. Дипломирал на 11.12.1997 година, со просечен успех 9,45.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 1998/99 се запишал на втор циклус (магистерски) студии на интердисциплинарниите постдипломски студии по молекуларна биологија и генетско инженерство – насока: молекуларна медицина на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ и МАНУ. Студиите ги завршил на 15.1.2002 година, со просечен успех 9,57. На 27.12.2002 година го одбрал магистерскиот труд на тема: „Евалуација на теломеразната активност како прогностички маркер кај хронична Б-лимфоцитна леукемија и нејзина корелација со патохистолошки прогностички маркери и со клиничкиот стадиум”.

Докторска дисертација пријавил на 28.5.2009 година на Медицинскиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: *Мутации и полиморфизми во PЕТ протоонкогенот кај пациенти со феохромоцитом, спорадичен и фамилијарен медуларен карцином на тироидната жлезда и синдром на мултипни ендокрини неоплазми* ја одбрал на 26.5.2015 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Билјана Богоева, проф. д-р Весна Јаневска, проф. д-р Нели Башеска, проф. д-р Александар Димовски и проф. д-р Гордана Петрушевска. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област медицина.

Во 2001 и 2004 година е избран, односно реизбран во звањето помлад асистент, а во 2007 и 2010 година е избран во звањето асистент на Медицинскиот факултет по предметот патологија.

Во моментот е асистент. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот бр. 982 од 15.3.2010 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 772 од 31.1.2001 година, бр. 848 од 30.3.2004 година, бр. 914 од 1.1.2007 година - анекс 6.3.2007 година и

бр. 982 од 15.3.2010 година, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, кандидатот ас. д-р Рубенс Јовановиќ изведува вежби на прв циклус студии на студиската програма за студенти по медицина, стоматологија и на тригодишните студии за стручни медицински сестри, стручни логопеди, стручни радиолошки технолози и стручни физиотерапевти на Медицинскиот факултет.

Кандидатот е коавтор на рецензирани практикуми под наслов: *Практикум за хистопатолошки вежби за студенти по медицина и стоматологија, Практикум за вежби по патологија 1 и Практикум за вежби по патологија 2.*

Научноистражувачка дејност/Стручно-уметничка дејност

Ас. д-р Рубенс Јовановиќ има објавено вкупно 51 научен труд од областа на патологијата, од кои 22 труда со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание, 15 од нив во меѓународни научни списанија, од кои во последните 5 години, 9 труда (в. Анекс 2, трудови 12-19 и 22) и 29 труда во зборници од научни собири.

Ас. д-р Рубенс Јовановиќ учествувал како член во 1 меѓународен и 1 национален научен проект.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Ас. д-р Рубенс Јовановиќ активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Институтот за патологија на Медицинскиот факултет во Скопје. Врши стручна хистопатолошка дијагностика.

Кандидатот ас. д-р Рубенс Јовановиќ остварил експертски активности во хистопатолошката дијагностика.

Стручно усовршување во странство остварил со двомесечен престој во Институтот за патологија во Љубљана, Р. Словенија.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи при Медицинскиот факултет и Министерството за здравство:

- Стручна комисија за разгледување на случаи на пациенти болни од малигни заболувања од областа на гинекологијата;
- Стручна комисија за разгледување на случаи на пациенти болни од малигни заболувања од област – глава;
- Етичка комисија за клинички и други испитувања поврзани со лековите и медицинските средства при Агенцијата за лекови и медицински средства на Р. Македонија;
- Центар за кариера на Медицинскиот факултет во Скопје.

Во изборниот период, ас. д-р Рубенс Јовановиќ учествувал во изготвување и пријавување на 2 научни проекта на МОН.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот ас. д-р Рубенс Јовановиќ, во периодот од 2008 до 2015 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет, која за периодот од 2008 до 2013 изнесува 4,89 (од 5), а од учебната 2013/2014 до 2015 изнесува 9,92 (од 10).

АНЕКС 2**ОБРАЗЕЦ****КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: ас. д-р Рубенс Јовановиќ

Институција: Институт за патологија, Медицински факултет, УКИМ

Научна област: патологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

	Назив на активностa (наставно-образовна):	Поени
1.	Одржување на вежби - 2001-2015	165,9
	1. Медицина, 2 семестра (вкупно 345 часа x 0,03)	144,9
	2. Стоматологија, 2 семестра (вкупно 50 часа x 0,03)	21,0
2.	Одржување на вежби – 2007-2015	7,2
	СМС, СЛ, СРТГ, СФТ (вкупно 30 часа x 0,03)	7,2
3.	Консултации со студенти - 2001-2015	22,4
	(400 студенти x 2 семестра x 0,002)	22,4
4.	Едукатор на здравствена едукација	192
	(20 часа неделно x 30 недели x 4 години x 0,08)	192
5.	Позитивно рецензиран практикум – коавтор	9
	1. Катедра за патологија. Практикум за хистопатолошки вежби за студенти по медицина и стоматологија. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Медицински факултет, Скопје, 2005	3
	2. Катедра за патологија. Практикум за вежби по патологија 1. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Медицински факултет, Скопје, 2007	3
	3. Катедра за патологија. Практикум за вежби по патологија 2. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Медицински факултет, Скопје, 2007	

	Назив на активностa (наставно-образовна):	Поени
		3
	Вкупно	396, 5

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (научноистражувачка):	Поени
1.	Учесник во национален научен проект	3
	1. Генски профили и имунофенотипизација на малигни тумори на коски, простата и колоректален карцином, како и хронична миелоична леукемија и миелодиспластичен синдром – проект на Институтот за патологија, Медицински факултет, Скопје, финансиран од МОН на Р. Македонија, завршен во 2006 год.	3
2.	Учесник во меѓународен научен проект	5
	1. Генетски студии кај пациенти со Alport-ов синдром – меѓународен проект на Институтот за патологија, Медицински факултет, Скопје и Институтот за патологија, Медицински факултет, Љубљана, Словенија, завршен во 2006 год.	5
3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	52,8
	1. Petrusevska G, Stojanovic A, Karagjozov S, Bogoeva B, Tolovska M, Jovanovic R. Gastrointestinal malignant lymphomas in Macedonia. Acta med. Croatica. 2001; 55:153-155. 2. Spasevska L, Janevska V, Jovanovic R, Nikolovski Z, Janevski V, Kostadinova-Kunovska S, Petrusevska G. Slow-transit constipation: An immunohistochemical and morphometric	2,4

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
	B. Synovial sarcoma of the liver – A case report. Maced J Med Sci. April 27, 2011. doi:10.3889/MJMS.1857-5773.2011.0168.	
15.	Kostadinova-Kunovska S, Jovanovic R, Grchevska L, Bogdanovska-Todorovska M, Janevska V, Petrushevska G,. Immunohistochemical analysis of fetal kidney stem cells. Acta morphol 2012; 9(2):23-7.	2,4
16.	Jovanovic R, Kostadinova-Kunovska S, Bogoeva B, Spasevska L, Petrushevska G. Histoloical features, Ki-67 and Bcl-2 immunohistochemical expression and their correlation with the aggressiveness of pheochormocytomas. Prilozi 2012; 33:23-40.	
17.	Kostadinova-Kunovska S, Jovanovic R, Janevska V, Grchevska L, Polenakovic M, Petrushevska G. Morphology of renal interstitial fibroblasts. Prilozi 2012; 33:15-25.	
18.	Petrushevska G, Kostadinova-Kunovska S, Jovanovic R, Grchevska L, Masin-Spasovska J, Spasovski G, Polenakovic M. Immunohistochemical study of the inflammatory infiltrate and the proliferative index in the tubulointerstitium in human glomerulonephritides. BANTAO Journal 2012; 10(1):13-20.	2,4
19.	Kostadinova-Kunovska S, Jovanovic R, Grchevska L, Masin-Spasovska J, Spasovski G, Polenakovic M, Petrushevska G. Immunohistochemical and morphometrical study of the tubulointerstitial changes in primary glomerulopathies. BANTAO Journal 2012; 10(2):63-8.	
20.	Елена Костова, Маја Сланинка-Мицеска, Никола Лабачевски, Круме Јаковски, Јасмина Тројачанец, Емилија Атанасовска, Владо Јаневски, Рубенс Јовановиќ, Весна Јаневска. Прогностичко значење на серумските нивоа на туморските маркери СЕА и СА19-9 кај пациенти со колоректален карцином. Мак. мед. преглед 2012; 66(3):144-150.	2,4
21.	Davceva N, Janevska V, Ilievski B, Spasevska L, Jovanovic R. The importance of the detail forensic-neuropathological examination in the determination of the diffuse brain injuries. Soud Lek. 2012; 57(1): 2-6.	2,4
22.	Jovanovic R, Kostadinova-Kunovska S, Janevska V, Bogoeva B, Spasevska L, Miladinova D, Ugrinska A, Zdraveska Kochovska M, Trajkov D, Petrusevska G. Novel RET mutations in Macedonian patients with medullary thyroid carcinoma: Genotype-phenotype correlations. Prilozi 2015; 36(1): 93-107.	2,4
		2,4
		2,4

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
		2,4 2,4 2,4 2,4 2,4 2,4

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
		2,4 2,4
4.	Труд објавен во зборник на трудови на в.о. институција	1,6
	1. Митиќ К, Јовановиќ Р, Костадинова-Куновска С. Ризик фактори во процесот на гингивално зголемување. Стоматолошки факултет–Современи дострели 2009:54-66.	1,6
5.	Секциско предавање на научен/стручен собир	5
	1. XIII состанок - работилница на Здружението на патолози на РМ – 14 март 2008, Скопје. 2. XX состанок на Здружението на патолози на РМ, 1 октомври 2010, Скопје. 3. XXII состанок-работилница на Здружението на патолози на РМ „Интерпретација на кожни биопсии од пигментни лезии“, 9 март 2012, Скопје. 4. XXV состанок на Здружението на патолози на РМ, 5 април 2013, Скопје. 5. XXVI состанок на Здружението на патолози на РМ, 15 ноември 2013, Скопје.	1 1 1 1

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
		1
6.	Учество на научен/стручен собир со реферат	2,0
	1. Jovanovic R, Todorovska B, Petrusevska G, Dukova B, Bogdanovska – Todorovska M. Interpretation of serum chromogranin A variations – A single centre experience. Abstracts of the 1st Macedonian Congress of Pathology with international participation. October 12-16, 2011, Ohrid, Macedonia. 2011; p.51 (O7). 2. Bogdanovska-Todorovska M, Petrusevska G, Jovanovic R, Komina S, Dukova B. Angioimmunoblastic T-cell lymphoma – Report of a case. Abstracts of the 1st Macedonian Congress of Pathology with international participation. October 12-16, 2011, Ohrid, Macedonia. 2011; p.68 (P031). 3. Domazetovski I, Jovanovic R, Kostadinova-Kunovska S, Duganovska S, Labachevski B, Nikolov I, Ivanovski N, Shikole A, Petrushevska G. Acute renal failure in a patient with diffuse large B-cell lymphoma. Abstracts of the 1st Macedonian Inter-Congress Meeting with international participation. Lymphomas in South-Eastern Europe. May 27-29, 2013, Skopje, Macedonia. 2013; p.43 (P-01)	1 0,5 0,5
7.	Одржано предавање по покана на универзитет	1
	Jovanovic R, Petrusevska G. Evaluation of telomerase activity in patients with chronic B lymphocytic leukemia versus age matched controls. Correlation between the telomerase activity and bone marrow infiltration. Genetika 2006. 4 th Congress of slovenian Genetic Society and 2 nd meeting of the Slovenian Society of Human Genetics with International participation. September, 28 th –October 1 st , 2006. Ljubljana, Slovenia.	1

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
8.	Апстракти објавени во зборник на меѓународна конференција	21
	1. Banev S, Tolovska M, Cvetkovski P, Ilievski B, Jovanovic R, Georgiev V, Penev M, Stankov O, Dohcev S. Interstitial cystitis (Hunner's ulcer). Proceedings - XXX Memorial Meeting for Professor Janez Plecnik. Ljubljana, 1999: 109. 2. Ilievski B, Cvetkovski P, Banev S, Tolovska M, Kostadinova S, Jovanovic R, Tozija L. Generalized systemic reactive amyloidosis - a case report. Proceedings - XXX Memorial Meeting for Professor Janez Plecnik. Ljubljana, 1999:110-111. 3. Petrusevska G, Duganovska Z, Kostadinova S, Jovanovic R. Intramural coronary artery dysplasia as a cause of sudden death in young athletes. Pathology International; Abstracts from XXIII International Congress of the International Academy of Pathology and 14th World Congress of Academic and Environmental Pathology, 2000;50:P-18-71. 4. Tolovska M, Duganovska S, Jovanovic R. Myocarditis in childhood (analysis of 6 year autopsy material). Pathology International; Abstracts from XXIII International Congress of the International Academy of Pathology and 14th World Congress of Academic and Environmental Pathology, 2000;50:P-16-2. 5. Ristovski M, Janevska V, Spasevska L, Jovanovic R, Rogac S. Tissue clearing as a morphometrical measurement feature in evaluating the renal and bone marrow damage. Abstracts of the 10th Yugoslav Congress of Pathology with international participation, September 24-28, 2002, Tara, Serbia, Yugoslavia. Archive of Oncology 2002; 10(Suppl 1): 97. 6. Duganovska S, Petrusevska G, Jovanovic R, Kostadinova S, Tolovska M. Histomorphological and immunohistochemical findings in human vein grafts. Abstracts of the 10th Yugoslav Congress of Pathology with international participation, September 24-28, 2002, Tara, Serbia, Yugoslavia. Archive of Oncology 2002; 10(Suppl 1):87. 7. Jovanovic R, Efremov D, Petrusevska G, Janevska V, Stojanovic A, Pavkovic M. Telomerase activity in chronic B-lymphocytic leukemia. Abstracts of the 19th European Congress of the European Society of Pathology, September 6-11, 2003, Ljubljana, Slovenia. Virchows Arch 2003;443(3):359 (P-204). 8. Jovanovic R, Petrusevska G, Stojanovich A, Damjanovski G, Vasilevska K, Nikolovski M. Leiomyosarcoma of the Meckel's diverticulum. Synchronous occurrence with B-chronic lymphocytic leukemia. A case report. Abstracts of the 19th European Congress of the European Society of Pathology, September 6-11, 2003, Ljubljana, Slovenia. Virchows Arch 2003; 443(3):410 (P-364). 9. Spasevska L, Janevska V, Ristovski M, Petrusevska G, Kostadinova S, Jovanovic R. Altered distribution and decrease of interstitial cells of Cajal in patients with colonic inertia. Abstracts of the 19th European Congress of the European Society of Pathology, September 6-11, 2003, Ljubljana, Slovenia. Virchows Arch 2003; 443(3):394.	21 x 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	10. Spasevska L, Janevska V, Janevski V, Kostadinova S, Jovanovic R. Immunohistochemical detection of occult colorectal cancer metastases. Proceedings II Intercontinental Congress of Pathology. 2004:31-4. 11. Janevska V, Spasevska L, Petrusevska G, Kostadinova S, Popovic D, Jovanovic R. Metastatic and survival rate in patients with oral carcinoma according to the tumor`s morphological features. Abstracts of the 17th Ljudevit Jurak International Symposium on Comparative Pathology, June, 2006, Zagreb, Croatia. Acta Clin Croat 2006; 45(Suppl 1):37. 12. Spasevska L, Janevska V, Janevski V, Jovanovic R, Kostadinova - Kunovska S, Filipovski V. Tumor budding as a parameter of aggressiveness in colorectal carcinoma. Abstracts of the 17th Ljudevit Jurak International Symposium on Comparative Pathology, June, 2006, Zagreb, Croatia. Acta Clin Croat 2006; 45(Suppl 1):39-40. 13. Duganovska S, Petrusevska G, Bogoeva B, Kostadinova S, Janevska V, Banev S, Jovanovic R. Severe pulmonary hypertension in infants with congenital heart malformations. Abstracts of the 17th Ljudevit Jurak International Symposium on Comparative Pathology, June, 2006, Zagreb, Croatia. Acta Clin Croat 2006; 45(Suppl 1):42. 14. Spasevska L, Janevska V, Jovanovic R, Kostadinova-Kunovska S, Petrusevska G, Jankulovski N, Josifovski T, Janevski V, Sumkovski A, Karagjozov A. Correlation between telomerase activity, tumor budding and several immunohistochemical markers with the stage influencing parameters in colorectal adenocarcinomas. Abstracts of the 21st European Congress of the European Society of Pathology, September 8-13, 2007, Istanbul, Turkey. Virchows Arch 2007; 451:326 (PP2-120). 15. Kostadinova-Kunovska S, Petrusevska G, Janevska V, Jovanovic R, Grcevska L, Polenakovic M. Immunohistochemical and morphometrical analysis of the tubulointerstitial changes in primry glomerulopathies. Abstracts of the 21st European Congress of the European Society of Pathology, September 8-13, 2007, Istanbul, Turkey. Virchows Arch 2007; 451:517 (PP4-79). 16. Petrusevska G, Kostadinova-Kunovska S, Grcevska L, Janevska V, Jovanovic R, Polenakovic M. Immunohistochemical study of tubulointerstitial inflammatory cell infiltration in human glomerulonephritides. Abstracts of the 21st European Congress of the European Society of Pathology, September 8-13, 2007, Istanbul, Turkey. Virchows Arch 2007; 451:518 (PP4-82). 17. Janevska V, Jovanovic R, Zafirovski G, Kostadinova-Kunovska S, Spasevska L, Samardziski M, Petrusevska G. Ewing sarcomas and primitive neuroectodermal tumors seen through the rpism of equity. Abstracts of the 21st European Congress of the European Society of Pathology, September 8-13, 2007, Istanbul, Turkey. Virchows Arch 2007; 451:568 (PP4-238). 18. Kostadinova-Kunovska S, Petrusevska G, Jovanovic R, Grcevska L, Bogdanovska M, Janevska V, Kocmanovska-Petreska S, Polenakovic M. Changes in the tubular basement membrane in primary glomerulopathies. Abstracts of the 22nd	

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
	European Congress of the European Society of Pathology, September 4-9, 2009, Florence, Italy. Virchows Arch (2009); 455(Suppl 1):P4.133. 19. Janevska V, Spasevska L, Janevski V, Kostova E, Dukova B, Jovanovic R. Prognostic value of tissue expression of matrix metaloproteinase -2, -7 and -9 in patients with colorectal cancer. Abstracts of the 25th European Congress of the European Society of Pathology, September, 2013. Virchows Arch 2013; 463(2):209 (PS-09-038). 20. Zafirovik Z, Matevska Cifrevska V, Noveski L, Kostadinova-Kunovska S, Jovanovic R. Malignant melanoma during pregnancy: a case report. Abstracts from the 23rd Congress of the European Academy of Dermatology and Venereology, October 8-12, 2014, Amsterdam, Netherlands. P612. 21. Kostadinova-Kunovska S, Jovanovic R, Grchevska L, Bogdanovska-Todorovska M, Petrushevska G. Expression of CD133 in fibrotic kidneys. Abstracts of the 24th Ljudevit Jurak International Symposium on Comparative Pathology, June, 2013, Zagreb, Croatia. 21 (P12).	

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
9.	Апстракти објавени во зборник на национална конференција	1,5
	1. Јаневска В, Ристовски М, Толовска М, Дугановска С, Спасевска Л, Костадинова С, Јовановиќ Р. Ентероколитиси како причина за смрт во неонаталниот и доенечкиот период. Македонски медицински преглед. Зборник на резимеа од Првиот конгрес на инфектолозите на Македонија, Охрид, 1999:72-3. 2. Банев С, Јовановиќ Р, Филиповски В, Дамјановски Ѓ, Стојовска-Јовановска Б, Атанасова-Китановска М, Лековски Љ, Кочова М. Hermaphroditismus tubularis masculinum – Приказ на случај. Книга на апстракти на Вториот конгрес на радиолози, Охрид, 2002:25. 3. Спасевска Л, Јаневска В, Филиповски В, Боцевска Ж, Стојмановска Б, Јовановиќ Р. Употреба на хистолошки маркери за одредување на гестациската возраст во абортивен материјал. Зборник на апстракти, XVI конгрес на лекарите на Република Македонија со меѓународно	0,5 0,5

Ред. број	Назив на активност (научноистражувачка):	Поени
	учество, Охрид, Макед. мед. преглед 2003:56 (Supl. 54): 179 (СП219).	0,5
	Вкупно	92,9

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност (стручно-уметничка):	Поени
1.	Експертски активности	12
	1. Хистопатолошка дијагностика (9 години x 1) 2. Член во стручна комисија (3 x 1)	9 3
2.	Превод на дел од книга	1
	Д. А. Миклос, Г. А. Фрејер, Д. А. Кроти. Наука за ДНК – прв курс. Арс ламина, 2011	1
3.	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството	2
	Патолошка анатомија, декември, 2005	2
4.	Член на организационен одбор на научен/стручен собир	0,5
	Секретар на локалниот Организационен одбор на Првиот Македонски меѓуконгресен состанок на патолози со меѓународно учество, 27-29 мај 2013, Скопје, Македонија.	0,5
5.	Награда за научни постигнувања од струкова организација	6
	1. Благодарница од МЛД, 2006 2. Диплома од МЛД, 2014	3 3
6.	Студиски престој во странство	0,5

Ред. број	Назив на активноста (стручно-уметничка):	Поени
	Институт за патологија, Медицински факултет, Љубљана, Словенија; март-април 2005	0,5
	Вкупно	22

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	396,5
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	92,9
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	22,0
Вкупно	511,4

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Гордана Петрушевска, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Весна Јаневска, член, с.р.
3. Проф. д-р Нели Башеска, член, с.р.
4. Проф. д-р Лилјана Спасевска, член, с.р.
5. Проф. д-р Александар Димовски, член, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на ас. д-р Рубенс Јовановиќ.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека ас. д-р Рубенс Јовановиќ поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето доцент по предметот патологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, ас. д-р Рубенс Јовановиќ да биде избран во звањето **доцент** по предметот патологија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Гордана Петрушевска, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Весна Јаневска, член, с.р.
3. Проф. д-р Нели Башеска, член, с.р.
4. Проф. д-р Лилјана Спасевска, член, с.р.
5. Проф. д-р Александар Димовски, член, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ДОЦЕНТ ПО ПРЕДМЕТОТ МИКРОБИОЛОГИЈА СО ПАРАЗИТОЛОГИЈА НА МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје/Медицински факултет, објавен во весниците „Утрински весник“, „Дневник“ и „Коха“ од 3.10.2015 година, за избор на наставник во сите звања по предметот микробиологија со паразитологија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-5108/37 од 3.3.2015 година, донесена на XIII седница одржана на 10.11.2015 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Никола Пановски, редовен професор на Катедрата за микробиологија со паразитологија, д-р Милена Петровска, редовен професор на Катедрата за микробиологија со паразитологија, д-р Каќа Поповска, редовен професор на Катедрата за микробиологија со паразитологија, д-р Жаклина Цековска, вонреден професор на Катедрата за микробиологија со паразитологија и д-р Гордана Јанкоска, вонреден професор на Катедрата за микробиологија со паразитологија.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите звања по предметот микробиологија со паразитологија, во предвидениот рок се пријави д-р Татјана Грданоска за избор во наставно-научното звање доцент.

3. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката д-р Татјана Грданоска е родена на 20.7.1968 година во Скопје. Основно и средно образование завршила во Скопје со континуиран одличен успех во учебната 1985/86 година. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и дипломирала во 1992 година со просечен успех 9,1. Стручниот испит за лекари го положила во 1995 година. Во декември 1999 година положила специјалистички испит по медицинска микробиологија со паразитологија.

Вработена е на Медицинскиот факултет, УКИМ, Скопје, на Институтот за микробиологија и паразитологија од 1995 година.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 1998/99 година се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Медицинскиот факултет во Скопје. Студиите ги завршила на Медицинскиот факултет во Скопје во 2005 година, со просечен успех 10. На Медицинскиот факултет во Скопје, во 2005 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Придонес кон микробиолошката и серолошката дијагноза на гениталните *Chlamydia trachomatis* инфекции“ работен под менторство на проф.д-р Милена Петровска.

Докторска дисертација пријавила во 2008 година на Медицинскиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Прилог кон сознанијата за поврзаноста на *Chlamydia pneumoniae* со коронарната артериска болест (КАБ)“, под менторство на проф.д-р Никола Пановски и ја одбрала на Медицинскиот факултет во Скопје во 2013 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Милена Петровска, проф. д-р Љубица Георгиевска Исмаил, проф. д-р Елена Трајковска Докиќ, проф. д-р Никола Пановски и проф. д-р Ирена Кондова Топузовска. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област медицина, микробиологија.

На Медицинскиот факултет во Скопје во 1997 година е избрана во звањето помлад асистент на Медицинскиот факултет во Скопје во областа микробиологија со паразитологија. За

асистент е избрана во 2001 година и реизбрана е 2006 година. За научен соработник е избрана во мај 2015 година.

Во моментот е доктор специјалист-микробиолог, доктор на медицински науки, научен соработник. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот бр. 894/06 за реизбор за асистент и број 1044 од 2012 година со рецензијата на докторската дисертација.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 682/97 и 774/01, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

4. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, кандидатката д-р Татјана Грданоска изведува практична настава - вежби на додипломски – прв циклус студии на студиската програма доктори по медицина, потоа за доктори по стоматологија, магистри по фармација и на тригодишните стручни студии на Медицинскиот, Фармацевтскиот и Стоматолошкиот факултет. Кандидатката учествува во одржувањето на практичната настава по предметите микробиологија со паразитологија и клиничка микробиологија со 260 часа годишно, предметот микробиологија со имунологија за студентите по стоматологија со 46,49 часа годишно и за студентите по фармација со 19,95 часа. Според анкетите на студентите, оценките од самовалуација за д-р Грданоска се многу високи. Последната оценка на студентите по општа медицина за зимскиот семестар во учебната 2014/2015 година е 9,90, што е највисока оценка за асистент на Катедрата и една од највисоките оценки на Медицинскиот факултет воопшто.

Кандидатката била ментор на повеќе студентски стручни и научни трудови.

Кандидатката е коавтор на рецензирани учебници и практикум за вежби, под наслов: Медицинска микробиологија – специјален дел и Практикум по медицинска микробиологија со паразитологија, за студентите по медицина, како и на учебниците: Микробиологија за студентите по стоматологија и Микробиологија и паразитологија за фармацевти.

Научноистражувачка и стручна дејност

Д-р Татјана Грданоска има објавено вкупно 70 научни трудови од потесната област микробиологија, од кои 8 труда во меѓународни научни списанија и 61 труда во зборници од научни собири.

Д-р Татјана Грданоска учествувала во изработката на три (3) национални научни проекти како член-истражувач.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Татјана Грданоска активно е вклучена во стручно-апликативната здравствена работа на Институтот за микробиологија и паразитологија. Врши стручна микробиолошка дејност од областа на серолошката дијагноза на инфекции и инфективни болести и е **раководител на Лабораторијата за серологија.**

Стручно усовршување во странство остварила со студиски престој во Институтот за микробиологија – Southampton, United Kingdom во траење од 8 недели, во 2002 година.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии и работни групи при Здружението на микробиолози, Македонско лекарско друштво, и тоа:

Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир:

1. Прв конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓ. учество, Охрид, Македонија 1997;
2. FEMS Supported Symposium "Laboratory diagnosis of emerging infections", Ohrid, Macedonia, 2002;
3. Втор конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, Македонија, 2001;
4. Трет конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 2006;
5. Четврти конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, Македонија 2009;
6. 6th Balkan Congress of Microbiology, Ohrid, R. Macedonia 2009;
7. Симпозиум на микробиолози. V Конгрес и 40-ти Октомвриски средби со меѓународно учество, Охрид, 2012;
8. Стручни состаноци на микробиолозите на Македонија (8);
9. Antimicrobial Susceptibility and Virulence of Clinically Important Bacteria Responsible for Community and Hospital Acquired Infection in the Region. 1st Southeast Conference of Chemotherapy and Infection in cooperation with the Jubilee 20th Annual Assembly of IMAB and co-organizers FESCI and ISC, May 2010, Varna – Bulgaria.

Член е на: Македонското лекарско друштво, Лекарската комора на Македонија, Здружението на микробиолози при МЛД, Федерацијата на европски микробиолошки друштва (FEMS), Европското здружение за клиничка микробиологија и инфективни болести (ESCMID), Балканското микробиолошко друштво (BAM), Македонското здружение за базична, клиничка имунологија и алергологија – МЗБКИА.

Во изборниот период, д-р Татјана Грданоска учествувала во изготвување и пријавување на три научни, стручно-апликативни и развојни проекти на МОН.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката д-р Татјана Грданоска, на Медицинскиот факултет во учебната 2014/15 година, доби позитивна оценка (9,90) од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет.

Публикувани трудови

Трудовите од реден број 1 до 74 се рецензирани во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ број 682/97, 774/01, 849/04, 872/05 и 894/06.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Татјана Грданоска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката, Комисијата заклучи дека д-р Татјана Грданоска поседува наставни, научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето доцент по предметот микробиологија со паразитологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, н.сор.д-р Татјана Грданоска да биде избрана во звањето **доцент** по предметот микробиологија со паразитологија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

3. Проф. д-р Никола Пановски с.р.

4. Проф.д-р Милена Петровска с.р.

5. Проф. д-р Каќа Поповска с.р.

6. Проф д-р Жаклина Цековска с.р

7. Проф д-р Гордана Јанкоска с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Татјана Грданоска

Институција: Медицински факултет, Скопје, Институт за микробиологија и паразитологија

Научна област: медицина, микробиологија

Ред. бр.	Назив на активностите	Поени																									
1	Одржување на практична настава во прв циклус студии за последните 5 години (2009-2014)	38,25																									
	<table> <tr> <th>Факултет</th> <th>Бр. на часови неделно</th> <th>Бр. на работни недели по бр. на семестри</th> <th>Поени</th> <th>Вкупно</th> </tr> <tr> <td>Медицински</td> <td>6</td> <td>150</td> <td>0,03</td> <td>27</td> </tr> <tr> <td>Стоматолошки</td> <td>2</td> <td>75</td> <td>0,03</td> <td>4,5</td> </tr> <tr> <td>Фармацевтски</td> <td>3</td> <td>75</td> <td>0,03</td> <td>6,75</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Вкупно</td> <td>38,25</td> </tr> </table>		Факултет	Бр. на часови неделно	Бр. на работни недели по бр. на семестри	Поени	Вкупно	Медицински	6	150	0,03	27	Стоматолошки	2	75	0,03	4,5	Фармацевтски	3	75	0,03	6,75	Вкупно				38,25
	Факултет		Бр. на часови неделно	Бр. на работни недели по бр. на семестри	Поени	Вкупно																					
	Медицински		6	150	0,03	27																					
	Стоматолошки		2	75	0,03	4,5																					
	Фармацевтски		3	75	0,03	6,75																					
	Вкупно				38,25																						
(бр. на часови неделно x бр. На работни недели во семестар x 0,03)																											
2	Консултации со студенти во последните 5 години (бр. на студенти x 0,002)	0,06																									
3	Позитивно рецензиран практикум по микробиологија и паразитологија- коавтор (автор на 2 поглавја)	3																									
	Позитивно рецензиран учебник по микробиологија и паразитологија (специјален дел) –коавтор (автор на едно поглавје)	6																									

	Позитивно рецензиран учебник по микробиологија за студенти по стоматологија – коавтор (автор на две поглавја)	6
Вкупно		53,31

Научноистражувачка дејност

Ред. бр.	Назив на активностите	Поени
	Учесник во национален проект	
	1. Етиолошка дијагноза на долните респираторни инфекции кај деца со посебен осврт кон <i>Branhamella catarrhalis</i>	3
	2. Резистенција на патогените бактерии кон хемиотерапевтици во Скопје	
	3. „Уропатогени <i>Escherichia coli</i> и факторите на вируленција на другите уропатогени бактерии во дијагнозата, прогнозата, терапијата и профилаксата на уринарните инфекции“.	3
		3
	Трудови со оригинални научно-стручни резултати, објавени во референтно/научно списание со меѓународен уредувачки одбор или само со ИФ	

	1. Грданоска Т., <i>Chlamydia pneumoniae</i> and Heart Disease, Maced J Med Sci. 2008 Dec 15; 1(2):49-53 2. Грданоска Т., Зафировска П., Јагликовски Б., Тројацанец Ј., Зафиров Д., Несхов Д., Петровска М., Цековска З., Пановски Н. Assessment of Three Inflammatory Markers of Cardiovascular Diseases with a Special Accent on C-Reactive Protein, Macedonian Journal of Medical Sciences. 2011 Jun 15; 4(2):147-151. 3. Tatjana Grdanoska, Planinka Zafirovska, Branko Jaglikovski, Irina Pavlovska, Beti Zafirova, Katerina Tosheska-Trajkovska, Elena Trajkovska-Dokic, Milena Petrovska, Zhaklina Cekovska, Irena Kondova-Topuzovska, Ljubica Georgievska-Ismail, Nikola Panovski, <i>Chlamydia pneumoniae</i> and <i>Helicobacter pylori</i> Serology – Importance in Patients with Coronary Heart Disease. Mat Soc Med. 2012; 24(3): 151-15 4. T. Grdanoska, P. Zafirovska, B. Jaglikovski, J. Trojacanec, D. Zafirov, D. Neshov, M. Petrovska, Z. Cekovska, N. Panovski 2011. Assessment of Three Inflammatory Markers of Cardiovascular Diseases with a Special Accent on C-Reactive Protein. Macedonian Journal of Medical Sciences. 26. may 2011.	3,6 3,6 3,6 3.6
	Трудови со оригинални научно-стручни резултати, објавени во референтно/научно списание 1. Cvetkovic D., Grdanoska T., Panovski N., Petrovska M., Jankoska G. Comparison of serological tests for the diagnosis of toxoplasmosis - our experience. Acta Infectologica Yugoslavica. God. (7). Januar- avgust 2002. Broj 1-2. 2. Јанкоска Г., Петровска М., Грданоска Т., Цветковиќ Д., Пановски Н., Детекција, изолација и идентификација на	2,4

	микроорганизмите од урината Македонски медицински преглед, год 56, 2002, стр. 79 -82, Бр. 1 3. Грданоска Т., Петровска М., Пановски Н., Цветковиќ Д., Јанкоска Г., Тантуровски Д., Цветковиќ К., <i>Chlamydia trachomatis</i> асоцираност со упатната дијагноза, Acta morfologica 2006; Вол.3(1):7-16, УДК;618.1-022.782.11 4. Грданоска Т., Пановски Н., Петровска М., Јанкоска Г., Цветковиќ Д., Носителство на хламидискиот антиген и следење на неговата негативизација, Acta morfologica 2007; Вол.4 (1) 2007:72-76 УДК;616.98: 579.882.11.083.3	2,4 2.4 2.4
	Секциски предавања на научен/стручен собир 1. Татјана Грданоска, Никола Пановски, Љубица Георгиевска- Исмаил. <i>Chlamydia pneumoniae</i> - поврзаност со коронарната артериска болест (КАБ). (секција биохемија), ноември 2009 2. Грданоска Т., Пановски Н., Мирчевска Г., Петровска М., Adenoviridae, 2010, секција очно 3. Грданоска Татјана, Пановски Никола, Дијагноза на инфекции предизвикани од <i>Chlamydia trachomatis</i> и други некултивабилни микроорганизми, со актуелни серолошки технологии, секција Битола, 2008.	1 1

	4. Грданоска Т., Терапија на хламидиски инфекции. стручен состанок на ЗММ “Дваесет години употреба на азитромицинот“, 2011.	1 1
	пленарно предавање 1. Grdanoska T., Zafirovska P., Jaglikovski B., Pavlovska I., Zafirova B., Mihajlov K., Trajkovska Dokic E., PetrovskaM., Cekovska Z., Dokic D., Kondova- Topuzovska I., Georgievska-Ismail Lj., Panovski N., Association of Immune Response to Chlamydia pneumoniae to inflammatory markers of Cardiovascular Diseases, Microbiologia Balkanica 2011, 7-th Balcan Congress of Microbiology, 8-th Congress of Serbian microbiologists, October 25- 29, 2011 2. Т. Грданоска., К. Михајлов, К. Ицев , Г. Мирчевска, И. Кондова Топузовска, Е. Трајковска- Докиќ, М. Петровска, Д. Докиќ, Н. Пановски, Серумски имун одговор кон нјчестите предизвикувачи на атипични пневмонии- наше искуство со Pneumo- slide тестот, XIII Конгрес на лекарите на Република Македонија со меѓународно учество. Мак. мед. преглед 2011, год: 65(супл.81), стр.:50 3. Grdanoska T., Mirchevska G., Mihajlov K.,Shevcenko M., PetrovskaM., Kondova- Topuzovska I., Panovski N., Diferrence of seropositivity to common respiratory patogens in children and adults, annual survey. The 5th Congress of Macedonian Microbiologist with International Participation, 28-31 May,2014, Ohrid, Macedonia 4. Grdanoska T, Panovski N, Petrovska M, Jankoska G, Cvetkovic D., <i>C. trachomatis</i> antigen detection and screening, International Conference on Chlamydia and Mycoplasma Human Infections, Ferrara, Italy, Abstract book 2007;p54	2 2

		2
		2
	Учество на научен/стручен собир со реферат со усна презентација и постер 1. Grdanoska T., Petrovska M., Cvetkovic D., Kotevska V., Dokic-Trajkovska E., Kondova I., Panovski N. Pneumo-Side: Serological investigation of Human Respiratory Infections. 2nd Balcan Conference of Microbiology. Abstract book.2001;p.96 2. Grdanoska T., Petrovska M., Panovski N. <i>Chlamydia trachomatis</i> инфекции: сигнификантност и актуелни можности за докажување и лекување. Мак. Мед. преглед 2001;55:Бр.1-2:стр:76 3. Грданоска Т., Петровска М., Цветковиц Д., Котевска В., Докиц-Трајковска Е., Кондова И., Пановски Н. Pneumo-Slide: Serological investigation of Human Respiratory Infections. 2nd Balcan Conference of Microbiology. Abstract book.2001;p.96 4. Грданоска Т., Петровска М., Пановски Н. <i>Chlamydia trachomatis</i> инфекции: сигнификантност и актуелни можности за докажување и лекување. Мак. мед. преглед 2001;55:Бр.1-2:стр:76 5. Грданоска Т., Цветковиќ Д., Хаџи-Петрушева Мелоска И. Наши Искуства со Immunocomb тестовите (Orgenics). II	1 0.5 1

	конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество. Мак. Мед. преглед 2002;55:суп 50: 161 6. Grdanoska T., Petrovska M., Cvetkovic D., Kotevska V., Hadzi-Petruseva Meloska I., Kondova I., Panovski N. Pneumoslides: modern approach towards diagnosis of respiratory infections. FEMS symposium. Mak. Med. pregled 2002;55:sup 50: 28 7. Грданоска Т., Цветковиќ Д., Хаџи-Петрушева Мелоска И. Наши Искуства со Immunocomb тестовите (Orgenics). II Конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество. Мак. мед. преглед 2002;55:суп 50: 161 8. Grdanoska T., Petrovska M., Cvetkovic D., Kotevska V., Hadzi-Petruseva Meloska I., Kondova I., Panovski N. Pneumoslides: modern approach towards diagnosis of respiratory infections. II Kongres na mikrobioloziite na Makedonija so mejunarodno u~estvo. FEMS symposium. Mak. Med. pregled 2002;55:sup 50: 28. 9. Grdanoska T., Panovski N., Trajkovska-Dokic E., Petrovska M., Curcic-Trajkovska B., Dokic D., Kondova I., Ivanova A., Eftimovski G. Serological diagnosis of atypical pneumonias: annual survey. FEMS symposium. Ohrid, Macedonia, Mac Med Review. 2002; 55(50):10. 10. Грданоска Т., Петровска М., Пановски Н., Цветковиќ Д., Котевска В., Кондова И. Детекција на серумски имун одговор кон атипичните респираторни хумани патогени. II Конгрес на инфектолозите на Македонија, Мак. мед. преглед 2003;53:суп 37: 81 11. Грданоска Т., Пановски Н., Цветковиќ Д., Хаџипетрушева И., Петровска М., Кондова И., Георгиевска-Исмаил Љ., Имунолошки методи во дијагнозата на хламидиските инфекции, III конгрес на инфектолозите на Македонија со меѓународно учество. Мак. мед. преглед 2007;61:суп 69: 8. 12. Grdanoska T., Panovski N., Petrovska M., Jankoska G., Cvetkovic D., Hadzi-Petruseva Meloska I. Genital Chlamydia trachomatis antigen detection and screening. International Conference on Chlamydia and Mycoplasma Human Infections. Ferrara, Italy. Abstracts. 2007. p.54.	0.5 1 1 1 1

	13. Grdanoska T., Panovski N., Petrovska M., Hadzi- Petruseva Meloska I., Kondova I., Georgievska- Ismail Lj., Evaluation of the tests for detection of antibodies to Chlamydia pneumoniae, Sixth meeting of the European society for Chlamydia research, Aarhus-Denmark , Abstract book 2008;p182 14. Grdanoska T., Zafirovska P, Jaglikovski B, Pavlovska I, Zafirova B, Mihajlov K, Trajkovska Dokic E, Petrovska M, Cekovska Z, Kondova-Topuzovska L, Georgievska-Ismail Lj, Panovski N. Assoatiation of Immune Response to Chlamydia pneumoniae to Inflammatory Markers of Cardiovascular Diseases. Microbiologia Balkanica 2011. 7th Balkan Congress of Microbiology. 8th Congress of Serbian Microbiologists. Belgrade, Serbia Proceeding (CD). 15. Grdanoska T., Zafirovska P., Jaglikovski B., Pavlovska I., Zafirova B., Mihajlov K., Trajkovska Dokic E., PetrovskaM., Cekovska Z., Kondova- Topuzovska I., Georgievska- Ismail Lj., Panovski N., Cardiovascular markers and Chlamydia pneumoniae antibodies, what does our expiriance show? 7th meeting of the europian society for Chlamydia research, VU University, Amsterdam, July 1-6, 2012 16. Serologic immune response to common respiratory pathogens, annual survey Grdanoska T., Mihajlov K.,Cekovska Z., Kotevska V., Jankoska G., Petrovska M, Kondova I, Panovski N. 9th Balkan Congress of Microbilogy, Microbiologica Balkanica, Acta Microbiologica Hellenica, Abstract book, pp 156, 2015.	1 0.5 0.5 1

		1
		1
		1
		1
	Коавтор на апстракт печатен во зборник на конференција/конгрес	

	1. Петровска М, Котевска В, Илиевска Т, Грдановска Т, Кафтанчиева А. Осетливост кон цефалхлор на најчестите предизвикувачи на респираторни инфекции. Симпозиум за алфацет.1996. 2. Јанкоска Г., Петровска М., Пановски Н., Котевска В., Грданоска Т., Кафтанчиева А. Микробиолошка дијагноза на гениталните инфекции. II македонско-бугарски гинеколошко-акушерски денови. Зборник на апстракти. 1996; стр.39. 3. Cekovska Z, Panovski N, Kotevska V., Grdanoska T, Kaftanxieva A. Resitance odf methicillin-resitant <i>Staphulococcus aureus</i> to new quinolones; Internacional symposium and workshop on hospital hygiene and hospital infection control, Abstract book, Turkey,1996: 42 4. Kotevska V. Petrovska M., Cekovska Z, Kaftandzieva A, Grdanoska T. Sensitivity of isolatesfrom infected lower respiratory tract to beta lactams and representative s from other groups of antibiotic. The international symposium and workshop on hospital and hospital infection control,Abstrcts of free papers,Turkey.1996;46 5. Popovka-Jovanovska K., Jankoska G., Grdanoska T., Cvetkovic D. Adhesion of common nosocomial pathogens to glass. The International Symposium and Workshop on hospital hygiene and hospital infection control. Abstracts of free papers. 1996;12 6. Цековска Ж., Пановски Н., Петровска М., Јанкоска Г., Грданоска Т., Велиќ Стефановска В. Хемиотипски карактеристики на болничките соеви на метицилин резистентниот <i>Staphylococcus aureus</i> (MRSA); Мак.мед.преглед,1997; 52:(суп. 33):162. 7. Петровска М., Јанкоска Г., Грданоска Т., ПопАцева ВИТЕК - Бактериолошка дијагноза кај хумани инфекции. I конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓ. учество. Мак.мед.преглед 1997, 51: суп.24): 233. 8. Цветковиќ Д., Пановски Н., Грданоска Т., Јанкоска Г. Детекција на токсоплазмоза со Тохо – Isaga тестот. I конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓ. учество. Мак.мед.преглед 1997, 51: суп.24): 342. 9. Јанкоска Г., Петровска М., Пановски Н., Грданоска Т., Кафтанчиева А., Котевска В. Корелација на микроскопскиот и културелниот наод кај гениталните инфекции. I конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓ. учество. Мак.мед.преглед 1997, 51: суп.24): 264.	0.5 1 1 1 1 1

10. Kotevska V, Petrovska M., Cekovska @, Grdanoska T. Zastapenost na <i>Hemophilus influenzae</i> tip b vo materijali od gorni i dolni respiratorni pati{ta. Mak.med.pregled 1997. 51: (sup 28):88	
11. V Kotevska, M Petrovska, Z Cekovska, Grdanoska T, Terziev G. Ispituvawe na odnosot na beta hemoliti~kite streptokoki kon penicilin. Mak. med. pregled, 1997; 51: (sup.24): 122.	0.5
12. Cvetkovic D., Panovski N., Grdanoska T., Petrovska M., Jankovska G., Cvetkovic K. Detekcija HCMV I <i>Toxoplasma gondii</i>-specificnih IgG i IgM antitela kod zena u reproduktivnom periodu. Dani mikrobiologa Jugoslavije 1998, 206-7.	
13. Jankoska G, Petrovska M, Kotevska V, Grdanoska T, Panovski N: <i>Ureaplasma urealyticum</i> and <i>Mycoplasma hominis</i> in female lower genital tract. Proceedings, Ninth Congress of the Bulgarian Microbiologists, Sofia, Bulgaria, 1998, Vol.1. "Clinical Microbiology",192-194.	0.5
14. Petrovska M., Kotevska V., Hristova M., PopAceva M., Jankoska G., Seckova L., Grdanoska T., HadziPetruseva I. Moraxella (Branhamella) catarrhalis in children's lower respiratory tract infection. 8th International Congres of Infectious Diseases. Boston, USA. Abstracts. 1998. 56. 029.	
15. Z. Cekovska, T. Grdanoska, N. Panovski. Bacterial causes of conjunctivitis and their susceptibility to antibiotics. 8th International Congress on Infectious Diseases. Abstracts book. Boston, 1998. 48: 019.	0.5
16. Kotevska V., Jankoska G., Panovski N., Petrovska M., Grdanoska T. Detection of β lactamase with extended spectrum (ESBL) in isolates of gram negative bacteria. Microbiologica Balkanica 99. First Balkan Conference of Mycrobiology. Abstracts. 1999. MM84.	
17. Jankoska G., Petrovska M., Panovski N., Grdanoska T. Antimicrobial activity of tetracyclines and macrolides against genital Mycoplasmas in vitro. Microbiologica Balkanica 99. First Balkan Conference of Mycrobiology. Plovdiv, Bulgaria. Abstracts. 1999. MM85.	0.5
18. Petrovska M., V. Kotevska, A. Kaftandzieva, G. Jankoska, T. Grdanoska: Antibiotic Suspectibility of <i>Streptococcus pneumoniae</i>, <i>Streptococcus pyogenes</i> and Other Beta Haemolytic Streptococca. 9th International Congress of Infectious Diseases, Buenos Aires, Argentina, 2000. 95.060	
19. Petrovska M., Jankoska G., Grdanoska T., Mircevska G.: Antimikrobni esej u obradi urinokultura i njegova prakticna primenljivost. VIII Kongres mikrobiologa Jugoslavije. Kratki sadrzai radova. 2000;str.249	0.5
20. Цековска Ж., Јанкоска Г., Грданоска Т., Петровска М., Пановски Н., Кафтанџиева А. Идентификација на анаеробни	

	бактерии и преглед на нивната остетливост. II конгрес на хирурзите на Македонија. Книга на апстракти. 2000;стр.142 21. Petrovska M., V. Kotevska, A. Kaftandzieva, G. Jankoska, T. Grdanoska: Antibiotic Suspectibility of <i>Streptococcus pneumoniae</i>, <i>Streptococcus pyogenes</i> and Other Beta Haemolytic Streptococci. 9th International Congress of Infectious Diseases, Buenos Aires, Argentina, 2000. 95.060 22. Petrovska M., E. Trajkovska-Dokic, G. Jankoska, I. HadziPetruseva-Melovska, T. Grdanoska: Genes of virulence in uroisolated <i>Escherichia coli</i> and their clinical implementation. Microbiologia Balcanica 2001, 2nd Balkan Conference of Microbiology, Abstract Book, p. 52 23. Petrovska M., Dokic-Trajkovska E., Jankoska G., Hadzi-Petruseva Meloska I., Grdanoska T. Genes of virulence in uroisolated <i>Escherichia coli</i> and their clinical implementations. 2nd Balcan Conference of Microbiology. Abstract book.2001;p.52 24. Котевска В., Грданоска Т., Петровска М., Пановски Н., Спасеновски Т. Кировски И. Значењето на директниот микроскопски препарат во диференцирање на бактериски од вирусни инфекции во респираторниот систем. Мак. мед. преглед. 2002; (суп.50):75. 25. Petrovska M., Dokic T.E, Jankoska G, Hadzi-Petruseva Meloska I, Mircevska G, Grdanoska T. Identification and typing of the specific virulence factors in <i>Escherichia coli</i>. FEMS Supported Symposium 'Laboratory diagnosis of emerging infections". Ohrid, Macedonia, Mac Med Review. 2002; 55(50):10. 26. Цветковиќ К., Голева-Мишевска М., Грданоска Т., Јанкоска Г. Тераписки третман со Azithromycin (Summamed) кај полово преносливи болести. 2. конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество. Охрид, Македонија, Мак. Мед. Преглед. 2002; 55 (50): 93. 27. Jankoska G, Petrovska M., Grdanoska T., Mircevska G., Panovski N. CPS ID2 Agar and VITEK in identification of uroisolated bacteria. FEMS Supported Symposium 'Laboratory diagnosis of emerging infections". Ohrid, Macedonia, Mac Med Review. 2002; 55(50): 14. 28. Kaftandzieva A., Kotevska V., Panovski N., Jankoska G., Petrovska M., Grdanoska T. Detection of extended spectrum beta lactamases (ESBLs) in enterobacteriaceae isolated from tracheal aspirates. 12th ERS Annual Congres. Stockholm, Sweeden, 2002. European Respiratory Journal. Vol. 20, Supp. 38: 358s	0.5 1 1 1 1 1

	29. Kotevska V., Grdanoska T., Spasenovski T., Panovski N., Petrovska M. Etiology of lower respiratory tract infections in children and importance of direct microscopic stain in their diagnosis. 3rd Balkan Conference of Microbiology. 2003;294. 30. Petrovska M., Jankoska G., Mircevska G., Spasenovski T., Grdanoska T. Antimicrobial resistance of uropathogenic bacteria. Microbiologia balkanica, Istanbul 2003. Abstract book, p-119. 31. Jankoska G, Petrovska M., Grdanoska T., Mircevska G., Trajkovska-Curchic B., Spasenovski T. Incidence of haemolysin and gelatinase among uroisolated enterococci. 1st FEMS Congress of European Microbiologists. Slovenia, Ljubljana 2003. Abstract book. P7-4. p. 272. 32. Кондова- Топузовска И., Петровска М., Кондов Г., Анастасовска А., Босилковски М., Семенакова- Цветковска В., Петрушевска С., Грданоска Т., <i>Mycoplasma pneumoniae</i> како причина за долнореспираторна инфекција кај хоспитализирани пациенти со пневмонија добиена во заедница, Македонски медицински преглед, год 60, 2006, стр. 45, Бр. 1-2 33. Стојовски М., Тантуровски Д., Петровска М., Миланова Е., Палчевски З., Грданоска Т., Јанкоска Г. „Ефекти на третманот на гениталните инфекции врз цитолошкиот цервикален наод.” Трет конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество. Мак. мед. преглед. 2006. 60 (67): 67. 34. Цветковиќ Д., Грданоска Т., Петровска М., Јанкоска Г., Пановски Н., Тантуровски Д. „Индикации за серолошко испитување на токсоплазмоза кај бремени жени.” Трет конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество. Мак. мед. преглед. 2006. 60 (67): 125. 35. Цветковиќ К., Голева Мишевска Л., Грданоска Т., Цветковиќ Д., Јанкоска Г. „HPV - инфекција - Condylomata acuminata - асоцирана со сексуално пренослива инфекција кај мажи.” Трет конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество. Мак. мед. преглед. 2006. 60 (67): 82. 36. Cvetkovic D, Grdanoska T, Jankoska G, Panovski N. IgG avidity in the diagnosis of <i>Toxoplasma gondii</i> infection in pregnant women. <i>Toxoplasma Centennial Congress</i>. Rio de Janeiro, Brazil. 2008. p. 29.	1 1 1 1 1 0.5

	37. Cekovska Z., Kaftandzieva A, Kotevska V, Jankoska G, Grdanoska T, Labacevska L, Petrovska M, Panovski N. MRSA in Clinical center in Skopje in one year period. 6th Congress of Medical Microbiology, Micromed 2008. Beograd, Srbija. 2008. p. 9. 38. Cekovska Z., Kaftandzieva A, Kotevska V, Jankoska G, Grdanoska T, Labacevska L, Petrovska M, Panovski N. MRSA in Clinical center in Skopje in one year period. 6th Congress of Medical Microbiology, Micromed 2008. Beograd, Srbija. 2008. p. 9. 39. Jankoska G., Trajkovska-Dokic E., Jurhar-Pavlova M., Grdanoska T., Cvetkovic D., Petrovska M. Current status of parasitic zoonotic infections in Macedonia. Project conference-Parasitic zoonoses in present day Europe - focus on south-east. Belgrade. 2009. Abstract book. p. 60 40. Elena Trajkovska-Dokic, Tatjana Grdanoska, Ana Kaftandzieva, Nikola Panovski, Detection of <i>Helicobacter pylori</i> specific IgG antibodies and CagA seropositivity in patients with different gastroduodenal diseases, 7th Conference on New Frontiers in Microbiology and Infection, <i>Helicobacter pylori</i>: from Basic Science to Clinical Issues, Villars-sur-Ollon, Switzerland 2-6 October 2011, Page 45 41. Mihajlov K., Grdanoska T., Zafirovska P., Jaglikovski B., Trajkovska Dokic E., Petrovska M., Cekovska Z., Dokic D., Kondova-Topuzovska I., Georgievska-Ismail Lj., Panovski H., Serological diagnosis of Atypical Pneumonia Caused by <i>Legionella Pneumophila</i>: an Annual Survey, Microbiologia Balkanica 2011, 7th Balcan Congress of Microbiology, 8th Congress of Serbian microbiologists, October 25- 29 2011 42. Trajkovska Dokic E. Kaftandzieva A., Grdanoska T., Stojkovska V., Panovski N., Prevalence of <i>Clostridium difficile</i> in patients with antibiotic-associated diarrhoea and pseudomembranous colitis, 4th international <i>clostridium difficile</i> symposium, September, 20- 22, 2012, Bled, Slovenia	1 1 1 1 0.5 1

		0.5
		1
		1
		1

		1
		1
		0.5
		0.5
		0.5

		0.5
		1
		1
		1

		1
		1
		1
		1

	Од научно-истражувачка дејност	94
	Вкупно	

Стручно-апликативна дејност

Ред. бр.	Назив на активностите	Поени
1	Завршена специјализација	2
2	Раководител на лабораторија	1
3	Учебник по микробиологија и паразитологија за фармацевти- коавтор (автор на две поглавја)	6
	Вкупно	9

Дејности од поширок интерес

Ред. бр.	Назив на активностите	Поени
1	Член на организационен или програмски одбор на научен и стручен собир 1. Прв Конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓ. учество, Охрид, Македонија, 1997 2. FEMS Supported Symposium 'Laboratory diagnosis of emerging infections", Ohrid, Macedonia, 2002 3. Втор конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, Македонија, 2001 4. Трет конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество. Охрид, 2006	1 1 1

	5. Четврти конгрес на микробиолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, Македонија, 2009	1
	6. 6 th Balkan Congress of Microbiology, Ohrid, R. Macedonia 2009.	1
	7. Симпозиум на микробиолози. V конгрес и 40. Октомвриски средби со меѓународно учество, Охрид. 2012	1
	8. Antimicrobial Susceptibility and Virulence of Clinically Important Bacteria Responsible for Community and Hospital Acquired Infection in the Region. 1st Southeast Conference of Chemotherapy and Infection in cooperation with the Jubilee 20 th Annual Assembly of IMAB and co-organizers FESCI and ISC, May 2010, Varna - Bulgaria	1
		2
2	Престој во странство Институт за микробиологија –Sauthempton, United Kingdom, 6 недели	0,5
Вкупно		9,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ ЗА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	53,31

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	94

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	9
ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	9,5
Вкупно	165,81

Членови на Комисијата

- 1. Проф. д-р Никола Пановски с.р**
- 2. Проф. д-р Милена Петровска с.р.**
- 3. Проф. д-р Каќа Поповска с.р.**
- 4. Проф. д-р Жаклина Цековска с.р.**
- 5. Проф. д-р Гордана Јанкоска с.р.**

РЕФЕРАТ
**ЗА ИЗБОР НА НАУЧЕН СОРАБОТНИК ПО ПРЕДМЕТОТ АНАТОМИЈА НА
 МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје – Медицински факултет - Скопје, објавен во весниците „Утрински весник“, „Дневник“ и „Коха“ од 3. 10. 2015 година, за избор на научен соработник по предметот анатомија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, донесена на XIII редовна седница одржана на 10. 11. 2015 година под бр. 02-5180/40, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Добрила Тосовска Лазарова, проф. д-р Наташа Наќева Јаневска, проф. д-р Марија Папазова, проф. д-р Ники Матвеева и проф. д-р Јулија Живадиновиќ.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на научен соработник по предметот анатомија, во предвидениот рок се пријави кандидатот д-р Аце Додевски.

5. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Аце Додевски е роден на 17. 11. 1975 година во Скопје. Средно образование завршил во МУЦ „Д-р Панче Караџов“ во Скопје, насока: медицински лаборант - техничар со одличен успех. Со високо образование се стекнал на Медицинскиот факултет во Скопје каде што дипломирал со просечен успех 9,2.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

Докторската дисертација ја пријавил во октомври 2011 година на Медицинскиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Морфолошки карактеристики и клиничко значење на вертебробазиларниот систем“, ја одбрал на 26. 5. 2015 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Добрила Тосовска Лазарова, проф. д-р Марија Папазова, проф. д-р Миодраг Врчаковски, проф. д-р Александар Чапароски и проф. д-р Јулија Живадиновиќ. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на медицински науки по базична медицина од потесната научна област анатомија.

Кандидатот д-р Аце Додевски во декември 2012 година е избран за асистент - соработник на Медицинскиот факултет во Скопје по предметот анатомија. Во моментот кандидатот е асистент - соработник по предметот анатомија.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

6. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет - Скопје, кандидатот д-р Аце Додевски од почетокот на вработувањето активно е вклучен во наставната дејност на Институтот за анатомија. Кандидатот учествува во подготовката и изведувањето на практичната настава по предметот анатомија на првиот циклус студии со студентите на Медицинскиот, Стоматолошкиот и Фармацевтскиот факултет. Вклучен е и во изведувањето настава на тригодишните стручни студии на Медицинскиот факултет.

Научноистражувачка дејност

Д-р Аце Додевски има објавено вкупно 99 научни трудови од областа на анатомијата. Од нив, еден научен труд е објавен во научно списание со импакт-фактор (фактор на влијание), 23 труда во списанија со меѓународен уредувачки одбор, 4 труда во стручно/научни списанија и 71 труд во зборници од научни собири.

Во изминатиов период континуирано и активно учествува во научно - истражувачката работа на Институтот за анатомија од областа на хуманата анатомија и морфологија. Област од интерес на кандидатот е кардиоваскуларниот систем и локомоторниот систем, со посебен осврт на истражување на мозочните крвни садови, односно задната мозочна циркулација.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Кандидатот д-р Аце Додевски е член на Здружението на анатоми и морфолози на Македонија, Европската федерација за експериментална морфологија (EFEM), Меѓународниот симпозиум за морфолошки науки (ISMS), Здружението на педијатри на Македонија, Лекарската комора на Македонија, како и на Македонското лекарско друштво.

Кандидатот д-р Аце Додевски е член на Работната група за дефинитивно оформување на македонската медицинска терминологија при Македонската академија на науките и уметностите.

Кандидатот е вклучен и во проектот за превод, стручна редакција, лектура и печатење на стручна литература од најреномираните универзитети за потребите на Министерството за образование и наука на Република Македонија.

Во мај 2013 година кандидатот реализирал престој во Салцбург, Р. Австрија, каде што зел активно учество на Семинарот за медицинска едукација.

Оценка од самоевалуација

Во сите анонимно спроведени анкети на студентите на Медицинскиот факултет во Скопје, оценување кое се спроведува неколку години наназад, кандидатот д-р Аце Додевски секогаш добива позитивна оценка од самоевалуација (од 9,45 до 9,75 од можни 10).

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Аце Додевски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Аце Додевски поседува научни и стручни

квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето научен соработник по предметот анатомија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Аце Додевски да биде избран во звањето научен соработник по предметот анатомија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

8. Проф. д-р Добрила Тосовска Лазарова с.р.
9. Проф. д-р Наташа Наќева Јаневска с.р.
10. Проф. д-р Марија Папазова с.р.
11. Проф. д-р Ники Матвеева с.р.
- 12.** Проф. д-р Јулија Живадиновиќ с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Аце Стојан Додевски
 (Име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, Скопје, Институт за анатомија

Научна област: медицина

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (наставно-образовна):					Поени
1.	Одржување на практична настава од прв циклус студии за последните пет години (2010-2014)					
	Факултет	Број на часови неделно	Број на работни недели во семестар x 2	Поени	Вкупно	
	Медицински	9	30 x 5	0,03	40.5	
	Асистент по предметот анатомија, 2010-2014					
	Стоматолошки	3	30 x 5	0,03	13.5	
	Асистент по предметот анатомија, 2010-2014					
	Фармацевтски	3	15 x 5	0,03	6.75	
	Асистент по предметот анатомија, 2010-2014					

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):					Поени
	Тригодишни стручни студии СМС Асистент по предметот анатомија, 2010-2014	3	4 x 5	0,03	1.80	
	Тригодишни стручни студии СФ Асистент по предметот анатомија, 2010-2014	2	2 x 5	0,03	0,60	
	Вкупно				63.15	
2.	Консултации со студентите од Медицинскиот факултет за последните пет години (2010-2014)					
	150 студенти x 0,002 во тек на 10 семестри број на студенти x 0,002					3
3.	Учесник во работилници					

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	Базичен тренинг курс за ХИВ и СИДА за лекарите, во организација на Partnerships in Health и Swedish International Development Cooperation Agency, одржан во мај 2006 година.	1
	Прва регионална балканска конференција за цистична фиброза во организација на Светското здружение за цистична фиброза (CFWW) и Здружението за цистична фиброза од Македонија, одржана во април 2009 година во Скопје, Р. Македонија.	1
	Семинар за медицинска едукација во организација на Children's Hospital of Philadelphia и American-Austrian Foundation, одржан во мај 2013 година во Салцбург, Р. Австрија.	1
	Вкупно	69.15

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор: 1. Dodevski A, Lazareska M, Tosovska-Lazarova D, Zhivadinovik J, Stojkoski A. Basilar artery fenestration. Folia Morphol. 2011; 70 (2): 80-83. 2. Dodevski A, Lazareska M, Chadikovska E, Aliji V, Janevski P. Variation in level of entry of the vertebral artery into the transverse foramen. Acta morphol. 2011; 8(1): 14-17. 3. Zhivadinovik Julija, Papazova M, Matveeva N, Dodevski A, Zafirova B. Anatomy and variations in the origin of the vertebral artery. Acta morphol. 2011; 8 (1): 9-13. 4. Chadikovska Elizabeta, Dodevski A, Bojadzieva B, Zafirova B, Trpkovska B. Flexion creases. Acta morphol. 2011; 8 (1): 24-27.	4.1 3.6

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	5. Dodevski A, Lazareska M, Tosovska-Lazarova D, Zhivadinovik J, Aliji V. Morphological characteristics of the first part of the vertebral artery. Contributions 2011; XXXII (1): 173-188. 6. Dodevski A, Tosovska-Lazarova D, Lazareska M, Aliji V, Gjoreski A. Tortuosity of the vertebral artery. Acta morphol. 2011; 8 (2): 19-21. 7. Zhivadinovik J, Tosovska-Lazarova D, Papazova M, Metveeva N, Dodevski A. Clinical importance of the anatomy of coronary sinus ostium. Acta morphol. 2011; 8 (2): 12-15. 8. Papazova Marija, Zhivadinovik J, Trpkovska B, Dodevski A. Anatomy of middle cerebral artery. Acta morphol. 2012; 9 (1): 5-9. 9. Zhivadinovik Julija, Lazarova-Tosovska D, Papazova M, Matveeva N, Dodevski A. Anatomical features of right atrium. Acta morphol. 2012; 9 (1): 10-13. 10. Dodevski Ace, Lazarova-Tosovska D, Zhivadinovik J, Lazareska M, Stojkoski A. Morphological analysis of the fabella. Acta morphol 2012; 9 (1): 24-26. 11. Papazova Marija, Zhivadinovik J, Petrovska S, Jordanova O, Zafirova B, Dodevski A. Morphological characteristics of circulus arteriosus cerebri-Circle of Willis. Arh J Zdravje 2012; 4 (1): 5-11. 12. Papazova Marija, Zhivadinovik J, Petrovska S, Jordanova O, Trpkovska B, Dodevski A. Hypoplasia of polygon of Willis. Arh J Zdravje 2012; 4 (1): 12-17. 13. Dodevski A, Tosovska-Lazarova D. Anatomical features and clinical importance of the vertebral artery. Maced J Med Sci. 2012; 5(3):328-335. 14. Zhivadinovik Julija, Lazarova-Tosovska D, Popovski V, Papazova M, Matveeva N, Dodevski A. Anatomy and clinical importance of the triangle of Koch. Acta Morphol. 2012; 9 (2): 11-13.	3.6 3.6 3.6 3.6 3.6 3.6 3.6

Ред. број	Назив на активност (научноистражувачка):	Поени
	15. Tosovska-Lazarova D, Zhivadinovik J, Matveeva N, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B, Dodevski A . The anatomy of teaching anatomy. Acta Morphol. 2013; 10 (1): 5-9.	3.6
	16. Matveeva N, Janevski P, Nakeva N, Zhivadinovik J, Dodevski A . Morphometric analysis of the cervical spinal canal on MRI. Contributions 2013; XXXIV(2):97-103.	3.6
	17. Zhivadinovik J, Papazova M, Matveeva N, Dodevski A . Atypical origin of arteria carotis communis sinistra. Acta morphol. 2013; 10(2):5-6.	
	18. Dodevski A , Tosovska-Lazarova D, Mitreska N, Zhivadinovik J, Chadikovska E. Clinical significance of the vertebral artery hypoplasia. Acta morphol. 2013; 10(2):7-10.	3.6
	19. Chadikovska E, Lazarova D, Matveeva N, Bojadzieva B, Dodevski A . Ridge count in three different ethnic groups in Macedonia. Acta morphol. 2013; 10(2):11-14.	3.6
	20. Stojovska-Jovanovska E, Mitreska N, Stojovski M, Lazarova A, Stavridis S, Dodevski A . Computed tomography or magnetic resonance imaging our experiences in determining preoperative TNM staging of bladder cancer. Contributions 2013; XXXIV(3):63-70.	5.4
	21. Dodevski A , Tosovska-Lazarova D, Mitreska N, Aliji V, Stojovska-Jovanovska E. Posterior cerebral artery – variation in the origin and clinical significance. Contributions Sec. Med. Sci. 2014; XXXV(1): 163-168.	3.6
	22. Dimitrovska Jakimovska M, Mitreska N, Lazareska M, Stojovska Jovanovska E, Dodevski A , Stojkoski A. Hook wire localization procedure and early detection of breast cancer-our experience. OA Maced J Med Sci. 2015; 3(2):273-277.	
	23. Dodevski A , Lazarova Tosovska D, Zhivadinovik J, Lazareska M, Stojovska Jovanovska E. Morphological Characteristics of the	3.6

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	superior cerebellar artery. Contributions Sec. Med. Sci. 2015; XXXVI(1): 79-83.	
	24. Kostov M, Lazarova D, Chaparoski A, Dodevski A , Jota Gj, Micunovic M. Aneurysm of the middle cerebral artery. Acta morphol. 2015; 12(1):56-61.	3.6
		3.6
		3.6
		3.6
		3.6

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
		3.6 3.6 3.6
5.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание: 1. Zhivadinovik Julija, Papazova M, Lazarova D, Matveeva N, Dodevski A, Zafirova B, Videnova V. Contact with cadavers during medical education. Acta morphol. 2009; 6 (1): 11-16. 2. Zafirova Biljana, Trpkovska B, Chadikovska E, Jovevska S, Dodevski A. The nutritional parameters of upper arm for assessment of nutritional status in the 8 year-old-children. Acta morphol. 2010; 7 (1): 28-32. 3. Dodevski A, Lazareska M, Aliji V, Zafirova B, Trpkovska B. Anomalous origin of the vertebral artery. Acta morphol. 2010; 7 (2): 23-26.	2.4 2.4

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	4. Trpkovska B, Zafirova B, Dodevski A. The meaning of fetal biometry in second-trimester of the intrauterine growth. Acta morphol. 2010; 7 (2): 27-30.	2.4 3.2
6.	Апстракти објавени во зборник на конференција (меѓународна/национална) 1. Dodevski A, Cakalaroska I, Zafirovski O, Caparoska M, Galbova S, Sarevska Z, Boskovska K. Bronhiolitis na oddelot za intenzivna nega i terapija. 17-ti Kongres na lekarite na Republika Makedonija, Oktomvri 10-13, 2007 godina, Ohrid, R. Makedonija. 2. Cakalaroska I, Dodevski A, Zafirovski O, Caparoska M, Galbova S, Sarevska Z, Boskovska K. Krup sindrom vo detska vozrast. 17-ti Kongres na lekarite na Republika Makedonija, Oktomvri 10-13, 2007 godina, Ohrid, R. Makedonija. 3. Zafirovski O, Caparoska M, Galbova S, Sarevska Z, Dodevski A. Terapevtski algoritam na bronhiolit kaj novorodeno. Prvi nacionalni denovi po neonatologija na R. Makedonija so megunarodno ucestvo, 17-20 Septemvri, 2008 godina, Ohrid, R. Makedonija. 4. Minova B, Boskovska K, Kostadinova S, Obocki K, Dodevski A. Prolonged psychogenic cough in the period of early adolescence. 4th	1 1 1

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
	Congress of the Macedonian respiratory society, September 27-30, 2008 Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 56-57. 5. Zafirovski O, Chaparoska M, Galbova S, Sarevska Z, Dodevski A. Correlation between recidive laryngitis episodes and allergic constitution in childhood. 4th Congress of the Macedonian respiratory society, September 27-30, 2008 Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 76-77. 6. Petrusevska-Kolekevskа L, Galbova S, Boskovska K, Dodevski A. Increase levels of serum Ig E in detecting allergic airway disease in small children. 4th Congress of the Macedonian respiratory society, September 27-30, 2008 Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 127. 7. Nikolova L, Stojanovska L, Stefanovska O, Zafirovski O, Nikolov M, Petrusevska L, Boskovska K, Dodevski A. Lower respiratory tract infections (LRTI) in children older than 3 years-some characteristics. 4th Congress of the Macedonian respiratory society, September 27-30, 2008 Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 174-175. 8. Sarevska Z, Chaparoska M, Galbova S, Zafirovski O, Dodevski A. Laryngitis in childhood-Etiological factors. 4th Congress of the Macedonian respiratory society, September 27-30, 2008 Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 175-176. 9. Sarevska Z, Chaparoska M, Galbova S, Zafirovski O, Badjakova G, Dodevski A. Laryngitis in childhood (Clinical and prognosis procedure). 2nd Macedonian Congress of Oto-Rhino-Laryngology, 1-3, October 2008, Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 77. 10. Boskovska K, Maneva M, Petrusevska L, Dodevski A. Bronchiectasis in children (five years material). 18th European Respiratory Society Annual Congress, Berlin, Germany, October 4-8, 2008. Book of abstracts 220. 11. Boskovska K, Maneva M, Petrusevska L, Dodevski A. High Resolution computed tomography (HRCT) in diagnosis of bronchiectasis in children. 6th Balkan Congress of Radiology, 18-20 November 2008, Vrnjacka Spa, Serbia. Book of abstracts 119. 12. Nakeva N, Bojadzieva B, Zafirova B, Nikovska E, Dodevski A, Janevski P. The specific dimension of the body in the Macedonian population. XLIX Congress of Anthropological society of Serbia, Vrdnik, 31. 5-4. 6 2010, Serbia. Book of abstracts 48. 13. Cadikovska E, Lazarova D, Nakeva N, Bojadzieva B, Dodevski A. Dermatoglyphic triradial differences among genders in Macedonia. XLIX Congress of Anthropological society of Serbia, Vrdnik, 31. 5-4. 6 2010, Serbia. Book of abstracts 80.	1 1 1 1

Ред. број	Назив на активност (научноистражувачка):	Поени
	Radiology, October 7-9, 2011-Cluj-Napoca, Romania. Book of abstracts 119. 25. Lazareska M, Aliji V, Mitreska N, Dodevski A, Josheva J, Mihailovska-Rendevska A, Daskalov D, Bundovska S. Value of imaging methods in assessment of mandibular osteomyelitis and myositis. The IXth Balkan Congress of Radiology, October 7-9, 2011-Cluj-Napoca, Romania. Book of abstracts 143. 26. Matveeva N, Jovevska S, Bojadzieva B, Dodevski A. Lumbar Magnetic resonance imaging changes in asymptomatic individuals of different age. The IXth Balkan Congress of Radiology, October 7-9, 2011-Cluj-Napoca, Romania. Book of abstracts 147. 27. Dodevski A, Lazarova D, Zhivadinovik J, Zafirova B, Trpkovska B. Basilar artery fenestration. 1st Macedonian Congress of Pathology with international participation, Ohrid, Macedonia, October 12-16, 2011. Book of abstracts 78. 28. Zhivadinovik J, Lazarova D, Matveeva N, Dodevski A, Boceska Z. Variations in the origin of the vertebral artery. 1st Macedonian Congress of Pathology with international participation, Ohrid, Macedonia, October 12-16, 2011. Book of abstracts 62. 29. Dodevski A, Lazarova-Tosovska D, Zhivadinovik J, Matveeva N, Lazareska M. Topografic correlation between vertebral artery and transverse procesus. III Congres of the Serbian Anatomical Society, Nis, Serbia, September 6-8, 2012. Book of abstracts 181. 30. Zhivadinovik J, Lazarova D, Papazova M, Matveeva N, Jovevska S, Zafirova B, Dodevski A. Morphological features of the triangle of Koch. III Congres of the Serbian Anatomical Society, Nis, Serbia, September 6-8, 2012. Book of abstracts 197. 31. Matveeva N, Lazarova D, Nakeva N, Zhivadinovik J, Jovevska S, Dodevski A. Degenerative changes of the cervical spine on MRI. Fourth B&H. Symposium "Morphology in science and practice" Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, 27-30 September 2012. Book of abstracts 46. 32. Zhivadinovik J, Lazarova D, Papazova M, Matveeva N, Dodevski A, Zafirova B. Morphology of the coronary sinus ostium. Fourth B&H. Symposium "Morphology in science and practice" Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, 27-30 September 2012. Book of abstracts 50.	1 1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	33. Dodevski A, Lazarova-Tosovska D, Zhivadinovik J, Matveeva N, Lazareska M. Straight and tortuous course of the vertebral artery. Fourth B&H. Symposium “Morphology in science and practice” Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, 27-30 September 2012. Book of abstracts 54. 34. Dodevski A, Lazarova-Tosovska D, Zhivadinovik J, Lazareska M. Clinical significance of the fabella. 10th Balkan Congress of Radiology, 1-4 November 2012 Sandanski, Bulgaria. Book of abstracts 258. 35. Chadikovska E, Lazarova D, Nakeva N, Zhivadinovik J, Matveeva N, Zafirova B, Trpkovska B, Dodevski A. Dermatoglyphic features in schizophrenia. 52th Congres of Antropological society of Serbia, Novi Sad, 5-8 Jun 2013. Book of abstracts 44. 36. Dodevski A, Tosovska-Lazarova D, Mitreska N, Zhivadinovik J, Matveeva N, Lazareska M. Clinical significans of the vertebral artery level of entrance into the transverse foramen. 12th Congress of European Association of Clinical Anatomy, Lisbon, Portugal, 26th to 29th June 2013. Book of abstracts 110. 37. Matveeva N, Lazarova D, Strateteska A, Nakeva N, Zhivadinovik J, Dodevski A. Degenerative changes of the cervical spine in symptomatic individuals of different age – MR study. 12th Congress of European Association of Clinical Anatomy, Lisbon, Portugal, 26th to 29th June 2013. Book of abstracts 126. 38. Tosovska-Lazarova D, Zivadinovic J, Dodevski A. Microscopic study of the His bundle and bundle branches. 12th Congress of European Association of Clinical Anatomy, Lisbon, Portugal, 26th to 29th June 2013. Book of abstracts 165. 39. Zhivadinovik J, Tosovska-Lazarova D, Papazova M, Matveeva N, Dodevski A. Morphometry and clinical importance of the triangle of Koch. 12th Congress of European Association of Clinical Anatomy, Lisbon, Portugal, 26th to 29th June 2013. Book of abstracts 166. 40. Dodevski A, Lazarova-Tosovska D, Mitreska N, Zhivadinovik J, Lazareska M, Aliji V, Chadikovska E. Clinical significance of 3D reconstruction of cerebral blood vessels. Symposium of clinical and functional anatomy, Novi Sad, Serbia, 13-14th September 2013. Book of abstracts 38. 41. Zhivadinovik J, Lazarova D, Papazova M, Dodevski A. Morphologic features of the atrioventricular node. Symposium of	1 1 1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активностa (научноистражувачка):	Поени
	clinical and functional anatomy, Novi Sad, Serbia, 13-14th September 2013. Book of abstracts 40. 42. Dodevski A, Tosovska-Lazarova D, Mitreska N, Zhivadinovic J, Lazareska M, Aliji V. Frequency of intracranial aneurysms. 11th Balkan Congress of Radiology, 3-6 October 2013, Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 67-68. 43. Lazareska M, Aliji V, Mitreska N, Stojovska-Jovanovska E, Dodevski A, Stojkovski A, Bundovska S. Advance imaging techniques in evaluation of intraaxial brain lesions - single voxel spectroscopy and Diffusion/ADC (our experience) - case based. 11th Balkan Congress of Radiology, 3-6 October 2013, Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 69-70. 44. Aliji V, Lazareska M, Dodevski A. Ectopic neurohypophysis-case report. 11th Balkan Congress of Radiology, 3-6 October 2013, Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 70. 45. Stojovska-Jovanovska E, Sezair N, Dodevski A, Bundovska S. Testicular Leydig cell tumour-case report. 11th Balkan Congress of Radiology, 3-6 October 2013, Ohrid, Macedonia. Book of abstracts 83. 46. Papazova M, Lazarova D, Petrovska S, Zhivadinovik J, Dodevski A, Zafirova B, Trpkovska B. Anatomical characteristics of the anterior cerebral artery. The 6th International symposium of clinical and applied anatomy, 26-29 June 2014, Rijeka, Croatia. Book of abstracts 55. 47. Dodevski A, Tosovska-Lazarova D, Papazova M, Zhivadinovik J, Lazareska M, Aliji V, Stojovska E. Role of CT angiography in detection of intracranial aneurysms. The 6th International symposium of clinical and applied anatomy, 26-29 June 2014, Rijeka, Croatia. Book of abstracts 55-56.	1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	48. Tosovska-Lazarova D, Zhivadinovik J, Papazova M, Dodevski A. Conduction pathways in the anterior septal place. The 6th International symposium of clinical and applied anatomy, 26-29 June 2014, Rijeka, Croatia. Book of abstracts 56-57. 49. Stojovska-Jovanovska E, Dodevski A, Bitoska I. Contemporary approach to radiological diagnosis of adrenal tumors. The 6th International symposium of clinical and applied anatomy, 26-29 June 2014, Rijeka, Croatia. Book of abstracts 65. 50. Zhivadinovik J, Lazarova D, Papazova M, Matveeva N, Dodevski A, Videnova V. Contact with cadavers during medical education. The 6th International symposium of clinical and applied anatomy, 26-29 June 2014, Rijeka, Croatia. Book of abstracts 69. 51. Zhivadinovik J, Tosovska-Lazarova D, Papazova M, Dodevski A, Matveeva N. Common origin of arteria carotis communis sinistra and truncus brachiocephalicus. The 18th Congress of the International Federation of Associations of Anatomists. Anatomy from gross to molecular and digital, August 8-10, 2014, Beijing, China. Book of abstracts 29-30. 52. Dodevski A, Tosovska-Lazarova D, Zhivadinovik J, Papazova M, Lazareska M. Anatomy of the posterior cerebral artery. The 18th Congress of the International Federation of Associations of Anatomists. Anatomy from gross to molecular and digital, August 8-10, 2014, Beijing, China. Book of abstracts 30. 53. Tosovska-Lazarova D, Zhivadinovik J, Dodevski A. The anatomy of teaching anatomy. The 18th Congress of the IFAA, Anatomy from gross to molecular and digital, August 8-10, 2014, Beijing, China. Book of abstracts 219. 54. Papazova M, Tosovska-Lazarova D, Zhivadinovik J, Dodevski A. Anatomy of circulus arteriosus cerebri- Willis. The 18th Congress of the IFAA, Anatomy from gross to molecular and digital, August 8-10, 2014, Beijing, China. Book of abstracts 40-41.	1 1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	55. Dodevski A, Tosovska-Lazarova D, Papazova M, Zhivadinovik J, Lazareska M, Aliji V, Stojovska-Jovanovska E. Anatomy of the posterior cerebral artery. 4th Congress Serbian Anatomical Society of Serbia, 18-20 September, 2014, Belgrade, Serbia. Book of abstracts 19. 56. Zhivadinovik Julija, Lazarova D, Papazova M, Dodevski A, Matveeva N. Common origin of arteria carotis communis sinistra and truncus brachiocephalicus. 4th Congress Serbian Anatomical Society of Serbia, 18-20 September, 2014, Belgrade, Serbia. Book of abstracts 26. 57. Papazova Marija, Tosovska-Lazarova D, Zhivadinovik J, Matveeva N, Dodevski A, Zafirova B, Trpkovska B. Anatomy of circulus arteriosus cerebri-Willis. 4th Congress Serbian Anatomical Society of Serbia, 18-20 September, 2014, Belgrade, Serbia. Book of abstracts 63. 58. Stojovska-Jovanovska E, Lazarova A, Stojovski M, Dodevski A. Radiographic features of uterus didelphys. 4th Congress Serbian Anatomical Society of Serbia, 18-20 September, 2014, Belgrade, Serbia. Book of abstracts 87. 59. Stojovska-Jovanovska E, Mitreska N, Gjoreski K, Dodevski A. Urinary bladder cancer: accurancy for diagnostic T stage with multidetector computed tomography and magnetic resonance imaging. XIIth Balkan Congress of Radiology, October 16-19, 2014, Istanbul, Turkey. Book of abstracts 111. 60. Dodevski A, Lazarova Tosovska D, Zhivadinovik J, Aliji V, Lazareska M, Stojovska Jovanovska E. Atypical arisen of the right vertebral artery. XIIth Balkan Congress of Radiology, October 16-19, 2014, Istanbul, Turkey. Book of abstracts 125. 61. Matveeva N, Nakeva N, Papazova M, Dodevski A, Bojadzieva B, Trpkovska B. Morphologic alterations of sacra associated with transitory lumbosacral state-sacralization. International Congress of Clinical Anatomy – June 24th / 27th 2015 – Rouen – France. Book of abstracts P 08. 62. Tosovska-Lazarova D, Papazova M, Matveeva N, Zafirova B, Trpkovska B, Dodevski A. Accessory pathways in the anterior septal place. International Congress of Clinical Anatomy – June 24th / 27th 2015 – Rouen – France. Book of abstracts P 53.	1 1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	63. Papazova M, Lazarova D, Zhivadinovik J, Matveeva N, Dodevski A, Trpkovska B. Anterior communicating artery-anatomy and clinical significance. International Congress of Clinical Anatomy – June 24th / 27th 2015 – Rouen – France. Book of abstracts Pb 35. 64. Papazova M, Petrovska S, Matveeva N, Zhivadinovik J, Dodevski A, Zafirova B. Morphological characteristics of the middle cerebral artery. International Congress of Clinical Anatomy – June 24th / 27th 2015 – Rouen – France. Book of abstracts Pb 36. 65. Zafirova B, Matveeva N, Lazarova D, Nakeva N, Papazova M, Trpkovska B, Dodevski A. The meaning of some anthropometrical indexes in children population. International Congress of Clinical Anatomy – June 24th / 27th 2015 – Rouen – France. Book of abstracts Pb 41. 66. Trpkovska B, Lazarova D, Papazova M, Nakeva N, Matveeva N, Zafirova B, Dodevski A. Anthropometrical characteristics in 3 years old children. International Congress of Clinical Anatomy – June 24th / 27th 2015 – Rouen – France. Book of abstracts Pb 42. 67. Dodevski A, Tosovska-Lazarova D, Papazova M, Matveeva N, Zhivadinovik J, Zafirova B, Trpkovska B. Morphological characteristics of the posterior inferior cerebellar artery. International Congress of Clinical Anatomy – June 24th / 27th 2015 – Rouen – France. Book of abstracts Pb 62. 68. Papazova M, Dodevski A, Lazarova D, Zhivadinovik J, Matveeva N, Petrovska S, Zafirova B. Morphological characteristics of recurrent artery of Heubner. XXIV International Symposium on Morphological Sciences, 2nd -6th September, 2015, Istanbul, Turkey, S 150. 69. Dodevski A, Lazarova D, Papazova M, Matveeva N, Zhivadinovik J, Lazareska M, Aliji V. Morphological characteristics of the anterior inferior cerebellar artery. XXIV International Symposium on Morphological Sciences, 2nd -6th September, 2015, Istanbul, Turkey, S 204.	1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	70. Zhivadinovik J, Lazarova D, Papazova M, Matveeva N, Dodevski A . Morphometric features of the ostium of the coronary sinus. XXIV International Symposium on Morphological Sciences, 2 nd -6 th September, 2015, Istanbul, Turkey, 204.	1
	71. Lazarova D, Zhivadinovik J, Papazova M, Dodevski A . Septal accessory pathway. XXIV International Symposium on Morphological Sciences, 2 nd -6 th September, 2015, Istanbul, Turkey, S 213.	1
		1
		1
		1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
		1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
		1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
		1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
		1 1 1 1 1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
		1 1 1 1
	Вкупно	170.1

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активнoста (стручно-апликативна):	Поени
1.	Член на техничка редакција на списанието Acta Morphologica	1
2.	Стручна ревизија на трудот: Variations in the position and shape of the basilar artery.	1
3.	Превод на дел од книга: “Emergency medicine oral board review” од авторите William G. Gossman, Scot H. Plantz	1
4.	Коавтор на речникот за македонска медицинска терминологија	3
	Вкупно	6
ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		69,15
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		170,1
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		6
Вкупно		245,25

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Добрила Тосовска Лазарова с.р.
2. Проф. д-р Наташа Наќева Јаневска с.р.
3. Проф. д-р Марија Папазова с.р.
4. Проф. д-р Ники Матвеева с.р.
5. Проф. д-р Јулија Живадиновиќ с.р.

До

- Рецензентска комисија
- Декан
- Продекани
- Наставно-Научен совет на
Медицински факултет во Скопје

П Р И Г О В О Р

на рефератот за избор на асистенти-докторанди по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот бр. 1110 од 2.11.2015 година.

Од м-р сци.д-р Марија Здравеска, вработена во ЈЗУ Клиника за пулмологија и алергологија - Скопје.

Предмет на Приговорот: Реферат објавен во Билтенот бр. 1110 од 2.11.2015 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ за избор на асистенти-докторанди по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, во согласност со конкурсот објавен во „Утриски весник“, „Дневник“ и „Коха“, на 23.6.2015 година.

Во објавениот реферат не сум предложена за избор во звањето асистент-докторанд со образложение дека се немам „стекнато со потврда за знаење на странски јазик согласно со барањата во Законот за високото образование до почетокот на конкурсот.

Го вложувам овој Приговор бидејќи моето познавање на англиски јазик е непобитен факт кој датира повеќе од 35 години и е потврден со бројни документи и потврди за познавање на јазик. Веднаш по распишувањето на конкурсот, во кој се бараат конкретни сертификати за познавање на јазик, го закажав првиот достапен термин за полагање, на 11 септември 2015 година, и испитот „ПЕТ Кембриџ“ (PET Cambridge English) го положив со успех од 95% - „passed with distinction“ за што и доставив потврда на комисијата во првиот работен ден по нејзиното добивање. Рецензентската комисија беше известена и беше во тек со целата постапка, уште од самиот почеток.

Се надевам дека Рецензентската комисија ќе ги земе во предвид горенаведените укажувања и дека ќе се произнесе позитивно по овој Приговор.

Однапред ви благодарам.

Подносител на Приговорот

М-р.сци.д-р Марија Здравеска, с.р.

До Наставно-Научниот совет на
Медицинскиот факултет, Универзитет „Св.
Кирил и Методиј“ во Скопје

ОДГОВОР НА ПРИГОВОРОТ

поднесен од д-р Марија Здравевска во врска со рефератот и заклучокот на рефератот за ИЗБОР НА АСИСТЕНТИ-ДОКТОРАНДИ ПО ПРЕДМЕТОТ ИНТЕРНА МЕДИЦИНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ, објавен во Билтенот бр. 1108 од 1.10.2015 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Рецензентската комисија го разгледа Приговорот од горенаведениот кандидат за избор во звањето асистент-докторанд по предметот интерна медицина и констатира дека тој е неоснован.

Образложение:

Рецензентската комисија во текот на изготвувањето на заклучокот на рефератот во целост се придржуваше до Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во (Универзитетски гласник број 274/13).

Според критериумите за избор во наставно-научни звања, согласно со измените од 1 јануари 2014 година, кандидатката д-р Марија Здравевска не може да биде избрана во звањето асистент-докторанд, бидејќи не ги исполнува целосно условите предвидени со конкурсот. Имено, по завршувањето на конкурсот, д-р Марија Здравевска ја достави потврдата за познавање на англиски јазик во октомври 2015 година (а полагала на 23 септември 2015 година), цели 2 месеца по завршениот рок.

Со овој факт, Комисијата заклучи дека кандидатката д-р Марија Здравевска не ги исполнува формалноправните рамки за избор во звањето асистент-докторанд.

Согласно со законот и консултациите со правната служба на Деканатот на Медицинскиот факултет, Комисијата нагласува дека останува на ставот заземен во заклучокот од рефератот.

Рецензентската комисија:

- 1.Проф.д-р Дејан Докиќ, с.р.
- 2.Проф.д-р Даниела Чапароска, с.р.
- 3.Проф.д-р Оливер Каранфилски, с.р.

До Наставно-научниот совет на
Медицинскиот факултет при
Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје

ПРИГОВОР

Од. ас.м-р. д-р Дејан Спасовски, д-р. мед. сци

Во врска со рефератот на Рецензентската комисија објавен во Билтенот на УКИМ број 1111 од 16.11.2015, за избор на 9 наставници во сите звања по предметот интерна медицина при Медицинскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св.Кирил и Методиј” , во врска со конкурсот за избор објавен во дневните весници „Утрински весник”, „Дневник” и „Коха” на 23.6.2015, во однос на избор на 2 наставника во сите звања, за делот Ревматологија, поднесувам приговор за бодирањето:

1. Во мојот извештај, учеството во **дел работилници, академии, школи**, тенденциозно се избришани, односно изоставени се 20 учества, при што ми се **намалени 20 бода**, и тоа од дел 2/3 до дел 2/25.

Тоа и визуелно се приметувa, бидејќи дури и не се коригирани бројките како што е сечен образецот.

2	Работилници, академии, школи	
2/4	Учесник на 3 мускулноскелетен ехосонограмски курс за реуматолози-Интермедијарно ниво; 29-31 март 2012, Белград, Србија, под патронат на ЕУЛАР; 3rd Musculoskeletal sonography course for rheumatologist-Intermediate level.	1
2/5	Учество на предавање со тема: Бенефити и контраверзии за НСАИЛ; Скопје, 28.4. 2011 година.	1
2/6	Учесник во работилница: Процена на активноста на болеста кај Ревматоиден артритис, хотел „Рамантик”, Велес, 13-14 март 2009 година.	1
2/7	Учесник на стручен состанок на Здружение на ревматолози на Македонија, 4.7.2006.	1
2/8	Македонска ревматолошка асоцијација: Ревматоиден артритис, Најнови податоци за болеста и третманот: 2009, Скопје.	1

2/9	Учесник на Прв македонски ревматолошки конгрес со меѓународно учество МААР 2009, 30.9-3.10. 2009, Охрид, Р. Македонија.	1
2/10	Учесник на Втор македонски ревматолошки конгрес со меѓународно учество МААР 2-5-10. 2013, Охрид, Р. Македонија.	1
2/11	Стручен состанок на Македонската ревматолошка асоцијација; Основни принципи на лекување на ревматоиден артритис, Берово, 14-15 мај 2010.	1
2/12	Секциски состанок на МАДОТ, ревматолошка секција и физијатриска секција, 14.4.2006 година во Реплекфарм-Скопје.	1
2/13	Секциски состанок на македонското научно здружение за гастроентерологија и хепатологија- 2.6.2006 година, Св. Јоаким Осоговски, Крива Паланка	1
2/14	Центар за континуирана едукација на Фармацевтски факултет, симпозиум со тема: Биолошки слични лекови- колку сличното е биолошки слично Скопје, 2 ноември 2012.	1
2/15	Здружение на психијатрите на Македонија, Здружение на клубови на лекувани алкохоличари на Македонија; Симпозиум со тема: Едуктивен семинар за третман на семејства кои имаат проблеми со зависност од алкохол, Скопје, 23. 2.2012.	1
2/16	Учество во Тренинг-презентациски вештини; 4-5 мај 2012 година, хотел „Радика“, Леуново (Маврово).	1
2/17	Учесник на стручен состанок на ревматолошка секција на тема: Новини во дијагностицирањето и лекувањето на остеоартритисот 3.12.2010 година, Дојран, хотел „Алкалоид“.	1
2/18	Македонско здружение на ортопеди и травматолози: Симпозиум со тема: Општ пристап кон пациентите со остеоартритис; Скопје, 21.3.2014.	1
2/19	Учесник на Global expert meeting on RA, Prague, Czech Republic, 12-14 March, 2010.	1
2/20	Учесник на стручен состанок на тема: Современо дијагностички терапевдски можности во лекувањето на дегенеративните заболувања на зглобовите во амбулантски услови. Конференциска сала на Соборен храм, Св.Климент Охридски-Скопје, 14.10.2014.	1
2/21	Учесник на 4 ревматолошка академија на тема: Современ терапевски пристап на ревматските заболувања, 30.10.2014- 1.11.2014, хотел „Милениум“, Охрид.	1

2/22	Учесник на стручен состанок на тема: Лекување на воспалителни и дегенеративни ревматизми, Македонска ревматолошка асоцијација, 4.4.2008, Дојран, хотел „Алкалоид“.	1
2/23	Учество на стручен состанок на тема Хондродегенеративни заболувања и нивен современ третман, Македонско друство на ортопеди и травматолози, 2013.	1
2/24	Учесник на секциски состанок на тематска единица Актуелни теми во ревматологија, 14.3.2015, Дојран.	1

2. Во моето бодирање не се уважени, односно се исфрлени **6 монографии** кои се со ЦИП и ISBN-број, категоризирани во НУБ „Св.Климент Охридски ” - Скопје. Тие се со позитивна рецензија од 2014 година од проф.д-р Трајан Балканов и проф.д-р Маја Сланинка-Мицевска.

Со ова сум оштетен за 48 бода.

	СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	
1.	Стручна монографија Едукативен прирачник за воспалителни ревматски заболувања, Скопје, 2015 CIP 616-002.77(035) 616.72-002.77(035) ISBN 978-608-65885-1-9 COBISS.MK-ID 99309066	8
2.	Стручна монографија Проценка на васкуларно оштетување кај ревматоиден артритис. Скопје, 2015 CIP 616.72-002.77-06:616.13/.14 ISBN 978-608-65885-2-6 COBISS.MK-ID 99311114	8
3.	Стручна монографија Hallux Valgus-Најчест деформитет на стапалото Скопје, 2015 CIP 617.586 ISBN 978-608-65885-0-2 COBISS.MK-ID 99308554	8
4.	Стручна монографија	8

	Утврдување на карплана нестабилност и колапс кај ревматоиден артритис. Скопје, 2015 CIP 617.575:616.72-002.7 ISBN 978-608-65885-3-3 COBISS.MK-ID 99308810	
5.	Стручна монографија Ренално засегање кај ревматоиден артритис, Скопје, 2015 CIP 616.72-002.77-06:616.61-008.64 ISBN 978-608-65885-4-0 COBISS.MK-ID 99309578	8
6.	Стручна монографија Најчести деформитети на шаката и стапалото кај ревматоиден артритис Скопје, 2015 CIP 616.72-002.77:617.575/.578 616.72-002.77:617.585/.588 ISBN 978-608-65885-5-7 COBISS.MK-ID 99310858	8

3. Имам забелешка во однос на неделниот број на часовите за вежбите, бидејќи кај кандидатката д-р Љубинка Дамјановска-Крстиќ се множени по 4 часа неделно на одржување на вежбите, додека кај моето бодирање се множени на 3 часа.

Пример. **Одржување вежби по предметите интерна медицина**

$$4 \times 18 \times 0,03 \times 24 = 51.84$$

4. Бројот на работни недели во семестар кај сите е 15, но кај кандидатката д-р Љубинка Дамјановска-Крстиќ се 18 недели во семестар.

Пример. **Одржување вежби по предметите интерна медицина**

$$4 \times 18 \times 0,03 \times 24 = 51.84$$

5. Во однос на делот консултација на студенти, кај 2 кандидатки, бројот на студенти е множен по 0,2. а не со 0,002.

Приговорот во однос 2 кандидатки, д-р Ирена Кафеџиска и д-р Љубинка Дамјановска-Крстиќ за избор за доцент го сметам за нерегуларен поради тоа што:

За каидатката д-р Ирена Кафеџиска

1. Според критериумите за избор во наставно-научни звања, согласно со измените од 1 јануари 2014 година: За доцент може да биде избрано лице кое има научен степен доктор на науки од научната област во кој се избира, просечен успех од најмалку осум на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, објавено најмалку четири научно - истражувачки трудови во соодветната област објавени во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации или два научни труда објавени во научно списание со импакт-фактор во последните 5 години.

Кандидатката д-р Ирена Кафеџиска **нема публикувано** најмалку четири научно - истражувачки труда во соодветната област објавени во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации или два научни труда објавени во научно списание со импакт-фактор во последните 5 години, **како прв автор, носител**. Таа ги користи моите индексирани публикувани трудови, како коавтор. **Во последните 5 години нема публикувано ниту еден личен труд.**

Трудовите се наведени подолу:

A. Symmetric dimethyl arginine and N acetyl-b-D-glucosaminidase lysozimura of proximal renal tubules as a target for nephrotoxicity in patients with rheumatoid arthritis treated with disease modifying antirheumatic drugs.

D. Spasovski, A. Latifi, N. Marina, J. Calovski, I. Kafedziska, Gj. Bozinovski, S. Percinkova, M. S. Micevska, T. Balkanov, B. Dejanova, S. Alabakovska, S. K. Balkanov, G. Spasovski, V. Janevska. J. Nephropathology, 2013;Jan; 2(1):36-52;

Б. Determination of the Diagnostic Values of Asymetric Dimethylarginine as an Indicator for Evaluation of the Endothelial Dysfunction in Patients with Rheumatoid Arthritis.

Spasovski D., Latifi A, Osmani B, Krstevska Balkanova S, Kafedjiska I, Slaninka – Micevska M, Dejanova B, Alabakovska S, Balkanov T. Arthritis 2013, 2013 : 818037. **Pubmed**

В. Клиничка примена на asymmetric dimethylarganine кај пациенти со ревматоиден артритис.

Д. Спасовски, А. Љатифи, Н. Марина, Ј. Чаловски, И. Кафеџиска, Г. Божиновски, С. Перчинкова, М.С.Мицевска, Т. Балканов, Б. Дејанова, С. Алабакова, С.К.Балканов, Ј.М.Спасовска, Г.Спасовски, С. Богдановска, Н. Јанкуловски, В. Јаневска. Мак. Мед. Преглед, 2012;66 (1):26-34

Г. Поврзаност помеѓу assimetric dimethylarganine и анти-срр антителата од втора генерација кај пациенти со ревматоиден артритис

Д. Спасовски, А. Љатифи, Н. Марина, Ј. Чаловски, И. Кафеџиска, Г. Божиновски, С.М.Перчинкова, М.С.Мицевска, Т. Балканов, Б. Дејанова, С. Алабаковска, С.К.Балканов, Т. Сотирова, Ј.М.Спасовска, Г. Спасовски, В. Јаневска. Мак. Мед. Преглед 2012;66(3):158-165

2. Молам за кандидатката д-р И.Кафеџиска да се провери просекот на студии на Медицинскиот факултет во Скопје, бидејќи се има впечаток дека се фаворизираат кандидати **со просек на студии 7.**

3. Да се истакне оценката за самоевалуација која е задолжителна за дел интерна медицина, клиничко испитување и за дел интерна медицина со дерматовенерологија.

4. Во однос на објавената стручна монографија од д-р Ирена Кафеџиска, М.Грличков, со наслов: Прирачник за проценка на активноста на болеста кај ревматоидниот артритис, 2009 година, таа не е категоризирана со ЦИП и ISBN-број од НУБ „Св.Климент Охридски“ во Скопје. Таа се користеше како нагледно, помошно средство на 1 академија на ревматоиден артритис во 2010 година. **Таа нема категоризација на стручна монографија.**

ЦИП-от(каталогизација во публикација) е заемна обврска на издавачите во РМ и библиотека(Закон за култура, Службен весник на РМ, бр 31/ 1998, член 48, 49, и број 49/2003 година).

1. Публикации со ЦИП се: книги, зборници, некнижна граѓа (нотни записи, носачи на звук, мултимедијална граѓа (ЦД, ДВД), атласи, географски карти, просторни планови.

2. Публикации без ЦИП се: сликовници без текст, рото-романи, интерни и текстови во подготовка (тези, преднацрти, нацрти, предлози); адресари, именици, извештаи, проспекти и и рекламни публикации, уметнички програми, ценовници, тарифи, упатства за ракување и одржување, плакати, летоци, покани, сидни календари.

Стриктно почитување на законот е ексклузивно право на НУБ „Св.Климент Охридски” во Скопје, во изработка на ЦИП запис, и доделување на ISBN-број меѓународен стандарден број на книгата.

5. Во однос на делот: Стручно - апликативна дејност, извршено е бодирање за:

А. Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството=2 бода

Б. Завршена супспецијализација во областа на медицинските науки и здравството=1 бод

Овие бодирања имаа важност во Правилникот од 2011 година. Тие се **отстранети** во Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни звања во 2013 година.

6. Во однос на делот: Стручно апликативна дејност извршено е бодирање за делот: Воведување на нови клинички методи прв пат во државата и институцијата

1.ДАС и ДАС28 индекси за квантитативна процена на активноста на ревматоидниот артритис (РА) и квантитативна процена на терапискиот одговор=4 бода

2.DAS калкулаторот, начин на негова употреба и примена, како и начин за пополнување на DAS формуларот=4 бода

3.ACR20, ACR50 и ACR70 критериуми за квантитативна процена на активноста на болеста (РА) и процена на терапискиот одговор; =4 бода

4.ВАС индекс-визуелна аналогна скала за квантитативна процена на болката кај ревматоидниот артритис; =4 бода

5.HAQ индекс (прашалник) за квантитативна процена на функционалниот капацитет, односно здравствената состојба кај пациенти со ревматоиден артритис=4 бода

6.Семиквантитативна процена на радиолошка прогресија на зглобното оштетување на ревматоидниот артритис и процена на терапискиот одговор со Sharp-ов радиографски индекс=4 бода

7. Семиквантитативна процена на радиографска зглобна оштетеност со Larsen-ов радиографски индекс=4 бода

Само методата под реден број 2 е во употреба на барање на ФЗО на РМ, и таа се употребува при комисијска проценка за давање на биолошка терапија.

Останатите методи **не се воведени** во употреба на Клиниката за ревматологија, ниту во рутинска клиничка употреба. Тие не се усвоени од страна на стручниот колегиум на Клиниката. Тие се употребени за научни цели, односно исклучиво за потребите на докторската дисертација на кандидатката.

За кандидатката д-р Љубинка Дамјановска-Крстиќ

1. Во однос на делот: Наставно-образовна дејност-одржани вежби, наведени се вкупно 24 семестри. Кандидатката имаше 2-годишен престој во странство во Америка, за кое е

соодветно бодирана, периодично и во други странски земји за време на одржување на вежбите. Во учебната 2014/2015 година - зимски семестар беше на боледување и вежбите ги одржуваа другите колеги, солидарно.

Како тогаш кандидатката одржувала во исто време вежби на студенти по интерна медицина стоматологија и клиничко испитување, а **не била физички присутна во Република Македонија?**

2. Вежби по стоматологија не се одржуваат постојано, односно не се одржуваат 24 семестри. Тие се одржуваат периодично и во циклуси, со неколку годишна пауза.

3. Во однос на делот: Наставно-образовна дејност-одржани вежби-дел ментор на студенти во рамките на здравствена и клиничката практика, сметано е $8 \times 5 \times 0.06 \times 4 \times 8 = 76,8$ бода. **Таа е погрешно бодирано.**

4. Имам забелешка во однос на неделниот бројот на часовите за вежбите, бидејќи кај кандидатката се сметани по 4 часа на одржување на вежбите, додека кај моето бодирање се намалени, односно сметани на 3 часа.

Пример: **Одржување вежби по предметите интерна медицина**
 $4 \times 18 \times 0,03 \times 24 = 51,84$

5. Бројот на работни недели во семестар кај сите е 15, но кај кандидатката д-р Љубинка Дамјановска-Крстиќ се 18 недели во семестар.

Пример. **Одржување вежби по предметите интерна медицина**
 $4 \times 18 \times 0,03 \times 24 = 51,84$ бода

6. Бодирањето на вежбите кај кандидатите е несинхроно и неусогласено.

7. Во однос на делот: Стручно - апликативна дејност извршено е бодирање за:

- Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството=2 бода

-Завршена супспецијализација во областа на медицинските науки и здравството=1бод

Овие бодирања имаа важност во Правилникот од 2011 година. Тие се **отстранети** во Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за критериумите и постапката за избор на наставно-научни звања во 2013 година.

8. Во делот: Стручно - апликативна дејност, и тоа:

Првпат во институцијата воведена метода

CDAI –Clinical Disease Activity Index =1 бода

SDAI – Simplified Disease Activity Index =1 бода

SENS - Радиолошки скор за Ревматоиден артритис =1 бода

Овие методи не се воведени на Клиниката за ревматологија, ниту во рутинската клиничка употреба. Тие не се усвоени од страна на стручниот колегиум на Клиниката и се **во лична клиничка употреба** на кандидатката.

9. Во делот: Стручно - апликативна дејност, и тоа во дел:

Воведување нова лабораториско/клиничка или јавно здравствена метода во областа на медицинските науки и здравството:

Антитела против модифициран цитрулиниран виментин=4 бода

Третман со инфликсимаб (Remicade) во траење од една година=4 бода

RA33 прашалници за ревматоиден артритис на T. Sokka

Антитела против модифициран цитрулиниран виментин **не се воведени** во рутинската лабораториска и клиничка практика. Тие се употребени исклучиво за потребите на докторската дисертација на кандидатката.

Во однос на третман со инфликсимаб (Remicade) во траење од една година, тој **не е даден за првпат** од страна на кандидатката. За него имаше донација на Клиниката за ревматологија од производителот и се даваше во рутинска клиничка практика неколку години.

РА33 прашалници за ревматоиден артритис на Т. Sokka, за **лична употреба на кандидатката.**

Сметам дека бодирањето не е направено согласно со критериумите со Универзитетскиот гласник бр.274/13 година. Молам за ревизија на бодирањето и повторно бодирање.

Со почит,

Подносител на Приговорот

Ас.м-р. д-р Дејан Спасовски, д-р. мед. сци. с.р.

До
Наставно-научниот совет на
Медицинскиот факултет при
Универзитетот “Св.Кирил и Методиј” во Скопје

ОДГОВОР НА ПРИГОВОРОТ

поднесен од страна на ас.д-р Дејан Спасовски, а во врска со негативната рецензија во заклучокот на Рефератот за избор на 9 наставници во сите наставно-научни звања по предметот интерна медицина објавен во Билтен број 1111 од 16.11.2015 година, на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј” во Скопје.

Рецензентската комисија го разгледа Приговорот од горенаведениот кандидат за избор на наставници во сите наставно-научни звања по предметот интерна медицина и констатира дека тој е **неоснован** поради следново:

1. Во врска со забелешката дека по основ на учество на секциски состаноци, работилници и академии на кандидатот му биле одземени бодови, напоменуваме дека таквото учеството не се бодира според Правилникот на УКИМ, и не е бодирано кај сите кандидати на конкурсот. Се бодира само активноста каде што кандидатот е предавач. Тоа му било предочено лично на кандидатот.
2. Во врска со прашањето за монографиите, тие се одбиени затоа што при предавањето на документацијата на кандидатот на рецензентите, монографиите не се предадени во завршна форма и се без документ за CIP и ISBN. Како напомена, овие монографии за одделни ревматски болести не биле презентирани, ниту се познати или во употреба на Универзитетската клиника за ревматологија.
3. Во врска со забелешките дека кандидатката Ирена Кафеџиска нема потребен просек и нема доволно публикувани трудови за избор, тврдењето **не е точно** и кандидатот требало да го провери пред да ја даде забелешката. Според Правилникот и Законот за високото образование, никаде не е обврзно кандидатот да биде прв автор на трудовите кои ги приложува како доказ. Стручната публикација од проф. д-р Мане Грличков и Ирена Кафеџиска со наслов “Прирачник за проценка на активноста на болеста кај ревматоидниот артритис”, која кандидатот ја оспорува, е претставена и рецензирана на еден од состаноците на Македонската ревматолошка асоцијација - МААР, и како таков е во употреба во едукацијата на кадри на Клиниката. Воведените нови методи за оценка на активноста на ревматоидниот артритис и проценка на радиолошката прогресија на болеста се во употреба на Универзитетската клиника за ревматологија во дел од рутинската практика и во научно-истражувачката работа на Клиниката.

4. Во однос на бројот на часови и одржувани вежби и консултации, прецизна документација за тоа не постои, и е прифатена како што е доставена од кандидатите за избор од сите клиники.
5. Специјализацијата и супспецијализацијата од областа на медицинските науки се бодира со 2, односно 1 бод според Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 274, од 31 декември 2013 год.).

Комисијата останува на ставот заземен во заклучокот од Рефератот.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Томе Стефановски, претседател с.р.
2. Проф. д-р Елизабета Србиновска Костовска, член с.р.
3. Проф. д-р Петранка Мишевска, член с.р.
4. Проф. д-р Снежана Мишевска Перчинкова, член с.р.
5. Проф. д-р Оливера Стојчева-Танева, член с.р.

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
Скопје
Медицински факултет

До

деканот и продеканите на Медицинскиот факултет

Рецензентската комисија

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет

ПРИГОВОР

Од проф.д-р Андон Чибишев, вонреден професор на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип

Предмет на приговорот: Рефератот објавен на 16 февруари 2015 година во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр.1111, за избор на наставници во сите звања по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, во согласност со конкурсот објавен во „Утрински весник“ на 23.6.2015 година.

Рецензентската комисија за избор на наставно-научни работници за предметот **интерна медицина** при Медицинскиот факултет во Скопје, во состав:

1. проф. д-р Томе Стефановски
2. проф. д-р Елизабета Србиновска Костовска
3. проф. д-р Петранка Мишевска
4. проф. д-р Снежана Мишевска Перчинкова
5. проф. д-р Оливера Стојчева Танева

Почитувани,

Моите забелешки во Приговорот ќе ги започнам со општиот впечаток кој се создава при читање на оваа рецензија, а тоа се бројни јазични и граматички грешки, неусогласеност во оценката на активностите и бодувањето по тие активности во поединечните реферати на кандидатите. Тие воопштени и некомпатибилни со законите констатации, инкорпорирани во рефератот се забележуваат и во неговиот заклучок. При тоа, особено се забележува непридржување на препораките на Ректоратот, а се однесуваат на Упатството за начинот и постапката за издавање на Билтенот и за усогласување на

формата и содржината на материјалите што се објавуваат во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Тоа поттикнува сомневања дека рефератот е направен набрзина, без соодветна проверка и усогласување на ставовите и мислењата на членовите на Рецензентската комисија и службите одговорни за спроведување на постапката за објавување на рефератот во Деканатот на Медицинскиот факултет и Ректоратот при УКИМ.

Пример:

1. Во објавените реферати кај сите кандидати, освен кај кандидатите од Универзитетската клиника за токсикологија, активноста од делот Научноистражувачка дејност - *Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество*- поединечните презентации се бодувани со по 2 бода за разлика од кандидатите од Токсикологија чии презентации се бодувани со по 1 бод.
2. Кај кандидатите од Универзитетската клиника за пулмологија и ревматологија клиничките студии се бодувани како научноистражувачки проекти, што е во спротивност со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно- стручни и соработнички звања и асистенти - докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.
3. Кај кандидатот в. н. сор. Петар Дејанов, бодувана е активноста **„член на управен одбор“** за која во минатото на седници на Наставно-научниот совет се водеа остри полемики дали тоа треба да се бодува и беше заклучено дека активноста не треба да се бодува.
4. Кандидатите од Универзитетската клиника за пулмологија се оценети како кандидати кои не ги исполнуваат критериумите и условите за избор а двете кандидатки поединечно имаат 896 бода и 325 бода ???

Поединечните забелешки ќе ги започнам со кандидатот в. н. сор. Нико Беќаровски.

1. Во делот: Научноистражувачка дејност- Труд објавен во списание со меѓународен уредувачки одбор и/или импактфактор, рецензирани и бодувани се трудови кои претходно се објавувани во други списанија (некои наслови и по неколку пати), преведени на англиски јазик што претставува флагрантно нарушување на авторските права на соодветните списанија што првично ги објавиле трудовите и класично автоплагијаторство кое во светот не е дозволено и остро се осудува.

Пример:

- Трудот рецензиран под број 1 со наслов

„SEIZURES AFTER USE AND ABUSE OF TRAMADOL. Bekjarovski N, Chaparoska D, RadulovikjBekjarovska S; Macedonian Academy of Sciences and Arts; Contribution, Sec Bio Med Sci MASA XXXIII I. p.313-318 (2012),,

е всушност труд кој претходно веќе еднаш бил објавен во списанието.

„Епилепсија“ во бројот 35/36, во 2010 година, на страница 10, под наслов **„Трамадол и епилептични напади“** од авторите Нико Беќаровски и Снежана Беќаровска-Радуловиќ.

Seizures after use and abuse of tramadol.

Prilozi 2012 Jul; 33(1): 313-8

[N Bekjarovski](#), [D Chaparoska](#), [S Radulovikj-Bekjarovska](#)

Full text is available at <http://www.manu.edu.mk/prilozi>).

Seizures have been reported with tramadol monotherapy in animal and human studies, both at recommended and high doses. After tramadol abuse or overdose, neurotoxicity is speculated to be related to the reuptake inhibition of serotonin and norepinephrine, rather than its opioid effects. THE AIM OF THIS STUDY is to show three unusual cases of seizures provoked by tramadol.

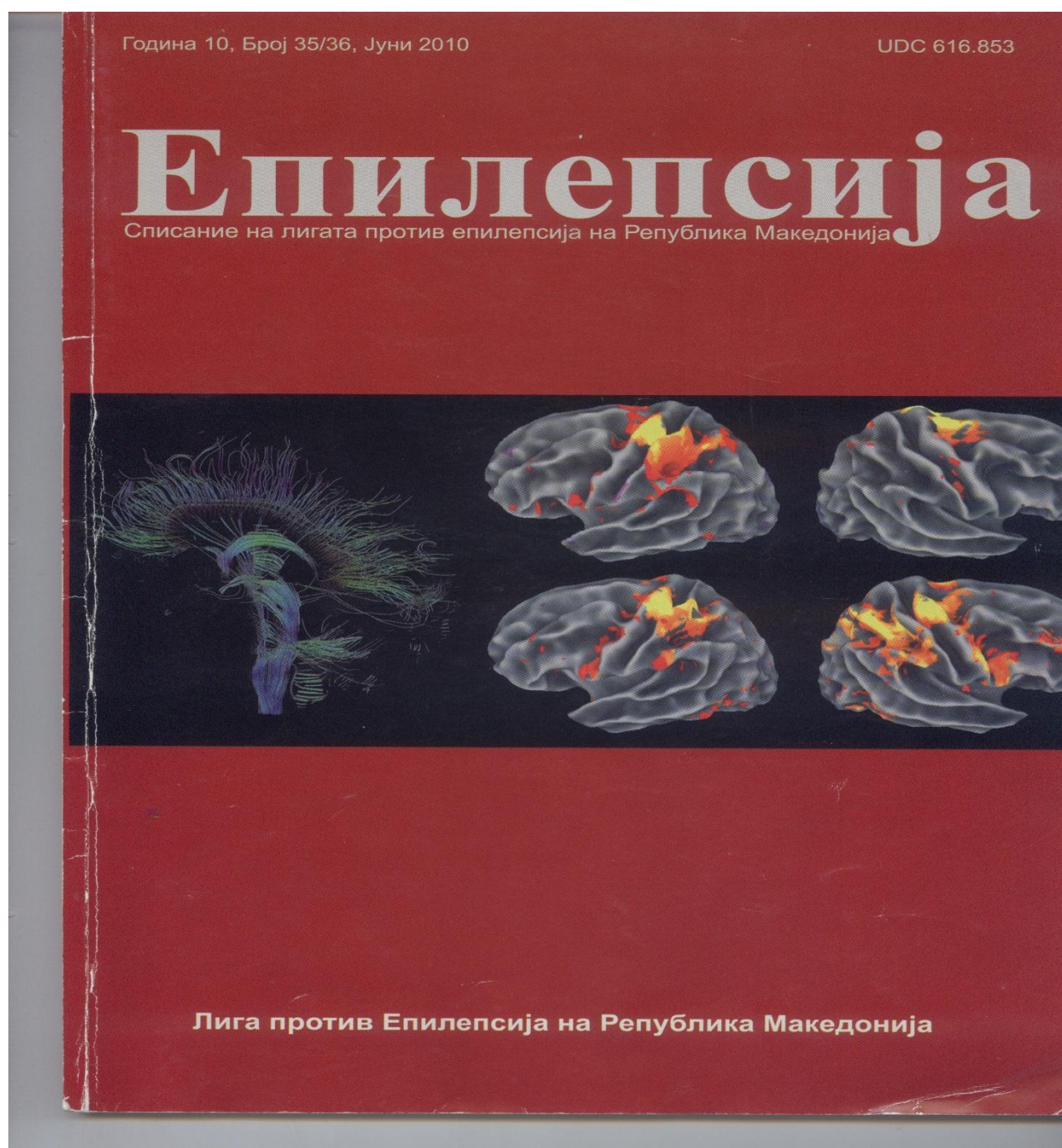
A 56 year-old female was hospitalized with intensive lumbosacral pain. Because the standard therapy with non steroid anti-inflammatory drugs and diazepam did not show enough pain release, Tramadol ampoules were applied. Fifteen minutes later generalized tonic clonic seizure was noticed.

A 24 year-old female was admitted to the Toxicology Clinic, one hour after ingestion of 1000 mg Tramadol (20 pills of 50 mg) in a suicide attempt. Five hours later generalized tonic clonic seizure was noticed.

A 27 year-old male was hospitalized for detoxification procedure with bup-renorphine. The patient was a more than four years heroin abuser, and in the last two years he mixed the heroin with high doses of tramadol. 16 hours later, after application of the first 2 mg of Buprenorphine, generalized tonic clonic seizure was noticed.

Tramadol prescription, use and abuse are connected with the risk of developing seizures. The neurotoxicity of tramadol commonly manifests as seizures. Key words: tramadol, use/abuse, seizures.

Affiliation University Toxicology Clinic, Skopje, R. Macedonia.

Трамадол и епилептични напади

¹Нико Бекаровски, ²Снежана Радуловиќ-Бекаровска

¹Универзитетска клиника за токсикологија, Медицински факултет Скопје, Македонија,
²Универзитетска клиника за неврологија, Медицински факултет Скопје, Македонија

Резиме

Епилептичните напади се евидентирани при употреба на трамадол во студии со експериментални животни и луѓе, како во терапевтски така и во високи токсични дози. По злоупотреба или труење со трамадол, невротоксичноста се претпоставува дека е предизвикана со повратната инхибиција на серотонинот и норепинефринот, а многу помалку од опијатниот ефект.

Цел на трудот е да се прикажат три различни случаи на епилептични напади провоцирани од трамадол.

Приказ на случај 1: 56 годишна жена е хоспитализирана поради лумбосакрална болка. Бидејќи стандардната терапија со нестероидни антиинфламаторни лекови и дијазепам не даде задоволителен терапевтски одговор, беа ординирани ампули трамадол. 15 минути по апликацијата беа нотирани генерализирани тонично-клонични епилептични напади.

Приказ на случај 2: 24 годишна жена е донесена на Клиниката за токсикологија по ингестија на 1000mg трамадол (20 таблети по 50 mg) при обид за самоубиство. Пет часа подоцна беа регистрирани генерализирани тонично-клонични грчеви.

Приказ на случај 3: 27 годишен маж е хоспитализиран за детоксикација со бупренорфин. Пациентот повеќе од четири години е хероински корисник, а последните две години хероинот го комбинира со високи дози на трамадол. 16 часа по внесот на 2mg бупренорфин регистриран е интензивен генерализиран тонично-клоничен епилептичен напад.

Заклучок: Употребата и злоупотребата на трамадол е поврзана со зголемен ризик од појава на епилептиформни напади. Невротоксичноста на трамадолот најчесто се манифестира со епилептични напади.

Клучни зборови: трамадол, употреба/злоупотреба, епилептични напади

Вовед

“Divinum est opus, sedare dolorem” стои во една стара латинска поговорка.

Слика 1.
 “Divinum est opus, sedare dolorem”

Милијарди долари се трошат секоја година за аналгетици, насекаде низ светот. Во Австралија на пример, за третман на хронични болки се трошат околу 34 милијарди годишно.[1] Трамадолот како наркотична алтернатива е единствен фармаколошки производ во третманот на хроничната болка. Во Канада неговата употреба и популарност само во 2006 година достигна 26 милиони, односно 800 милиони од неговата регистрација.(2) Трамадолот е аналгетик кој е сличен на кодеинот.

-Трудот рецензира под број 2 со наслов

„FABRY DISEASE AS A POSSIBLE RISK FACTOR FOR ISCHEMIC INSULT AMONG YOUNG POPULATION „ С.Р.Беќаровска, Н.Банева, Н.Беќаровски, Мак. мед. преглед 2013, 67/(3); 127-130

е всушност труд кој претходно е веќе еднаш објавен во Република Бугарија во 2012 година на бугарски јазик,

„ФАБРИЕВОТО ЗАБОЛЈАВАЊЕ, КАТО ФАКТОР ЗА ИНСУЛТ СРЕД МЛАДИТЕ. S. Radulovic-Bekjarovska, N.Bekjarovski; Bulgarian Neurology, vol.1.no. 2. March 2012, p.18-23“ од авторите Нико Беќаровски и Снежана Радуловиќ – Беќаровска во 2012 година.

- Трудот рецензиран под број 4 со наслов

„Unique Case with Seizures after Prolonged Use of Camphor crème in Elderly Patient N.Bekjarovski, S.R.Bekjarovska, J ournal of Clinical Toxicology, 2012; 2 126 doi: 10.4 172/216,,

е всушност труд кој претходно е веќе дури два пати, објавен во 2009 година во Република Македонија под наслов:

„ Необичен случај на епилептични напади по продолжена употреба на Камфор маст“ Епилепсија број 33/34, 2009 година, на страница 37, од авторите Беќаровски Георги Нико и Радуловиќ –Беќаровска Милоња Снежана

Епилепсија

UDC 616.853

ISSN 1409-617 X

Часопис на Лига против епилепсија на Република Македонија со
меѓународно учество

- 001
ЧЕСТОТА НА РЕЛАПСИ НА НАПАДИ КАЈ ИДИОПАТСКИ ГЕНЕРАЛИЗИРАНИ ЕПИЛЕПСИИ КАЈ ВОЗРАСНИТ, Китева-Треневска
Универзитетска клиника за неврологија, Скопје
- 002
СОВРЕМЕНИ СМЕРНИЦИ ВО ТРЕТМАНОТ НА АКУТЕН ИСКЕМИЧЕН ЦЕРЕБРОВАСКУЛАРЕН ИНСУЛТ
Н. Долженец-Банева, С. Радулоски-Бекаровска, Д. Петровска-Црнговска
Универзитетска клиника за неврологија, Медицински факултет-Скопје
- 003
МОЗОЧНА ВЕНСКА ТРОМБОЗА-ЕТИОПАТОГЕНЕЗА, КЛИНИЧКА СЛИКА, ДИЈАГНОЗА И ТЕРАПИЈА
А. Арсовска¹, А. Поповски², С. Саздова-Бумеска³
¹УНИВЕРЗИТЕТСКА КЛИНИКА ЗА НЕВРОЛОГИЈА, СКОПЈЕ
²ПЗУ "Д-Р А. ПОПОВСКИ"
³ПЗУ "Д-Р А. ПОПОВСКИ"
- 004
КАРАКТЕРИСТИКИ НА СПЕКТРАЛНАТА СНАГА НА АЛФА АКТИВНОСТА ВО ОДНОС НА КЛИНИЧКАТА СЛИКА НА ШИЗОФРЕНИОТО РАСТРОЈСТВО
Манушкова Н., Стефановски В., Новотни А., Перска-Герасова В., Димовски Д.
ЗЗУ Универзитетска клиника за психијатрија, Скопје, Република Македонија
- 005
ДИЛАТАЦИЈА НА ПЕРИВАСКУЛАРНИТЕ ПРОСТОРИ НА VIRCHOW-ROBIN - НЕВРОЛОШКО - РАДИОЛОШКА КОРРЕЛАЦИЈА
Чепреганава-Чанговска Т1, Никодимови Д1, Цветковска Е1, Мерита М1, Петровска Д1, Dietmann J.L2, Чепреганава М3
1 Клиника за неврологија при Медицински факултет во Скопје
2 Service de Radiologie II, Hôpital Hautpierre, Strasbourg, France
3 PHO-NeuroMedica, Neuroimaging Diagnostic Unit, Skopje
- 006
НЕОБИЧЕН СЛУЧАЈ НА ЕПИЛЕПТИЧНИ НАПАДИ ПО ПРОДОЛЖЕНА УПОТРЕБА НА КАМФОР МАСТ
Бекаровски Георги Нико¹, Радулоски-Бекаровска Милонка Снежана²
Универзитетска клиника за токсикологија и Универзитетска клиника за неврологија
- 007
КВАЛИТЕТ НА ЖИВОТ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ШИЗОФРЕНИЈА ТРЕТИРАНИ СО РИСПЕРИДОНЕ СО ПРОДОЛЖЕНО ДЕЈСТВО (RISPOLEPT CONSTA)
С. Арсова-Хадзи-Ангелковска, Г. Хадзи-Ангелковска, В. Герасова, А. Новотни, Б. Гагачковска
Клиника за психијатрија, Скопје, Р. Македонија
-
- 001
RELAPSE RATE OF IDIOPATHIC GENERALIZED EPILEPSIES IN ADULTHOOD
Kiteva-Trenavska G.
University clinic of neurology, Skopje
- 002
CONTEMPORARY GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT OF ACUTE ISCHEMIC STROKE
N. Dolzhenec-Baneva, S. Radulovic-Bekarovska, D. Petrovska-Crncgovska
University Clinic of Neurology, Medical School, Skopje
- 003
CEREBRAL VEIN THROMBOSIS-ETIOPATHOGENESIS, CLINICAL MANIFESTATIONS, DIAGNOSIS AND THERAPY
A.Arsavska¹, A. Popovski², S. Sazdova-Bumeska³
¹UNIVERSITY CLINIC OF NEUROLOGY, SKOPJE
²PZU "D.R.A. POPOVSKI"
³PZU "D.R.A. POPOVSKI"
- 004
CHARACTERISTICS OF THE ALPHA ACTIVITY POWER SPECTRUM ACCORDING TO CLINICAL EXPRESSION OF SCHIZOPHRENIA
Manusheva N., Stefanovski B., Novotni A., Perska-Gerasova V., Dimovski D.
University Clinic of Psychiatry, Skopje, Republic of Macedonia
- 005
DILATATION OF VIRCHOW-ROBIN PERIVASCULAR SPACES. A NEUROLOGIC AND RADIOLOGIC CORRELATION
Cepreganova-Changovska T1, Nikodjevic D1, Cvetkovska E1, Ismajli Marko M1, Petrovska D1, Dietmann J.L2, Cepreganov M3
1 University Clinic of Neurology, Medical School, Skopje
2 Service de Radiologie II, Hôpital Hautpierre, Strasbourg, France
3 PHO-NeuroMedica, Neuroimaging Diagnostic Unit, Skopje
- 006
UNUSUAL CASE WITH SEIZURES AFTER PROLONGED USE OF CAMPHOR CRÈME
Bekarovski Georgi Niko¹, Radulovski-Bekarovska Milonka Snezhana²
1 University Clinic for Toxicology
2 University Clinic for Neurology- Skopje
- 007
QUALITY OF LIFE IN SCHIZOPHRENIC PATIENTS TREATED WITH LONG-ACTING RISPERIDONE (RISPOLEPT CONSTA)
S. Arsova-Hadzi-Angelkovska, G. Hadzi-Angelkovska, V. Gerasova, A. Novotni, B. Gagachovska
Clinic of Psychiatry, Skopje, R. Macedonia

ГОД 9 БРОЈ 33/34

Декември 2009

НЕОБИЧЕН СЛУЧАЈ НА ЕПИЛЕПТИЧНИ НАПАДИ ПО ПРОДОЛЖЕНА УПОТРЕБА НА КАМФОР МАСТ

Бекаровски Георги Нико¹, Радуловиќ-Бекаровска Милоња
Снежана²

Универзитетска клиника за токсикологија и Универзитетска
клиника за неврологија
Водњанска 17 Скопје

РЕЗИМЕ

Камфорот претставува кетон со пријатна миризба од групата на хидроароматични соединенија. Механизмот на кој камфорот предизвикува токсичност не е познат. За 5-15 минути, пациентот генерално се жали на иритација на мукозните мембрани, главоболка, повраќање и абдоминална болка. Генерализираните тоничко-клонични конвулзии често се прв знак за значителна токсичност и се јавуваат скоро по трнувањето. Депресија на ЦНС е честа појава, како и главоболката, вртоглавицата, конфузијата, агитираноста, анксиозноста, хагуцинациите, миоклонусот и хиперрефлексијата.

Цел на студијата е да прикажеме единствен случај на генерализирани тоничко-клонични конвулзии, кои се јавуваат една недела по започнувањето на третманот со маст од камфор кај постара пациентка.

Приказ на случај: 66 годишна жена беше донесена на Универзитетската клиника за токсикологија, со која и персоналот од брза помош, како епилептичен статус, по неколку последователни генерализирани тоничко-клонични напади. При приемот пациентката сонлива, со портокалова главоболка, хипотензивна (14/9 ЕРг), со парцијална амнезија, релаксирана муску-

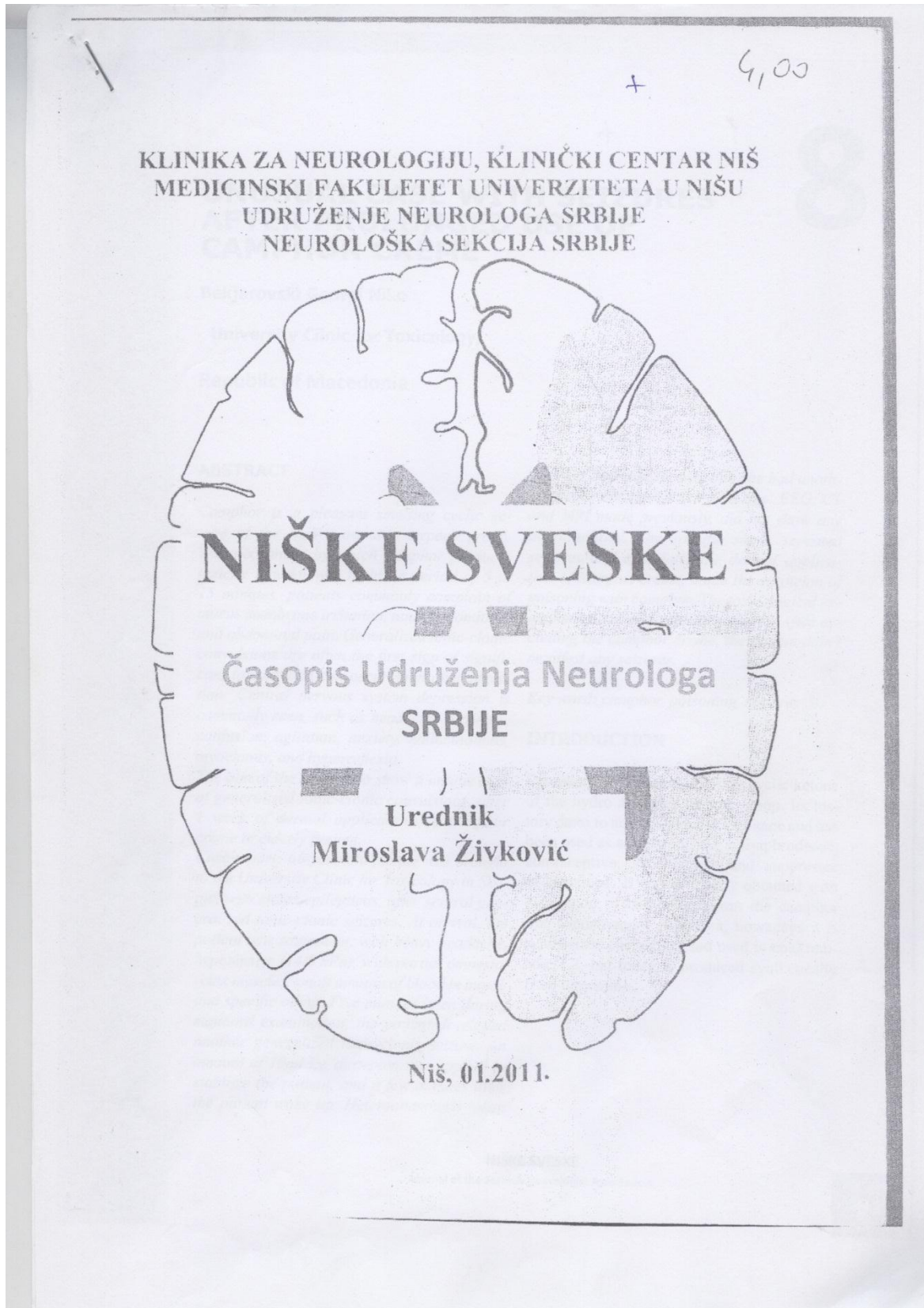
ли, мала количина на крв во устата и специфичен мирис. По пет минути, во тек на стандардните ињекции, пациентката повторно разви злате еден генерализиран тоничко-клоничен напад, по што и.в беа ординирани 10мг Диазепам со се стабилизира состојбата, а неколку минути подоцна пациентката се пробуди. Хетероплантезата добиена од нејзиниот соприруг, покажа дека сличен напад пациентката имала пред 10 дена. ЕЕГ, КТМ и МРИ направени во тек во меѓувреме не покажаа де било какви отстапувања. Специфичниот мирис, повторните конвулзии а посебно податокот за дермална апликација на Kamfart ерџе не натераа да се посомневаме на трнување со камфор. Понатамошните токсиколошки анализи покажаа позитивен тест на камфор. По прекинувањето на третманот со камфор, пациентката не манифестираше нови напади.

Клучни зборови: камфор, трнување, напади

ВОВЕД

Камфорот претставува кетон со пријатна миризба од групата на хидроароматични соединенија. Неговата употреба датира од древната кинеска медицина, каде бил користен како афроизијак, антиафроизијак, контрацептив и супресор на лактацијата. Оригинално се добивал со дестилација на

„ Unusual case with seizures after prolonged use of camphor crème,, „
Нишке свеске, часопис удружења неуролога Србије, Ниш, 01, 2011 година, на
страница 81, од авторите Бећаровски Георги Нико.

UNUSUAL CASE WITH SEIZURES AFTER PROLONGED USE OF CAMPHOR CRÈME

Bekjarovski Georgi Niko

University Clinic for Toxicology,

Republic of Macedonia

ABSTRACT

Camphor is a pleasant smelling cyclic ketone of the hydro aromatic terpene group. The mechanism by which camphor produces toxicity is unknown. Within a period of 5 to 15 minutes, patients commonly complain of mucus membrane irritation, nausea, vomiting, and abdominal pain. Generalized tonic-clonic convulsions are often the first sign of significant toxicity and can occur soon after ingestion. Central nervous system depression is commonly seen, such as headache, dizziness, confusion, agitation, anxiety, hallucinations, myoclonus, and hyperreflexia.

The aim of the study is to show a unique case of generalized tonic-clonic convulsions, after 1 week of dermal applications of camphor crème in elderly patient.

Case report: 66-year old female was brought to the University Clinic for Toxicology in Skopje, with status epilepticus, after several generalized tonic-clonic seizures. At arrival, the patient was somnolent, with heavy headache, hypotensive (14/9 kPa), with partial amnesia, relax muscles, small amount of blood in mouth and specific odour. Five minutes later, during standard examination, the patient developed another generalized tonic-clonic seizure. An amount of 10ml i.v. diazepam was applied to stabilize the patient, and a few minutes later the patient woke up. Heteroanamnesis taken

from her husband showed that she had another similar convulsion ten days ago. EEG, CT and MRI made previously, did not show any abnormalities. The specific smelt, repeated seizures and especially the dermal application of Kamfart crème, made the suspicion of poisoning with camphor. The toxicological examination showed a positive result. After excluding the camphor crème, the patient didn't manifest any seizures.

Key word: camphor; poisoning, seizures

INTRODUCTION

Camphor is a pleasant smelling cyclic ketone of the hydro aromatic terpene group. Its history dates to ancient Chinese medicine and has been used as an aphrodisiac, anti-aphrodisiac, contraceptive, abortifacient and suppressor of lactation¹. It was originally obtained with distillation of bark chips from the camphor tree *Cinnamomum camphora*; nowadays it is synthesized chemically and used in cold remedies^{1,2}, but today is produced synthetically from turpentine.

NIŠKE SVESKE

Journal of the Serbian Neurologist Association

2. Во делот: Стручно-апликативна дејност, во делот: Експертски активности (евалуација, ревизија, супервизија), бодувани се четири наслови кои можат да се најдат на личниот „blog“ на кандидатот, а кои всушност се текстови кои не се рецензирани и во нив не е наведена која литература е користена при нивната креација.

- Здрава исхрана, долг живот Free on line edition <http://issuu.com/nikobekjarovski/doc/>

- Медицинско значење на храната Free on line edition <http://issuu.com/nikobekjarovski/doc/>

- Малку поинаква медицина Free on line edition <http://issuu.com/nikobekjarovski/doc/>

- Во лажниот свет на дрогата Free on line edition <http://issuu.com/nikobekjarovski/doc/>

3. Во делот: Дејности од поширок интерес, бодувана е активност, односно документ кој официјално не постои, а тоа е:

- Изработка на национална програма за судски вештак по токсикологија

4. Во делот: Труд објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир, бодувана е книга на трудови која воопшто не постои.

- MACEDONIAN GUIDANCE FOR USE OF LRT IN ACUTE POISONINGS

Н.Беќаровски, И.Јуруков, А.Бабуловска, Ф.Личоска. 8. Симпозиум на ЗТМ со меѓународно учество. Книга на трудови. 2011, стр. 3 - 5

Кандидат д-р Андон Чибишев

- Кај кандидатот Андон Чибишев во делот: Наставно-образовна дејност, во делот: **Одржување вежби по предметот интерна медицина** (од јуни 1994 до јануари 2005-15 семестри), бројот на бодови е намален за 8 бода. Во периодот јуни 1994 - јануари 2005 година има 21 семестар.

- Во делот: Научноистражувачка дејност -Труд со оригинални научни резултати во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор-не ми се бодувани четири (4) наслови (труда) и оштетен сум за 15,8 бода, и во делот Научни трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание- не ми се бодувани три (3) наслови (трудови) и оштетен сум за 8 бода.

- Во делот: Учество на научно-стручен собир со реферат (со меѓународно учество), трудови ми се бодувани со 1 бод за разлика од сите други кандидати каде што се бодувани со 2 бода. Оштетен сум за 34 бода. Дел од презентациите се бодувани во делот -Апстракт објавен во зборник од конференција меѓународна- иако како што се бара според Правилникот имам приложено сертификат за учество, што е доказ дека трудот е презентиран на соодветниот стручен собир.
- Во делот: Стручно-апликативна дејност, во делот: Експертски активности (евалуација, ревизија, супервизија)- не ми се бодувани активности во државната комисија за опасност и класификација на хемикалии и државната комисија за отрови-не ми се бодувани педесет (50) супервизии на предмети од Институтот за претклиничка токсикологија и фармакологија иако во досието имам приложено документ од соодветен државен орган (Министерство за здравство) потпишан од министерот.
Со по еден (1) бод ми се бодувани активности во:

- Етичката комисија, каде што имам направено ревизија на 52 предмети,
- стручна ревизија на судски предмети со барање и решение на судски органи, каде имам направено 13 супервештачења на судски предмети
- стручна ревизија на медицински предмети со решение на министерот за здравство, каде што имам направени 13 стручни надзори.

Оштетен сум за 145 бода.

Напоменувам дека за сите активности имам приложено документ-доказ издаден од соодветен државен орган. Не ми е јасно како може повеќебројни активности да се бодуваат како една активност. По таа логика и 10 стручни презентации треба да се бодуваат како една презентација, односно само со два (2) бода ???

- Во делот: Предавање во институции од јавен интерес, културно-информативни центри - Предавања во школи(Агенција за млади и спорт) – дваесет и четири (24) предавања ми се бодувани со 1,2 бода наместо со 12 бода. Оштетен сум за 22,8 бода.
- Во делот: Превод - книга/учебник- бодуван сум со еден (1) бод, додека кандидатката Силвана Јованова е бодувана за истата активност со 3 бода.

Напоменувам дека имам доставено документ дека, покрај превод, имам направено и стручна редакција на целиот материјал издаден од соодветен овластен стручен орган.

Во целиот текст на рефератот се направени бројни пропусти при оценката и бодувањето на кандидатите, се воочува различниот критериум при оценката

и бодувањето на кандидатите од различни клиники со што се добива впечаток дека рефератите се неусогласени помеѓу сите членови на Рецензентската комисија и спротивно на Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно- стручни и соработнички звања и асистенти - докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во заклучокот нема изземени мислења, нема препораки за избор или потенцирано мислење дека некои кандидати не ги исполнуваат условите за избор.

Подносител на Приговорот

д-р Андон Чибишев с.р.

До
Наставно-научниот совет на
Медицинскиот факултет при
Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје

ОДГОВОР НА ПРИГОВОРОТ

поднесен од страна на д-р Андон Чибишев, во врска со заклучокот на Рефератот за избор на 9 наставници во сите наставно-научни звања по предметот интерна медицина објавен во Билтенот бр. 1111 од 16.11.2015 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Рецензентската комисија го разгледа Приговорот од д-р Андон Чибишев за избор на 9 наставници во сите наставно-научни звања по предметот интерна медицина и констатира дека **е неоснован**.

Рецензентската комисија го дава следново образложение во таа насока:

Рецензентската комисија во текот на изготвувањето на заклучокот на Рефератот во целост се придржуваше до Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно- научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник број 274/13) и бодирањето на предложените кандидати за избор, го изврши според наведените критериуми за избор во наставно-научно звање.

1.ПРИГОВОР ЗА РЕФЕРАТОТ НА Д-Р НИКО БЕЌАРОВСКИ

Во делот: Научноистражувачка дејност

Во Приговорот од страна на д-р Андон Чибишев за нерегуларност во бодирањето на кандидатот д-р **Нико Беќаровски** се спомнуваат нерегуларности за рецензијата на научните трудови:

1.Кандидатот приговара по однос на труд кој претходно е објавен во друго списание (Epilepsia, br.35/36 od 2010).

SEIZURES AFTER USE AND ABUSE OF TRAMADOL. Bekjarovski N, Chaparoska D, Radulovikj-Bekjarovska S; Macedonian Academy of Sciences and Arts; Contribution, Sec Bio Med Sci MASA XXXIII I. p.313-318 (2012).

Кандидатот д-р Нико Беќаровски **не го приложил другиот труд во списанието „Епилепсија“.**

2. Исто така, наведено е дека научниот труд DISEASE AS A POSSIBLE RISK FACTOR FOR ISCHEMIC INSULT AMONG YOUNG

POPULATION. С.Р.Беќаровска, Н.Банева, Н.Беќаровски, Мак. мед. преглед 2013, 67/(3); 127-130, е ист труд објавен во списанието Bulgarian neurologija, но кандидатот не го приложил тој труд.

3. Трудот Unique Case with Seizures after Prolonged Use of Camphor crème in Elderly Patient N.Bekjarovski, S.R.Bekjarovska, Journal of Clinical Toxicology, 2012; 2 126 doi: 10.4 172/216, **е ист со трудот НЕОБИЧЕН СЛУЧАЈ НА ЕПИЛЕПТИЧНИ НАПАДИ ПО ПРОДОЛЖЕНА**

УПОТРЕБА НА КАМФОР МАСТ- Н.Беќаровски, С.Р.Беќаровска Епилепсија бр 33/34 декември 2009, 37-42 и Комисијата ја прифаќа оваа забелешка, со напомена дека Комисијата нема ингеренции да проценува автоплагијаторство. Впрочем, кандидатот д-р Нико Беќаровски не е ниту предложен за избор во наставно-научно звање. Истиот труд публикуван во *Нишке свеске*, јануари 2011, **не е приложен** во документација за избор.

Во делот: Стручно-апликативна дејност (СА)

- **Експертски активности (евалуација, ревизија, супервизија)**

Автор на брошура за пациенти (Здрава исхрана, долг живот ,Медицинско значење на храната, Во лажниот свет на дрогата ,Малку поинаква медицина). Тоа е прифатено како брошура за пациенти, а не научен труд.

- **Изработка на национална програма за судски вештак по токсикологија, точно е дека сите лекари на Клиниката за токсикологија учествуваа во изготвување на националната програма за судски вештак по токсикологија.**

- **Труд објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир**

MACEDONIAN GUIDANCE FOR USE OF LRT IN ACUTE POISONINGS

Н.Беќаровски. И.Јуруков, А.Бабуловска, Ф.Личоска 8 Симпозиум на ЗТМ со меѓународно учество. Книга на трудови. 2011, стр. 3-5.

Трудот го има во Зборник на презентации од секција на ЗТМ со меѓународно учество, во Дојран (прилог CD и on line).

2. ПРИГОВОР ЗА РЕФЕРАТОТ НА Д-Р АНДОН ЧИБИШЕВ:

1. **Во делот: Наставно-образовна дејност (НО)**

Кандидатот д-р Андон Чибишев бил асистент од јуни 1994 до јануари 2005 година (значи 15 семестри), во кој период при извршувањето на функцијата државен секретар во Министерството за здравство од 2000 до 2002 година асистентското звање му мирувало **(значи 4 семестри асистентското место му мирувало).**

Одржување на вежби по предметот интерна медицина: од јуни 1994 до јануари 2005-15 семестри(3 часа* 15 недели *15 семестри* 0,03 бода).

2.Во делот: Научноистражувачка дејност (НИ)

Кандидатот д-р Андон Чибишев наведува дека не му се бодирани четири научни труда со оригинални научни резултати во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор, и три научни труда со оригинални научни резултати, објавени во научно-стручно списание, но не наведува конкретно **кои се тие трудови?!**

3.Во делот: Учество на научностручен собир со реферат (со меѓународно учество)

Трудови кои се бодирани со 1 бод (учество на научен/стручен собир со реферат, усна презентација, се бодува со 1 бод) -кандидатот овие трудови ги има класирано како: Учество на научен/стручен собир со реферат, а не како: Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество кое се бодира со 2 бода. Според тоа, **точно е бодирањето на Комисијата.**

Наведено е, дека дел од презентациите се бодирани во делот “апстракт објавен во зборник од меѓународна конференција”, кандидатот имал сертификат, но **не навел за кои апстракти има забелешка.**

4.Во делот: Стручно-апликативна дејност (СА)

Експертски активности (евалуација, ревизија, супервизија)

Кандидатот д-р Андон Чибишев е бодуван за следниве активности (за што приговара дека не е бодиран).

- **Член на Комисија за изработка на закон за хемикалии- 2 бода**
- **Член на Комисија за усогласување на Законот за хемикалии со европската регулатива- 2 бода**
- **Подготовка на Закон за хемикалии- 2 бода**
- **Претседател на комисија на ризик од хемикалии- 2 бода.**

Работата во **Етичка комисија при Министерството за здравство е бодирана согласно со Правилникот за избор во звања, како активност во етичка комисија.**

- **Стручна ревизија на медицински предмети со Решение на министерот за здравство, се бодирани согласно со Правилникот за критериумите и**

постапката за избор во наставно- научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник број 274/13).

- Предавање во институции од јавен интерес, културно-информативни центри

Предавања во школи(Агенција за млади и спорт) $24 \times 0.5 = 1.2$ бод.

Од приложениот документ се гледа дека се работи само за едно предавање на тема „Зависности-превенција од дрога“? Предавањата ги држеле: д-р Наташа Симоновска и вишите медицински сестри Верица Арсова и Николина Трајановска, од Клиниката за токсикологија. Се работи за едно предавање кое е остварено повеќе пати во различни училишта од повеќе предавачи, па според тоа е **точно дека е направена грешка во калкулацијата, но треба да добие 0,5 бода, наместо 1,2 бода како што дала Комисијата.**

- Кандидатот д-р Андон Чибишев, исто така, приговара за делот: Превод на книга/учебник бодуван со 1 бод. Бодувањето е точно согласно со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно- научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник број 274/13), **каде што превод на дел од книга се бодува со 1 бод** (како што е во случајот). Кандидатот кој го посочува д-р Чибишев има преведено 3 цели книги, а не поглавја во книги.

Рецензентската комисија не може, а да не напомене, дека **Приговорот е злонамерен, со цел да се повреди достоинството на учесниците во постапката** (рецензентите, Деканатот, Ректоратот и лекторот на текстот) со своите тврдења дека постојат бројни јазични и граматички грешки, неусогласеност во оценките и бодирањето, рефератот кој е направен набрзина, без проверка и усогласување на ставовите и мислењата.

Комисијата останува на ставот заземен во заклучокот од Рефератот.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Томе Стефановски, претседател с.р.

Проф. д-р Елизабета Србиновска Костовска, член с.р.

Проф. д-р Петранка Мишевска, член с.р.

Проф. д-р Снежана Мишевска Перчинкова, член с.р.

Проф. д-р Оливера Стојчева-Танева, член с.р.

До

Наставно-научниот совет и

деканот на Медицинскиот факултет во Скопје

Скопје, 20.11.2015 г.

Предмет: Приговор на Рефератот за избор на наставник по предметот интерна медицина на Медицинскиот факултет во Скопје, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ бр.1111 од 16.11.2015 г.

Почитувани,

Поднесувам Приговор на објавениот Реферат за избор во наставно звање по предметот интерна медицина, како учесник во постапката за избор. Сметам дека ги исполнувам условите да бидам избрана, по основ на сите критериуми, кои би можеле да се земат предвид при одлучувањето. Имам забелешка на бодирањето на кандидатите и констатирањето на состојбата на нашата активност.

Според предходните изборни постапки, ми беа доделени значително поголем број бодови, за истите приложени документи. Како може да се разликуваат критериумите на бодирањето, со што постои разлика од повеќе од 100 бода во рангирањата на различни комисии, а според истиот важечки Правилник. За разлика од намалувањето на бодовите, кај други други кандидати се забележуваат активности кои се оценети со поголем број бодови отколку што се реално.

Во однос на податокот дека новформираната Комисија, од 10.11.2015 год., повторно детално ги разгледа документите, се прашувам како е можно за толку краток интервал да се разгледаат повторно детално документите на сите кандидати и воедно да се направи лекторска корекција и за само 3 дена да се отпечати Рефератот во Билтенот на Универзитетот. Сметам дека личното познавање на кандидатите е субјективна оцена и недопустливо да биде мотив за одлука при изборот.

Се надевам дека овој Приговор ќе биде правилно сфатен и по потреба разгледан и на повисоко универзитетско ниво.

Насл.доц.д-р Весна Ристовска, с.р.

До

Наставно-научниот совет

Медицинскиот факултет при

Универзитет “Св.Кирил и Методиј” во Скопје

ОДГОВОР НА ПРИГОВОРОТ

поднесен од страна на насл.доц.д-р Весна Ристовска, а во врска со негативната рецензија во заклучокот на Рефератот за избор на 9 наставници во сите наставно-научни звања по предметот интерна медицина објавен во Билтен број 1111 од 16.11.2015 година, на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.

Рецензентската комисија го разгледа Приговорот од горенаведениот кандидат за избор во наставници во сите наставно-научни звања по предметот интерна медицина и констатира дека тој е **неоснован** поради следново:

6. Во врска со забелешката дека постои разлика во бодирањето поголема и од 100 бода во однос на тоа како веројатно претходни комисији бодирале, Комисијата не е одговорна и не може да врши компарација на бодирањето кое таа го направила со претходно бодирање за истиот кандидат од други комисији. Кандидатот не прецизира каде смета дека се намалени бодовите и кои бодови се нереално поголеми кај други кандидати. Поради тоа, Комисијата не може да даде прецизен одговор. Но, генерално, потврдуваме дека бодовите во наставно-образовната дејност се добиени од еднакви калкулации според докази добиени за сите кандидати од Клиниката за нефрологија од лицето одговорно за наставата назначено од Катедрата за интерна медицина. Исто така, еднакви калкулации за сите кандидати се правени и во однос на бодирањето на активностите во делот: Научноистражувачка дејност.
7. Новоформираната комисија се состоеше од 3 члена кои беа веќе во претходната Комисија, а новите 2 члена имаа задача да го погледнат веќе готовиот Реферат изготвен претходно, да го споредат со документацијата и да предложат евентуални корекции. Поради тоа, Комисијата во многу краток период донесе заклучок, а за брзината на лекторската корекција не се осудуваме да даваме коментари.
8. Комисијата смета дека сите 5 кандидати од Клиниката за нефрологија ги исполнуваат условите да бидат избрани во наставно-научни звања и имаат завиден број на бодови според Правилникот. Субјективна оценка на кандидатите во никој случај не била мотив за одлука при изборот, ниту вкупен број на бодови само како бројка, туку бројни активности од научноистражувачката дејност, трудови во реномирани списанија а списанијата со импакт-фактор, учество во научноистражувачки проекти, а потоа и активности во наставно-образовната дејност.

Комисијата останува на ставот заземен во заклучокот од Рефератот.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

6. Проф. д-р Томе Стефановски, претседател с.р.
7. Проф. д-р Елизабета Србиновска Костовска, член с.р.
8. Проф. д-р Петранка Мишевска, член с.р.
9. Проф. д-р Снежана Мишевска Перчинкова, член с.р.
10. Проф. д-р Оливера Стојчева-Танева, член с.р.

До

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет

ПРИГОВОР КОН ИЗВЕШТАЈОТ НА РЕЦЕНЗЕНТСКАТА КОМИСИЈА ПО КОНКУРСОТ ЗА ИЗБОР НА 3 НАСТАВНИЦИ ВО СИТЕ ЗВАЊА ПО ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО

Од наставниците на

Катедрата за гинекологија и акушерство

Наставниците на Катедрата за гинекологија и акушерство даваат Приговор кон Извештајот на Рецензентската комисија по конкурсот за избор на 3 наставници по гинекологија и акушерство со следниве забелешки.

1). Приговор кон изборот на помл.ас.д-р Марија Хаџи-Лега во звањето доцент по гинекологија и акушерство затоа што таа не ги исполнува условите за избор во ова наставно-научно звање одредени со Законот за високото образование на РМ, **член 125 и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни звања на УКИМ, член 11**, според кои за доцент може да биде избрано лице кое има научен степен доктор на науки од научната област во која се избира, просечен успех од најмалку осум на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно...“Кандидатката нема завршено втор степен на студии, магистериум, така што не може да се утврди и просечен успех на овој степен на студии за неа. Еквиваленција на Медицинскиот факултет со прв и втор степен на студии е одобрена во 2013 година од Сенатот на УКИМ и се однесува само на медицинските студии по ЕКТС-системот, одонсо студиите почнувајќи од учебната 2005/2006 година, но не и ретроградно за студиите пред воведување на ЕКТС-системот. Дипломата на кандидатката помл.ас.д-р Марија Хаџи-Лега за завршен Медицински факултет не е по ЕКТС-системот, што значи дека нејзините документи не се комплетни, таа **нема втор циклус на студии**, односно таа не ги исполнува условите за избор во звањето доцент.

2) приговор кон изборот на д-р. Глигор Тофоски во звањето доцент по гинекологија и акушерство затоа што тој не ги исполнува условите за избор во наставно-научно звање одредени со Закон за високото образование на РМ, член 125 и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни звања на УКИМ, член 11, според кои: за доцент може да биде избрано лице кое има научен степен доктор на науки од научната област во која се избира, просечен успех од најмалку осум на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно.... способност за изведување на одредени видови високообразовна дејност и позитивна оценка од самоевалуацијата. Овој кандидат, исто така нема потполни документи, односно **му недостасува доказ за позитивна самоевалуација** затоа што тој не е асистент на

Катедрата за гинекологија и акушерство и не работи со студентите. Со тоа и овој кандидат не ги исполнува условите пропишани со Законот за избор во звањето доцент.

3) Наставниците од Катедрата за гинекологија и акушерство приговараат кон важноста на одлуката на проф.д-р Златан Џиков, односно неа ја ставаат под прашање, затоа што неговото здравје во моментот е силно нарушено, односно професорот боледува од Алцхајмерова болест. За утврдување на фактичката здравствена состојба на професорот и неговата спремност да одговори на задачите на рецензент и да даде објективна проценка, **предлагаме медицинско вештачење на здравствената состојба** на почитуваниот доајен на перинатологијата на РМ.

4) Наставниците од Катедрата за гинекологија и акушерство приговараат кон важноста на одлуката на проф.д-р Бети Зафирова Ивановска, затоа што со нејзиното членување во оваа Рецензентската комисија **не се почитува членот 132 од Законот за високото образование на РМ**, според кој во Рецензентската комисија за избор на наставник може да биде и член од сродна наставно-научна област. За гинекологијата, која е хируршка гранка на медицината, сродна област е хирургијата, па и член на Рецензентската комисија би требало да биде наставник од Катедрата за хирургија. Оваа професорка е наставен кадар на Катедрата за епидемиологија, односно **несродна гранка на гинекологијата**.

Со колегијален поздрав,

Од наставниците на Катедрата за гинекологија и акушерство

Проф.д-р Весна Антоуска, с.р.

Проф.д-р Марјан Стојовски, с.р.

До

Наставно-научен совет на

Медицинскиот факултет во Скопје

Предмет: Одговор на Приговор во врска со заклучокот на Рефератот за избор на 3 наставници во сите звања по предметот гинекологија и акушерство, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1111 од 16.11.2015 година.

Во врска со Приговорот на заклучокот на Рецензентската комисија по конкурсот за избор на 3 наставници во сите звања по предметот гинекологија и акушерство доставен од проф.д-р Весна Антовска и проф. д-р Марјан Стојовски, Рецензентската комисија, по неговото разгледување, го дава следниов одговор:

Рецензентската комисија во текот на изготвувањето на Рефератот за избор на 3 наставници во сите звања по предметот гинекологија и акушерство, во целост се придржуваше до Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Рецензентската комисија, по разгледувањето на Приговорот, констатира дека тој е неоснован по сите наводи и затоа останува на својот став образложен во заклучокот на Рефератот.

Рецензентската комисија го дава следново образложение:

1. Во врска со наводот во Приговорот кон предлогот за изборот на помл.ас.д-р Марија Хаџи Лега за доцент, затоа што таа не ги исполнува условите за избор во тоа звање утврдени во членот 125 од Законот за високото образование и членот 11 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Рецензентската комисија останува при ставот дека кандидатката ги исполнува условите за избор во наставно-научното звање доцент. Имено, во конкретниов случај, цитираните одредби се применуваат на тој начин што еден од условите за избор е кандидатот да има научен степен доктор на науки од научната област во која се избира. Кандидатот кој докторира се смета дека во поглед на предходното стекнато образование ги исполнил условите за запишување на докторски студии согласно со прописите кои важеле во земјата во која ги завршил. Оттука произлегува дека **доколку завршени втор циклус на студии, односно магистерски студии не биле услов за стекнување на докторат, тогаш тој услов не може да се бара за избор во звањето доцент.**

Во нашиот правен систем, на студентите кои завршиле студиска програма пред воведувањето на ЕКТС им е направена еквиваленција на студиите со оние што завршуваат на студиските програми по ЕКТС

Во членот 15 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус студии-докторски студии на УКИМ направена е еквиваленција на студиите пред воведувањето на ЕКТС со оние што завршуваат по студиските програми по ЕКТС, односно право на запишување на докторски студии на Медицинскиот факултет, согласно со препораките и стандардите на Орфеус за докторски студии во биомедицината и здравствените науки, имаат и:

- лица кои завршиле според студиските програми до 2005/2006 година и се стекнале со диплома: доктор на медицина, а се во тек на втората половина од здравствена специјализација;

- лица кои завршиле според студиска програма од 2005/2006 (360 кредити) и се стекнале со диплома: доктор на медицина, а се во тек на втора половина од здравствена специјализација;

- лица кои се запишуваат на докторски студии од базична медицина на област за која нема здравствена специјализација, треба да имаат најмалку два in extenso труда како прв автор публикувани во списанија со меѓународен уредувачки одбор.

На кандидатите за избор во звањето доцент не може да им се бара услов кој не постои во системот на високото образование во Република Македонија, односно услов и критериум кој кандидатите не можат да го исполнат. Постдипломски односно магистерски студии како втор циклус на студии не постојат на Медицинскиот факултет во Скопје и од тие причини не можат да бидат барани како услов и критериум за избор во наставно-научното звање доцент.

2. Во врска со наводите во Приговорот кон предлогот за избор на д-р Глигор Тофоски за доцент, затоа што тој нема самоевалуација од студентите и со тоа не ги исполнува условите за избор во тоа наставно-научно звање утврдени во членот 125 од Законот за високото образование и членот 11 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Рецензентската комисија останува на ставот дека кандидатот ги исполнува условите за избор во наставно-научно звање доцент. Имено наведувате дека кандидатот нема звање асистент и дека не може да ја докаже својата способност за изведување на одделни видови високообразовна дејност и позитивна оценка од самоевалуација на студентите, но не го земате предвид фактот дека **посочениот кандидат бил со соработничко звање-асистент на Медицинскиот факултет во Скопје во период од 1.6.2000 до 1.6.2006 година (со реизбор во 2003 год.)**. Д-р Глигор Тофоски за времето кога изведувал вежби неговата работа била позитивно вреднувана од страна на студентите.

3. Во врска со наводот во Приговорот за здравствената сосостојба на проф.д-р Златан Џиков, Рецензентската комисија се оградува од недоличниот начин на приговарање и смета дека тој не е соодветен за едно академско ниво.

4. Во врска со наводот во Приговорот за важноста на одлуката на проф.д-р Бети Зафорова-Ивановска бидејќи е член во Рецензентската комисија од несродна гранка на

гинекологијата, Рецензентската комисија смета дека професорката е стручна и компетентна за да биде член во Рецензентската комисија. Таа е редовен професор од **областа на епидемиологијата и биостатистиката, која област е мултидисциплинарна и е применлива во сите области на медицината и од тие причини Рецензентската комисија е на мислење дека сродноста е неспорна.**

Согласно со предходно изнесеното, Рецензентската комисија го потврдува заклучокот на Рефератот за избор на 3 наставници во сите звања по предметот гинекологија и акушерство, објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, бр. 1111 од 16.11.2015 год., и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје му предлага ас.д-р Горан Димитров, помл.ас.д-р Марија Хаџи Лега и д-р Глигор Тофоски да бидат избрани во звањето ДОЦЕНТ по предметот гинекологија и акушерство на Медицинскиот факултет во Скопје.

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф.д-р Весна Кесиќ, с.р.
2. Проф.д-р Славјанка Поповска, с.р.
3. Проф.д-р Златан Џиков, с.р.
4. Проф.д-р Бети Зафирова Ивановска, с.р.
5. Доц.д-р Оливер Станков, с.р.

To the Teaching Council of the Faculty of Medicine

OBJECTION TO THE REPORT OF THE REVIEW COMMITTEE ON THE COMPETITION FOR 3 PROFESSORS AT ALL POSITIONS AND TITLES IN GYNECOLOGY AND OBSTETRICS

From the professors of the Department of Gynecology and Obstetrics

The professors of the Department of Gynecology and Obstetrics objected to the report of the review committee regarding the contest for 3 professors in obstetrics and gynecology with the following remarks.

1.Objection to the election of Dr. Maria Hadji Lega as an associate professor of gynecology and obstetrics because she is not eligible for selection in this academic-scientific title determined by the Law on Higher Education of the Republic of Macedonia, Article 125 and the Regulation criteria and procedure for the academic-scientific titles on UKIM, Article 11 under which as an associate professor may be elected a person who has PhD in scientific field with an average grade 8 from the first and second cycle studies for each cycle separately ...

"The candidate has not completed the second level of master studies, and that is why it is unable to determine the average grade of this level of studies. Equivalence of the Medical Faculty with first and second degree studies is approved in 2013 by the UKIM Senate and is applied only to medical studies by the ECTS system that is studies that started in the 2005/2006 academic year, but not retrograde for studies before the introduction of ECTS system. The diploma of the candidate Dr. Maria Hadji-Lega who has completed Medical Faculty is not by the ECTS system, which means that her documents are not complete, she does not have second cycle of studies and it is not eligible for election of an associate professor.

2.Objection to the election of Dr. Gligor Tofoski as an associate professor of obstetrics and gynecology because he is not eligible for the academic-scientific title determined by the Law on Higher Education of the Republic of Macedonia, Article 125 of the Rulebook on the criteria and procedure for the academic-scientific titles of UKIM Article 11, according to which an associate professor may be elected a person who has PhD in scientific field for which it is elected, an average grade of at least 8 from the studies of first and second cycle, for each cycle separately, furthermore special ability to perform certain types of higher activity and a positive grade of self-evaluation. This candidate also lacks complete documentation that is lacks evidence for a positive self-evaluation because he is not an assistant at the Department of Gynecology and Obstetrics and does not work with students. Thus, this candidate also does not meet the conditions prescribed by the law for an associate professor.

3. The professors at the Department of Gynecology and Obstetrics object to the validity of the decision of Prof. Zlatan Djikov that is his decision is questionable due to his health condition at the moment, which is highly disturbed since the professors suffers from Alzheimer disease. For determining the actual condition of the professor and his willingness to respond to the tasks of as an reviewer and give an objective assessment, we propose medical expertise of his health of the revered doyen of perinatology in the Republic of Macedonia.

4) The professors from the Department of Gynecology and Obstetrics object to the validity of the decision of Prof. Dr. Betty Zafirova Ivanovska, because with her membership in this review committee Article 132 of the Law on Higher Education of the Republic of Macedonia is violated under which in the Review Committee, a member can be an professor from related scientific and research area.

Regarding gynecology that is a related branch of medicine, related field is surgery so in this aspect a member of the review committee should be a professor from the Department of Surgery. This professor is a teaching staff from the Department of Epidemiology that is an unrelated branch of gynecology.

Collegial greetings

Professors of the Department of Gynecology and Obstetrics

Prof. Dr. Vesna Antovska

Prof. Dr. Marjan Stojovski

To

The Teaching and Scientific Council of the Medical Faculty in Skopje

Subject: Reply to the Objection concerning the conclusion of the report for a selection of three professors in all positions and titles on the subject gynecology and obstetrics, published in the Bulletin of the University "Ss. Cyril and Methodius ", no. 1111 on 11.16.2015.

Regarding the objection to the conclusion of the Review committee in contest for professors in all three positions and titles on the subject gynecology and obstetrics submitted by prof. Dr. Vesna Antovska and Prof. Dr. Marjan Stojovski, the Review committee after in their review, gave the following response:

The Review committee during the preparation of the report for a selection of three professors in all positions on the subject gynecology and obstetrics, fully adhered to the Higher Education Act and the Regulation on the criteria and procedure for the academic-scientific, scientific, educational, professional and staff positions and assistant-doctoral students at the University „ St. Cyril and Methodius "in Skopje.

The Review committee, after reviewing the complaint, concluded that it is unjustified on all allegations and therefore remains on its position explained in the conclusion of the paper.

The Review Committee gives the following explanation:

1. In relation to the allegation in the complaint to the proposal for the election of Dr. Maria Hadzi Lega associate professor docent, because she is not eligible for election at the academic-scientific title specified in Article 125 of the Law on Higher Education and Article 11 of the Rulebook on the criteria and procedure for the academic-scientific, scientific, educational, professional and associate titles and assistant-doctoral students at the University „ Ss Cyril and Methodius "in Skopje, the review committee preserves the opinion that the candidate meets the conditions of the academic-scientific title docent. Namely, in this particular case the quoted provisions apply such that one of the conditions for the election's candidate has PhD in the scientific field in which they are to be chosen. The doctoral candidate who is considered that with regard to previous education met the requirements for enrollment in doctoral studies in accordance with the regulations applicable in the country where they finished. It follows that if completed second cycle of studies or master's studies were not a

condition for obtaining a doctorate then this condition cannot be required for election of the title of associate professor.

In our legal system, students who have completed a study program before the introduction of ECTS, an equivalency is made of the studies with those who have completed the curriculum in ECTS.

In Article 15 of the Rulebook on conditions, criteria and rules for registering and studying the third cycle - doctoral studies on UKIM, an equivalence is made of the studies before the introduction of ECTS with those who have completed the study program in ECTS, that is the right for enrollment in doctoral studies on the Medical Faculty, in accordance to the recommendations and standards of Orpheus for doctoral studies in biomedicine and health sciences have:

- Persons who have completed their study programs till 2005/2006 year and obtained a degree: Doctor of Medicine and are in the second half of their medical specialization;
- Persons who have completed the study programs from 2005/2006 (360 credits) and obtained a degree: Doctor of Medicine and are in the second half of medical specialization;
- Persons who enroll in doctoral studies in basic medicine in an area for which there is no medical specialization, should have at least two in extensive papers as first author, published in journals with an international editorial board.

The candidates for the title of associate professor cannot be required to meet a condition which does not exist in the higher education system in the Republic of Macedonia that is a condition that they cannot meet. There are no postgraduate studies as a second cycle studies on the Faculty of Medicine and they cannot be required as a condition and criteria for academic-scientific title of an associate professor.

2.Regarding the allegation in the complaint to the proposal for the election of Dr. Gligor Tofoski as an associate professor, because he has no self-evaluation from students and thus is not eligible for election at the academic-scientific title specified in Article 125 of the Law on Higher Education and Article 11 of the Rulebook on the criteria and procedure for the academic-scientific, scientific, educational, professional and associate titles and assistant-doctoral students at the University „ Ss Cyril and Methodius "in Skopje, the review committee preserves the opinion that the candidate meets conditions for the academic title docent.

Namely you indicate that the candidate has no title assistant and cannot prove his ability to perform certain types of higher activity and a positive mark of the self-evaluation of students, but do not take into account the fact that the candidate held a staff position assistant at the Medical Faculty in Skopje in the period from 01.06.2000 to 01.06.2006 year (re-election in 2003.). Dr.Gligor Tofoski in the time while he was performing practical exercises his work was positively evaluated by the students.

3. Regarding to the allegation in the complaint on the health condition of Prof. Dr. Zlatan Djikov, the review committee disclaims the indecent way of submitting an objection and considers that it is not appropriate for an academic level.

4. Referring to the allegation in the complaint about the importance of the decision of Prof. Dr. Betty Zafirova-Ivanovska as a member of the review committee of unrelated branch of gynecology, the review committee considers that the professor is an expert and competent to be a member of the review committee. She is a professor in the field of epidemiology and biostatistics, an area that is multidisciplinary and is applicable in all areas of medicine and, therefore, the review committee held the opinion that the similarity is undeniable.

In accordance with the foregoing, the review committee confirms the conclusion of the report for a selection of three professors in all positions on the subject gynecology and obstetrics, published in the Bulletin of the University "Ss. Cyril and Methodius ", no. 1111 on 11.16.2015 , and proposes to the Academic Council of the Medical Faculty Dr. Goran Dimitrov, Dr. Maria Hadzi Lega and Dr. Gligor Tofoski to be elected with the title assistant professors on the subject obstetrics and gynecology on the Medical Faculty in Skopje.

Members of the Review committee

1. Prof. Dr. Vesna Kesic
2. Prof. Dr. Popovska Slavjanka
3. Prof. Dr. Zlatan Djikov
4. Prof.Dr. Betty Zafirova Ivanovska
5. Assoc. Dr. Oliver Stankov

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „СИСТЕМАТСКА И ТОПОГРАФСКА АНАТОМИЈА НА
ЧОВЕКОТ - ВТОР ДЕЛ“
ОД АВТОРИТЕ ДОБРИЛА ТОСОВСКА-ЛАЗАРОВА, НАТАША ЈАНЕВСКА
НАКЕВА И МАРИЈА ПАПАЗОВА

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет донесена на 10.11.2015 година, бр. XIII, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот „Систематска и топографска анатомија на човекот – втор дел“ од авторите: Д.Тосовска-Лазарова, Н.Јаневска Накева, М.Папазова, наменет за студентите на Медицинскиот факултет (назив на единицата), за предметот анатомија 2, избрани се:

проф.д-р Анѓа Стратеска Зафироска и проф.д-р Никола Јанкуловски.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

III. Општ дел

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	Систематска и топографска анатомија на човекот - втор дел
Назив на предметната програма:	Анатомија 2
Назив на студиската програма:	Општа медицина
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	90, 7,5 ЕКТС
Предметот анатомија 2 на Медицинскиот факултет е задолжителен (изборен/задолжителен) предмет со фонд на часови 90, број на ЕКТС-кредити 7,5 и се слуша во втор семестар.	
Реден број на изданието:	прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 305 страници (формат Б 5), напишани на компјутер, со големина на фонтот 11 . Текстот е поделен во 3 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи _0_ слики и _0_ табели.

РЕЦЕНЗЕНТИ

- 1. Проф. д-р Анѓа Стратеска Зафироска с.р.**
- 2. Проф. д-р Никола Јанкуловски с.р.**

IV. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ. Д-Р АНЃА СТРАТЕСКА ЗАФИРОСКА

Краток опис на содржината:	Во првото поглавје од ракописот е даден детален преглед на систематската и топографската анатомија на градниот кош. Второто поглавје се занимава со описот на сидовите, мускулите, фасциите, крвните садови и нерви, како и органите во абдоминалната регија. Посебен осврт е даден на топографската поделба на абдоменот. Третото поглавје ги опишува сидовите на карлицата, карличните органи, мускули, крвни садови и нерви, како и региите на карлицата.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Ракописот одговара на целата наставна програма за предметот анатомија 2, како за теоретскиот така и за нејзиниот практичен дел.
Предлози за потребни корекции:	
Оцена на ракописот:	Систематизиран и коректно изнесен материјал, кој во целост ја опфаќа систематската и топографската анатомија на градниот кош, абдоменот и карлицата.
Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 305 страници (формат Б 5), напишани на компјутер, со големина на фонтот 11. Текстот е поделен во 3 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 0 слики и 0 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот анатомија 2, примарно наменет за студентите на Медицинскиот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Анѓа Стратеска Зафирока с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: ПРОФ.Д-Р НИКОЛА ЈАНКУЛОВСКИ

Краток опис на содржината:	Ракописот опфаќа материјал од сите области на анатомијата на градниот кош, абдоменот и карлицата. Детално се опишани мускулите, крвните садови, периферниот нервен систем, органите на градниот кош, абдоменот и карлицата, како и топографските регии на трупот.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Ракописот е апсолутно усогласен со предметната програма за анатомија 2.
Предлози за потребни корекции:	
Оцена на ракописот:	Оригинален пристап кон анатомијата на градниот кош, абдоменот и карлицата, изнесен со јасен и разбирлив стил.
Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 305 страници (формат Б 5), напишани на компјутер, со големина на фонтот 11. Текстот е поделен во 3 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи __о__ слики и __о__ табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот анатомија 2, примарно наменет за студентите на Медицинскиот факултет.

Рецензент

Проф. д-р Никола Јанкуловски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**НА РАКОПИСОТ „МИКРОБИОЛОГИЈА И ПАРАЗИТОЛОГИЈА ЗА
ФАРМАЦЕВТИ“ ОД ГРУПА АВТОРИ ОД КАТЕДРАТА ЗА
МИКРОБИОЛОГИЈА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на Одлуката донесена на XIII редовна седница на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет одржана на 10. 11. 2015 година, бр. 12-5108/19, за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот МИКРОБИОЛОГИЈА И ПАРАЗИТОЛОГИЈА ЗА ФАРМАЦЕВТИ од авторите: проф. д-р Елена Трајковска-Докиќ, проф. д-р Никола Пановски, проф. д-р Милена Петровска, проф. д-р Кака Поповска, проф. д-р Жаклина Цековска, проф. д-р Гордана Јанкоска, доц. д-р Ана Кафтанџиева, н. сор. д-р Весна Котевска, ас. д-р Татјана Грданоска, ас. д-р Гордана Мирчевска, ас. д-р Маја Јурхар и ас. д-р Лилјана Лабачевска, наменет за студентите на интегрирани студии за магистри по фармација, а за предметот микробиологија, избрани се проф. д-р Бети Дејанова и проф. д-р Весна Велиќ-Стефановска.

По добивањето на ракописот од учебникот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. ОПШТ ДЕЛ

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	Микробиологија и паразитологија за фармација
Назив на предметната програма:	Микробиологија
Назив на студиската програма:	Интегрирани студии за магистри по фармација
Фонд на часови и ЕКТС-кредити: (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	68 часа 7 ЕКТС кредити
Предметот микробиологија на Фармацевтскиот факултет е задолжителен (изборен/задолжителен) предмет со фонд на часови 68, број на ЕКТС-кредити 7 и се слуша во третиот семестар.	
Реден број на изданието:	I издание / _ издание (се разликува од претходното издание _%)
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 357 страници (формат А-4), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12.

	Текстот е поделен во 23 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 147 слики и 42 табели.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Проф. д-р Бети Дејанова, с.р.
2. Проф. д-р Весна Велиќ-Стефановска, с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: проф. д-р Бети Дејанова

Краток опис на содржината:	Ракописот е систематизиран во 24 поглавја, и тоа: 1. Вовед, 2. Бактерии, 3. Габи, 4. Вириси и приони, 5. Протозои и хелминти, 6. Генетика на микроорганизмите, 7. Екологија на микроорганизмите, 8. Контрола на микроорганизмите, 9. Антибиотици и синтетски антимикробни средства, 10. Микробна патогеност и епидемиологија, 11. Имуитет и имун одговор на домаќинот кон микроорганизмите, 12. Детекција, идентификација и карактеризација на микроорганизмите, 13. Класификација и номенклатура на микроорганизмите, 14. РНК вируси, 15. ДНК - вируси, 16. Дерматофити, 17. Квасници, 18. Протозои на телесни празнини, 19. Крвни и ткивни протозои, 20. Нематоди, цестоди и трематоди, 21. Превенција и контрола на инфекции, 22. Микроорганизми како контаминанти и расипувачи на фармацевтски препарати, 23. Нови можности за поширок придонес на микробиологијата во фармацевтската наука, и 24. Литература. Во содржината на овој ракопис се опишани градбата и функцијата на микроорганизмите и хелминтите со посебен акцент на нивната интеракција со човекот како домаќин. Притоа, особена важност се дава на инфективните агенси, како и на одбранбената способност на домаќинот и мерките за контрола на растот и размножувањето на микроорганизмите.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Ракописот е соодветен и одлично усогласен со предметната програма за интегрирани студии за магистри по фармација.
Предлози за потребни корекции:	нема
Оцена на ракописот:	Овој ракопис е напишан со лесен стил и е лесно разбирлив за студентите.

Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 357 страници (формат А-4), напишан на компјутер, со големина на фонтот 12. Текстот е поделен во 24 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 147 слики и 42 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот микробиологија, примарно наменет за студентите на интегрираните студии за магистри по фармација на Фармацевтскиот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТ,

Проф. д-р Бети Дејанова, с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ: проф. д-р Весна Велиќ-Стефановска

Краток опис на содржината:	Овој ракопис е поделен во 24 поглавја, вклучувајќи ја и користената литература, во кои се вбројани следниве теми: бактерии, габи, вируси и приони, протозои и хелминти. Во неговата содржина се опишани микроорганизмите и хелминтите од повеќе аспекти, и тоа како: предизвикувачи на инфекции и инфективни заболувања, продуценти на лековити супстанции и расипувачи на лекови и други лековити супстанции. На почетокот на секое поглавје се укажува на клучните факти за соодветната тема, со цел да се олесни разбирањето и учењето на студентот.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Ракописот е максимално усогласен со предметната програма за интегрирани студии за магистри по фармација.
Предлози за потребни корекции:	нема
Оцена на ракописот:	Ракописот е интересен и разбирлив за студентите бидејќи е напишан на лесен и едноставен начин.

Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 357 страници (формат А-4), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12. Текстот е поделен во 24 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 147 слики и 42 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот микробиологија, примарно наменет за студентите на интегрираните студии за магистри по фармација на Фармацевтскиот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. д-р Весна Велиќ-Стефановска,
с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНКА НА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА „ЛАБОРАТОРИСКА ДИЈАГНОЗА И СЛЕДЕЊЕ НА ИНФЛУЕНЦА ВИРУСИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ПРОСПЕКТИВНА СТУДИЈА ЗА ПРОЦЕНКА НА ТРИ МЕТОДИ“ ОД ПРИМ. Д-Р ГОЛУБИНКА БОШЕВСКА, М-Р СЦИ., ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ.

Наставно - научниот совет на Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на својата XIII редовна седница одржана на 10.11.2015 година, по предлог на Научниот одбор на Медицинскиот факултет, определи рецензентска комисија за оцена на докторската дисертација на прим. д-р Голубинка Бошевска, м-р сци., специјалист микробиолог, вработена во ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ – Скопје, со наслов:

Лабораториска дијагноза и следење на инфлуенца вирусите во Република Македонија - проспективна студија за проценка на три методи.

Рецензентска комисија е определена во состав:

1. проф. д-р Елена Трајковска Докиќ
2. проф. д-р Ирена Кондова Топузовска
3. проф. д-р Жаклина Цековска

По проучувањето на доставениот докторски труд, Комисијата има чест на Наставно-научниот совет да му го достави следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторскиот труд со наслов „Лабораториска дијагноза и следење на инфлуенца вирусите во Република Македонија - проспективна студија за проценка на три методи“ претставува самостоен научен труд кој обработува оригинална јавно здравствена проблематика и ги содржи сите потребни елементи на едно научно истражување. Составен е стандардно од: вовед, мотив, цели на дисертацијата, материјал и методи на истражување, прикажување на резултатите и дискусија по нив, врз основа на што се и изведени заклучоците и препораките. Трудот е јасно и концизно изнесен на 132 (158 со се литература) страници пишан текст, илустриран со 31 табела, 45 слики и 12 графикони.

Воведот започнува со сеопфатно и темелно објаснување на биологијата на вирусот на инфлуенца како што се градбата на вирусот со вирусната репликација, детерминантите на вируленција со приказ на резервоарот и еволуцијата на вирусите на инфлуенца, како и прецизирање на вирусната номенклатура. Посебен осврт е даден на патогенезата, клиничката слика со превенција и терапија на инфлуенца вирусната инфекција. Многу прецизно и детално, кандидатката ги прикажува сите достапни примероци и методи за дијагноза на инфлуенца, со

посебен акцент на заштитните мерки при работа во лабораторија за дијагноза на инфлуенца, значењето на резултатите од поодделните испитувања како и примената на поодделните методи во светот и во Република Македонија. Оттаму произлегува и мотивот на кандидатката за изработка на овој труд.

Како **цели** на докторскиот труд зацртани се:

- проспективно споредување на брзиот тест, изолацијата на инфлуенца вирус на 11 дневни пилешки јајца со последователна примена на тест на хемаглутинација и тест на инхибиција на хемаглутинација, конвенционален РТ-ПВР со real time РТ-ПВР (РТ- ПВР во реално време = рвРТ-ПВР);
- одредување на доминирачкиот тип и суптип на вирус на инфлуенца кој циркулира во Р. Македонија во две последователни сезони на инфлуенца и нивна распределба по месеци;
- одредување на варијантите на инфлуенца вирусите кои циркулираат во Р. Македонија со примена на метод на секвенционирање.

Во поглавјето **Материјал и методи** се прикажани типот на студијата, критериумите за селекција на пациенти од кои е земен примерокот за анализа, начинот на земање на примерок и методите за анализа и протоколите за нивно изведување.

Типот на студијата е проспективен во времетраење од четири сезони на грип: 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012 и 2012/2013 година. Како примерок за анализа земани се брисеви од грло и нос (комбинирани), од лица кои имаат симптоми на ИЛИ / САРИ во сите четири сезони на инфлуенца. За секоја од поодделните цели биле вклучени различен број на примероци.

За остварување на првата цел вклучени се: 108 примероци за споредба на брз тест со рвРТ-ПВР во реално време, 112 примероци за споредба на изолација на ембрионирани јајца со рвРТ-ПВР (37 во сезоната 2009/2010, 23 во сезоната 2010/2011, 15 во сезоната 2011/2012 и 37 во сезоната 2012/2013) процес и 25 примероци за споредба на конвенционален со рвРТ-ПВР.

За остварување на втората цел и одредување на доминирачкиот тип и суптип на вирус на инфлуенца кој циркулира во Р. Македонија, направена е детекција на инфлуенца вирусите кои циркулираат во сезоната на пандемискиот грип во 2009/2010 и четири постпандемски сезони на инфлуенца од септември 2010 до мај 2014 година. При тоа се тестирани вкупно 3930 примероци, од кои 3010 од пандемијата и 920 во четирите постпандемски сезони: 2010/2011 - 349 примероци, 2011/2012- 160 примероци, 2012/2013 - 205 примероци и 2013/2014 - 206 примероци.

За остварување на третата цел и одредување на варијантите на вирусот кои циркулираат успешно се секвенционирани вкупно 24 примероци, и тоа 6 од

сезоната 2009/2010, 4 од сезоната 2010/2011, 5 од сезоната 2011/2012 и 9 од сезоната 2012/2013.

Добиените податоци и резултати се статистичката обработувани со статистичка програма SPSS 16.0, со користење на OpenEpi за анализа на податоците. Податоците и знаењата што се добиени, наративно и нумерички се сумирани и објаснети, а преку нив се донесени заклучоците.

Поглавјето **Резултати и дискусија** од овој докторски труд е поделено на три дела согласно со поставените цели.

Резултатите се прикажани во вид на табели и графикони проследени со текст.

1. Во првиот дел има три сегменти

- Првиот сегмент е за споредба на брзиот тест Directigen Flu A+B со рвРТ-ПВР за детекција на инфлуенца вирусите кои циркулираат кај нас. Со брзиот тест Directigen Flu A+B, 18,52% примероци се позитивни за инфлуенца А и 1,85% за инфлуенца Б. Вкупната сензитивност на Directigen flu A + B е 35,1% за инфлуенца А и 13,3% за инфлуенца Б, што е пониско од очекуваната сензитивност според други студии. Сензитивноста за инфлуенца А е повисока кај децата, хоспитализирани и амбулантски, наспроти возрасните. Високата специфичност (100%) и ППВ на Directigen flu A+B укажуваат дека позитивните резултати можат да бидат прифатени како краен резултат, врз база на кој клиничарот ќе донесе одлука за терапија.

- Вториот сегмент е посветен на споредбата на изолација на вирусите на ембрионирани јајца со рвРТ-ПВР. Само добро адаптирани хумани инфлуенца вируси А и Б можат да растат во алантоична празнина на ембрионираните јајца и да произведат поголема количина на вирус, која понатаму се користи за антигенска карактеризација. Сензитивност на процесот на изолација во однос на рвРТ-ПВР е 16,96 % со ППВ од 100%. Антигенската карактеризација на инфлуенца вирусите А/Х1Н1пdm во сезоните 2009/2010, 2010/2011 и 2012/2013 покажува антигенска хомогеност со вакциналниот сој А/California/7/2009. Х3Н2 вирусот покажува комплексна реактивност поради отежнатиот раст во ембрионирани јајца и промените во вирусниот хемаглутинин при адаптацијата на јајцата. Антигенската карактеризација на примероците позитивни на инфлуенца Б со рвРТ-ПВР е неуспешна. И заради тоа, се препорачува воведување на метод на култивирање на вирусите на инфлуенца на клеточни култури.

- Во третиот сегмент е прикажана споредба на конвенционален РТ-ПВР со рвРТ-ПВР, при што е забележана пониска сензитивност на конвенционалниот РТ-ПВР со дијагностичката прецизност од 92%.

2) Во вториот дел од резултатите се прикажани доминантните типови и суптипови на инфлуенца вируси идентификувани со примена на рвРТ-ПВР по сезони и недели на следење. Во сезоната 2009/2010 доминира инфлуенца А/Х1Н1пдм со 95,34% од позитивните инфлуенца А случаи. Во сите четири сезони после пандемијата, доминира типот А на инфлуенца (83,25%) во споредба со инфлуенца Б (16,75%). Суптипот А/Х1Н1пдм (45,27%) е доминантен во споредба со А/Х3Н2 (31,06%).

3) Во третиот дел се прикажани варијантите на вирусите кои циркулираат врз база на одредените секвенци на ХА-гените и НА-гените на 24 изолати на инфлуенца вирус во сезоните од 2009/2010 до 2012/2013 година. Генетските групи во кои спаѓаат Х1Н1пдм вирусите не се разликуваат антигенски од вакциналниот сој. Додека, пак, генетските групи на Х3Н2 - вирусите од сезоната 2011/2012 спаѓаат во генетската класа Victoria/208, од каде што препораката вакциналниот вирус за следната година да биде А/Victoria/361/2011-слични.

Во **дискусијата** која е вклучена во сите делови и сегменти од резултатите, д-р Голубинка Бошевска ги анализира и ги објаснува можните толкувања на добиените резултати; прави споредбени анализи на резултатите до кои дошла при работењето на докторскиот труд со оние од светски автори и притоа забележува сличности, но и разлики по однос на разни прашања, сè со цел да се долови вистинската состојба со инфлуенца вирусите, особено со лабораториските капацитети на национално ниво за дијагноза на инфлуенцата и нејзино следење во текот на целата година.

Поглавјето **Заклучоци** содржи констатации кои произлегуваат од поставените цели и добиените резултати.

1. Ниската сензитивност на брзиот тест Directigen Flu A+B е причина за голем број на лажно негативни резултати, од каде што е и потребата за дополнително испитување на ваквите примероци со рвРТ-ПВР. Високата специфичност за детекција на инфлуенца А и Б укажува дека позитивните резултати можат да се прифатат како финални во процесот на згрижување на пациентите.
2. Изолацијата на вирусите на инфлуенца е важна за нивната антигенска карактеризација. Заради ниската сензитивност на изолацијата на ембрионирани јајца се препорачува воведување на изолација на вирусите на инфлуенца на култура на клетки.
3. Конвенционалниот РТ-ПВР има пониска сензитивност во споредба со рвРТ-ПВР, што укажува на потребата од употреба на рвРТ-ПВР тестот како метод од избор во дијагноза на инфлуенца.
4. Сезоните на грип се разликуваат по типот и суптипот кој доминира во секоја нова сезона, како и по генетски варијанти на вирусите кои циркулираат.

5. Активноста на инфлуенца вирусите во Македонија најчесто достигнува пик во средината на јануари или февруари, со исклучок на сезоната на пандемија 2009/2010 кога има два пика- еден во август и еден во ноември-декември.

На крајот е **препораката** за континуирано зајакнување на лабораториските капацитети со примена на повеќе различни високо сензитивни и специфични методи за лабораториската дијагностика на инфлуенца, како за побрзо згрижување на пациентите, така и за брзи и навремени интервенции и превентивни мерки при детекција на сој на вирус со епидемиски/пандемиски потенцијал.

На крајот приложената **Литература** е составена од 247 труда од темата што се обработува, кои се соодветно цитирани.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на разгледаната и анализирана докторска дисертација „Лабораториска дијагноза и следење на инфлуенца вирусите во Република Македонија - проспективна студија за проценка на три методи“ на прим. д-р Голубинка Бошевска, м-р сци., специјалист-микробиолог, од ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ – Скопје, сметаме дека овој труд претставува самостојна и оригинална научна работа со јасно поставени цели. Добиените резултати од овој докторски труд имаат свој значаен придонес не само во вирусолошката дијагностика, но и во областа на јавното здравство, и можат целосно да се употребат во понатамошното унапредување и зајакнување на лабораториските капацитети на национално ниво за дијагноза и следење на инфлуенцата. Тие се во согласност со современите сознанија во светот од испитуваната тематика.

Врз основа на изнесеното, Комисијата **го оценува позитивно** приложениот докторски труд и има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во состав на УКИМ во Скопје, да го прифати и потврди со закажување на негова јавна одбрана.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. проф. д-р Елена Трајковска Докиќ с.р.
2. проф. д-р Ирена Кондова Топузовска с.р.
3. проф. д-р Жаклина Цековска с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ЕФИКАСНОСТ НА ФРАКЦИОНИОТ ЛАСЕР ВО ОБНОВУВАЊЕТО НА КОЖАТА” од м-р Андреј Петров, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на 13. седница одржана на 10.11.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот **м-р Андреј Петров** со наслов **ЕФИКАСНОСТ НА ФРАКЦИОНИОТ ЛАСЕР ВО ОБНОВУВАЊЕТО НА КОЖАТА** во состав: **проф. д-р Сузана Николовска, проф. д-р Дејан Докиќ, проф. д-р Ѓорѓе Џокиќ, проф. д-р Александар Анчевски и проф. д-р Андреас Кацамбас**. Комисијата во наведениот состав ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ**АНАЛИЗА НА ТРУДОТ**

Докторската дисертација на кандидатот м-р Андреј Петров, **ЕФИКАСНОСТ НА ФРАКЦИОНИОТ ЛАСЕР ВО ОБНОВУВАЊЕТО НА КОЖАТА**, содржи 220 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со проред 1,5 и големина на букви 12, 104 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, и интернет-ресурси, кои се коректно поврзани со текстот. Трудот е структуриран во 11 глави. Во трудот се прикажани 78 табели, 25 графикони, 31 слика- во прилозите. Деловите од дисертацијата се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува прегледно следење на материјата која е обработена во истражувањето. Стилот на пишување е едноставен и лесно разбирлив.

Во **воведниот дел** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Во воведот се објаснети и анализирани податоци од литературата што се однесуваат на темата на докторската дисертација.

Целите на студијата се изложени прецизно со наведување на примарните и секундарните цели. Примарните цели се: утврдување на ефикасноста на фракциониот

CO₂ - ласер во обновувањето на кожата при различни дерматолошки состојби, утврдување на безбедноста на фракциониот CO₂ - ласер при третманот на различни дерматолошки состојби, да се провери можноста од постоење на синергистички ефект кај пациентите кои покрај со јаглерод диоксид - ласер се третирали и со ПРП/плазма богата со тромбоцити/, утврдување на задоволството на пациентите од применуваните третмани. Секундарни цели се: утврдување на ефикасноста и безбедноста на фракциониот CO₂ - ласер во третман на лузни од акни и компарација на податоците со контролната група, третман на знаци на стареење (рејувенација) и компарација на податоците со контролната група, третман на вирусни брадавици и компарација на податоците со контролната група. Понатаму, утврдување на влијанието на различни варијабли на задоволството на пациентот од применуваните третмани, како и утврдување на влијанието на различни варијабли на појавата на несакани ефекти од третманот.

Во статистичките постапки опишани се прецизно применетите **статистички методи** за анализа на резултатите. За статистичка обработка на податоците добиени во текот на истражувањето е направена база во статистичката програма SPSS for Windows 13,0. Во текот на компјутерската анализа биле користени следниве статистички методологии: дистрибуција на фреквенции (апсолутна и релативна застапеност) за прикажување на категориските варијабли; дескриптивни методи (мерки на централна тенденција - просек, медијана, минимални, максимални вредности, за прикажување на квантитативните варијабли. За тестирање на значајноста на разликите меѓу анализираните групи, во зависност од карактерот на податоците, односно нивната дистрибуција, користени се непараметарски (Chi-square test, Fisher exact test, Mann-Whitney U test и параметарски тестови (t-test for independent samples, Analysis of Variance). За ниво на сигнификантност, односно значајност е земена вредноста на $p < 0,05$, а за високо сигнификантна вредноста на $p < 0,01$.

Материјалот и методологијата соодветствуваат на поставените цели. Во испитувањето се вклучени 232 пациенти, поделени во контролна група на испитаници и две испитувани групи, испитувана група третирана со ласер како монотерапија и испитувана група третирана со комбинирана терапија на ласер и плазма богата со тромбоцити. Во студијата се наведени прецизно инклузионите и ексклузионите критериуми за влез во групата. Направена е детална елаборација на постапката, како и на методологијата која е употребена.

Резултатите се детално прикажани и обработени на 85 страници. Изразени се низ графици и табели и текстуален опис на добиените бројки.

Дискусијата содржи анализа на резултатите, коментари и споредба со светските искуства од оваа област. Во неа е дадено соодветно толкување на добиените резултати, кое е логично и лесно разбирливо.

Од трудот се изведени 19 конкретни **заклучоци**, наведени во посебни точки, кои произлегуваат од целите. Заклучоците го даваат одговорот на поставените цели и научни дилеми.

Во **прилогот** се дадени прикази на фотографии, пред и по ласерски третман, а приложени се и прашалници за пациентите и скалите за проценка кои се користени. Составен дел на трудот е апстракт - кратка содржина на англиски јазик, како и биографските податоци на кандидатот.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Андреј Петров, со наслов „Ефикасност на фракциониот јаглерод диоксид ласер во обновување на кожата”, претставува истражување од областа на клиничката медицина, специјалноста дерматовенерологија. Студијата е актуелна и оригинална. Кон проблемот на естетската дерматологија и употребата на високо софистицирана ласерска технологија, кандидатот приоѓа со максимална стручно-научна подготвеност. Изработката на темата на оваа докторска дисертација „Ефикасност на фракциониот јаглерод диоксид ласер во обновување на кожата” има за цел да ја спореди ефикасноста на оваа метода наспроти останатите неласерски третмани кои се употребуваат во терапијата на различни кожни болести. Од резултатите се дознава какво е влијанието на фракциониот јаглерод диоксид - ласер во третманот на три базични подгрупи - лузни од акни, рејувенација на кожата, како и во третманот на вирусни израстоци на кожата. Во дисертацијата е спореден и ефектот на комбинираниот третман со јаглерод диоксид - ласер и ПРП/плазма богата со тромбоцити/ во однос на ласерската монотерапија, како и во однос на конвенционалните неласерски методи.

Во резултатите е покажано дека ласерскиот третман со CO₂ - ласер кој се користи во третман кај пациенти со лузни од акни е ефикасна и безбедна метода. Целосното задоволство од третманот на лузни од акни било значајно почесто кај испитаниците третирани со ласер, споредено со контролната група. Анализата на поврзаноста меѓу

полот и изборот на третманот покажува дека ласерскиот третман на акни е почест избор кај жените отколку кај мажите, иако таа разлика не е статистички сигнификантна. Разликата во просечната возраст меѓу испитуваната и контролната група укажува дека CO₂ - ласерот е префериран тераписки модалитет кај адултните акни. Во однос на задоволството од појавата на пигментации по третманот на лузни од акни, не е утврдена статистички сигнификантна разлика меѓу ИГ (ласер) и КГ. Во третманот на рејувенација на кожата, ласерскиот третман е ефикасен и безбеден. Ефектот од третманот на рејувенација е значајно подобро оценет кај ИГ - ласерот, во однос на контролната група на испитаници. Ова го потврдува и анализата на просечните оценки на третманот за рејувенација кај ИГл и КГ. Задоволството од третманот кај пациентите кои се подложени на рејувенација било поголемо отколку кај која било од испитуваните групи кои се третирани со ласер. Фракциониот јаглерод диоксид - ласер во третманот на вирусните заболувања на кожата и слuzниците, кондиломи и брадавици, е безбеден за примена, без поизразени несакани ефекти и дискомфорт кај третираните пациенти. Сепак, ефектот од терапијата и задоволството на пациентите, како и оцената од лекарите е статистички послаба во однос на контролната група пациенти. Појавата на пигментации по третманот со јаглерод диоксид - ласер кај пациентите со вирусни израстоци на кожата е статистички сигнификантно помала, во споредба со употребата на криотерапија. Разликите во бројот на сесии во ласерското третирање на акни, рејувенација и вирусни израстоци, и статистички се потврдиле како сигнификантни. Ласерското третирање на вирусни израстоци е реализирано со значајно помал број сесии во споредба со ласерското третирање на акни и рејувенација. Кај 94,44% од испитаниците со вирусни израстоци на кожата потребна е само една сесија на ласерски третман, а кај 5,56% е потребна и втора сесија на ласерски третман. Кај сите три индикациони подгрупи на испитуваната група ласер (акни, рејувенација, вирусни брадавици), нема меѓусебни разлики кои се статистички сигнификантни, во однос на ласерскиот третман, односно тој е подеднакво ефикасен. Иако субјективното задоволство од ласерскиот третман е поголемо кај жените во однос на мажите, сепак оценката на целосниот третман значајно не се разликува. Ласерската терапија со јаглерод диоксид - ласер може безбедно да се користи во комбинација со други естетски третмани како што се: плазма богата со тромбоцити, ботокс, филери и други естетски процедури.

Оцената за појавата на црвенило и оток за време на ласерскиот третман со фракционен CO₂ - ласер не зависи сигнификантно од типот на третирана клиничка состојба со него. Просечните оценки за јачината на отокот и црвенилото по ласерскиот

третман на акни, рејувенација и вирусни израстоци не се статистички сигнификантни. Испитаниците со акни кои се лекувани ласерски, црвенилото и отокот од третманот ги оцениле со повисока просечна оцена од испитаниците лекувани медикаментозно, но разликата е без статистичка сигнификантност, што наведува на заклучок дека ласерот може да се користи безбедно кај овие пациенти без позначајни несаканите ефекти од третманот и е лесно поднослив.

Комбинираниот ласерски третман со употреба на плазма богата со тромбоцити, наспроти ласерска монотерапија, покажал поголема кумулативна оценка на ефектот од применетиот третман, но без статистичка значајност, односно таа не е сигнификантна. Комбинираната терапија на ласер со ПРП асоцирана била со поголемо задоволство од третманот, и со значајно поголемо задоволство од појава на пигментации по третманот, наспроти ласерската монотерапија. Комбинираниот ефект од ласерскиот третман и плазмата богата со тромбоцити е оценет од страна на пациентите со статистички значајно поголемо субјективно задоволство и ефект во однос на посттретманските пигментации, споредено со контролната група.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Андреј Петров, со наслов „Ефикасност на фракциониот јаглерод диоксид - ласер во обновувањето на кожата”, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот пред одбраната на докторскиот труд ги објавил следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. Петров А. Ефикасност и безбедност на фракциониот јаглерод диоксид ласер во третман на лузни од акни. *Vox Medici*; март 2015:374-377
2. Petrov A. Efficiency of a fractional carbon dioxide laser versus local adapalene-gel in treatment of skin rejuvenation. *Physioacta* Vol.9-3, 2015.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Подрачјето на работа на оваа докторска дисертација има широка апликативна дејност во третманот на повеќе дерматолошки болести, а зазема и свој значаен сегмент на полето на естетската дерматологија. Докторската дисертација на м-р Андреј Петров претставува значаен придонес за научната мисла на полето на употреба на ласерската енергија во дерматологијата за терапевски цели при различни дерматолошки состојби. Главни научни придонеси на кандидатот со изработената докторска дисертација се следниве:

1. придонес кон големиот број на актуелните истражувања, клинички студии и публикации на полето на анализа на ефектите од употребата на фракциониот јаглерод диоксид - ласер во третманот на различни дерматолошки состојби, проценка на задоволството на пациентите, како и на ефектите од третманот и несаканите ефекти од терапијата;
2. компарација на овој метод со постојните широко употребувани можности за третман на овие болести, како што се локалните ретиноиди, криотерапијата или радиохируршките методи;
3. придонес кон разгледувањето на современите аспекти на комбинираните третмани во естетската дерматологија и постоењето на синергизам при нивната симултана употреба, што е особено актуелна тема во научните напори за замена на инвазивните третмани со минимално инвазивни процедури заради поголем бенефит за пациентите.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Андреј Петров со наслов „Ефикасност на фракциониот ласер во обновувањето на кожата”.

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Сузана Николовска, с.р.
2. Проф. д-р Дејан Докиќ, с.р.
3. Проф. д-р Ѓорѓе Џокиќ, с.р.
4. Проф. д-р Александар Анчевски, с.р.
5. Prof. Dr Andreas Katsambas, с.р.

REVIEW

FOR ASSESSMENT OF THE DOCTORAL DISSERTATION "EFFICIENCY OF THE FRACTIONAL LASER IN SKIN RENEWAL" by M.Sc. Andrej Petrov, REGISTERED AT THE MEDICAL FACULTY IN SKOPJE

On its 13th session held on November 10, 2015, the Teaching-Scientific Council of the Medical Faculty in Skopje constituted an Examining Committee, including: **Prof. Dr. Suzana Nikolovska, Prof. Dr. Dejan Dokic, Prof. Dr. Gjorgje Dzokic, Prof. Dr. Alexandar Anchevski, Prof. Dr. Andreas Katsambas**, for assessment of the doctoral dissertation by the candidate **M.Sc. Andrej Petrov**, entitled "**EFFICIENCY OF THE FRACTIONAL LASER IN SKIN RENEWAL**". The Examining Committee members assessed the doctoral dissertation and submit to the Teaching-Scientific Council of the Medical Faculty the following

REPORT

PAPER ANALYSIS

Doctoral dissertation by the candidate M.Sc. Andrej Petrov, "EFFICIENCY OF THE FRACTIONAL LASER IN SKIN RENEWAL", contains 220 pages of computer processed text, in Times New Roman font, with 1.5 spacing and font size 12, 104 bibliographic units, including scientific papers, articles, books, and online resources, that are correctly related to the text. The paper is structured in 11 chapters. The paper presents 78 tables, 25 charts, 31 images – see the attachments. Dissertations parts are systematized in items and sub-items with titles and subtitles, which ensures clear adherence to the matter treated in the research. Writing style is simple and easily understood.

The introductory part of the paper outlines the subject and objectives of the research, hypothesis, research questions, theoretical framework and research methods. The introduction explains and analyzes literature data concerning the topic of the doctoral dissertation.

The objectives of the study are precisely explained specifying the primary and the secondary objectives. The primary objectives are: to determine the efficiency of fractional CO₂ laser in skin renewal in various dermatological conditions; to determine the safety of fractional CO₂ laser in treatment of various dermatological conditions; to check the possibility of having a synergistic effect in patients who besides carbon dioxide laser are treated with PRP /platelet-rich plasma/ too; to specify the patient satisfaction by the applied treatments. The secondary objectives are: to determine the efficiency and safety of fractional CO₂ laser in treatment of acne scars and comparing the data to the control group;

treatment of aging signs (rejuvenation) and comparing the data to the control group; treatment of viral warts and comparing the data to the control group. Furthermore, to determine the impact of different variables on the patient satisfaction by the applied treatments, as well as to determine the impact of different variables on the occurrence of adverse effects by the treatment.

Statistical procedures describe the accurately applied **statistical methods** for analysis of the results. A base in the statistical program SPSS for Windows 13,0 is created for a statistical analysis of data obtained during the survey. In the computer analyses were used statistical methodologies as follows: distribution of frequencies (absolute and relative representation) to present the categorical variables; descriptive methods (measures of central tendency - average, median, minimum, maximum values) to present the quantitative variables. To test the significance of differences between the analyzed groups non-parametric (Chi-square test, Fisher exact test, Mann-Whitney U test) and parametric tests (t-test for independent samples, Analysis of Variance) were used depending on the nature of the data i.e. their distribution. As a level of significance or importance is taken value of $p < 0.05$, and as a highly significant value that of $p < 0.01$.

The material and methodology correspond to the established objectives. The research includes 232 patients, divided into a control group of patients and two examined groups – examined group treated with laser as monotherapy and examined group treated with combined therapy of laser and platelet-rich plasma. The study precisely indicates the inclusive and exclusionary criteria for entering the group. A detailed elaboration of the procedure, as well as of the methodology used is given.

The results are presented in detail and processed in 85 pages. They are presented in graphs and charts and textual description of the obtained figures.

The discussion contains an analysis of the results, comments and comparison to the world experience in this area. It gives an appropriate interpretation of the obtained results, which is logical and easily understandable.

The paper reaches 19 particular **conclusions**, specified in separate items, resulting from the objectives. The conclusions give the answer to the established objectives and scientific dilemmas.

The attachment encloses photos before and after the laser treatment, and also encloses patient questionnaires and scales of assessment used. An integral part of the paper is the abstract - a summary in English, and biographical data for the candidate.

PAPER ASSESSMENT

The doctoral dissertation by the candidate M.Sc. Andrej Petrov, entitled "Efficiency of the fractional carbon dioxide laser in skin renewal", presents a research in the area of clinical medicine, and dermatovenerology as specialty. The study is current and original. The candidate approaches the problem of aesthetic dermatology and the use of highly sophisticated laser technology with maximum professional and scientific readiness. Preparation of the subject of this doctoral dissertation, entitled "Efficiency of the fractional

carbon dioxide laser in skin renewal" aims to compare the efficacy of this method versus other non-laser treatments used in the therapy for various skin diseases. The results show the impact of fractional carbon dioxide laser in the treatment of three basic subgroups - acne scars, skin rejuvenation and treatment of viral skin growths. The dissertation also compares the effect of combined treatment with carbon dioxide laser and PRP (platelet-rich plasma) laser in relation to the laser monotherapy, and also to the conventional non-laser methods.

The results indicate that laser treatment with CO₂ laser, used in the treatment of patients with acne scars, is efficient and safe method. Overall satisfaction with the treatment of acne scars was significantly more frequent in patients treated with laser, compared to the control group. The analysis of relation between gender and choice of treatment shows that laser acne treatment is more common choice among women than among men, although the difference is not statistically significant. The difference in average age between the examined and the control group suggests that CO₂ laser is the preferred treatment modality for adult acne. In terms of satisfaction with the appearance of pigmentations after the treatment of acne scars, there is no statistically significant difference between IG (laser) and KG. In case of skin rejuvenation, the laser treatment is efficient and safe. The effect of rejuvenation treatment is significantly better rated with IG-laser, in relation to the control group of patients. This is also confirmed by the analysis of average assessments of rejuvenation treatment in IG and KG. Satisfaction with the treatment in patients undergoing rejuvenation was greater than in any of the examined laser treated groups. Fractional carbon dioxide laser is safe for application in the treatment of viral diseases of skin and mucous membranes, condyloma and warts, without distinct side effects and discomfort in treated patients. However, the effect of the therapy and patients' satisfaction, as well as the doctors' assessment is statistically weaker compared to the control group of patients. The appearance of pigmentation after the treatment with carbon dioxide laser in patients with viral skin growths statistically is significantly lower in comparison to the cryotherapy use. Differences in the number of sessions with laser treatment of acnes, rejuvenation and viral growths, are statistically confirmed as significant. Laser treatment of viral growths is realized with significantly fewer sessions compared to laser treatment of acnes and rejuvenation. 94.44% of the patients with viral skin growths need only one session of laser treatment, while 5.56% need a second session of laser treatment. In all three indicative subgroups of the examined laser group (acnes, rejuvenation, viral warts), statistically there are no significant mutual differences, in relation to the laser treatment, or it is equally efficient. Although the subjective satisfaction by laser treatment is greater in women than in men, the assessment of the overall treatment is not significantly different. Laser therapy with carbon dioxide laser can be safely used in combination with other aesthetic treatments such as: platelet-rich plasma, botox, fillers and other aesthetic procedures.

The assessment about the appearance of redness and swelling during the laser treatment with fractional CO₂ laser does not depend significantly on the type of treated clinical condition. The average assessments for the strength of the swelling and redness after the laser treatment of acnes, rejuvenation and viral growths are not statistically significant. Acne patients treated with laser rated the redness and swelling by the treatment with higher average score than patients treated with medicines, but the difference is without statistical significance, which implies that the laser can be safely used in these patients without significantly side effects by the treatment, and it is easily tolerable.

The combined laser treatment using platelet-rich plasma versus laser monotherapy showed greater cumulative assessment of the effect of applied treatment, but without statistical

significance, i.e. it is not significant. The combined therapy of laser with PRP was associated with greater satisfaction by the treatment, and with significantly greater satisfaction by the appearance of pigmentation after the treatment versus laser monotherapy. The combined effect of laser treatment and platelet-rich plasma statistically is rated by the patients with significantly greater subjective satisfaction and effect in relation to the post-treatment pigmentations, compared to the control group.

According to the opinion by the Examining Committee, the doctoral dissertation by the candidate M.Sc. Andrej Petrov, entitled "Efficiency of the fractional carbon dioxide laser in skin renewal", satisfies the basic requirements and standards for preparation of a doctoral dissertation.

SATISFYING LEGAL REQUIREMENTS FOR DISSERTATION DEFENSE

Before the doctoral dissertation defense, the candidate published the following peer-reviewed research papers:

1. Petrov A. Efficiency and safety of fractional carbon dioxide laser in treatment of acne scars. *Vox Medici*; March 2015: 374-377.
2. Petrov A. Efficiency of a fractional carbon dioxide laser versus local adapalene-gel in treatment of skin rejuvenation. *Physioacta* Vol. 9-3, 2015.

CONCLUSION AND SUGGESTION

The sphere of this doctoral dissertation has a wide applied activity in the treatment of several dermatological diseases, and takes its own important segment in the field of aesthetic dermatology. The doctoral dissertation by M.Sc. Andrej Petrov is a significant contribution to the scientific thought in the area of laser energy use in dermatology for therapeutic purposes in various dermatological conditions. The main scientific contributions by the candidate with the prepared doctoral dissertation are as follows:

1. Contribution to the large number of current researches, clinical studies and publications in the field of analysing the effects of fractional carbon dioxide laser use in the treatment of various dermatological conditions, evaluation of the patient satisfaction, as well as the effects of the treatment and side effects by the therapy;
2. Comparison of this method to the existing widely used possibilities for treatment of these diseases, such as local retinoids, cryotherapy or radiosurgery methods;
3. Contribution to the review of modern aspects of combined treatments in aesthetic dermatology and the existence of synergism in their simultaneous use, which is particularly current topic in scientific efforts for replacing the invasive treatments with minimally invasive procedures, for a higher benefit to the patients.

On the basis of the above-mentioned, the Examining Committee suggests to the Teaching-Scientific Council of the Medical Faculty in Skopje to accept the positive assessment and to

schedule a doctoral dissertation defense by the candidate M.Sc. Andrej Petrov, entitled "Efficiency of the fractional laser in skin renewal".

November 17, 2015

Skopje

EXAMINING COMMITTEE

1. Prof. Dr. Suzana Nikolovska, s.p.
2. Prof. Dr. Dejan Dokic, s.p.
3. Prof. Dr. Gjorgje Dzokic, s.p.
4. Prof. Dr. Alexandar Anchevski, s.p.
5. Prof. Dr. Andreas Katsambas, c.p.

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Валентина Андова	"Улога на фармаколошката стрес-ехокардиографија во проценката на коронарна артериска болест"	The role of stress-echocardiography using pharmacological stressors in coronary artery disease assessment	Проф. д-р Билјана Јаневска	10.11.2015 0905-5108/14
2.	Сава Пејковска	"Ефект од неинвазивна позитивно притисочна вентилација кај пациенти со респираторна инсуфициенција како последица на акутна егзацербација на хронична опструктивна белодробна болест"	Effect of noninvasive positive pressure ventilation in patients with respiratory failure secondary to acute exacerbation of chronic obstructive pulmonary disease	Проф. д-р Бисерка Јовковска-Каева	10.11.2015 0905-5108/15

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ОД НАСТАВНО – НАУЧНАТА ОБЛАСТ СОЦИОЛОГИЈА НА ОБРАЗОВАНИЕТО, ПО ПРЕДМЕТИТЕ: СОЦИОЛОГИЈА НА ОБРАЗОВАНИЕТО, РЕЛИГИСКИ СИСТЕМИ, МУЛТИКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ И СОЦИОЛОГИЈА НА КУЛТУРАТА, ЗА СТУДИСКИТЕ ГРУПИ ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК, ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК И БИБЛИОТЕКАРСТВО НА ПЕДАГОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ - Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 27.10.2015 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања од наставно – научната област социологија на образованието, по предметите: социологија на образованието, религиски системи, мултикултурно образование и социологија на културата, за студиските групи одделенска настава на албански наставен јазик, предучилишно воспитание на албански наставен јазик и библиотекарство, Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, со Одлука бр. 02-970/12 од 12.11.2015 година, донесе одлука за формирање на Рецензентска комисија во состав:

1. проф. д-р Владо Тимовски, претседател,
2. проф. д-р Стефан Костовски, член,
3. проф. д-р Ѓулумсере Касапи, член.

На распишаниот конкурс за наведените наставни предмети се пријави само проф. д-р Емиљ Сулејмани, вработен на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје. Рецензентската комисија, по разгледувањето на документацијата на кандидатот проф. д-р Емиљ Сулејмани, како и на неговиот досегашен ангажман во наставната работа на Факултетот, има посебна чест и задоволство на Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Проф. д-р Емиљ Сулејмани е роден во Куманово на 12.1.1969 година. Основно и средно образование завршил во Скопје со одличен успех. Како средношколец бил активен во младинската организација на училиштето, и посебно учествувал во работата на класните заедници. По завршувањето на средното образование се запишал на Педагошката академија „Св. Климент Охридски“ во Скопје, на групата одделенска настава, на која воедно и дипломирал во 1994 година. Непосредно потоа продолжил да студира на

Педагошкиот факултет во Скопје, на кој дипломирал во 1998 година како студент на првата генерација на групата одделенска настава и се здобил со звањето дипломиран професор по одделенска настава. На постдипломските студии се запишал на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, отсек: социологија во Скопје, каде што предвидените испити ги положил со просечен успех 9,5 и го одбрал магистерскиот труд на тема: „Универзални религиски објави на христијанството и исламот“ (2005 година). По завршувањето на магистерските студии пријавил докторска дисертација на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, и со успех ја одбрал докторската дисертација на тема: „Социјално-интегративната и филозофската функција на исламот“ (2006 година), со што се здобил со звањето доктор по социолошки науки.

Во периодот 1994-1996 година работел во Министерството за информации, додека од 1996 до 1998 година работел во Министерството за култура како раководител за издавачката дејност. Од 1998 се вработил на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

На 21.6.2006 година е избран во звањето доцент по предметите: социологија на образованието, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик; религиски системи, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик и мултикултурно образование, за групата предучилишно воспитание на албански наставен јазик. Потоа, со Одлука на Наставно-научниот совет од учебната 2006/2007 година му е доделен и предметот естетика, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик. Во учебната 2010/2011 година, со започнувањето на студиите по библиотекарство го предава и предметот социологија на културата како избран предмет.

На 21.4.2011 година е избран во звањето вонреден професор по предметите: социологија на образованието, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик, религиски системи, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик и мултикултурно образование, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик. Со Одлука на Наставно-научниот совет од учебната 2006/2007 година му е доделен и предметот естетика, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик. Исто така, во учебната 2010/2011 година, со започнувањето на студиите по библиотекарство го предава и предметот социологија на културата како избран предмет.

Во вториот циклус студии на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, за студиите по одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик, носител е на предметите: интеркултурно образование, општеството и образованието и ттика во образованието, додека како член на комисија е на неколку предмети.

Во периодот 2008-2012 година, проф. д-р Емиљ Сулејмани раководел со Институтот за предучилишно воспитание на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје. Како раководител во истиот период е член на факултетската управа со што учествува во креирањето на раководните политики на Факултетот. За мандатниот период 2012-2016 година, Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје го избира за продекан за настава, кој е и член на Деканатската управа.

Наставно-образовна дејност

Во овој временски период, односно од неговиот избор за доцент по веќе споменатите предмети за прв циклус студии како и за втор циклус студии, проф. д-р Емиљ Сулејмани практикува посебно одговорен однос во исполнувањето на неговите задачи во наставата, како во реализацијата на предавањата, така и во реализацијата на вежбите. Со голема умешност и квалитет ги реализира предметните програми за кои е избран. Со студентите редовно изведува консултации, менторства на самостојни наставни часови, семинарски работи, проектни активности, дипломски работи и сл., преку воспоставување на непосредна и квалитетна комуникација и интеракција. Во таа смисла, со право може да се истакне дека станува збор за колега кој професионално ја изведува наставата на Факултетот и во овие години посебно се разви во солиден педагог кој ужива и углед меѓу студентите.

Проф. д-р Емиљ Сулејмани континуирано добива високи оценки на анонимно спроведените анкети на студентите на Педагошкиот факултет. Во последната учебна година проф. д-р Емиљ Сулејмани доби просечна оценка **9,76** на спроведената самоевалуација на Педагошкиот факултет. Покрај тоа што целосно е посветен на наставниот ангажман за наведените предмети и едукација на младите кадри, тој се занимава и со научноистражувачка работа.

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Д-р Емиљ Сулејмани, покрај наставната дејност, покажува забележителни резултати и во научноистражувачката дејност. Тој е автор и коавтор на голем број стручни и научни трудови во домашни и меѓународни научни списанија и во зборници на трудови од научните собири од меѓународен карактер, како и книги од кои ќе ги издвоиме:

✓ **Стручни и научни трудови објавени во домашни и меѓународни списанија и зборници од научни собири:**

- „Филозофија на цивилизациите и граѓанските општества“, списание, „Просветно дело“ бр.5 (2001 година);
- „Филозофија на релациите“, списание, „Просветно дело“ бр.3 (2002 година);
- „Веберова критичка и синтетичка социологија“ списание „Просветно дело“ бр.2 (2005 година);
- „Социолошкиот приод кон духовните ентитети“ списание „Просветно дело“ бр.1 (2006 година);
- „Филозофија на арапската цивилизација“ списание „Просветно дело“ бр.2 (2006 година);
- „Прагматизмот како парадигматика за граѓански општества“ списание „Просветно дело“ бр.3 (2006 година);
- „Позитивизмот-вовед во граѓанската социологија“ списание „Просветно дело“ бр.1 (2007 година);
- „Апликација на одделни логички методи за истражување на граѓанските општества“ списание „Просветно дело“ бр.5 (2007 година);
- „Толерантноста меѓу религиите-екуменско движење“ списание „Просветно дело“ бр.5 (2008 година);

- „Културата во системот на образованието“ списание „Просветно дело“, бр.2 (2009 година);
- „Социологија на религијата“ списание „Просветно дело“ бр.5. (2010 година).
- „Глобализација на образованието и современите општества“, годишен Зборник на трудови, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ Педагошки факултет „Св.Климент Охридски“ Скопје УДК 37 ISSN1857-7903 (2011 Скопје)
- „Мултикултурализмот и религиските системи во современите општества“, Просветно дело бр.5. UDK=37 ISSN 0350-6711 (2011 Скопје)
- „Интеркултурализмот и образовно-воспитните перспективи“, Просветно дело бр.2-3, UDK=37 ISSN 0350-6711 (2013 Скопје)
- „Влијанието на општествената стратификација во образованието“, Просветно дело бр.5, UDK=37 ISSN 0350-6711 (2013 Скопје)
- „The Philosophical and Social basis of Education“, Pedagogy – Educational Journal, Volume 85 number 6, 2013 Sofia ISSN 0861-3982
- „The Socioeconomic Status of the Students at the Faculty of Pedagogy in Skopje and the Motivation to Choose the Teaching Profession“ Copyright © 2014 Scientific & Academic Publishing. All Rights Reserved. of USA, American Journal of Sociological Research p-ISSN: 2166-5443 e-ISSN: 2166-5451 doi:10.5923/j.sociology.20140405.03 **1494** Views **561** Downloads **Indexing:** EBSCO, ZbMath, Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, J-Gate, Scholarly Journals index, CNK.

✓ **Авторски книги од стручна област:**

- “Bazat e filozofisë,, bleni II (Основи на филозофијата том II) коавтор, Скопје (2003 година).
- “Sociologjia e sistemeve religjioze botërore,, (Социологија на светските религиски системи), “Printing grafik,, Скопје, (2007);

✓ **Учество на стручни и научни собири**

Од научните собири во земјава и во странство на кои активно учествувал со трудови кои се објавени во зборници на трудови, ги издвојуваме следниве:

- **научен собир:** *Воспитно-образовни функции на предучилишното и на основното образование во современи услови*, Струга, 2004 година, со излагање на индивидуален труд: „Улогата на филозофијата во изучување на природата“
- **меѓународен собир:** *Современи тенденции во формирањето на наставниот кадар за предучилишно воспитание и одделенска настава*, Струга, 2006 година, со излагање на индивидуален труд: „Компетенциите на наставниците–Дело на наставно-воспитниот процес“;

- **In the fourth Balkan congress: Education, the Balkans, Europe**, со излагање на индивидуален труд: *„The development of civil societies today“* Стара Загора, Република Бугарија, 2007 година;
- **IV меѓународен научен собир: Contemporary intentions in education**, Охрид, 2008 година, со излагање на индивидуален труд: *„Culture as societal and social phenomenon“*;
- **IV меѓународен научен собир: Contemporary intentions in education**, Охрид, 2008 година, коавтор со Д-р Мукереме Руси, М-р Хана Салиу: *„Necessity for advancement and changes“*;
- **The 5th International Balkan education and science congress**: со излагање на индивидуален труд: *„The multiculturalism and the religion in the system of the education“*, Едрене, Република Турција, 2009 година.
- **V меѓународна научна конференција: Education for a human society**, Охрид 2010 година, со излагање на индивидуален труд: *„The multiculturalism and the religion in the system of the education“*.
- **VI International Balkan Congress for Education and science: The modern Society and Education**, Ohrid, 2011, со излагање на научен индивидуален труд: *„Ethics in the system of Humanitarian – social Sciences and Education“*
- **Regional Conference: Policy development and monitoring for quality and equity in Education - ERI SEE Education reform initiative of south Eastern Europe**, 6-7 December 2011, Belgrade, Serbia
- **Education in the Modern European Environment EMMEE 2012**, September 17-18, 2012/ Opatija, Croatia, ISBN 978-953-7210-55-7, со излагање на научен индивидуален труд: *„Social-Philosophy of Education and Upbringing“*
- **International Conference Innovations, Challenges and Tendencies in the Post Modern Education**, September, 12-13, 2013, Stara Zagora, Bulgaria, ISBN 978-954-314-076-3 со излагање на научен индивидуален труд: *„The Philosophical and Social Basis of Education“*
- **Center for Balkan cooperation LOJA – Regional Conference on Peace Education on the University Level**, from 29-30 april, 2014 in Ohrid, Macedonia.
- **Third International Conference: The Balkans Sociological Forum – The Balkans in the New Millennium: From Balkanization to EUtopia**, June 20-22, 2014 (Tetovo&Skopje-Macedonia), со излагање на научен труд во коавторство со Проф. д-р Владо Тимовски: *„Tolerance between Religions – an Important component of Religious Diversity in Society“*
- **9th International Balkan Education and Science Congress**, 16-18 October 2014, Edirne Turkey, со излагање на научен индивидуален труд: *„Multiculturalism and Intercultural Values in Education“*
- **2nd International Conference „Education for Democratic Citizenship in the new Century“**, 5-6 December 2014 Elbasan, Albania, со излагање на научен труд во коавторство со д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: *„The Influence of Globalization and Democratization in Education“*
- **Први научни скуп са меѓународним учешћем: Настава и наука у времену и простору**, Лепосавић, 6-7 март, 2015 Учитељски факултет – Призрен, со излагање на научен труд во коавторство со д-р

Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „Реформско – иновативни процеси и нивов утицај за квалитетно образование“

- **Konferenca vjetore e shkencës „Java e shkencës 2015” – Libri i Abstrakteve (Annual science Conference „Week of the Science 2015”)**, Prishtinë, 2015, со излагање на научен труд во коавторство со д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „*Ndikimi i detyrave problemore në suksesin e nxënësve në mësimin fillestar nga matematika*” (Влијанието на проблемските задачи по математика во успехот на учениците во иницијалното образование).
- **10th International Balkan Congress on Education and Science „Education and Globalization”, September 17-19, 2015, Ohrid – Macedonia**, со излагање на научен индивидуален труд: „*The Influence of education in the modern Societes*”
- **10th International Balkan Congress on Education and Science „Education and Globalization”, September 17-19, 2015, Ohrid – Macedonia**, со излагање на научен труд во коавторство Проф. д-р Емиљ Сулејмани, д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „*Cultural Globalization and Education*”
- **The 3rd International Conference on „Research and Education – Challenges Towards the Future” ICRAE 2015, 23-24 October 2015, Shkoder – Albania**, со излагање на научен труд во коавторство со д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „*Permanent Education and Learning as base of Pedagogical theory and Practice in the Field of Education*”.

✓ **Проектни активности**

Во текот на својот работен период, д-р Емиљ Сулејмани бил вклучен во реализација на повеќе научноистражувачки проекти кои третираат актуелни воспитно-образовни проблеми, меѓу кои:

- **Креативна настава и учење**, проект на USAID и Фондацијата „Институт отворено општество-Македонија“, Охрид, 2006-2007 година;
- **Higher education programs**, Particapation in Cooperation Between Roma Communities of Former Yugoslavia, Zagreb, Croatia.
- **Перманентно образование на одделенските наставници – состојби и перспективи (2012)**, носител на проектот: Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“-Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје;
- **Програма за стручно усовршување на воспитувачи – интеркултурно воспитание (2012-2014)**, -носител на проектот Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“-Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“-Скопје;
- **Социо-економскиот статус на студентите на Педагошкиот факултет и мотивот за изборот на наставничката професија (2012)**, носител на проектот: Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“- Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- **Проект за меѓуетничка интеграција во образованието – форум за меѓуетничка интеграција во образованието на наставничките факултети во македонија (2014)**, носител на проектот: USAID и Macedonian Civic Education Center;

- **Предности и слабости на одделенската настава во концептот на деветгодишното основно образование (2014)**, интересен проект на Педагошкиот факултет „Св.Климент Охридски“ во Скопје;
- **Интеркултурните комуникациски компетенции на воспитувачите и развојот на интеркултуралноста во предучилишното воспитание и образование (2015)**, носител на проектот: Педагошки факултет во „Св.Климент Охридски“-Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје.

✓ **Учество во телевизиски емисии**

Кандидатот Емил Сулејмани со своите стручни и научни видувања има учествувало и на повеќе телевизиски емисии со следниве теми:

- Девијантни појави кај адолесцентите-неконтролирана употреба на цигарите (МТВ-втора програма), на албански јазик;
- Алкохолот како средство за решавање на проблемите и нарушување на семејните односи (МТВ-втора програма), на албански јазик;
- Професорот како воспитувач и образувач (МТВ-прва програма), на македонски јазик;
- Родителот како фактор во процесот на на воспитанието (МТВ-прва програма), на македонски јазик;
- Инцесот како девијантна појава во современите општества (Алсат-М) на албански јазик.
- Населението во Македонија (Top chanel)
- Промоција на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје и уписот на идните студенти (МТВ)
- Семејно насилство (Алсат – М)
- Екстерното тестирање (Алфа ТВ)
- Влијанието на социјализацијата во општеството (Радио МОВ).

Други позначајни активности

Во изминатиот период, д-р Емиљ Сулејмани е многу активен и во работата и во функционирањето на Факултетот. Во периодот 2008-2012 година успешно раководел со Институтот за предучилишно воспитание. Исто така, бил вклучен и во бројни факултетски комисии и стручни тела со што значајно придонел за развој и унапредување на педагошката дејност на Факултетот. Моментално е продекан за настава на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје за мандатниот период 2012-2016 год.

Во овој период, д-р Емиљ Сулејмани пројави мошне богата активност изразена пред сè преку членување во разни тела и органи во кои секогаш даваше значаен придонес. Бележиме само некои од нив:

- член на Редакцискиот одбор на информаторот за одделенска настава и за предучилишното воспитание;

- модератор во четвртата секција, *Образование, култура, религија и мултикултура* во Петтиот интернационален балкански конгрес во Едрене, Република Турција;
- Претседател на Комисијата за јавни набавки на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје;
- член на Работна група за афирмација на Факултетот за упис на нови студенти во прва година во учебната 2010/2011 година;
- член на Уредувачки одбор на научно-стручното списание „*Педагошка ревија*“, во издание на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје;
- член на Редакцискиот одбор на стручното списание *Суница*, во издание на ДППТУ Макаус, Скопје;
- член на Организациониот одбор за организирање на Петтиот меѓународен научен собир;
- член на Организациониот одбор за организирање на меѓународен научен собир во Гевгелија, април-мај 2010 година;
- член на Работна група за осмислување на главна тема и основни тези за научниот собир, 2011 година;
- заменик-член на факултетска Дисциплинска комисија;
- член на факултетска Комисија за изработка на Предлог-елаборат за трет циклус докторски студии на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје;
- член на факултетска Комисија за реформа и промена на студиските програми на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје;
- член на Комисија за избор на демонстратори на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје;
- претседател на рецензентска комисија за стручно вреднување на ракописи при Министерството за образование и наука за учебникот „Граѓанско образование“ за VIII одделение и IV година средно образование;
- член на Комисија за упис на студенти во прва година во учебната 2011/2012 година на Педагошкиот факултет „Св.Климент Охридски“ во Скопје;
- член на Комисија за утврдување на потребните параметри согласно со уредбата за утврдување на националната рамка на високообразовни квалификации;
- член на Организационен одбор за организирање на Шестиот меѓународен конгрес во соорганизација на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, Охрид, 2011 год;
- модератор во IV International Balkan Congress for Education and science: *The modern Society and Education*, Ohrid, 2011;
- член на Комисија за утврдување на изборни предмети од Факултетот за универзитетската листа (одлука бр. 02-502/5 од 16.11.2011);
- рецензент на трудови за годишниот зборник;
- член на Уредувачки одбор на научно-стручното списание *Педагошка ревија* во издание на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје;
- член на Комисија за утврдување на потребните параметри согласно со Уредбата за утврдување на националната рамка на високообразовни квалификации и за утврдување на изборни предмети од Факултетот, за Универзитетската листа, како и ревидирање на студиските програми

согласно со законскиот сооднос на задолжителните предмети, со нашите изборни предмети и со универзитетските изборни предмети;

- претседател на Конкурсна комисија за упис на нови студенти, во прва година во учебната 2012/2013 година;
- претседател на Конкурсна комисија за упис на нови студенти, во прва година во учебната 2013/2014 година;
- претседател на Конкурсна комисија за упис на нови студенти, во прва година во учебната 2014/2015 година;
- претседател на Конкурсна комисија за упис на нови студенти, во прва година во учебната 2015/2016 година;
- претседател на Комисија за утврдување на режимот на студирање на студентите на ПФСКО – Скопје кои студираат по новиот ЕКТС;
- претседател на Комисија за регулирање на посетеност на настава и полагање на предметот Информатика на албански наставен јазик – стар и ЕКТС-систем;
- овластување на заменик на деканот на ПФСКО – Скопје;
- член на Комисија за изготвување на предлог-студиска програма-издаваштво, за прв циклус студии;
- член на Комисијата за усогласување на бројот на предметите и содржините на предметните програми потребни за педагошка доквалификација на кадрите кои немаат завршено наставни насоки, по решението на министерот за образование и наука;
- рецензент на научно-истражувачките проекти за 2014 година финансирани од Факултетот;
- претседател на Комисија за вршење на наставата и полагање на испити за стекнување на педагошко-психолошка и методска подготовка;
- координатор за Отворениот ден на образованието при УКИМ;
- член на Комисија за изработка на предлог-проект за измени и дополнувања на студиската програма за втор циклус студии за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на ПФСКО;
- член на Комисија за изготвување на предлог-студиска програма-издаваштво, за прв циклус студии;
- член на комисија за изготвување на акционен план и програма за визитинг професори и склучување на договори за меѓународна соработка;
- администратор за внес на податоци во базата на Министерството за образование и наука за студиските програми;
- член на Универзитетска конкурсна комисија;
- почесен член на Комората на Медијатори на Република Македонија
- Рецензент на трудови за списанието „Педагошка ревија“ бр.1/2010, и бр.1-2/2011 година;
- учество на тркалезна маса за национално координативно тело за еднакви права на лицата со инвалидност во РМ;
- учесник во работна посета на делегацијата од Кембриџ, Велика Британија, во Р.Македонија 22-26 април 2013;
- член на Комисијата за изготвување на нови студиски програми за втор циклус на студии на Институтот за библиотекарство;
- член на Комисијата за изготвување самостојна студиска програма за трет циклус-студии на ПФСКО;
- рецензент на интерен научно - истражувачки проект на Факултетот под наслов „Образование во духот на човечките вредности за најмладите“;

- член на рецензентски комисији за изготвување реферат за избор во сите наставно-научни звања;
- изготвување на мислења по авторезиме за докторски дисертации;
- член на Комисија за комисијско полагање на предметите на пензионираната проф. д-р Божна Гаговска;
- овластување на заменик на деканот на ПФСКО – Скопје;
- член на Одбор за подготовка на монографија за Факултетот по повод 20 години од неговото постоење;
- член на тимот за изготвување на Упатството за изведување практична настава на студентите од наставничките факултети подржано од ОБСЕ во Скопје
- член на Програмскиот одбор за реализација на 10 Меѓународен конгрес (Одлука бр. 02-456/6 од 18.05.2015)
- член на Научниот комитет на меѓународниот научен собир во Елбасан, Албанија, 5-6 декември 2014;
- модератор во меѓународниот научен собир во Елбасан, Албанија, 5-6 декември 2014;
- предавач во научна трибина на тема „Моралните вредности во современиот живот“ ПФСКО, 22.04.2014;
- теоретско излагање на тема: „Интеркултуралниот дијалог во Р.Македонија“;
- претседател на Комисија за полагање на стучни испити за наставници – приправници по решение на министерот за образование и наука, по предметите: за основно образование - етика, запознавање на религиите, етика на религиите, граѓанско образование; за средно образование: граѓанско образование.

Од мошне богатиот прилог на објавени трудови во списанијата, меѓународните научни собири и сл. очевидно е дека сите главно се однесуваат и се поврзани со наставните предмети за кои почитуваниот колега изведува настава, што значи дека кандидатот и научно и академски во овој период се профилира за групата предмети за кои е избран. Посебно ќе се осврнеме на некои од нив:

1. Во книгата „Социологија на светските религиски системи“ (2007), д-р Емил Сулејмани најнапред се осврнува на дефинирање на религијата од страна на поголем број мислители и посебно се занимава со тоа што е социологија на религијата и се осврнува на народните и универзалните религии, елементите и функциите на религијата. Систематски ги изложува учењата на христијанството, исламот и столбовите на кои почива, а се осврнува и на етиката на будизмот и на учењето на Конфучиј. Посебно внимание заслужува и делот во кој авторот дава компаративни согледувања за монотеистичките религии, а се осврнува и на толеранцијата помеѓу религиите и екуменските процеси. Овој труд, според проблематиката што ја разработува и приодот во толкувањето на религијата, е мошне значаен од научен аспект, но особено е корисен и како учебно помагало за студентите.

Книгата претставува вредно научно остварување кое анализира и промислува важен современ и општествен феномен како што се универзалните религии. Оваа констатација посебно значење добива во рамките на глобалните општествени околности на перманентен „ривалитет“ меѓу принципите на секуларноста и теизмот. Заради тоа, не може да се маргинализира општествената важност на секуларните филозофски промислувања и на

рационалистичките социолошки анализи на современото општество. Но, едновременно, не е за потценување и филозофската и социолошката респектабилност на теистичките промислувања и анализи на современото општество. Книгата на Емиљ Сулејмани во оваа смисла, со своето респектабилно филозофско – социолошко научно достоинство, филозофски промислувајќи ги и социолошки теориски анализирајќи ги современите религиски идеи (универзалните религии – христијанството, исламот, будизмот, конфучијанизмот), дава несомнен придонес кон не многу честите обиди и напори во Република Македонија (барем не на она ниво на пројавност и квалитет кое го заслужува реалната и објективната духовна и практична општествена релевантност на универзалните религии) да се откријат и филозофско – социолошки да се еваулираат темелните определби на современите (универзалните) религиско – верски системи.

2. Во трудот „Мултикултурализмот и религиските системи во современите општества“, авторот најнапред укажува на фактот дека во современите општествени односи, мултикултурализмот не би требало да се ограничува само на декларативно признавање на присутноста на многубројните култури во едно општество, туку да се воспостави механизам за еднаквост на тие култури во сите сегменти на општествените односи. Мултикултурализмот треба да се сфати како определба, потреба и одговор на општеството за реалното постоење и почитување на припадниците на различните општествени групи и култури и нивно интегрирање во сите сфери на општеството. За хуманизација на општествените односи, круцијално место за зема и религијата кои непосредно се поврзани поимно, сетилно и мисловно, проникнуваат една во друга, особено влијателни, се обидуваат да најдат одговори за многу прашања кои честопати завршуваат со мистика. Од исконско значење за односот меѓу религијата и општеството е да открива постojани, општи, нужни и суштински, т.е. законити врски меѓу општествените структури и стуктурите на религиската свест.

3. Во трудот „Интеркултурализмот и образовно – воспитните перспективи“, авторот ја анализира социолошко-културолошката мисла, која се аплицира и се апрехензира во нашата земја и во земјите кои сè уште се развиваат во услови на транзицијата, со сите тешкотии, проблеми и зафати кој ги носи развојот и напредокот. Подигнувањето и изедначувањето на квалитетот на образованието, промовирањето на интеракцијата преку меѓусебното учење на јазиците, зголемувањето на меѓуетничката интеракција меѓу учениците и промената на колективната свест во општеството, неминовно претставуваат дијалектичко вкоренување на интеркултурализмот во сите подсистеми во глобалниот општествен систем. Интегрираното образование е нов модел кој претставува пример за нов концепт за сите етнички заедници во мултиетнички средини и огледало на идниот современ воспитно-образовен систем во сите земји. Овој образовен модел ги негува, ги култивира и ги интегрира во себе мултиетничките вредности, мултилингвалното, образованието и унапредувањето како на учениците, така и на родителите, вработените и заедницата преку хармонични односи втемелени во почитување на разликите, градејќи притоа едно кохезивно мултиетничко општество.

4. Во трудот „Влијанието на општествената стратификација во образованието“, авторот на самиот почеток дава научен осврт за општествената стратификација која претставува битен и значителен фактор во конкретното општество и во сите сегменти и подсистеми во глобалниот општествен систем. Авторот нагласува дека уште од времето на античката филозофија, општествената слоевитост била

главна преокупација на филозофите особено на столбовите на системската античка филозофија, во која се издвојува филозофијата на Платон, каде што во неговото капитално дело „Држава“, општеството го дели на три касти или слоеви. Преокупацијата со класната структура продолжува и во средниот век, додека, пак, со основањето на социологијата како наука, како главна преокупација на социолозите претставува социјалната стратификација. Општествената стратификација игра голема улога во одредувањето на идните професии, особено во сферата на образованието за определбата на образовните профили во средното и во високото образование. Од многуте истражувања докажана е дијалектичката врска меѓу социјалната стратификација и постигнатиот успех на учениците и студентите.

5. Во трудот „Филозофските и социолошките основи на образованието“, авторот укажува дека оваа тема е производ на подолго размислување и аконтирање со единство на целта и од многу произлезени диспутни прашања низ епохите за образованието и воспитанието, а со една единствена цел образованието и воспитанието да се втемелува во групата на универзални науки, како двигатели на современото општество во Европа и пошироко, со еден апроксиматичен обид од филозофска и социолошка парадијастола. Образованието претставува филозофска и социолошка иманенција врз која се засновуваат педагошките начела, поими, ставови и идеи типизирани и трансцендирани во образовната област и во едукативното битие на човековото суштество. Образованието како функција, средство и цел на едукацијата со силно факторско влијание врз општествената средина, едноставно го создава човековото битие и тоа со постојано суштествување токму на тоа битие кое трансцендира и се кали со вечното слово на образованието и воспитанието, како суштествени јадра на човековата цивилизација воопшто. Образованието е единствен фактор што кај човекот врши влијание со што ги спојува сите материјални, духовни, сетилни, разумни и умствени дејности.

6. Во трудот „Социо-економскиот статус на студентите на педагошкиот факултет во Скопје и мотивот за изборот на наставничката професија“, кој е објавен во референтно индексирано научно списание во САД, авторите укажуваат за значењето на социо-економскиот статус на студентите при изборот на наставничката професија. Во трудот е претставено истражување кое има за цел испитувањето на социо-економскиот статус на студентите на Педагошкиот факултет во Скопје, (Р. Македонија), како и мотивот за избор на нивната професија. Примерокот на истражувањето го сочинуваат вкупно 195 студенти од Педагошкиот факултет на институтите за одделенска настава и предучилишно воспитание, на настава на македонски, албански и турски јазик и истиот се одреди според случаен избор. Проследени се 4 основни параметри: 1) професија и образование на родителите, 2) мотивот за избор на наставничкиот позив, 3) ставови на студентите за тоа колку одговорна и атрактивна е наставничката професија и 4) успехот и видот на завршено средно образование. Некои досегашни проучувања покажале дека на ПФ се запишуваат деца од семејства со понизок социјално-економски статус, како и ученици кои во рамките на средното образование постигнале понизок успех во школувањето и тие го сметаат ПФ за помалку „тежок“ од некои други. Вообичаено е децата од повисоките социјални слоеви да се определуваат за професии како што се: лекар, адвокат, економист, електро - инженер и сл. Истражувањето покажа дека иако социјалниот статус на родителите е незавиден, односно низок, сепак мотивот за избор на професијата лежи во интересот и љубовта кон децата. Во времето на севкупни промени во сите сфери на живеење, не е ни малку без значајно од кои мотиви се раководеле

студентите - идни наставници при изборот на својата професија, како и нивниот успех во средното образование.

Заклучок и предлог

Врз основа на анализата и оцената на целокупната наставна, научноистражувачка и стручно-апликативна дејност на кандидатот д-р Емиљ Сулејмани, можеме да ги истакнеме следниве заклучоци:

Во наставно-образовната дејност, д-р Емиљ Сулејмани со својот целокупен професионален ангажман, со стекнатите компетенции и со широките стручно-научни постигнувања значајно придонесува за унапредување на предметите што ги предава. Неговите активности во наставно-образовната дејност се вреднувани со вкупно 108,22 поени.

Анализата на научните трудови објавени во стручни списанија и зборници од научни собири одржани во земјава и во странство покажува дека кандидатот поседува високо ниво на компетенции, научна аргументираност и истражувачка доследност за проблемите кои ги елаборира. Активностите во научно-истражувачката дејност се вреднувани со вкупно 104,825 поени, во стручно-апликативната дејност со вкупно 17,5 поени, а дејностите од поширок интерес со 32, 5 поени. Вкупниот број на поени по сите основи изнесува 263,045 (прилог - образец кон извештајот).

Врз основа на член 132 од Законот за високото образование (Сл. весник во РМ бр. 35/08...24/2013), чл.42-53 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр.274/2013), пријавениот кандидат, вонр. проф. д-р Емиљ Сулејмани, ги исполнува сите услови за избор во звањето редовен професор. Врз основа на изнесеното, Комисијата во состав: проф. д-р Владо Тимовски, проф. д-р Стефан Костовски и проф. д-р Ѓулумсере Касапи има посебна чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, кандидатот вонр. проф. д-р Емиљ Сулејмани да биде избран во звањето редовен професор по предметите: социологија на образованието, религиски системи, мултикултурно образование и социологија на културата, за студиските групи одделенска настава на албански наставен јазик, предучилишно воспитание на албански наставен јазик и библиотекарство.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Владо Тимовски, претседател, с.р
2. Проф. д-р Стефан Костовски, член, с.р
3. Проф. д-р Ѓулумсере Касапи, член, с.р

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Емиљ Сејфедин Сулејмани

Институција:

Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ - Скопје

Научна област:

социологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (наставно-образовна):	Поени
1.	Настава прв циклус студии: <i>социологија на образованието</i> . Одделенска настава, (3+2). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Предавања: (3x15x0,04) x 5 семестри (2011-2015) = 9</i>	9
2.	Настава прв циклус студии: <i>религиски системи</i> . Одделенска настава, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Предавања: (2x15x0,04) x 5 семестри (2011-2015) = 6</i>	6
3.	Настава прв циклус студии: <i>естетика</i> . Одделенска настава, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Предавања: (2x15x0,04) x 5 семестри (2011-2015) = 6</i>	6
4.	Настава прв циклус студии: <i>мултикултурно образование</i> . Одделенска настава, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Предавања: (2x15x0,04) x 5 семестри (2011-2015) = 6</i>	6
5.	Настава прв циклус студии: <i>социологија на културата</i> . Библиотекарство, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Предавања: (2x15x0,04) x 5 семестри (2011-2015) = 6</i>	6
6.	Настава прв циклус студии: <i>социологија на образованието</i> . Предучилишно воспитание, (3+2). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15. <i>Предавања: (3x15x0,04) x 4 семестри (2011-2015) = 7,2</i>	7,2
7.	Настава прв циклус студии: <i>религиски системи</i> . Предучилишно воспитание, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15. <i>Предавања: (2x15x0,04) x 4 семестри (2011-2015) = 4,8</i>	4,8
8.	Настава прв циклус студии: <i>естетика</i> . Предучилишно воспитание, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15. <i>Предавања: (2x15x0,04) x 4 семестри (2011-2015) = 4,8</i>	4,8
9.	Настава прв циклус студии: <i>мултикултурно образование</i> . Предучилишно воспитание, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15.	4,8

Ред. број	Назив на активнoста (наставно-образовна):	Поени
	<i>Предавања: (2х15х0,04) x 4 семестри (2011-2015) = 4,8</i>	
10.	Вежби прв циклус студии: <i>социологија на образованието</i> Одделенска настава, (3+2). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Вежби: (2х15х0,03) x 5 семестри (2011-2015) = 4,5</i>	4,5
11.	Вежби прв циклус студии: <i>религиски системи.</i> Одделенска настава, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Вежби: (1х15х0,03) x 5 семестри (2011-2015) = 2,25</i>	2,25
12.	Вежби прв циклус студии: <i>естетика.</i> Одделенска настава, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Вежби: (1х15х0,03) x 5 семестри (2011-2015) = 2,25</i>	2,25
13.	Вежби прв циклус студии: <i>мултикултурно образование.</i> Одделенска настава, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Вежби: (1х15х0,03) x 5 семестри (2011-2015) = 2,25</i>	2,25
14.	Вежби прв циклус студии: <i>социологија на културата.</i> Библиотекарство, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16. <i>Вежби: (1х15х0,03) x 5 семестри (2011-2015) = 2,25</i>	2,25
15.	Вежби прв циклус студии: <i>социологија на образованието</i> Предучилишно воспитание, (3+2). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15. <i>Вежби: (2х15х0,03) x 4 семестри (2011-2015) = 3,6</i>	3,6
16.	Вежби прв циклус студии: <i>религиски системи.</i> Предучилишно воспитание, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15. <i>Вежби: (1х15х0,03) x 4 семестри (2011-2015) = 1,8</i>	1,8
17.	Вежби прв циклус студии: <i>естетика.</i> Предучилишно воспитание, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15. <i>Вежби: (1х15х0,03) x 4 семестри (2011-2015) = 1,8.</i>	1,8
18.	Вежби прв циклус студии: <i>мултикултурно образование.</i> Предучилишно воспитание, (2+1). Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15. <i>Вежби: (1х15х0,03) x 4 семестри (2011-2015) = 1,8.</i>	1,8
19.	Настава втор циклус студии: <i>општеството и образованието,</i> менторски. Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16.	1,08
20.	Настава втор циклус студии: <i>етика во образованието,</i> менторски. Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16.	1,08
21.	Настава втор циклус студии: <i>интеркултурно образование,</i> менторски. Учебни години: 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16.	1,08
22.	Консултации со студенти од I циклус студии: <i>социологија на образованието,</i> (одделенска настава и предучилишно воспитание), 879 студенти, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16.	1,7
23.	Консултации со студенти од I циклус студии: <i>религиски системи</i> (одделенска настава и предучилишно воспитание), 398 студенти, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16.	0,79
24.	Консултации со студенти од I циклус студии: <i>естетика</i> (одделенска настава и предучилишно воспитание), 220 студенти, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16.	0,44
25.	Консултации со студенти од I циклус студии: <i>мултикултурно образование</i> (предучилишно воспитание), 133 студенти, 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16.	1,5

Ред. број	Назив на активнoста (наставно-образовна):	Поени
26.	Консултации со студенти од II циклус студии 2011/12, 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16.	0,05
27.	Ментор на дипломска работа: 62x0,2	12,4
28.	Член на комисија за одбрана на дипломска работа: 95x0,1	9,5
29.	Член на комисија за оценка и одбрана на 5 (пет) магистерски трудови	1,5
	Вкупно	108,22

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активнoста (научно-истражувачка):	Поени
1.	Ментор на магистерска работа: <i>Имплементација на етиката во воспитно-образовниот процес во одделенска настава</i> , кандидатка Албина Кајоли, Педагошки факултет – Скопје (2012).	1
2.	Ментор на магистерска работа: <i>Професионалната етика на наставникот во воспитно-образовниот процес</i> , кандидат Скендер Рушити, Педагошки факултет – Скопје (2014).	1
3.	Учесник во национален (УКИМ) научно - истражувачки проект: <i>Перманентното образование на одделенските наставници – состојби и перспективи</i> (2011).	3
4.	Учесник во национален (УКИМ) научно - истражувачки проект: <i>Социоекономскиот статус на студентите на Педагошкиот факултет и мотивот за изборот на наставничката професија</i> (2012).	3
5.	Учесник во интерен (Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје) научно - истражувачки проект: <i>Предности и слабости на одделенската настава во концептот на деветгодишното основно образование</i> (2014).	3
6.	Учесник во национален (УКИМ) научно - истражувачки проект: <i>Интеркултурните комуникациски компетенции на воспитувачите и развојот на интеркултуралноста во предучилишното воспитание и образование</i> (2015).	3
7.	Учесник во интерен (Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје) научно - истражувачки проект: <i>Програма за стручно усовршување на воспитувачи – интеркултурно воспитание</i> (2012-2014).	3
8.	Учесник во национален (USAID & Macedonian Civic Education Center) научно - истражувачки проект: <i>Проект за меѓуетничка интеграција во образованието – форум за меѓуетничка интеграција во образованието на наставничките факултети во Македонија</i> (2014).	3
9.	Учесник (акредитиран обучувач) во национален (Биро за развој на образованието и Министерство за образование и наука на РМ) проект: <i>Стандарди за оценување на постигањата на учениците</i> (ноември 2014 – април 2015).	3
10.	Автор на труд со оригинални научни резултати објавен во зборник на трудови од научен собир, со меѓународен	3

Ред. број	Назив на активнoста (научно-истражувачка):	Поени
	уредувачки одбор: <i>Ethics in the system of Humanitarian – social Sciences and Education</i> (2011), VI Balkan Education and Science Congress: The modern society and education, 29.09-01.10.2011, Ohrid, (Macedonia), Ss. Cyril and Methodious, Pedagogical Faculty	
11.	Труд со оригинални научни резултати, презентирани (реферат) и интегрално објавени во зборник на апстракти од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Emil Sulejmani (2011). Third International Conference: The Balkans Sociological Forum – The Balkans in the New Millennium: From Balkanization to EUtopia, June 20-22, 2014 (Tetovo&Skopje-Macedonia), со излагање на научен труд во коавторство со Проф. д-р Владо Тимовски: „ <i>Tolerance between Religions – an Important component of Religious Diversity in Society</i> ”	3
12.	Труд со оригинални научни резултати, и објавен во зборник на апстракти од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Emil Sulejmani (2012). „ <i>Social-Philosophy of education and Upbringing</i> “. International Conference of education: Education in the Modern European Environment. University of Zagreb, Faculty of teacher education. Opatija (Croatia), September 17-18 th , 2012.	3
13.	Труд со оригинални научни резултати, и објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Emil Sulejmani (2013). „ <i>The Philosophical and Social Basis of Education</i> “. International Conference of education: Innovations, Challenges and Tendencies in the Postmodern Education. Trakia University, Faculty of teacher education. Stara Zagora (Bulgaria), September 12-13 th , 2013. 1 (реферат) + 2,7 (зборник, интегрален труд) = 3,7	3,7
14.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно (со импакт фактор) научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор: Emil Sulejmani, Rozalina P. Koskarova (2014). „The Socioeconomic Status of the Students at the Faculty of Pedagogy in Skopje and the Motivation to Choose the Teaching Profession” Copyright © 2014 Scientific & Academic Publishing. All Rights Reserved. of USA, American Journal of Sociological Research p-ISSN: 2166-5443 e-ISSN: 2166-5451 doi:10.5923/j.sociology.20140405.03 1494 Views 561 Downloads Indexing: EBSCO, ZbMath, Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, J-Gate, Scholarly Journals index, CNK.	6,125
15.	Труд со оригинални научни резултати и објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Emil Sulejmani (2014). „ <i>Multiculturalism and Intercultural Values in Education</i> ”. The 9 th International Balkan Education and Science Congress: Multiculturalism and Innovative Approaches in Education. Trakia University, Faculty of teacher education. Edirne (Turkey), October 16-18 th , 2014.	3
16.	Regional Conference: Policy development and monitoring for quality and equity in Education - ERI SEE Education reform initiative of south Eastern Europe, 6-7 December 2011, Belgrade, Serbia	3
17.	Center for Balkan cooperation LOJA – Regional Conference on Peace Education on the University Level, from 29-30 april, 2014 in Ohrid, Macedonia.	3

Ред. број	Назив на активноста (научно-истражувачка):	Поени
18.	Труд со оригинални научни резултати, и објавен во зборник на апстракти од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Third International Conference: The Balkans Sociological Forum – The Balkans in the New Millennium: From Balkanization to EUtopia, June 20-22, 2014 (Tetovo&Skopje-Macedonia), со излагање на научен труд во коавторство со Проф. д-р Владо Тимовски и Проф. д-р Емиљ Сулејмани: „Tolerance between Religions – an Important component of Religious Diversity in Society”	3
19.	2 nd International Conference „Education for Democratic Citizenship in the new Century”, 5-6 December 2014 Elbasan, Albania, со излагање на научен труд во коавторство Проф. д-р Емиљ Сулејмани, д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „The Influence of Globalization and Democratization in Education”	3
20.	Труд со оригинални научни резултати, и објавен во зборник на апстракти од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Први научни скуп са меѓународним учешћем: Настава и наука у времену и простору, Лепосавић, 6-7 март, 2015 Учитељски факултет – Призрен, со излагање на научен труд во коавторство Проф. д-р Емиљ Сулејмани, д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „ Реформско – иновативни процеси и нивов утицај за квалитетно образование“	3
21.	Труд со оригинални научни резултати, и објавен во зборник на апстракти од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Konferenca vjetore e shkencës „Java e shkencës 2015” – Libri i Abstrakteve (Annual science Conference „Week of the Science 2015”), Prishtinë, 2015, со излагање на научен труд во коавторство Проф. д-р Емиљ Сулејмани, д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „Ndikimi i detyrave problemore në suksesin e nxënësve në mësimin fillestar nga matematika” (Влијанието на проблемските задачи по математика во успехот на учениците во иницијалното образование).	3
22.	Труд со оригинални научни резултати, и објавен во зборник на апстракти од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: 10 th International Balkan Congress on Education and Science „Education and Globalization”, September 17-19, 2015, Ohrid – Macedonia, со излагање на научен индивидуален труд: „The Influence of education in the modern Societes”	3
23.	Труд со оригинални научни резултати, и објавен во зборник на апстракти од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: 10 th International Balkan Congress on Education and Science „Education and Globalization”, September 17-19, 2015, Ohrid – Macedonia, со излагање на научен труд во коавторство Проф. д-р Емиљ Сулејмани, д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „Cultural Globalization and Education”	3
24.	Труд со оригинални научни резултати, и објавен во зборник на апстракти од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: The 3 rd International Conference on „Research and Education – Challenges Towards the Future” ICRAE 2015, 23-24 October 2015, Skodra – Albania, со излагање на научен труд во коавторство со д-р Сабит Вејсели и д-р Муамер Ала: „Permanent Education and Learning as base of Pedagogical theory and Practice in the Field of Education”.	3

Ред. број	Назив на активнoста (научно-истражувачка):	Поени
25.	Автор на труд со оригинални научни резултати објавен во стручно/научно списание со меѓународен уредувачки одбор: „Мултикултурализмот и религиските системи во современите општества“, Просветно дело бр.5, UDK=37 ISSN 0350-6711 (2011 Скопје)	3
26.	Автор на труд со оригинални научни резултати објавен во стручно/научно списание со меѓународен уредувачки одбор: „Интеркултурализмот и образовно-воспитните перспективи“, Просветно дело бр.2-3, UDK=37 ISSN 0350-6711 (2013 Скопје)	3
27.	Автор на труд со оригинални научни резултати, објавен во стручно/научно списание со меѓународен уредувачки одбор: „Интеркултурализмот и образовно-воспитните перспективи“, Просветно дело бр.2-3, UDK=37 ISSN 0350-6711 (2013 Скопје)	3
28.	Автор на труд со оригинални научни резултати, објавен во стручно/научно списание со меѓународен уредувачки одбор: „Влијанието на општествената стратификација во образованието“, Просветно дело бр.5, UDK=37 ISSN 0350-6711 (2013 Скопје)	3
29.	Автор на труд со оригинални научни резултати објавен во стручно/научно списание со меѓународен уредувачки одбор: „The Philosophical and Social basis of Education“, Pedagogy – Educational Journal, Volume 85 number 6, 2013 Sofia ISSN 0861-3982	3
30.	Автор на труд со оригинални научни резултати објавен во годишен зборник на трудови, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ Скопје, Педагошки факултет „Св.Климент Охридски“ Скопје: “Глобализација на образованието и современите општества“, годишен Зборник на трудови, УДК 37 ISSN1857-7903 (2011 Скопје)	3
31.	Секциско предавање на Шестиот меѓународен конгрес за образование и наука (со меѓународно учество) на тема The Modern Society and Education, 30.IX-1. X.2011 <u>Учество со труд:</u> „Ethics in the system of Humanitarian – social Sciences and Education”.	2
32.	Секциско предавање на меѓународен конгрес (со меѓународно учество) на тема Education in the Modern European Environment ЕММЕЕ 2012, September 17-18, 2012/ <u>Учество со труд:</u> „Social-Philosophy of Education and Upbringing”	2
33.	Секциско предавање на меѓународен конгрес (со меѓународно учество) на тема: International Conference Innovations, Challenges and Tendencies in the Post Modern Education, September, 12-13, 2013, <u>Учество со труд:</u> „The Philosophical and Social Basis of Education”	2
34.	Секциско предавање на меѓународен конгрес (со меѓународно учество) на тема: 9 th International Balkan Education and Science Congress, 16-18 October 2014, Edirne Turkey <u>Учество со труд:</u> „Multiculturalism and Intercultural Values in Education”	2

Ред. број	Назив на активноста (научно-истражувачка):	Поени
35.	Секциско предавање на меѓународен конгрес (со меѓународно учество) на тема: 2 nd International Conference „Education for Democratic Citizenship in the new Century”, 5-6 December 2014 <i>Elbasan, Albania</i> <u>Учество со труд:</u> „The Influence of Globalization and Democratization in Education”	2
36.	Секциско предавање на меѓународен конгрес (со меѓународно учество) на тема: Настава и наука у времену и простору, <i>Лепосавић, 6-7 март, 2015 Учитељски факултет – Призрен</i> <u>Учество со труд:</u> „Реформско – иновативни процеси и нивов утицај за квалитетно образование“	2
37.	Секциско предавање на меѓународен конгрес (со меѓународно учество) на тема: 10 th International Balkan Congress on Education and Science „Education and Globalization”, September 17-19, 2015, <i>Ohrid – Macedonia,</i> <u>Учество со труд:</u> „The Influence of education in the modern Societes”	2
38.	Учество на тркалезна маса за национално координативно тело за еднакви права на лицата со инвалидност во РМ	1
	Вкупно	104,825

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
1.	Мислење по 12 (дванаесет) авторезимеа на докторски дисертации (заверено со архивски броеви: Одлука бр. 09-347/3 од 6.04.2015, Одлука бр. 09-224/3 од 2.03.2015, Одлука бр. 09-345/3 од 14.04.2015, Одлука бр. 08-749/2 од 21.07.2014, Одлука бр. 08-445/4 од 27.05.2013, Одлука бр. 08-887/3 од 11.11.2013, Одлука бр. 08-988/3 од 28.11.2013, Одлука бр. 08-192/2 од 25.02.2013, Одлука бр. 08-384/4 од 7.05.2013, Одлука бр. 08-666/4 од 28.11.2012, Одлука бр. 08-603/3 од 5.11.2012, Одлука бр. 08-50/4 од 20.2.2012)	6
2.	Член на Комисија за утврдување на потребните параметри согласно уредбата за утврдување на националната рамка на високообразовни квалификации (Одлука бр. 02-282/3 од 25.05.2011)	0,5
3.	Член на Организационен одбор за организирање на Шестиот меѓународен конгрес во соорганизација на Педагошкиот факултет „Св.Климент Охридски“ во Скопје, Охрид, 2011 год. (Одлука бр. 02-305/7 од 23.6.2011)	0,5
4.	Модератор во IV International Balkan Congress for Education and science: <i>The modern Society and Education, Ohrid, 2011</i>	0,5
5.	Рецензент на трудови за Годишниот зборник (Одлука бр. 02-603/3 од 29.12.2011)	1

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
6.	Член на уредувачки одбор на научно-стручното списание <i>Педагошка ревија</i> во издание на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје	0,5
7.	Член на комисија за изготвување на предлог студиска програма Издаваштво за прв циклус (Одлука бр. 02-1040/14 од 24.12.2013)	0,5
8.	Член на Уредувачки одбор за списанието „Педагошка ревија“ (Одлука бр. 02-436/14 од 28.5.2013)	0,5
9.	Рецензент на научно-истражувачките проекти за 2014 година финансирани од Факултетот (Одлука бр. 02-513/2 од 15.05.2014)	1
10.	Координатор за отворениот ден на образованието при УКИМ (Одлука бр. 03-310/1 од 26.03.2013)	0,5
11.	Член на Комисија за изработка на предлог-проект за измени и дополнувања на студиската програма за втор циклус универзитетски студии за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на ПФСКО (Одлука бр. 09-701/3 од 19.12.2013)	0,5
12.	Член на Комисија за изготвување на предлог-студиска програма издаваштво, за прв циклус студии (Одлука бр. 02-1040/14 од 26.12.2013)	0,5
13.	Член на Комисија за изготвување на акционен план и програма за визитинг професори и склучување на договори за меѓународна соработка (Одлука бр. 02-958/3 од 28.11.2013)	0,5
14.	Почесен член на Комората на медијатори на Република Македонија	0,5
15.	Рецензент на трудови за списанието „Педагошка ревија“ бр.1/2010, и бр.1-2/2011 година (Одлука бр. 12-977/20 од 4.12.2013)	1
16.	Учесник во работна посета на делегацијата од Кембриџ, Велика Британија, во Р.Македонија, 22-26 април 2013	0,5
17.	Член на комисијата за изготвување на нови студиски програми за втор циклус на студии на институтот за библиотекарство (Одлука бр. 02-275/7 од 7.03.2014)	0,5
18.	Член на Комисијата за изготвување самостојна студиска програма за трет циклус студии на ПФСКО (Одлука бр. 02-275/8 од 7.3.2014)	1
19.	Рецензент на интересен научно - истражувачки проект на факултетот под наслов „Образование во духот на човечките вредности за најмладите“ (Одлука бр. 08-655/1 од 19.6.2014)	1
	Вкупно	17,5

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активноста (дејности од поширок интерес):	Поени
1.	Продекан за настава (Одлука бр. 02-282/4 од 18.05.2012)	4
2.	Реализација на скратена настава со вонредни студенти (Одлука бр. 02-469/12 од 27.10.2011)	0,5

Ред. број	Назив на активнoста (стручно-апликативна):	Поени
3.	Член на комисија за упис на студенти во прва година во учебната 2011/2012 година на Педагошкиот факултет „Св.Климент Охридски“ во Скопје	0,5
4.	член на Комисија за комисиско полагање на предметот методика на наставата по математика 3 и 4(Одлука бр. 02-329/3 од 1.07.2011)	0,5
5.	член на Комисија за утврдување на изборни предмети од Факултетот за универзитетската листа (Одлука бр. 02-502/5 од 16.11.2011)	0,5
6.	Член на Комисија за утврдување на потребните параметри согласно Уредбата за утврдување на националната рамка на високообразовни квалификации и за утврдување на изборни предмети од Факултетот, за Универзитетската листа, како и ревидирање на студиските програми согласно со законскиот сооднос на задолжителните предмети, со нашите изборни предмети и со универзитетските изборни предмети (Одлука бр. 02-135/12 од 28.02.2012)0,5 x 4 семестри = 2	0,5
7.	Претседател на Конкурсна комисија за упис на нови студенти, во прва година во учебната 2012/2013 година	1
8.	Претседател на Конкурсна комисија за упис на нови студенти, во прва година во учебната 2013/2014 година	1
9.	Претседател на Конкурсна комисија за упис на нови студенти, во прва година во учебната 2014/2015 година	1
10.	Претседател на Конкурсна комисија за упис на нови студенти, во прва година во учебната 2015/2016 година	1
11.	Претседател на Комисија за постапување по молба на студент (Одлука бр. 02-544/5 од 2.10.2012)	0,5
12.	Член на Комисија за изготвување предлог-одлука за режимот на студирање на друга група со претходно завршена една група за студентите по ЕКТС (Одлука бр. 02-128/4 од 15.02.2012)	0,5
13.	Претседател на Комисија за утврдување на режимот на студирање на студентите на ПФСКО – Скопје кои студираат по новиот ЕКТС (Одлука бр. 02-544/11 од 2.10.2012)	0,5
14.	Претседател на Комисија за регулирање на посетеност на настава и полагање на предметот Информатика на албански наставен јазик – стар и ЕКТС-систем (Одлука бр. 02-710/7 од 28.12.2012)	0,5
15.	Член на Комисија за оцена на пријавените кандидати (Одлука бр. 02-696/3 од 18.12.2012)	0,5
16.	Овластување на заменик на деканот на ПФСКО – Скопје (Одлука бр. 02-741/1 од 28.12.2012)	0,5
17.	Претседател на Комисија за утврдување на режимот на студирање на студентите на ПФСКО – Скопје кои студираат по новиот ЕКТС од 2010/2011 година (Одлука бр. 02-892/7 од 14.11.2013)	0,5
18.	Претседател на Комисија за утврдување на условите за обновување на статусот и продолжување на студиите на факултет за студентите по класичниот систем и студентите по стариот ЕКТС од 2004/2005 заклучно со учебната 2009/2010 год. (Одлука бр. 02-702/3 од 4.9.2013)	0,5
19.	Член на Комисијата за усогласување на бројот на предметите и содржините на предметните програми потребни за педагошка доквалификација на кадрите кои немаат завршено наставни	0,5

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	насоки, по решението на министерот за образование и наука (Одлука бр. 19-436/1 од 18.1.2013 МОН)	
20.	Член на Комисија за спроведување на постапка со тајно гласање за избор на Проект од Факултетот за конкурирање на конкурсот за проекти финансирани од УКИМ (Одлука бр. 02-928/9 од 26.11.2013)	0,5
21.	Претседател на Комисија за вршење на наставата и полагање на испити за стекнување на педагошко-психолошка и методска подготовка (Одлука бр. 02-591/7 од 11.6.2014)	1
22.	Администратор за внес на податоци во базата на Министерството за образование и наука за студиските програми (Одлука бр. 02-585/9 од 3.07.2013)	0,5
23.	Член на Универзитетска конкурсна комисија (Одлука бр. 02-653 од 26.6.2013 УКИМ)	0,5
24.	Член на рецензентска комисија за изготвување реферат за избор во сите наставно-научни звања (Одлука бр. 02-413/4 од 30.08.2012)	0,2
25.	Член на рецензентска комисија за изготвување реферат за избор во сите наставно-научни звања (Одлука бр. 02-217/4 од 12.03.2013)	0,2
26.	Член на рецензентска комисија за изготвување реферат за избор во сите наставно-научни звања (Одлука бр. 02-92/10 од 27.01.2014)	0,2
27.	Член на рецензентска комисија за изготвување реферат за избор во сите наставно-научни звања (Одлука бр. 02-460/2 од 20.05.2015)	0,2
28.	Член на рецензентска комисија за изготвување реферат за избор во сите наставно-научни звања (Одлука бр. 02-580/4 од 1.07.2015)	0,2
29.	Претседател на Комисија за контрола на дел од досиејата во Службата за студентски прашања (Одлука бр. 02-335/5 од 17.04.2015)	0,5
30.	Претседател на Комисија за постапка за одземање на диплома, односно издадено уверение од овој Факултет (Одлука бр. 02-290/3 од 27.3.2015)	0,5
31.	Претседател на Комисија за постапка за одземање на диплома, односно издадено уверение од овој Факултет (Одлука бр. 02-305/1 од 23.3.2015)	0,5
32.	Претседател на Комисија за постапка за одземање на диплома, односно издадено уверение од овој Факултет (Одлука бр. 02-486/13 од 28.5.2013)	0,5
33.	Претседател на Комисија за постапка за одземање на диплома, односно издадено уверение од овој Факултет (Одлука бр. 02-661/17 од 4.12.2012)	0,5
34.	Претседател на Комисија за постапка за одземање на диплома, односно издадено уверение од овој Факултет (Одлука бр. 02-661/15 од 4.12.2012)	0,5
35.	Претседател на Комисија за постапка за одземање на диплома, односно издадено уверение од овој Факултет (Одлука бр. 02-722/1 од 21.12.2012)	0,5
36.	Овластување на заменик на деканот на ПФСКО – Скопје (Одлука бр. 02-342/13 од 24.4.2015)	1

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
37.	Член на Комисија за комисиско полагање на предметите на пензионираната проф. д-р Божна Гаговска (Одлука бр. 02-78/15 од 3.2.2015)	0,5
38.	Претседател на Комисија за соработка со формираната комисија при МОН за водење постапка по спорните досиеја на ПФСКО (Одлука бр. 02-66/1 од 16.1.2015)	1
39.	Член на Одбор за подготовка на монографија за Факултетот по повод 20 години од негово постоење (Одлука бр. 02-456/8 од 4.6.2015)	1
40.	Член на тимот за изготвување на Упатството за изведување практична настава на студентите од наставничките факултети поддржано од ОБСЕ во Скопје	1
41.	Член на програмскиот одбор за реализација на 10 Меѓународен конгрес (Одлука бр. 02-456/6 од 18.05.2015)	1
42.	Член на Научниот комитет на меѓународниот научен собир во Елбасан, Албанија, 5-6 декември 2014	1
43.	Модератор во меѓународниот научен собир во Елбасан, Албанија, 5-6 декември 2014	1
44.	Предавач во научна трибина на тема „Моралните вредности во современиот живот“ ПФСКО, 22.4.2014	1
45.	Теоретско излагање на тема: „Интеркултуралниот дијалог во Р.Македонија (Одлука бр. 08-147/3 од 5.04.2013)	1
46.	Претседател на Комисија за полагање на стучни испити за наставници – приправници по решение на министерот за образование и наука по предметите: за основно образование - етика, запознавање на религиите, етика на религиите, граѓанско образование; за средно образование: граѓанско образование	1
	Вкупно	32,5
ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		108,22
НАУЧНО - ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		104,825
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		17,5
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС		32,5
Вкупно		263,045

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

Проф. д-р Владо Тимовски с.р

Проф. д-р Стефан Костовски с.р

Проф. д-р Ѓулумсере Касапи с.р

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО
НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ (ДИСЦИПЛИНИ) ПЕДАГОГИЈА,
ДИДАКТИКА И АНДРАГОГИЈА, ПО ПРЕДМЕТИТЕ:
ДИДАКТИКА, ЗА ГРУПИТЕ ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА И ПРЕДУЧИЛИШНО
ВОСПИТАНИЕ,
МЕТОДИКА НА ВОСПИТНА РАБОТА, ЗА ГРУПИТЕ ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА
И ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ, МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА СО
НАДАРЕНИ ДЕЦА, ЗА ГРУПИТЕ ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА И
ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ,
АНДРАГОГИЈА, ЗА ГРУПАТА ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА,
СЛЕДЕЊЕ НА НАПРЕДУВАЊЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ, ЗА ГРУПАТА
ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА, СЛЕДЕЊЕ НА НАПРЕДУВАЊЕТО НА ДЕЦАТА, ЗА
ГРУПАТА ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ, НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН
ЈАЗИК НА ПЕДАГОШКИОТ ФАКУЛТЕТ
„СВ.КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Дневник“ и „Лајм“ од 22.9.2015 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области (дисциплини): педагогија, дидактика и андрагогија, по предметите: дидактика, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, методика на воспитна работа, за групите одделенска настава и предучилично воспитание, методика на работа со надарени деца, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, андрагогија, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на учениците, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на децата, за групата предучилишно воспитание на албански наставен јазик, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-970/11, донесена на 9.11.2015 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Сузана Никодиновска-Банчотовска, редовен професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, д-р Татјана Котева-Мојсовска, редовен професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје и д-р Леонора Јегени, вонреден професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научните области (дисциплини) педагогија, дидактика и андрагогија по

предметите: дидактика, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, методика на воспитна работа, за групите одделенска настава и предучилично воспитание, методика на работа со надарени деца, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, андрагогија, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на учениците, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на децата, за групата предучилишно воспитание на албански наставен јазик, во предвидениот рок се пријави доц. д-р Теута Шабани.

Биографски податоци и образование

Д-р Теута Шабани е родена на 11.8.1971 година во Скопје. Основно и средно образование завршила во Скопје со континуиран одличен успех, додека високо образование завршила на Филозофскиот факултет, институт за педагогија, во Скопје, во 1995 год. Постдипломските студии ги продолжила на Филозофскиот факултет во Скопје, институт за педагогија, каде што на 11.3.2004 го одбрала магистерскиот труд под наслов: „Истражувачки постапки на учениците во природно научното програмско подрачје во одделенската настава“. Докторската дисертација со наслов: „Описното оценување на учениците во природно-научното програмско подрачје во одделенската настава“ ја одбрала на 29.11.2010 исто така на институтот за педагогија, Филозофски факултет – Скопје, и се здобила со научи степен доктор на педагошки науки.

Работно искуство:

Д-р Теута Шабани како училишен педагог работела во ОУ „Бајрам Шабани“ с.Кондово, Скопје во периодот од 1995-1998 година. На Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, примена е за асистент на албански наставен јазик за предметите: методика на наставата по запознавање на околината во групата предучилишно воспитание, методика на наставата по природа и општество во групата за одделенска настава, дидактика во групите одделенска настава и предучилишно воспитание, училишна педагогија во групата за одделенска настава, методика на воспитна работа, во групите за одделенска настава и предучилишно воспитание, педагошка практика во групата предучилишно воспитание. Со доаѓањето на Педагошкиот факултет во Скопје, со Одлука на Наставно-научниот совет од 27.12.2000 год., се ангажира во наставно-научната област-методики на наставно научните области на студиите за предучилишно воспитание и одделенска настава на албански наставен јазик, во звање помлад асистент, за предметите: дидактика и методика на наставата по природа и општество, за групата предучилишно воспитание и училишна педагогија за групата одделенска настава на албански наставен јазик. Со одлука на Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет од 23.6.2004 год., се избра во наставно звање асистент по предметите: дидактика и педагошка практика за одделенска настава и предучилишно воспитание, методика на наставата по природа и општество за групата предучилишно воспитание и

училишна педагогија за групата одделенска настава на албански наставен јазик. Со одлука на Наставно-научниот совет на педагошкиот факултет од 11.5. 2007 год., беше реизбрана во соработничко звање асистент од областа на педагошките науки по предметите: дидактика, методика на воспитна работа и педагошка практика за групите одделенска настава и предучилишно воспитание и училишна педагогија за групата за одделенска настава на албански наставен јазик.

На 23.3.2011 година, на Педагошкиот факултет „Св.Климент Охридски“ во Скопје е избрана за доцент за предметите дидактика, методика на воспитна работа и андрагогија, за групите: одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик.

Во моментот е доцент на Педагошкиот факултет “Св. Климент Охридски” во Скопје, во областите педагогија, дидактика и андрагогија.

Кандидатката ги владее англискиот, шпанскиот, турскиот и српскиот јазик. Има објавено стручно-научни трудови во земјата и во странство. Активно учествувала на научни собири и семинари, автор и коавтор е на трудови од областите кои се предмет на нејзиниот интерес.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

Научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на Педагошкиот факултет “Св.Климент Охридски” во Скопје, кандидатката доц. д-р Теута Шабани изведува предавања и вежби, на првиот циклус студии на студиската програма одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик. На вториот циклус студии исто така е вклучена во студиската програма за одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик.

Кандидатката била ментор на 98 дипломски работи, а учествувала како член во комисија за оцена/или одбрана на 82 дипломски работи. На вториот циклус била ментор на магистерски труд за 1 кандидат, и член на комисија за одбрана на 4 магистерски труда.

Кандидатката е автор на следниве авторизирани предавања:

“Андрагогија”, “Следење на напредувањето на учениците во наставата”.

Други активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 2) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Научноистражувачка дејност

Доц. д-р Теута Шабани има објавено вкупно 6 научни труда од стручна област, објавени во зборници од научни собири.

Доц. д-р Теута Шабани учествувала како член во национален проект: ”Примена на стандарди за оценување на учениците во основно образование, компонента: Унапредување на оценувањето“, УСАИД и МЦГО, 2007-2011 год.; учесник во истражувачки тим на национален научен проект: ”Перманентното образование на наставниците – состојби и перспективи“ , финансиран од УКИМ, Скопје, 2011 год.; учесник во истражувачки тим на проект финансиран од УКИМ: ”Уверувањата на идните учители и воспитувачи за природата на знаењата, учењата и поучувањето мајчин јазик и математика“, Скопје, 2013-2014 год.

Други активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, релевантни за изборот.

Називите на трудовите, проектите и сл.се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Теута Шабани активно е вклучена во стручно-апликативната работа на рецензирање на универзитетски учебници по предметите: методика на наставата по албански јазик во основното образование, 2012 година; Методика на воспитно образовна работа по природа и општество, 2013 година; Наставна технологија, 2013 година. Кандидатката е исто така рецензент на труд со наслов : “Оценувањето во физичкото и здравственото образование-докимолошки аспекти”, 2013 година. Исто така, во рамките на своите активности, д-р Теута Шабани е стручен консултант на Редакцијата за подготовка и одобрување на

списанија за деца и едукативни изданија за предучилишна и раноучилишна возраст, како и стручен редактор за прирачници наменети за деца од предучилишна возраст при АД Просветно дело-Скопје.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручните комисии и работни групи при Педагошкиот факултет “Св. Климент Охридски” Скопје:

- член за спроведување на постапка за утврдување на предлог - кандидат за раководител на Институт за одделенска настава, 2012 год. ;

- член на организационен одбор за организирање на VI меѓународен конгрес за образование и наука: Современото општество и образованието - Скопје, Охрид, 2011 год.;

- член на Поткомисија за обработка на податоци за реализација на Конкурсот за упис на нови студенти на втор циклус студии во учебната 2012-2013 год.;

- член на Редакциски одбор на Информаторот за студентите од групата одделенска настава на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски” во Скопје, 2013 год.;

- член на Комисија за реализација на конкурси за упис на нови студенти од прв циклус студии, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски”, Скопје, 2010-2014 год.;

- член на Организационен одбор и Комисија за оценка на трудови за меѓународната конференција на Тракискиот универзитет, Факултет за едукација, Стара Загора, Р.Бугарија, 2013 год.;

- член на Комисијата за издавачка дејност при УКИМ, 2013 год.;

- член на Комисија за евалуација на Факултетот, 2013-2017;

- член на Одборот за соработка и доверба со јавноста на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, 2013 год., и други комисии во рамките на факултетот.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката доц д-р Теута Шабани, во учебната 2013/2014 година, доби позитивна оценка 9.22 од анонимно спроведената анкета на студентите на Педагошкиот факултет “Св. Климент Охридски” во Скопје.

Заклучок и предлог

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на доц. д-р Теута Шабани.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека доц. д-р Теута Шабани поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето вонреден професор во научните области: педагогија, дидактика и андрагогија, по предметите: дидактика, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, методика на воспитна работа, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, методика на работа со надарени деца, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, андрагогија, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на учениците, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на децата, за групата предучилишно воспитание на албански наставен јазик.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет “Св. Климент Охридски” во Скопје, д-р Теута Шабани да биде избрана во звањето **вонреден професор** во научните области педагогија, дидактика и андрагогија, по предметите: дидактика, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, методика на воспитна работа, за групите одделенска настава и предучилично воспитание, методика на работа со надарени деца, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание, андрагогија, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на учениците, за групата одделенска настава, следење на напредувањето на децата, за групата предучилишно воспитание на албански наставен јазик.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Сузана Никодиновска Банчотовска с.р

Проф. д-р Татјана Котева Мојсовска с.р

Проф. д-р Леонора Јегенис.р

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: д-р Теута Кенан Шабани

Институција: Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ - Скопје

Научна област: педагогија, дидактика, андрагогија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Назив на активнoста	Поени
Настава прв циклус студии: дидактика, за одделенска настава 3+2 (4 семестри, 3 часа неделно, 15 недели)	7.2
Настава прв циклус студии: дидактика, за одделенска настава 5+4 (4 семестри, 5 часа неделно, 15 недели)	12
Настава прв циклус студии: дидактика, за предучилишно воспитание 3+2 (4 семестри, 3 часа неделно, 15 недели)	7.2
Настава прв циклус студии: дидактика, за предучилишно воспитание 5+4 (4 семестри, 5 часа неделно, 15 недели)	12
Настава прв циклус студии: методика на воспитна работа, за одделенска настава 2+2 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Настава прв циклус студии: методика на воспитна работа, за одделенска настава 3+1 (4 семестри, 3 часа неделно, 15 недели)	7.2
Настава прв циклус студии: методика на воспитна работа, за предучилишно воспитание 2+2 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Настава прв циклус студии: методика на воспитна работа, за предучилишно воспитание 3+1 (4 семестри, 3 часа неделно, 15 недели)	7.2
Настава прв циклус студии: методика на работа со надарени деца, за одделенска настава 2+1 (8 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	9.6
Настава прв циклус студии: методика на работа со надарени деца, за предучилишно воспитание 2+1 (8 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	9.6
Настава прв циклус студии: андрагогија, за одделенска настава 2+1 (8 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	9.6
Настава прв циклус студии: андрагогија, за предучилишно воспитание 2+1 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8

Настава прв циклус студии: следење на напредувањето на учениците, за одделенска настава 2+1 (6 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	7.2
Настава прв циклус студии: следење на напредувањето на учениците, за предучилишно воспитание 2+1 (6 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	7.2
Настава прв циклус студии: инклузивно образование, за одделенска настава 2+1 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Настава прв циклус студии: инклузивно образование, за предучилишно воспитание 2+2 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Настава прв циклус студии: образовна технологија, за одделенска настава 2+2 (6 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	7.2
Настава прв циклус студии: образовна технологија, за предучилишно воспитание 3+2 (6 семестри, 3 часа неделно, 15 недели)	10.8
Настава втор циклус студии: дидактички одредби на курикулумот, задолжителен, одделенска настава, 4 часа неделно, 15 недели	3
Настава втор циклус студии: професионален развој на одделенскиот наставник, изборен, одделенска настава, менторска настава	1.8
Настава втор циклус студии: недискриминаторско дејствување, изборен, предучилишно воспитание, менторска настава	1.8
Настава втор циклус студии: дизајн и евалуација на дидактички средства, изборен, предучилишно воспитание, менторска настава	1.8
Вежби прв циклус студии: дидактика, за одделенска настава 3+2 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Вежби прв циклус студии: дидактика, за одделенска настава 5+4 (4 семестри, 4 часа неделно, 15 недели)	9.6
Вежби прв циклус студии: дидактика, за предучилишно воспитание 3+2 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Вежби прв циклус студии: дидактика, за предучилишно воспитание 5+4 (4 семестри, 4 часа неделно, 15 недели)	9.6
Вежби прв циклус студии: методика на воспитна работа, за одделенска настава 2+2 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Вежби прв циклус студии: методика на воспитна работа, за одделенска настава 3+1 (4 семестри, 1 час неделно, 15 недели)	2.4
Вежби прв циклус студии: методика на воспитна работа, за предучилишно воспитание 2+2 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Вежби прв циклус студии: методика на воспитна работа, за предучилишно воспитание 3+1 (4 семестри, 1 часа неделно, 15 недели)	2.4

Вежби прв циклус студии: методика на работа со надарени деца, за одделенска настава 2+1 (8 семестри, 1 час неделно, 15 недели)	4.8
Вежби прв циклус студии: методика на работа со надарени деца, за предучилишно воспитание 2+1 (8 семестри, 1 час неделно, 15 недели)	4.8
Вежби прв циклус студии: андрагогија, за одделенска настава 2+1 (8 семестри, 1 час неделно, 15 недели)	4.8
Вежби прв циклус студии: андрагогија, за предучилишно воспитание 2+1 (4 семестри, 1 час неделно, 15 недели)	2.4
Вежби прв циклус студии: следење на напредувањето на учениците, за одделенска настава 2+1 (6 семестри, 1 час неделно, 15 недели)	3.6
Вежби прв циклус студии: следење на напредувањето на учениците, за предучилишно воспитание 2+1 (6 семестри, 1 час неделно, 15 недели)	3.6
Вежби прв циклус студии: инклузивно образование, за одделенска настава 2+1 (4 семестри, 1 час неделно, 15 недели)	2.4
Вежби прв циклус студии: инклузивно образование, за предучилишно воспитание 2+2 (4 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	4.8
Вежби прв циклус студии: образовна технологија, за одделенска настава 2+2 (6 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	7.2
Вежби прв циклус студии: образовна технологија, за предучилишно воспитание 3+2 (6 семестри, 2 часа неделно, 15 недели)	7.2
Подготовка на нов предмет (предавање): следење на напредувањето на учениците, за одделенска настава, прв циклус студии	1
Подготовка на нов предмет (предавање): следење на напредувањето на учениците, за предучилишно воспитание, прв циклус студии	1
Подготовка на нов предмет (предавање): образовна технологија, за одделенска настава, прв циклус студии	1
Подготовка на нов предмет (предавање): образовна технологија, за предучилишно воспитание, прв циклус студии	1
Подготовка на нов предмет (вежби): следење на напредувањето на учениците, за одделенска настава, прв циклус студии	0,5
Подготовка на нов предмет (вежби): следење на напредувањето на учениците, за предучилишно воспитание, прв циклус студии	0,5
Подготовка на нов предмет (вежби): образовна технологија, за одделенска настава, прв циклус студии	0,5
Подготовка на нов предмет (вежби): образовна технологија, за предучилишно воспитание, прв циклус студии	0,5

Подготовка на нов предмет (предавања): дидактички одредби на курикулумот, втор циклус студии	1
Подготовка на нов предмет: професионален развој на одделенскиот наставник, втор циклус студии	1
Консултации со студенти од прв циклус на студии	0.8
Консултации со студенти од втор циклус на студии	0.03
Ментор на 98 дипломски работи 98x0.2	19.6
Член на комисија за одбрана на 82 дипломски работи 82x0.1	8.2
Ментор на една магистерска работа: „Визуелните наставни средства и нивната улога во реализацијата на принципот на очигледност во одделенската настава“, 2014 година	1
Член на комисија за оцена и одбрана на 4 магистерски трудови	1.5
Вкупно	274.33

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa	Поеени
1.	Учесник во истражувачки тим на национален научен проект: Перманентното образование на наставниците – состојби и перспективи, финансиран од УКИМ, Скопје, 2011 год.	3
2.	Учесник во истражувачки тим на проект финансиран од УКИМ: Уверувањата на идните учители и воспитувачи за природата на знаењата, учењата и поучувањето мајчин јазик и математика, Скопје, 2013/14 год.	3
3.	Труд со оригинални научни резултати објавен во стручно/научно списание: „Условеноста и поврзаноста на описното оценување со стилот на наставата“, Годишен зборник, Педагошки факултет „Св.Климент Охридски“ Скопје, 2011 год.	2

4.	Труд со оригинални научни резултати објавен во зборник на трудови со меѓународен уредувачки одбор: Потребата од планирање на описното оценување на училишно ниво Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, VI International Congress for Education and Science, Ohrid, 2011 год.	3
5.	Секциско предавање во научно/стручен собир со меѓународно учество со наслов: Потребата од планирање на описното оценување на училишно ниво, на VI меѓународен балкански конгрес за образование и наука, Охрид, 2011 год. (сертификат).	2
6.	Модератор на шестата секција во работата на XI меѓународна конференција за образование и наука, Охрид, 2011 год.	0.5
7.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество на труд со оригинални научни резултати со наслов: Some shared European principles for the competencies and qualifications of the teachers, Меѓународна научна конференција ЕМЕЕ, Опатија, Р.Хрватска, 2012 (сертификат).	2
8.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Some shared European principles for the competencies and qualifications of the teachers, Меѓународна научна конференција ЕМЕЕ, Опатија, Р.Хрватска, 2012 год.	1
9.	Труд со оригинални и научни резултати објавен во зборник на трудови со меѓународен уредувачки одбор: Дидактичките медији во функција на очигледноста во наставата, International Conference Innovations, Challenges And Tendencies In The Post Modern Education, Stara Zagora, 2013 (електронско издание).	3
10.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество на труд со оригинални научни резултати со наслов: : Дидактичките медији во функција на очигледноста во наставата, International Conference Innovations, Challenges And Tendencies In The Post Modern Education, Stara Zagora, 2013 (сертификат).	2
11.	Труд со оригинални и научни резултати објавен во зборник на трудови со меѓународен уредувачки одбор: Инклузивното образование-хуманиот аспект на образованието, 9th International Balkan Congress, Edirne, 2014 (во печатење на електронска верзија)	3
12.	Секциско предавање на научен стручен собир со меѓународно учество со тема: Инклузивното образование-хуманиот аспект на образованието, Balkan Congress, Edirne, 2014 (сертификат).	2

13.	Учество на конференција: Социјални вештини и одговорности на наставниците и стручните работници, OSCE, Струмица, 2011 год. (сертификат).	0.5
14.	Учество на обука за Инклузивно образование спроведена од меѓународни консултанти на EENET (Enabling Education Network), Скопје, 23-25 август 2011 год (сертификат).	1
15.	Учество на втората работилница со наставниот кадар на факултетите за идни наставници во Проектот на УСАИД за меѓуетничка интеграција во образованието, 25-26 октомври 2013, Велес.	0.5
16.	Учество на форум за меѓуетничка интеграција во образованието на наставничките факултети во Македонија, Скопје, јануари 2014 год.	0.5
17.	Учество на Regional Conference on Peace Education on the University Level, 29-30.04.2014, Ohrid.	1
18.	Учество на третата работилница со наставниот кадар на факултетите за идни наставници во Проектот на УСАИД за меѓуетничка интеграција во образованието, 17-18 мај 2014, Скопје.	0.5
19.	Член на тимот за одржување на обуки за наставници од основно и средно образование за оценување, Алгоритам, МОН, 2014-2015 год.	1
20.	Реализатор на еднодневен семинар со студенти од трета година со настава на македонски и албански наставен јазик, на тема Инклузија, почитување на разликите и на вредностите на демократијата, Фондација Чекор по чекор, 2014 год.	1
Вкупно		32.5

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa	Поени
1.	Авторизирани предавања од андрагогија	4
2.	Авторизирани предавања од следење на напредувањето на учениците	4
3.	Рецензент на книга од предмет методика на наставата по албански јазик во основното образование, 2012 година	1
	Рецензент за преглед и оценка на (два) труда за Годишникот на Учителскиот факултет во Врање, Универзитет во Ниш, Р.Србија, 2012 год.	1

4.	Рецензент на книга од предмет методика на воспитно образовна работа по природа и општество, 2013 година.	1
5.	Рецензент на книга од предмет наставна технологија, 2013 година.	1
6.	Рецензент на труд со наслов: Оценувањето во физичкото и здравственото образование-документолошки аспекти, 2013 година.	1
7.	Стручен консултант на Редакцијата за подготовка и одобрување на списанија за деца и едукативни изданија за предучилишна и раноучилишна возраст.	1
8.	Стручен редактор за прирачници наменети за деца од предучилишна возраст при АД Просветно дело-Скопје.	1
Вкупно		15

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	Член на Организационен одбор за организирање на VI меѓународен конгрес за образование и наука „Современото општество и образованието”, - Скопје, Охрид 2011 год.	1
2.	Член на Поткомисија за обработка на податоци за реализација на Конкурсот за упис на нови студенти на втор циклус студии во учебната 2012/2013 год.	1
3.	Член на Редакциски одбор на Информаторот за студентите од групата одделенска настава на Педагошкиот факултет „Св.Климент Охридски”, Скопје 2013 год.	1
4.	Член на Комисија за реализација на конкурси за упис на нови студенти на прв циклус студии, Педагошки факултет „Св.Климент Охридски”, Скопје, 2010- 2014 год.	2
5.	Член на Организационен одбор и Комисија за оценка на трудови за меѓународната конференција на Тракискиот универзитет, Факултет за едукација, Стара Загора, Р.Бугарија, 2013 год.	1.5
6.	Член на Организационен одбор за реализација на 10 Меѓународен конгрес од страна на факултетот, 2015 год.	0.5

7.	Член на Одборот за доделување на државната награда „Св.Климент Охридски“, 2012 год.	1
8.	Член на Рецензентска комисија за изготвување реферат за избор во сите наставно-научни звања, за предметот музички инструменти на албански наставен јазк, 2012 год.	1
9.	Член на Комисија за комисиско полагање на предметот методика на ОТП, за студентите на албански наставен јазик – стар систем, 2012 год.	1
10.	Член на Комисијата за издавачка дејност при УКИМ, 2013 год.	1
11.	Член на Комисија за изготвување на програми за трет циклус студии на Институтот за одделенска настава, Педагошки факултет, Скопје, 2014 год.	1
12.	Член на Комисија за комисиско полагање на предметот Сообраќајно воспитание за студентите на албански наставен јазик, 2013 год.	1
13.	Член на Комисија за евалуација на Факултетот, 2013/2017	1
14.	Член на Комисија за изготвување на Предлог одлука за организирање, реализација и поддршка на стручно-научното оспособување и усовршување на работниците на Педагошкиот факултет „Св.Климент Охридски“ во Скопје, 2013 год.	1
15.	Член на Подготвителен одбор за организирање на расправа за методско образование на студентите на педагошките факултети во РМ, 2013 год.	1
16.	Член на Комисија за утврдување на начинот на финансирање на учества во стручни и научни собири на наставниот кадар на Педагошкиот факултет во Скопје, 2013 год.	1
17.	Член на Одборот за соработка и доверба со јавноста на Педагошкиот факултет „Св.Климент Охридски“ во Скопје, 2013 год.	1
18	Интервју за потребите на „Нова Македонија“ на тема: Учителите не ја поправија ланската двојка, објавен на 20.10.2011 год	0.5
Вкупно		18.5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	274.33

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	32,5
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	15
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	18,5
Вкупно	340,33

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Сузана Никодиновска Банчотовска с.р
2. Проф. д-р Татјана Котева Мојсовска с.р
3. Проф. д-р Леонора Јегени с.р

РЕЦЕНЗИЈА

За оценка на докторска дисертација „Финансиско учество на вработените во работењето на друштвата“ од М-р Самир Латиф, пријавена на Правен факултет „Јустинијан Први“ - Скопје

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“- Скопје, на седницата одржана на 10.12.2009, на предлог од Комисијата во состав: д-р Милан Недков, редовен професор, д-р Тито Беличанец, редовен професор и д-р Елена Градишки - Лазаревска, редовен професор, го усвои Извештајот за оцена на темата за докторска дисертација и подобност на кандидатот м-р Самир Латиф под наслов „Финансиско учество на вработените во работењето на друштвата“. За ментор, врз основа на предлог на кандидатот, е определен проф. д-р Тито Беличанец.

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 6.7.2015 година, по предлог на Институтот за деловно право и економски науки, формираше Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Самир Латиф под наслов „Финансиско учество на вработените во работењето на друштвата“, во следниов состав: д-р Тито Беличанец, редовен професор во пензија и ментор, д-р Елена Градишки - Лазаревска, редовен професор, д-р Горан Коевски, редовен професор, д-р Гелев Димитар, редовен професор и д-р Саво Климовски, вонреден професор.

Комисијата во наведениот состав со внимание ја прочита и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, со особено задоволство, му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Приказ на докторската дисертација

Докторската дисертација на кандидатот м-р Самир Латиф, под наслов „Финансиско учество на вработените во работењето на друштвата“, е структурирана во осум глави придружени со вовед, заклучок, прилози, користена и консултирана литература, како и поимник и листа на кратенки.

Текстот во докторската дисертација е распределен во 226 страници. Во текстот е користен системот на фусноти како начин на цитирање, при што во рамките на текстот има вкупно 237 фусноти. При изработката на докторската дисертација е користена домашна и особено обемна странска литература. Во трудот се користени и консултирани 185 библиографски единици на книги, монографии, статии и публикации, како и извештаи од соодветни институции.

Во **воведот**, кандидатот го образложува значењето и актуелноста на третираната проблематика и дава аргументирано и заокружено објаснување за општествената оправданост на избраната тема на докторската дисертација. Притоа кандидатот нагласува дека уште од поодамна, а особено денес, теоријата и практиката посебно внимание посветуваат на учеството на вработените во работењето на друштвата. Модерните тенденции во светот сè повеќе се стремат кон признавање на учеството на вработените во друштвата и сè помасовно завлегување или создавање на правни предуслови за вклучување на вработените и во зоните на управување, одлучување и уживање на бенефитите во друштвата. Имено, вработените се јавуваат како еден од основните учесници во доброто корпоративно управување и се сметаат за битна алка во синџирот на управувањето и работењето на друштвото. Кандидатот истакнува дека една од формите преку која се манифестира учеството на вработените во работењето на друштвата е и финансиското учество, преку кое на вработените им е овозможено да учествуваат во добивката и сопственоста на друштвото. Притоа,

кандидатот со право истакнува дека промената од ригиден систем на загарантирани плати во кој наградувањето е независно од вложениот труд, во систем кој им обезбедува на вработените дел од приходот кој директно е врзан со перформансите од работењето на претпријатието, ќе ја зголеми индивидуалната мотивираност и посветеност и ќе обезбеди поголема идентификација на вработените со интересите на нивната фирма, што на крај ќе резултира во поголема продуктивност на трудот и подобрена ефикасност на претпријатието. Токму во таа насока, кандидатот го објаснува изборот на темата, како и конкретните практични импликации на темата во домашни услови. Во воведот, кандидатот ги наведува целта и предметот на истражување, како и главната хипотеза на трудот, а во него е поместена и користената методологија на истражувањето на која се темелат сознанијата на трудот.

Во поглед на методологијата на истражувањето, во основа кандидатот ги користи општите научни методи што го карактеризираат дескриптивно-аналитичкиот карактер на истражувањето. Посебно место во примената на истражувачките методи имаат следниве научно истражувачки методи:

- дескриптивниот метод - се користи за детално опишување на поставеноста на финансиското учество на вработените во друштвата, а особено е посветено внимание на шемите кои се развиени во тој процес;
- компаративниот метод - кандидатот го користи заради презентирање на споредбен приказ и анализа на поставеноста на финансиското учество на вработените во друштвата во дел од развиените национални економии (Франција, Велика Британија, Финска), со новите членки на Европската унија, како и САД, а сè со цел да се добијат релевантни индикатори што го детерминираат пристапот кон ова прашање;
- методот на историска анализа - е во функција на определување на јасна слика за настанувањето и развојот на системите на финансиското учество на вработените во друштвата, а кои главно се однесуваат на припадноста на одредени традиционални правни системи, процесот на приватизација (особено новите членки на ЕУ, како и нашата земја), културата, менталитетот и др.;
- методот на синтеза кандидатот го користи за да ги сублимира сознанијата произлезени во текот на подготовката на овој труд, а особено сознанијата кои произлегуваат од погоре спомнатата компаративна анализа. Овој сублимат е основа за изнаоѓање на решенија кои потенцијално би биле прифатени во Република Македонија.

Во разработката на теоретските аспекти на дисертацијата, кандидатот генерално го применува методот на системска критичка презентација.

Во **првата глава** под наслов „Општи прашања за учеството на вработените во работењето на друштвата“, кандидатот дава поимно определување и карактеристики на учеството на вработените и укажува на можните форми на учество на вработените во работењето на друштвата. Притоа, кандидатот под партиципација ги наведува сите разновидни форми на учество на вработените во одлучувањето и управувањето со претпријатијата и модалитетите преку кои вработените стекнуваат и разни видови економски погодности вклучувајќи акции, односно удели и плати зависно од добивката која ја остварува друштвото. Во оваа смисла, партиципацијата, односно учеството треба да биде сфатено како општ термин под кој се вклучуваат сите облици на учество на различните професионални и работно статусни категории на вработени при учеството во управувањето и одлучувањето за социјалните, персоналните, стопанските, еколошките и други прашања од нивен интерес. Пред сè, преку партиципацијата вработените се воведуваат во органите на управување на претпријатијата. Партиципацијата најчесто се состои од форми во кои со различен интензитет и обем се

обезбедува учество на вработените во механизмот на информирање и консултирање со посредство на орган во кој се избрани претставници на вработените, како и модалитетите на учество на вработените во добивката што ја остварува друштвото.

Кандидатот нотира дека правата на вработените се ориентирани во три насоки: партиципација во информациите, учество во управувањето и како работничко акционерство.

Во рамките на **втората глава** под наслов „Начини за финансиско учество на вработените во работењето на друштвата“, самиот наслов укажува дека станува збор за начините за финансиско учество на вработените, при што кандидатот наведува дека финансиското учество на вработените вклучува два главни вида на учество, и тоа: учество во добивката (во смисла на поделба на дел од профитот кон вработените во кеш или пак во форма на акции на фирмата) и учество во сопственоста (преку Планови за сопственост на вработените во акциите - ESOP, со кои се осигурува зголемување на средствата на вработените преку дивиденди или растењето на цените на акциите). Во овј дел од трудот кандидатот изнесува низа примери кои се само една потврда за разбирање и успешна имплементација на концептот на учество на вработените во сопственоста. Тие можат да послужат како идеја и добар пример за тоа на кој начин останатите компании би можеле да го искористат учеството на вработените во сопственоста за да го унапредат своето работење. Она што исто така кандидатот го напоменува во овој дел од трудот е фактот дека Велика Британија и САД се спремни да им обезбедат на вработените (низ разни шеми) финансиско учество (учество во сопственоста), но не и директно учество во управувањето, а за разлика од нив, континенталните земји (особено Германија и Франција) имаат системи на корпоративно управување каде што партнери се капиталот и трудот (partnership of capital and labor), т.е. им се обезбедува директно учество на вработените во управувањето на компаниите.

Покрај тоа, кандидатот посветува внимание и на видовите на шеми на финансиско учество, како и нивниот развој во рамки на ЕУ-28. Најголемиот број на шеми за финансиското учество на вработените во ЕУ и САД се од различен вид. Постојат голем број на класификации во литературата кои се повеќе или помалку распространети во широки категории, и не постои ексклузивен сет на дефиниции. Она што го истакнува кандидатот е дека понудата на шемите на финансиско учество на вработените од страна на претпријатијата и нивното прифаќање од страна на вработените во ЕУ заземале изненадувачки интензитет во периодот меѓу 2000 и 2013 година. Во оваа глава, кандидатот исто така укажува и на бројните придобивки кои произлегуваат од финансиското учество на вработените како и даночните олеснувања кои се користат како инструмент за нивно унапредување. Кога правилно се дизајнирани даночните олеснувања, тие ефикасно го промовираат ширењето на финансиското учество на вработените, но тие не се јавуваат како предуслов за развој на финансиското учество.

Во **третата глава** насловена како „Политички иницијативи за финансиското учество на вработените на ниво на ЕУ“ се дава историски преглед на различните политички иницијативи кои се преземени за развој на финансиското учество на вработените на ниво на ЕУ. Притоа, една од иницијативите која ја наведува кандидатот е Втората директива на Советот од 13 декември 1976 година која вклучува одредба особено наменета за да се олесни учеството на работниците во капиталот на претпријатијата. Оттука, Втората компаниска директива (Директива на Советот 77/91/ЕЕС) се занимава со прашања од областа на јавните друштва со ограничена одговорност, вклучувајќи формирање, минимум услови за акционерски капитал, распределба на акционерите, и зголемување и намалување на капиталот.

Следна иницијатива која кандидатот ја смета за битна е одлуката на Комисијата на Европската заедница (Commission of the European Communities (CEC)) во 1989 година да го вклучи финансиското учество на вработените меѓу приоритетните цели на нејзината Акциона програма за имплементација на Повелбата на Заедницата за основните социјални права на работниците. Во тој контекст, Комисијата вовела нова иницијатива која била дефинирана како Инструмент на Комисијата за учество во капиталот и финансиско учество од страна на работниците. Оваа иницијатива довела до подготовка на првиот PEPPER - извештај, разгледувајќи го искуството со финансиско учество во земјите на Европската комисија, и до Препораката на Комисијата на ЕУ за PEPPER, која била усвоена од страна на Европскиот совет во јули 1992 година, повикувајќи ги земјите-членки да го олеснат ширењето на PEPPER - шемите во практиката, а која е следната иницијатива на која кандидатот посветува внимание во овој дел од трудот. Последиците од оваа Препорака 92/443/ЕЕЗ се разгледани во извештајот PEPPER II, кој Комисијата го усвоила во јануари 1997 година.

Заклучоците од претходните извештаи биле основа на Коминикето за рамката за промоција на финансиското учество на вработените, кое Комисијата го започнала во 2002 година како следна иницијатива. Кандидатот истакнува дека ова Коминике се фокусираше на следниве главни прашања: општи принципи за финансиско учество, намалување и решавање на транснационалните пречки, поттикнување на пошироко распространување на финансиското учество во Европа. Активностите наведени во ова Коминике првично го опфаќаат периодот 2002-2004 година. На крајот на овој период, се оценува напредокот во однос на целите утврдени во ова Коминике, поблиску здружувајќи ги сите заинтересирани страни за ова прашање. Врз основа на оваа оценка е донесена одлука за соодветни идни иницијативи. Имено, според сознанијата на кандидатот, Европскиот парламент, исто така, во неколку наврати заземал позитивен став за промовирање на финансиското учество на вработените. Така, во својата Резолуција од 6 мај 2009 година на Обновената социјална агенда, Европскиот парламент посочил дека општествените партнери на национално ниво разговараат за нови методологии за политиките на плати, кои би можеле да го променат тековното опаѓање на процентуалниот однос помеѓу платите и профитот и да вклучат повисоко финансиско учество на вработените во приходите на компаниите преку употреба на шеми кои го ублажуваат влијанието на инфлацијата. Парламентот, исто така, повикал на дебата во врска со начините за поттикнување на компаниите да се вклучат во овие методологии и во однос на правната рамка која го регулира пристапот на вработените до тие фондови на постепен начин со текот на времето. Покрај тоа, во 2012 година Европскиот парламент нарачал студија за да се обезбеди сеопфатна проценка на развојот на финансиското учество на вработените во ЕУ.

Прегледот на сите пет досегашни извештаи со нивните клучни содржински аспекти кои нудат информации за искуствата на поединечните земји - членки на ЕУ и во кои се проследени голем број на мерки наменети за да се подобри и да се промовира финансиското учество на вработените во земјите-членки во иднина е прикажан во рамките на **четвртата глава** именувана како „PEPPER - извештај“. Кандидатот истакнува дека PEPPER I - извештајот ја испитува практиката, односно примената на шемите во секоја земја-членка и укажува дека постојат јасни разлики од една земја-членка до друга во спроведувањето и напредокот на PEPPER - шемите. Она што кандидатот го смета за важно е дека овој извештај, покрај другото, укажува дека без оглед на разликите кои се јавуваат, постои значителен доказ дека во оние земји кои ги практикуваат PEPPER - шемите, тие имаат позитивни ефекти, а притоа, не е потребно секоја земја-членка да ги спроведува истите закони, ниту, пак, истите шеми, туку она што е важно е дека PEPPER шемите треба да се охрабруваат во секоја земја-членка.

Информациите за искуствата на поединечните членки на ЕУ биле ажурирани во извештајот на Европската комисија познат како PEPPER II, кој е усвоен од страна на Европската комисија во јануари 1997 година. Она што кандидатот го извлекува како генерален заклучок од овој извештај е дека нема голема промена меѓу земјите-членки и владината политика за PEPPER - шемите во ЕУ - земјите во однос на првиот PEPPER - извештај кој бил воведен во 1991, иако состојбата малку се подобрува. Во однос на PEPPER III – извештајот, кандидатот наведува дека тој ги проширил претходните два извештаја за да ги опфати новите земји-членки и земјите - кандидати за членство на ЕУ во тоа време. Како заклучок од овој извештај, тој истакнува дека финансиското учество на вработените досега одиграло маргинална улога во новите земји-членки на ЕУ и во земјите - кандидати за членство. Сепак, потенцијалните корисни ефекти на двете форми на финансиско учество на вработените не смеат да се занемарат. Со оглед на економските услови кои преовладуваат во поголемиот дел од новите земји од Централна и Југоисточна Европа, корисните ефекти би можеле да бидат уште поважни отколку во развиените економии на ЕУ - пред сè заради зајакнување на мотивацијата на работниците со цел зголемување на нивната продуктивност, како и подобрување на целокупната ефикасност на претпријатието.

Во 2009 година, PEPPER IV - извештајот ги сумирал и ги ажурирал претходните PEPPER - извештаи. Според наодите на кандидатот, во овој извештај стои дека се реализирани одредени предлози кои биле дадени во рамки на претходниот извештај. Имено, проектот го затвора јазот помеѓу PEPPER I/II и PEPPER III - извештаите. Притоа, извештајот ги презентира убедливите докази дека претходната деценија бележи значително проширување на финансиското учество на вработените во Европа. Од друга страна, и покрај овој позитивен тренд, кандидатот истакнува дека според овој извештај, финансиското учество е проширено во значителен дел од работната популација во само неколку земји, како, на пример, во Франција и Велика Британија, каде што, како што вели кандидатот, постои јасна врска помеѓу општите ставови, поволното законодавство и дифузијата на шемите во практика. Според овој извештај, проширувањето на финансиското учество се однесува и за учеството во добивката и за учеството на вработените во сопственоста, иако учеството во добивката е пошироко распространето.

Следниот извештај на кој кандидатот става посебен акцент е „Финалниот извештај за унапредувањето на сопственоста и учеството на вработените“, кој дава преглед на развојот на финансиското учество на вработените, особено на учеството на вработените во сопственоста, во рамки на ЕУ-28, користејќи ги најновите податоци добиени со истражувањето на европските компании во 2013 година кои, исто така, покажуваат позитивно влијание на потенцијалот на финансиското учество на вработените врз вработувањето и продуктивноста. Кандидатот, повикувајќи се на оваа студија, укажува на препораките кои се дадени во неа, при што, како најважно, се предлага формирање на еден виртуелен центар за финансиско учество на вработените вклучувајќи калкулатор за ефективна даночна стапка на краток рок, развој на кодекс на однесување на среден рок и опционален (изборен) "Заеднички европски режим за финансиско учество на вработените" на долг рок, а сè со цел подобрување на финансиското учество на вработените во работењето на компаниите.

За да се добие една комплетна слика за тематиката, кандидатот, на компаративен начин, темелно ги истражува искуствата на земјите кои во поголем или помал обем го практикуваат финансиското учество на вработените во работењето на друштвата. Оттука, во наредните три глави кандидатот дава приказ на сосостојбите во однос на финансиското учество на вработените најнапред во неколку поразвиени земји

членки на ЕУ, и тоа Франција, Велика Британија, Германија, Финска, Холандија и Белгија (**петта глава**), потоа е даден преглед на тие состојби во некои од новите земји - членки на ЕУ како Полска, Романија, Хрватска, Словенија, Унгарија и балтичките земји (**шеста глава**), а најпосле ја прикажува состојбата во САД (**седма глава**). Покрај тоа, кандидатот прави обид да се даде приказ за тоа како и чии решенија се ефикасни, истакнувајќи ги нивните предности и слабости, а со крајна цел потенцијално да се дискутираат истите, и евентуално да се пренесат позитивните искуства од овие земји и во Република Македонија. Ова, особено имајќи го предвид фактот дека оваа тематика ниту директно, ниту индиректно не е третирана во Република Македонија.

Кандидатот најнапред укажува дека во постарите земји – членки, шемите за финансиска партиципација станале дел од новата култура на индустриски односи, која се базира на иновативни менаџерски стратегии и пофлексибилни шеми за наградување на вработените. Покрај тоа, кандидатот истакнува дека постојат и големи разлики во практиките при имплементирање на финансиското учество и помеѓу самите западноевропски земји, поради најразлични причини. Притоа, кај дел од нив доминира присуството на учеството во сопственоста (Велика Британија), кај дел учеството во добивката (Франција), но има и такви (како на пр. Германија) каде што таквата тенденција на владата, иако во последните години декларативно се обврзува на поддршка на финансиската партиципација, во практиката се сведува само на зборови, но без реално да се прави нешто. Спротивно на искуството на првите петнаесет земји - членки на ЕУ, каде што во текот на последните 25 години се искористени мноштво од шеми на финансиско учество на вработените, кандидатот покажува дека во новите земји - членки се забележува многу пониска стапка на финансиско учество. Во некои од економиите во транзиција во Централна и Југоисточна Европа – новите земји членки на ЕУ, земјите - кандидати и потенцијални кандидати сепак се појавил интерес за PEPPER - шемите, во периодот по 1989 година како резултат на процесот на приватизација на поранешните социјалистички земји. Притоа, кандидатот потврдува дека е забележан остар пад на стапката на употреба на шемите на финансиско учество на вработените со завршетокот на периодот на транзиција на овие земји во пазарно ориентираните економии. Учеството на вработените во сопственоста е развиено за време на неодамнешните процеси на приватизација, но неговите импликации биле подалекусежни во земјите во транзиција, за разлика од оние што не се во транзиција. Од неодамна, условите за учеството на вработените во сопственоста станаа порестриктивни, што е и една од причините поради која нивната улога со текот на времето се намалува. Учеството на вработените во добивката е уште помалку присутно во законодавствата на земјите - членки и кандидати и покрај фактот што компаниското право во некои земји се повикува на можноста вработените да учествуваат во добивката на компанијата.

Кога станува збор за финансиската партиципација на вработените во работењето на друштвата во САД, кандидатот истакнува дека тие имаат подолга историја од сите други земји на ова поле и таа се развива на еден сосема поинаков начин. Притоа, започнато е со индивидуални штедни сметки за пензија, со кои им било овозможено на вработените да штедат дополнително за пензија, а понатаму како главни алатки на финансиската партиципација се развиле т.н. 401(k) фондовите и плановите за сопственост на вработените во акции (ESOP). Иако постојат повеќе форми на финансиска партиципација на вработените, основата на сите останати се наоѓа токму во овие два вида. Кандидатот забележува дека САД имаат и уникатна легална и практична организираност на пензиското осигурување на вработените. Поради

потребата да се привлечат талентирани кадри, фирмите креираат ESOP и 401(k) фондови, како дополнителна привилегија за вработените.

Доколку се има предвид, од една страна, потребата македонското законодавство да се доближи до она на Европската унија што е секако една од приоритетните цели на нашата земја, а од друга страна, потребата на Република Македонија да стане составен дел на глобалните случувања и да ги прифати меѓународните трендови кои постојат во моментот, сето тоа со крајна цел подобрување на продуктивноста и конкурентноста на друштвата кај нас, кандидатот констатира дека покрај другите активности сè повеќе станува важен и развојот на финансиското учество на вработените во работењето на друштвата во Република Македонија. Токму затоа веќе во **осмата глава** под наслов „Финансиско учество на вработените во Република Македонија“, тој ги оценува состојбите во оваа област во Република Македонија. Притоа, кандидатот најнапред го согледува процесот на приватизација во Република Македонија и укажува на влијанието на процесот на приватизација врз учеството на работниците. Потоа, кандидатот ја анализира домашната легислатива со која се уредува учеството на вработените во работењето на трговските друштва низ годините наназад. Тука, тој посветува внимание на уставниот концепт на Република Македонија и Законот за трговски друштва од 1996 и 2004 година. Во рамките на овој дел од трудот е поместено и емпириското истражување реализирано преку анкетен прашалник, кое е особено важно бидејќи овозможува пореално да се оценат тековните состојби на финансиското учество на вработените во друштвата во Република Македонија. Анализите кои кандидатот ги спровел во претходните три глави и во оваа глава, со користење на компаративниот метод, оставаат простор тој да даде некои идни препораки за подобрување на актуелната состојба која е присутна во Република Македонија.

Генералната констатација на кандидатот за финансиското учество на вработените (особено во однос на учеството во сопственоста) е дека постои недоволна применливост и низок степен на развиеност на овој концепт од страна на македонските компании. Она што исто така кандидатот го извлекува како заклучок од ова истражување е фактот дека постои релативно висока запознаеност на компаниите за позитивното влијание од ваквиот начин на работење, но најверојатно е потребно целиот овој процес да се охрабри со преземање на низа мерки и активности. Не помалку важни се и истакнатите негативности во однос на овој концепт од страна на анализираните компании чии согледувања се сосема оправдани и оставаат простор за стравување особено доколку тие не се регулирани во соодветен закон и на адекватен начин.

Како позначајни препораки, во насока на надминувањето на тековните проблеми со кои се соочуваат претпријатијата и со цел унапредување на недоволно развиениот степен на примена на финансиското учество на вработените во Република Македонија, кандидатот ги нотира следниве: да се развие дијалог помеѓу релевантните чинители (трипартитен дијалог во најмала мера), да се прошири и да се додефинира правниот основ за финансиската партиципација, да се земат предвид PEPPER - шемите, даночни (фискални) претпоставки и олеснувања за воведување/стимулирање на финансиската партиципација, промоција и едукација на оваа тема на сите инволвирани страни (работодавачи и работници) и постоење на повисок степен на корпоративна култура и воведување на нови корпоративни вредности.

Тоа што според кандидатот дава надеж за подобрување на состојбите и ја охрабрува примената на овој концепт во иднина е фактот дека поголемиот дел од компаниите укажуваат на нивната расположеност за негова примена во иднина без оглед што тоа е условено од некои аспекти, а мал е бројот на компании кои се со декларативно негативен став кон овој концепт.

Во **заклучокот**, кандидатот сублимирано ги презентира општите оценки на клучните аспекти од истражувањето и дава издржани препораки за надминување на тековните состојби во делот на финансиското учество на вработените во работењето на друштвото. Кандидатот генерално констатира дека во современи услови на дејствување, како неминовност сè повеќе се наметнува потребата од финансиското учество на вработените кое може да се оствари или преку учеството на вработените во добивката или преку учеството на вработените во сопственоста за што зборуваат низа примери дадени во трудот. Кандидатот воедно заклучува дека во практика, финансиската партиципација е најразвиена во САД и ЕУ и нивните практични причини за нејзино воведување се малку поразлични. За разлика од овие земји, во Република Македонија постои релативно низок степен на примена на финансиското учество на вработените во работењето на друштвата каде што основната причина се огледа во честите измени во Законот за трговски друштва, законските недоречености како и генерално честата промена на целокупната регулатива од делот на деловното опкружување, па оттука и недоволната запознаеност со целиот процес, посебно со законските обврски и можности, како и потенцијалните бенефиции од една страна за друштвото, а од друга страна за вработените. Оттука, тој ја потенцира потребата да се пристапи кон искористување на позитивното и успешно европско искуство на планот на финансиското учество на вработените во претпријатијата, особено ако се имаат предвид позитивните ефекти кои произлегуваат од имплементацијата на овој концепт.

2. Оценка на докторската дисертација

Врз основа на читањето и на оценката на текстот на докторската дисертација, под наслов *Финансиско учество на вработените во работењето на друштвата*, изработена од кандидатот м-р Самир Латиф, Комисијата го констатира следново:

- докторската дисертација се карактеризира со висок степен на научна релевантност, особено ако се има предвид фактот дека оваа тематика ниту директно, ниту индиректно не е третирана во Република Македонија;
- кандидатот во дисертацијата ги истражил бројните аспекти поврзани со финансиското учество на вработените, учеството во добивката и учеството во сопственоста, видовите и развојот на шемите на финансиско учество, придобивките, како и даночните олеснувања како инструмент за унапредување на финансиското учество на вработените, но и политичките иницијативи кои биле преземани низ годините за развивање на овој концепт;
- со цел да се добие комплетна слика за тематиката, кандидатот, преку научна коректно спроведена компаративна анализа, успеал сеопфатно да ги истражи искуствата на земјите кои во поголем или помал обем го практикуваат финансиското учество на вработените во работењето на друштвата. А посебно на неколку поразвиени земји членки на ЕУ, некои од новите земји - членки на ЕУ, а најпосле и САД;
- посебна вредност на трудот му дава деталната анализа и спроведеното емпириско истражување за оценување на состојбите во финансиското учество на вработените во македонските компании;
- кандидатот нуди и своевидување и препораки за подобрување на идентификуваните проблеми, а истовремено поставува нови прашања и отвора нови теми за дискусија и натамошни истражувања од оваа сфера, што произлегува од комплексноста на темата, но и од длабинската анализа и истражувањето на обработените аспекти;
- при изработката на докторската дисертација, кандидатот се користел со обемна и релевантна научна и стручна, претежно странска литература;

- обработката на оваа тема дава придонес во полето на научното третирање на оваа проблематика, а едновременно, научните согледувања кои произлегуваат од разработката на темата ќе најдат своја соодветна примена во практиката;
- јазикот на кој пишува кандидатот е стручен, истовремено лесно читлив и разбирлив;
- начинот на цитирање на користената литература ги задоволува современите стандарди на академското пишување;
- конечно, докторската дисертација, под наслов *Финансиско учество на вработените во работењето на друштвата*, ги содржи сите карактеристики на сериозен и самостоен научен труд.

3. Заклучок и предлог

Врз основа на изложениот приказ и оценка, Комисијата констатира дека се работи за одлично изработена и особено квалитетна докторска дисертација што ги задоволува сите критериуми за подготвување на самостојни научни трудови од ваков вид, предвидени со соодветната законска регулатива и со актите на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Од овие причини, Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои овој извештај, со цел да се создадат услови за јавна одбрана на докторската дисертација од кандидатот м-р Самир Латиф, под наслов *Финансиско учество на вработените во работењето на друштвата*.

Членови на Комисијата

Д-р Тито Беличанец, редовен професор во пензија	с.р
Д-р Елена Градишки - Лазаревска, редовен професор	с.р.
Д-р Горан Коевски, редовен професор	с.р
Д-р Гелев Димитар, редовен професор	с.р.
Д-р Саво Климовски, вонреден професор	с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО
НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ (ДИСЦИПЛИНА) ГЕОГРАФИЈА (основи
на географија, заштита на животната средина, туризмот и заштита на
животната средина, култури и цивилизации и заштита на природното
наследство) НА ИНСТИТУТОТ ЗА ГЕОГРАФИЈА ПРИ ПРИРОДНО-
МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Природно-математички факултет, објавен во весникот „Дневник“ од 7.9.2015 год. за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) ГЕОГРАФИЈА (основи на географија, заштита на животната средина, туризмот и заштита на животната средина, култури и цивилизации и заштита на природното наследство), и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-1190/3, донесена на 29.9.2015 год., формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Благоја Маркоски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет, д-р Драган Колчаковски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет, и д-р Никола Панов, редовен професор на Природно-математичкиот факултет.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област (дисциплина) ГЕОГРАФИЈА (основи на географија, заштита на животната средина, туризмот и заштита на животната средина, култури и цивилизации и заштита на природното наследство), во предвидениот рок се пријави д-р Олгица Димитровска, вонреден професор на Институтот за географија при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

7. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката проф. д-р Олгица Димитровска е родена на 22.3.1970 год. во Крива Паланка. Средно образование завршила во ГДУЦ „Здравко Цветковски“ во Скопје. Со високо образование се стекнала на Институтот за географија при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Дипломирала во 1992 год.

Во учебната 1993/94 год. се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Институтот за географија, студии по просторно планирање. Студиите ги завршила на 4.2.1998 год. и го одбрала магистерскиот труд на тема: „Географски аспекти на системот на заштита на виталните компоненти на животната средина во Кумановската и Славишката Котлина“.

Докторска дисертација пријавила во 2001 год. на Институтот за географија при Природно-математичкиот факултет. Дисертацијата на тема: „Влијание на географските фактори врз загадувањето на водите во сливот на река Треска и предлог - мерки за заштита“ ја одбрала на 28.12.2005 год., пред Комисија во состав: д-р Аслан Селмани, д-р Драган Василески, д-р Драган Колчаковски, д-р Благоја Маркоски и д-р Мирјанка Мацевик. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област географија.

На 1.1.1999 год. е избрана во звањето помлад асистент на Институтот за географија при Природно-математичкиот факултет во областа географија (животна средина).

Во моментот е вонреден професор на Институтот за географија при Природно-математичкиот факултет. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот бр.998 од 2010 год.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 717, 811, 893, 998, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од

последниот избор до денот на пријавата, и врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

8. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Природно-математички факултет, Институт за географија, кандидатката д-р Олгица Димитровска изведува настава, на прв циклус студии на студиските програми наставна географија, географски информациски системи, туризам и на демографија.

Кандидатката била ментор на 27 дипломски и на една магистерска работа. Кандидатката учествувала како член во Комисија за оцена/или одбрана на 43 дипломски, 7 магистерски трудови и на 6 докторски дисертации.

Други активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведени во табелата во Анекс 2 (член 2) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Научноистражувачка дејност

Д-р Олгица Димитровска има објавено вкупно 20 научни трудови во меѓуизборниот период, од кои четири се трудови со оригинални резултати објавени во научно/стручно списание, три труда објавени во списанија со меѓународен уредувачки одбор, пет труда објавени во зборници на трудови од научни собири во меѓународни научни публикации и осум труда во зборници на трудови од научни собири со меѓународен уредувачки одбор.

Д-р Олгица Димитровска била член на еден национален научен проект.

Кандидатката била ментор на една магистерска и е актуелен ментор на една докторска дисертација.

Други активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, релевантни за изборот.

Називите на трудовите, проектите и сл. се наведени во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Олгица Димитровска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Институтот за географија и дејноста поврзана со географија. Врши стручна работа поврзана со заштитата на животната средина.

Кандидатката д-р Олгица Димитровска остварила експертски активности како рецензент и член во изработка на студиски програми за наставата од прв циклус студии по наставна географија.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно како член е вклучена во работата на стручни комисии и работни групи при Природно-математичкиот факултет, Институт за географија:

- Комисија за настава при ПМФ, Комисија за прием на студенти, Поткомисија за евалуација на ПМФ, координатор на студиска програма - наставна географија;

- раководител на Наставно-научниот колегиум за втор циклус студии на Институтот за географија при ПМФ, насока наставна географија;
- работна група за организација на конгреси и симпозиуми.

Била член на една рецензентска комисија за избор на лица во наставно-научно звање.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката д-р Олгица Димитровска доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Олгица Димитровска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Олгица Димитровска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето редовен професор во научната област географија, група предмети како што се (основи на географија, заштита на животната средина, туризмот и заштита на животната средина, култури и цивилизации и заштита на природното наследство).

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, д-р Олгица Димитровска да биде избрана во звањето **редовен професор** во научната област географија, група предмети како што се основи на географија, заштита на животната средина, туризмот и заштита на животната средина, култури и цивилизации и заштита на природното наследство.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Благоја Маркоски, с.р.

Проф. д-р Драган Колчаковски, с.р.

Проф. д-р Никола Панов, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Олгица Атанас Димитровска

Институција: Природно - математички факултет, Институт за географија

Научна област: географија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава	
1.1.	Одржување на настава од прв циклус студии	62,4
1.1.1.	2010/2011 <i>(летен семестар)</i> Култури и цивилизации (наставна географија, демографија, 3+0) Географски откритија (наставна географија, 3+0) Заштита на природното наследство (наставна географија, 3+0) Природни катастрофи (наставна географија, демографија, 3+0) (12*15*0,04)	7,2
1.1.2.	2011/2012 <i>(зимски семестар)</i> Основи на географијата (наставна географија, демографија, 4+2) Заштита на животната средина (наставна географија, ГИС, демографија, 4+2)	

	<i>(летен семестар)</i> Туризмот и заштита на животната средина (туризам, 3+2) Култури и цивилизации (наставна географија, демографија, 3+0) Географски откритија (наставна географија, 3+0) Заштита на природното наследство (наставна географија, 3+0) Природни катастрофи (наставна географија, демографија, 3+0) (23*15*0,04)	13,8
1.1.3.	2012/2013 <i>(зимски семестар)</i> Основи на географијата (наставна географија, демографија, 4+2) Заштита на животната средина (наставна географија, ГИС, демографија, 4+2) Хидрологија (наставна географија, ГИС, 6+4) ГИС мониторинг на животната средина (ГИС, 3+0) <i>(летен семестар)</i> Туризмот и заштита на животната средина (туризам, 3+2) Култури и цивилизации (наставна географија, демографија, 3+0) Заштита на природното наследство (наставна географија, 3+0) Природни катастрофи (наставна географија, демографија, 3+0) (29*15*0,04)	17,4
1.1.4.	2013/2014 <i>(зимски семестар)</i> Основи на географијата (демографија, 4+2) Заштита на животната средина (наст. географија, ГИС, демографија, 4+2) Хидрологија (наставна географија, ГИС, 6+4) ГИС мониторинг на животната средина (ГИС, 2+1) <i>(летен семестар)</i> Туризмот и заштита на животната средина (туризам, 3+2)	15,0

	Култури и цивилизации (демографија, 2+1) Заштита на природното наследство (наставна географија, 2+1) Природни катастрофи (наставна географија, демографија, 2+1) (25*15*0,04)	
1.1.5.	2014/2015 <i>(зимски семестар)</i> Основи на географијата (демографија, 4+2) 9 Заштита на животната средина (ГИС, 4+2) 18 ГИС мониторинг на животната средина (ГИС, 2+1) 8 <i>(летен семестар)</i> Туризмот и заштита на животната средина (туризам, 3+2) Култури и цивилизации (демографија, 2+1) (15*15*0,04)	9,0
1.2.	Одржување на настава од втор циклус студии	38,25
1.2.1.	2010/2011 Заштита на животната средина (наставна географија, 5+2) 2011/2012 Заштита на животната средина (наставна географија, 5+2) Хидрологија (наставна географија, 5+2) ГИС во животната средина (ГИС, 4+2) 2012/2013 Заштита на животната средина (наставна географија, 5+2) Хидрологија (наставна географија, 5+2) ГИС во животната средина (ГИС, 4+2) 2013/2014 Заштита на животната средина (наставна географија, 5+2) ГИС во животната средина (ГИС, 4+2) 2014/2015 Туризам и заштита на животната средина (Туризам, 5+2)	38,25

	ГИС во животната средина (ГИС, 4+2) (51*15*0,05)	
2.	Одржување на теренска настава	4,2
2.1.	Одржување на теренска настава по предметот Заштита на природното наследство 2010/2011 година (3*15*0,04) Одржување на теренска настава по предметот Заштита на природното наследство година 2011/2012 (2*15*0,04) Одржување на теренска настава по предметот Заштита на природното наследство година 2012/2013 (2*15*0,04)	4,2
3.	Подготовка на нов предмет	6,0
3.1.	Туризмот и заштита на животната средина Култури и цивилизации (предавања*1+вежби*0,5) Природни катастрофи (предавања*1+вежби*0,5) ГИС мониторинг на животната средина (предавања*1+вежби*0,5) (4*1+4*0,5)	6,0
4.	Консултации со студенти	1,79
4.1.	Летен семестар 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 година (67+141+161+135+65) Зимски семестар 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 година (74+120+94+38) (895*0,002)	1,79
5.	Ментор на дипломска работа (27*0,2)	5,4
6.	Член на комисија за оцена и одбрана на докторат (6*0,5)	3,0
7.	Член на комисија за оцена и одбрана на магистратура (7*0,3)	2,1
8.	Член на комисија за оцена и одбрана на дипломска работа (43*0,1)	4,3
9.	Интерна скрипта од предавања	12,0

	(2014): Туризмот и заштита на животната средина, интерна скрипта (2012): Заштита на животната средина, интерна скрипта (2012): Основи на географијата, интерна скрипта (3*4)	12
	Вкупно	139,44

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Ментор на докторска дисертација (1*3)	3,0
2.	Ментор на магистерска работа (1*1)	1,0
3.	Учесник во национален научен проект	3,0
3.1.	„Комплексни географски проучувања на поречијата на Бабуна и Тополка“. ПМФ-Институт за географија (2011-2015) (1*3)	3,0
4.	Трудови со оригинални резултати, објавени во научно/стручно списание	15,2
	4.1. Димитровска О. (2013): Основни морфометриски особености на сливот на река Треска и нивно влијание врз квалитетот на водата, Годишен зборник на Институтот за географија бр.39-40, стр.133-148, Скопје.	4,0
	4.2. Димитровска О. (2012): Основни хидрографски карактеристики на притоците на реката Треска, Географски разгледи бр.46, стр.37-49, Скопје.	4,0
	4.3. Милевски И., Маркоски Б., Димитровска О. (2012): Физичко-географски атрактивности во Североисточниот регион од Република Македонија, Географски разгледи бр.46, стр.79-96, Скопје.	3,2
	4.4. Димитровска О. (2011): Хидрогеолошки карактеристики на сливот на реката Треска и нивното влијание врз квалитетот на водите, Географски разгледи бр.44-45, стр.27-34, Скопје.	4,0
5.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	10,8

	5.1. Dimitrovska O., Markoski B., Apostolovska Toshevska B., Milevski I., Gorin S. (2012): Surface water pollution of major rivers in the Republic of Macedonia, <i>PROCEDIA ENVIRONMENTAL SCIENCE</i>, Volume 14, page 52-40. 5.2. Apostolovska-Toshevska B., Markoski B., Dimitrovska O., Milevski I., Gorin S. (2012): Characteristics of the unemployment in the Republic of Macedonia, <i>HUMAN GEOGRAPHIES – Journal of Studies and Research in Human Geography</i>, Volume 6, Issue 1. page 59-65. 5.3. Markoski, B., Apostolovska-Toshevska, B., Dimitrovska, O., Milevski, I., & Gorin, S. (2012). Characteristics of the urban settlements network in The Republic of Macedonia. <i>FORUM GEOGRAPHIC</i>, XI (2), 155-160.	3,6 3,6 3,6
6.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	8,6
	6.1. Оџаклиеска Х., Димитровска О. (2012): Потенцијалот на еколошката стапка како индикатор за следење на антропогеното влијание врз природните ресурси во скопскиот регион, Зборник на трудови од IV Конгрес на еколозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 12-15 октомври 2012 година. Македонско еколошко друштво, посебно издание 28, Скопје. Стр.198-201. 6.2. Апостоловска-Тошевска Б., Маџевиќ М., Маркоски Б., Димитровска О., Милевски И., Горин С. (2011): Дуготрајност незапослености у Републици Македонији, Зборник радова III Конгрес српских географа, стр.581-590, Бања Лука. 6.3. Апостоловска-Тошевска Б., Димитровска О. (2011): Состојби и перспективи на индустријата во функција на квалитет на животната средина во општина Ѓорче Петров, Зборник на трудови “Ѓорче Петров (1865-1921)”, општина Ѓорче Петров и Институт за национална историја, Скопје, 1.4.2011 година. 6.4. Милевски И., Димитровска О. (2011): Влијание на човекот врз релјефот и водите во подрачјето на Влаина, Малешевски Планини и Огражден. Зборник од IV конгрес на МГД, стр.51-63, Дојран. 6.5. Димитровска О. (2010): Состојба и управување со урбаните отпадни води во Република Македонија, Зборник на трудови од IV конгрес на географите на РМ, стр.93-100, Дојран, 7-10.X.2010 год.	1,8 1,2 1,8

		1,8
		2,0
7.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	15,9
	7.1. Svemir Gorin, Ivan Radevski, Ivica Milevski, Blagoja Markoski, Olgica Dimitrovska (2014): GIS BASED ANALYSIS OF THE LAND COVER CHANGES IN SKOPJE REGION DURING THE PERIOD 2000-2012, Proceedings from 5 th Jubilee International Conference on Cartography & GIS, 15-21 june 2014, Riviera, Bulgarija, Vol.1.2. p.p. 661-666. 7.2. Hristina ODZAKLIESKA, Olgica DIMITROVSKA (2013): EXPLOITATION OF MINERAL RESOURCES AND THEIR IMPLICATION ON HILLY- MOUNTAIN AREA DEVELOPMENT, Proceedings from International scientific symposium on the subject „Hilly mountain areas -problems and perspectives“,Ohrid, 12-15 IX 2013, p.p.665-660. 7.3. Vladimir ZLATANOSKI, Blagoja MARKOSKI, Olgica DIMITROVSKA, Svemir GORIN, Ivan RADEVSKI (2013): INVENTORY OF SMALL ARTIFICIAL LAKES IN FUNCTION OF HILLY-MOUNTAIN AREAS DEVELOPMENT ON THE TERRITORY OF REPUBLIC OF MACEDONIA, Proceedings from International scientific symposium on the subject „Hilly mountain areas -problems and perspectives“,Ohrid, 12-15 IX 2013, p.p.599-612. 7.4 Ivan RADEVSKI, Svemir GORIN, Blagoja MARKOSKI, Olgica DIMITROVSKA, Snezana TODOROVSKA (2013): SPATIAL PRECIPITATION DISTRIBUTION IN PRESBA BASIN (REPUBLIC OF MACEDONIA), Proceedings from International scientific symposium on the subject „Hilly mountain areas -problems and perspectives“,Ohrid, 12-15 IX 2013, p.p.9-14. 7.5. Dimitrovska O., Markoski B., Gorin S. (2013): Emission of Acidifyng Air Pollutants in The Republic of Macedonia, Proceedings of 3rd International Geography Symposium - GEOMED 2013, June 10 - 13, 2013 - Kemer, Antalya, TURKEY, p.p.49-56. 7.6. Markoski B., Milevski I., Dimitrovska O., Gorin S. (2013): Transformation of The Lands By Cadastral Cultures in The Republic of Macedonia, Proceedings of 3rd International Geography Symposium - GEOMED 2013, June 10 - 13, 2013 - Kemer, Antalya, TURKEY, p.p.158-165. 7.7. Markoski B., Dimitrovska O., Milevski I., Gorin, S. (2012): Impact of the dissemination of health care organizations on the health of the population in Republic of Macedonia, Proceeding of Medical geography symposium with international participation,	1,8 2,7 1,8 1,8 2,4

	„Traditions modernity in medical geography and disaster medicine“, Sofia 25-26.10.2012, pp.43-48 7.8. Milevski I., Dimitrovska O., Markoski B., Gorin, S. (2012): Optimal waste landfill site selection as a prevention of diseases, Proceeding of Medical geography symposium with international participation, „Traditions modernity in medical geography and disaster medicine“, Sofia 25-26.10.2012, pp.63-68	1,8 1,8 1,8
8.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација)	9,0
	8.1. Димитровска О. (2010): Состојба и управување со урбаните отпадни води во Република Македонија, IV конгрес на географите на РМ, Дојран 7-10.X.2010 год. 8.2. Милевски И., Димитровска О. (2011): Влијание на човекот врз релјефот и водите во подрачјето на Влаина, Малешевски Планини и Огражден. IV Конгрес на МГД, Дојран. 8.3. Апостоловска-Тошевска Б., Димитровска О. (2011): Состојби и перспективи на индустријата во функција на квалитет на животната средина во општина Ѓорче Петров, научна трибина “Ѓорче Петров-живот и дело”, Скопје, 1.4.2011 година. 8.4. Markoski B., Dimitrovska O., Milevski I., Gorin, S. (2012): Impact of the dissemination of health care organizations on the health of the population in Republic of Macedonia, Medical geography symposium with international participation, „Traditions modernity in medical geography and disaster medicine“, Sofia 25-26.10.2012, 8.5. Milevski I., Dimitrovska O., Markoski B., Gorin, S. (2012): Optimal waste landfill site selection as a prevention of diseases, Proceeding of Medical geography symposium with international	1 1 1 1

	participation, „Traditions modernity in medical geography and disaster medicine“, Sofia 25-26.10.2012, 8.6. Оџаклиеска Х., Димитровска О. (2012): Потенцијалот на еколошката стапка како индикатор за следење на антропогеното влијание врз природните ресурси во скопскиот регион, Зборник на трудови од IV конгрес на еколозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 12-15 октомври 2012 година. Македонско еколошко друштво, посебно издание 28, Скопје. Стр.198-201. 8.7. Hristina ODZAKLIESKA, Olgica DIMITROVSKA (2013): EXPLOITATION OF MINERAL RESOURCES AND THEIR IMPLICATION ON HILLY- MOUNTAIN AREA DEVELOPMENT, Proceedings from International scientific symposium on the subject „Hilly mountain areas -problems and perspectives“,Ohrid, 12-15 IX 2013, p.p.665-660. 8.8. Vladimir ZLATANOSKI, Blagoja MARKOSKI, Olgica DIMITROVSKA, Svemir GORIN, Ivan RADEVSKI (2013): INVENTORY OF SMALL ARTIFICIAL LAKES IN FUNCTION OF HILLY-MOUNTAIN AREAS DEVELOPMENT ON THE TERRITORY OF REPUBLIC OF MACEDONIA, Proceedings from International scientific symposium on the subject „Hilly mountain areas -problems and perspectives“,Ohrid, 12-15 IX 2013, p.p.599-612. 8.9 Ivan RADEVSKI, Svemir GORIN, Blagoja MARKOSKI, Olgica DIMITROVSKA, Snezana TODOROVSKA (2013): SPATIAL PRECIPITATION DISTRIBUTION IN PRESAPA BASIN (REPUBLIC OF MACEDONIA), Proceedings from International scientific symposium on the subject „Hilly mountain areas -problems and perspectives“,Ohrid, 12-15 IX 2013, p.p.9-14.	1 1 1 1
9.	Учество на научен/стручен собир со реферат (постер)	2,0
	9.1. Dimitrovska O.,Markoski B., Apostolovska Toshevska B., Milevski I., Gorin S: Surface water pollution of major rivers in the Republic of Macedonia,International Conference Environment-Landscape-European Identity. Bucharest, Romania, 4-6.11.2011 9.2. Apostolovka-Toshevska B., Markoski B., Dimitrovska O., Milevski I., Gorin S.: Characteristics of the unemployment in the Republic of Macedonia, International Conference Environment-Landscape-European Identity. Bucharest, Romania, 4-6.11.2011	0,5

	9.3. Markoski, B., Apostolovska-Tosevska, B., Dimitrovska, O., Milevski, I., & Gorin, S.: Characteristics of the urban settlements network in The Republic of Macedonia. International Conference Environment-Landscape-European Identity. Bucharest, Romania, 4-6.11.2011 9.4. Svemir Gorin, Ivan Radevski, Ivica Milevski, Blagoja Markoski, Olgica Dimitrovska (2014): GIS BASED ANALYSIS OF THE LAND COVER CHANGES IN SKOPJE REGION DURING THE PERIOD 2000-2012, Proceedings from 5 th Jubilee International Conference on Cartography & GIS, 15-21 june 2014, Riviera, Bulgarija,.	0,5 0,5 0,5
10.	Апстракти објавени во зборник на конференција (меѓународна)	2,0
	10.1. Milevski I., Markoski B., Gorin S., Dimitrovska O., Apostolovska Toshevska B., Badlands and earth pyramids in the Republic of Macedonia, Book of Abstracts, International Conference Environment-Landscape-European Identity. Bucharest, Romania, 4-6.11.2011 10.2. Gorin S., Markoski B., Milevski I., Dimitrovska O., Apostolovska Toshevska B., GIS assessment of the landscape changes in Gevgelisko-Valandovska Basin, Book of Abstracts, International Conference Environment-Landscape-European Identity. Bucharest, Romania, 4-6.11.2011	1 1
	Вкупно	70,5

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Поени

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Рецензент на “Теренска настава-Прирачник по географија” од Никола В. Димитров и Благоја Маркоски	0,5

2.	Учество во работа на комисији за државни натпревари по географија во 2011, 2012, 2013, 2015 година (4*1)	4,0
3.	Учество во подготовка на Елаборат за студиски и предметни програми – студии по географија – наставна насока во 2011 година, прв циклус студии	0,5
4.	Учество во подготовка на Елаборат за студиски и предметни програми – студии по географија – наставна насока во 2011 година, втор циклус студии	0,5
5.	Учество во подготовка на Елаборат за студиски и предметни програми – студии по географија –насока географски информациски системи во 2011 година	0,5
6.	Учество во подготовка на Елаборат за студиски и предметни програми – студии по географија – наставна насока во 2014/15 година, прв циклус студии	0,5
Дејности од поширок интерес		
7.	Член на Уредувачкиот одбор на Зборникот на трудови од IV конгрес на географите на РМ, Дојран, 7-10.X.2010 год.	0,5
8.	Член на Организационен одбор на IV конгрес на географите на РМ, Дојран, 7-10.X.2010 год.	1,0
9.	Член на Организациониот одбор на Научниот симпозиум со меѓународно учество "Проблеми и перспективи на ридско-планинските подрачја", Охрид, 12-15.IX. 2013 година	1,0
10.	Член на Организациониот одбор на GEOBALCANICA, International scientific conference, Skopje 5-7 june 2015	1,0
11.	Член на Комисијата за настава при ПМФ (2009-2013)	0,5
12.	Член на поткомисијата за евалуација на ПМФ-Скопје, (2011-2015)	0,5
13.	Член на Комисијата за прием на студентите за наставна насока на Институтот за географија (2011/2012)	1,0
14.	Член на Комисија за избор во звање	0,2
15.	Координатор на студиска програма - наставна географија	1,0
16.	Раководител на Наставно-научниот колегиум за втор циклус студии на Институтот за географија при ПМФ, насока наставна географија (2012, 2013, 2014, 2015)	8,0

	(4*2)	
17.	Член на Наставно-научниот колегиум - Комисија за втор циклус студии на Институтот за географија при ПМФ, насока географски информациски системи (2012, 2013, 2014, 2015) (4*0,5)	2,0
18.	Член на Наставно-научниот колегиум - Комисија за втор циклус студии на Институтот за географија при ПМФ, насока демографија (2012, 2013, 2014, 2015) (4*0,5)	2,0
	Вкупно	25,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	139,44
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	70,5
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	25,2
Вкупно	235,14

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Благоја Маркоски, с.р.**
- 2. Проф. д-р Драган Колчаковски, с.р.**
- 3. Проф. д-р Никола Панов, с.р.**

ПРЕГЛЕД

**на одобрени теми за изработка на магистерски и специјалистички труд
на**

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,

Природно-математички факултет – Скопје, на седницата на

Наставно-научниот совет на Факултетот,

одржана на 05.11.2015 година.

2. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Јасмина Ангелевска, дипломиран математичар – инженер по математичко програмирање	„ХАУСДОРФОВА ДИМЕНЗИЈА, ДИМЕНЗИЈА НА МИНКОВСКИ И ДИМЕНЗИЈА НА АСУАД ЗА СЕБЕ-СЛИЧНИ И КОНФОРМАЛНИ ФРАКТАЛИ“	„HAUSDORFF, MINKOWSKI AND ASSOUD DIMENSION FOR SELF SIMILAR AND SELF-CONFORMAL FRACTALS“	д-р Љупчо Настовски, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-1574/3 од 17.11.2015 год.
2.	Зоран Момчиловиќ, дипломиран професор по хемија	„ЕЛЕКТРОКАТАЛИТИЧКО ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА СУЛФИТИ СО МОДИФИЦИРАНИ ЕЛЕКТРОДИ“	„ELECTROCATALYTIC DE-TERMINATION OF SULPHITES WITH MODIFIED ELECTRODES “	д-р, Валентин Мирчески, редовен професор на ПМФ – Скопје.	02-1538/3 од 17.11.2015 год.

2. СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ ТРУД

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Маја Оцевска, дипломиран инженер по хемија	„ПРОСТОРНА РАС- ПРЕДЕЛБА НА ХЕМИСКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПРИ- МЕРОЦИ ОД ПОЧВА И МОВ ВО РЕГИОНОТ НА ПОРЕЧЕ, РЕПУБЛИКА МА- КЕДОНИЈА “	„SPATIAL DISTRIBUTION OF CHEMICAL ELEMENTS IN SOIL AND MOSS SAMP- LES IN THE POREČE RE- GION, REPUBLIC OF MACEDONIA“	д-р Трајче Стафилов, редовен професор на ПМФ – Скопје	02-1533/3 од 16.11.2015 год.

РЕЦЕНЗИЈА

**ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ЕНТЕРОКОКИ ОД
МАКЕДОНСКИ СИРЕЊА: СТРУКТУРА НА ПОПУЛАЦИЈА, АНТИБИОТСКА
РЕЗИСТЕНТНОСТ, БИОГЕНИ АМИНИ И ПРИСУСТВО НА
БАКТЕРИОЦИНИ И ВИРУЛЕНТНИ ДЕТЕРМИНАНТИ“**

**ОД
М-Р САНДРА МОЈСОВА, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА
МЕДИЦИНА ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, на седницата одржана на 3.9.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Сандра Мојсова со наслов „Ентерококи од македонски сирења: структура на популација, антибиотска резистентност, биогени амини и присуство на бактериоцини и вирулентни детерминанти“, во состав: проф. д-р Ристо Проданов (претседател), проф. д-р Павле Секуловски (ментор), проф. д-р Соња Србиновска (член), проф. д-р Милена Петровска (член) и проф. д-р Зехра Хајрулаи-Муслиу (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје му го поднесува следниот

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Сандра Мојсова, со наслов „Ентерококи од македонски сирења: структура на популација, антибиотска резистентност, биогени амини и присуство на бактериоцини и вирулентни детерминанти“, содржи 155 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, 221 библиографска единица, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 6 глави. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, кандидатката ги изложува општите сознанија за ентерококите, односно придобивките и ризиците од нивното присуство во храната (**Глава 1**). Бактериите од родот *Enterococcus* spp. претставуваат комплексна, разновидна и важна група на бактерии со проблематична идентификација. Тие се составен дел од микробиологијата на храната, околината, како и дел од клиничката микробиологија. Тие поседуваат “дуалистички ефект”. Од една страна, тие имаат доминантна улога во ферментацијата на одредени производи (особено оние што потекнуваат од Медитеранот), а од друга страна, пак, се сметаат како индикатори на контаминација или, пак, микроорганизми кои носат патоген потенцијал. Поради нивната дубиозна природа, ентерококите (и нивните метаболички производи) станале главна тема во многу истражувања, особено во поглед на безбедносните аспекти и нивниот ризик или потенцијал за пробиотици и култури во прехранбената индустрија. Според истражувањето кое е спроведено, евидентно е присуството на ентерококите во македонските сирењата, а најверојатно тие се и причина за уникатниот вкус на нашите сирења.

Во **втората глава** е направен релевантен литературен преглед. Кандидатката м-р Сандра Мојсова наведува постари и понови податоци од литературата кои се однесуваат на темата што ја обработува. Наведените референци ги обработуваат историската таксономија, молекуларната идентификација и таксономија, општите карактеристики на родот, физиологијата на ентерококите, нивното присуство во храната со посебен осврт на сирењата, интернационалните стандарди кои се однесуваат на ентерококите, како и антибиотската резистенција, бактериоцините и нивната класификација, ентерококите како патогени и нивните вирулентни детерминанти и биогени амини.

Во **третата глава** изнесени се поставените цели и задачи на истражувањето кои произлегуваат од фактот дека е значајно да се воспостави јасно разграничување помеѓу корисните и штетните соеви пред да се изведат специфични и дефинитивни негативни заклучоци во врска со ентерококите.

Во **четвртата глава** кандидатката детално ги опишува материјалите и методите кои ги користела за реализација на задачите поставени во докторската дисертација. Како материјал за работа, м-р Сандра Мојсова користела традиционални саламурени сирења од различни локалитети на Р. Македонија со различен степен на зрелост. Во ова поглавје се објаснети процедурите за подготовка на мостра, изолацијата, растот, условите на чување, базичните фенотипски методи на идентификација на изолатите, како и краток опис на медиумите кои беа користени за изолација, идентификација и култивација на ентерококите. Понатаму, кандидатката ги опишува методите за фенотипско утврдување на резистенцијата кон антибиотици и одредувањето на бактериоцини, како и молекуларните испитувања на изолатите кои се однесуваат на идентификација со *species specific* прајмери и *genus specific* прајмери, скрининг на антибиотска резистенција, бактериоцини и вирулентни гени со multiplex PCR и скрининг на присуство на биогени амини.

Во заклучните согледувања (**Глава 5**), презентирани се заклучоците кои произлегоа од поставените цели на истражувањето. Наведени се понатамошните истражувања во оваа област. Заклучоците се јасно формулирани и претставуваат целосен одговор на поставените цели.

Во **шестата глава**, м-р Сандра Мојсова ја претставила литературата која е користена за изработка на докторската дисертација и при тоа може да се утврди дека користела разновидна постара, но и понова литература, што ѝ овозможило да направи компарација на сопствените резултати со другите истражувачи и врз основа на тоа да ги донесе заклучоците.

Предмет на истражување

Основна цел на оваа дисертација е: да се испита биодиверзитетот на видовите ентерооки во традиционалните сирења, како и да се испитаат придобивките и евентуалните ризици од присуството на ентерококите во македонските сирења.

- Изолација на ентерококите
- Фенотипска идентификација на ентерооки со VITEK2
- Молекуларна идентификација на ентерооки со PCR
- Споредбена анализа на добиените резултати од двата метода
- Детерминација на најчесто присутните ентерооки во сирењата
- Анализа на антибиотска резистентност на поделни видови на ентерооки
- Одредување на гени за произведување на бактериоцини
- Одредување на гени за вирулентност
- Одредување на гени за произведување на биогени амини
- Проценка на ризик врз основа на горенаведените истражувања
- Можна употреба како starter култури во индустријата за млечни преработки

Недостатокот од информации и истражувања во оваа област претставува мотив кој ја водел кандидатката за оваа докторска дисертација.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Веројатно поради нивното вообичаено присуство како контаминенти во суровото млеко и млечните производи, термотолерантноста, ниската токсичност и способноста за ацидификација на средината, ентерококите станале значаен дел од ферментираната храна. Тие честопати се употребуваат за подготовка на традиционални сирења во медитеранските земји од сурово или пастеризирано козјо, овчо или кравјо млеко. Бројот на ентерооки во различни сирења се движи од 10^4 до 10^6 CFU/g, додека пак во потполно зрели сирења од 10^5 до 10^7 при што

E. faecium и *E. faecalis* се најчесто присутни. Останати помалку присутни видови се: *E. durans*, *E. hirae* и *E. gallinarum*. Ентерококите се доминантно присутни во потполно зрели сирења како што се Manchego, Mozzarella, Kefalotyri, Picante de Beira Baixa, Serra, Cebreiro, Comté, Domiati, Feta и Kashar. Варирањето во бројот на ентерококите кај различни сирења е условено од типот на сирењето, сезоната на производство, степенот на контаминација на млекото, од температурата, преживувањето и растот под одредени услови при одделните фази од производството и зреењето на сирењето. Земајќи предвид дека овие сирења се консумираат со децении наназад, можеме да претпоставиме дека локалната популација од Медитеранот ги консумира ентерококите со векови. Спротивно на другите млечно-киселински бактерии, ентерококите немаат GRAS-статус (Generally Recognised As Safe) и нивната апликација е доведена во прашање, иако досегашните податоци укажуваат дека ентерококите кои потекнуваат од храната не се патогени. Нивното присуство индиректно било поврзувано со контаминирани извори на вода, од опремата за молзење, од самата површина на животните, од цистерните каде се складира суровото млеко. Ентерококите придонесуваат во зреењето и развојот на вкусот во овие производи преку нивната протеолитичка и естеролитичка активност, како и производството на диацетил и некои други ароматични состојки. Отпорноста на ентерококите кон пастеризација и нивната способност да се адаптираат во различни средини и услови за раст (екстремна pH и сол) го објаснува нивното присуство како во суровата, така и во преработената храна. Придонесот на ентерококите кон органолептичките карактеристики на ферментираниите производи и способноста да произведуваат бактериоцини се значајни особини за технологијата на храната. Покрај нивната употреба во традиционалните ферментирани производи, нивната континуирана употреба во храната е контроверзна поради тоа што тие се поврзуваат со инфекции кај луѓето како резултат на тоа што тие се носители на патогени карактеристики, поточно носители на вирулентни гени и гени за резистенција кон антибиотици. И покрај тоа некои видови од ентерококите во некои земји се дозволени да се употребуваат како пробиотици.

Во недостаток на истражувања и податоци во Р. Македонија на оваа проблематика, кандидатката ја образложува моменталната состојба и потребата од ваков тип на истражување кое досега не било извршено во Р.Македонија.

Краток опис на применетите методи

Како материјал за ова истражување беа земени 186 примероци на традиционални сирења во саламура од различни места од територијата на Р.Македонија кои беа собирани во период од четири години од 2011 до 2014. Сирењата беа добиени на традиционален начин од сурово млеко, и тоа од кравјо, овчо и козјо млеко со различен степен на зрелост.

Мострите сирења беа подготвувани согласно со ISO 6887-1; изолацијата на ентерококите беше изведена на Kanamycin aesculin azide (КАА) (Fluka, 17151); фенотипската идентификација на ентерококите беше изведена со бојење по Грам, каталаза тест, а типичните колонии беа идентификувани со помош на Vitek 2-compact (Biomerieux, France); фенотипската резистенција на антибиотиците беше изведена преку определување на минимална инхибиторна концентрација (MIC) со помош на VITEK 2 –compact со картичка AST – P580 (Biomerieux, France); бактериоцините беа фенотипски докажани со помош на тест за бактериоцини на плоча (Del Campo *et al.*, 2001); изолатите беа идентификувани со видово – специфичен PCR (species-specific PCR). Изолатите кои не дадоа никаков сигнал беа понатаму тестирани со протокол специфичен за родот *Enterococcus* (genus-specific), Добиените продукти (амлиони) беа секвенционирани, а добиените секвенци споредени со секвенците складирани во меѓународната генетска база (GeneBank); добиените податоци беа статистички обработени преку изразување на специфичност и сензитивност на методите. Изолатите кои покажаа зона на инхибиција на патогените соеви понатаму беа испитувани со молекуларни методи за присуство на гени за бактериоцини, гени за вируленција и гени за биогени амини.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Со изолација на селективна подлога (КАА) биле добиени вкупно 99 изолати, со раст карактеристичен за *Enterococcus spp.* Сите 99 изолати кои имале карактеристичен раст на селективната подлога првично биле идентификувани со помош на VITEK2. Со помош на VITEK 2 биле детерминирани 6 вида на ентерооки. Од изолатите кои со висок коефициент на точност биле идентификувани како *Enterococcus spp.* (n=87), во најголем процент биле детерминирани:

E. faecalis (n=31), *E. faecium* (n=27), *E. durans* (n= 22), *E. hirae* (n=3), *E. gallinarum* (n=3), *E. casseliflavus* (n=1). Од изолатите кај кои отсутствувал коефициентот на точност (12) биле добиени две варијанти: *E. durans/E. faecium* (n=10), *E. faecium/E. faecalis* (n=2).

Со помош на PCR биле идентификувани 5 вида на ентерококи. Најзастапен бил *E. faecium* (n=39), а потоа следат: *E. faecalis* (n=37), *E. durans* (n=15), *E. hirae* (n=6) и *E. gallinarum* (n=1). Еден од изолатите со помош на молекуларните методи бил идентификуван како *Lactococcus lactis* subsp. *Lactis*.

Од вкупно 87-те изолати со добар коефициент на точност, идентична идентификација со примена на двата метода беше констатирана кај 69 (79,3%), додека кај 18 изолати (20,7%) резултатите не се совпаѓаа, односно изолатите беа различно идентификувани. Најголемо совпаѓање во идентификацијата имаше кај *E. faecalis* (96,7%) и *E. hirae* (100%), додека најголемо несогласување беше утврдено кај *E. casseliflavus* (100%).

Врз основа на статистичката обработка на податоците во однос на сензитивноста и специфичноста на автоматскиот систем на идентификација беше утврдено дека највисока сензитивност има кај *E. gallinarum* 100% и *E. durans* 92,8%, додека пак најниска сензитивност има кај *E. hirae* 60%. Највисока специфичност има кај *E. hirae* 100% и *E. faecalis* 98,2%, додека најниска специфичност има кај *E. durans* 87,8%. Изолатите кои со методата VITEK2 биле идентификувани со висок коефициент на точност, а кај кои со употреба на видово-специфичните мултиплекс PCR протоколи не можело да се добие позитивна амплификација (12,64%), бил дополнително имплементиран PCR-протокол со употреба на родово-специфични пражмери (анг. *genus-specific primers*), при што финалната идентификација била направена врз основа на резултатот од секвенционирање на 16 s rDNA продуктот, а добиените секвенци споредени со секвенците складираани во меѓународната генетска база (GeneBank). Резултатите од секвенционирањето биле следните: изолатите 13, 36, 39, 52, 73, 89- *E. hirae*, 15, 45, 57- *E. faecium*, 32- *E. faecalis*, 98- *E. gallinarum* и 90- *Lactococcus lactis* subsp. *lactis*.

Во поглед на фенотипската резистенција кон антибиотици во текот на истражувањето било утврдено дека ентерококите покажуваат сензитивност кон levofloxacin, erythromycin, linezolid, teicoplanin, vancomycin, tetracycline, tigecycline, nitrofurantoin, додека пак резистенција покажуваат кон trimetoprim/sulfamethoxazole, tetracycline, nitrofurantoin и erythromycin. Тринаесетте соеви на ентерококи кои покажаа инхибиција кон патогени покажаа висока сензитивност кон антибиотици.

Од добиените 99 изолати, 13 или поточно (13, 1%) покажаа инхибиторна активност кон дел од индикаторските соеви (табела 43). Инхибиторна активност беше забележана врз Грам-позитивните бактерии (*L. monocytogenes*, *L. innocua*, *B. cereus*, *S. aureus*) и Грам- бактерии (*P. aeruginosa*). Ниеден од соевите на ентерококи не покажа инхибиторна активност кон *S. enteritidis*, *Y. enterocolitica* и *E. coli*. Најголема бактериоциногена активност покажаа *E. hirae*-36 потоа *E. faecalis*-31 па *E. faecalis*-32. Согласно со направените PCR-испитувања, може да се види дека ентероцин структуралните гени се распространети помеѓу изолатите на ентерококи кои биле вклучени во ова истражување. Најчесто присутен ген за ентероцини бил enterocin P, кој бил присутен кај 6 изолати (*E. faecalis*-4, *E. faecalis*-8, *E. faecium*-15, *E. faecium*-29, *E. hirae*-36, *E. hirae*-52). Структуралниот ген за Enterocin A бил присутен кај четири изолати (*E. faecium*-15, *E. faecium*-29, *E. hirae*-36 и *E. spp*-90). Структурален ген за enterocin B бил потврден кај *E. faecalis*-4, *E. faecium*-15 и *E. faecium*-29. Ген за enterocin EJ97 бил пронајден кај два изолати *E. hirae*-36, *E. hirae*-52, додека пак ген за enterocin AS-48 бил детектиран кај *E. faecalis* -77. Единствено кај *E. faecalis*-31, *E. faecalis*-32, *E. faecalis*-51, *E. faecalis*-86 не биле откриени ниеден од 9^{-те} бактериоцините кои биле испитувани.

Изолатите кои биле испитувани за структурални гени за бактериоцини, биле испитувани и за присуство на вирулентни гени. Во истражувањето биле вклучени 9 познати гени за вируленција а од добиените резултати може да се констатира дека помеѓу испитуваните изолати најчесто биле детектирани по 4 вирулентни гени, 2 изолата имале по 3 вирулентни гени, два имале по 5 вирулентни гени и еден изолат имал 6 вирулентни гени. Пет од испитаните соеви не поседувале ниеден вирулентен ген. Имено, според добиените резултати, кај *E. faecalis*-4, *E. faecalis*-8 и *E. faecalis*-77 биле откриени 4 гени за вируленција. Кај првите два изолата откриени биле гените *asa1*, *cylA*, *efaA* и *ase*, додека кај третиот откриени биле *gel*, *asa1*, *efaA* и *ase*. Кај

изолатите *E. faecalis*-25 и *E. faecalis*-86 биле откриени по два вирулентни гена, меѓу кои *asa1*, *efaA* и асе кај првиот изолат и *gel*, *efaA* и асе кај вториот изолат. Кај изолатите *E. faecalis*-31 и *E. faecalis*-32 биле пронајдени следниве вирулентни гени: *gel*, *asa1*, *cylA*, *efaA* и асе. Кај изолатот *E. faecalis*-51 биле откриени најмногу вирулентни гени меѓу кои беа *gel*, *asa1*, *esp*, *cylA*, *efaA* и асе. Кај ниеден од испитуваните изолати не биле пронајдени гени за *hyl*, *van A* и *van B*.

Изолатите кои покажале отсуство на вирулентни гени (*E. faecium*-15, *E. faecium*-29, *E. hirae*-36, *E. hirae*-52, *E. spp*-90) понатамошно биле тестирани на присуство на гени за аминокиселински декарбоксилази. Во истражувањето биле вклучени 3 најчесто присутни гени за биогени амини, и тоа: тирозин декарбоксилаза, хистидин декарбоксилаза и орнитин декарбоксилаза. Кај три од петте испитани изолати било утврдено присуство на ген за тирозин декарбоксилаза, и тоа: *E. faecium*-15, *E. faecium*-29 и *E. hirae*-52. Кај преостанатите два *E. hirae*-36 и *E. spp*-90 не било утврдено присуство на генот. Ниеден од петте испитани изолати не покажал присуство на гени за хистидин декарбоксилаза и орнитин декарбоксилаза.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Сандра Мојсова, со наслов „Ентерококи од македонски сирења: структура на популација, антибиотска резистентност, биогени амини и присуство на бактериоцини и вирулентни детерминанти“, претставува оригинално истражување од областа хигиена и технологија на млеко и млечни производи. Изработката на темата на оваа докторска дисертација дава значаен придонес во запознавањето на природната микрофлора (ентерококите) и безбедносните аспекти на македонското традиционално бело саламурено сирење и истовремено го проценува ризикот или нивниот потенцијал за употреба како пробиотици и култури во прехранбената индустрија.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Сандра Мојсова, со наслов „Ентерококи од македонски сирења: структура на популација, антибиотска резистентност, биогени амини и присуство на бактериоцини и вирулентни детерминанти“, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија), следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [2]. Mojsova S, Jankuloski D, Sekulovski P, Angelovski Lj, Ratkova M, Prodanov M. Microbiological properties and chemical composition of Macedonian traditional white brined cheese Mac. Vet.Rev 2013; Volume 36;Number 1;1-48.
- [3]. Mojsova S, Krstevski K, Dzadzovski I, Popova Z, Sekulovski P. Phenotypic and genotypic characteristics of enterocin producing enterococci against pathogenic bacteria Mac Vet Rev 2015; 38 (2): i-viii

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на овој труд се: детално запознавање со автохтоната ентерококна популација на македонските бели саламурени сирења и карактеризирање на нивните сакани и несакани генетски карактеристики (својства).

Резултатите од ова опсежно истражување можат да најдат корисна примена во млечната индустрија во правец на подобрување на безбедноста на храната преку елиминирање на антимикробната резистенција и вирулентните гени во сирењата.

Можните понатамошни истражувања се: во правец на дискриминација на ентерококите како вирулентни и невирулентни заради нивната понатамошна употребливост како стартер-култури или протективни култури во млекарската индустрија.

Комисијата смета дека трудот ги опфаќа и во целост ги обработува поставените проблеми и ги содржи сите елементи на научен труд, со јасно дефинирани цели, прецизно изложен материјал и методи, детално прикажани статистички обработени резултати. Дискусијата и заклучоците се објективни и реални и даваат прецизни одговори на поставените цели.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Сандра Мојсова** со наслов **„Ентерококи од македонски сирења: структура на популација, антибиотска резистентност, биогени амини и присуство на бактериоцини и вирулентни детерминанти“**.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Ристо Проданов, претседател
с.р

Проф. д-р Павле Секуловски, ментор с.р

Проф. д-р Соња Србиновска, член с.р

Проф. д-р Милена Петровска, член с.р

Проф. д-р Зехра Хајрулаи-Муслиу, член
с.р

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАКУЛТЕТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ

1. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Илија Циривири	„Градење на конкурентска предност во македонската филмска продукција„	"Building competitive advantage in the macedonian film production".	Вон. проф. д-р Игор Вецовски	Бр.0202-566/10 04.11.2015 година

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ-АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ОСНОВИ НА ЕЛЕКТРОТЕХНИКАТА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука бр. 02-2117/7 на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии, донесена на седницата одржана на 18.XI 2015 година, одредени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на асистент по предметите од наставно-научната област основи на електротехниката, а во врска со распишаниот конкурс објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“ на 31.10.2015 година.

Врз основа на доставените материјали и документи, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс се пријавил кандидатот м-р Благоја Марковски.

1. Биографски податоци

Благоја Марковски е роден на 27.1.1985 година во Скопје, Република Македонија. Основно образование завршил во ОУ „Владо Тасевски“-Скопје, а средното образование го продолжил во државното електротехничко училиште „Михајло Пупин“ во Скопје. На Електротехничкиот факултет во Скопје се запишал во учебната 2003/2004 година, на насоката индустриска електроенергетика и автоматизација (по стара наставна програма), а подоцна се префрлил на насоката конверзија и искористување на електрична енергија (нова наставна програма според ЕКТС). Во јули 2009 год., со одбрана на дипломската работа „Изработка на хардвер и софтвер за безжична комуникација на микроконтролер и интегриран склоп за мерење на температура DS1820 во апликации за мерење температура“, под менторство на проф. д-р Велимир Филипоски, ги завршил додипломските студии со просечна оценка 8,53. Паралелно со додипломските студии, во периодот од февруари 2005 до март 2010 год. е во континуиран работен однос во Еурофорум продукција и во Телевизија Сител ДООЕЛ, каде што работел како графички дизајнер и техничко одржување на опрема.

Веднаш по своето дипломирање остварил тримесечен престој на Техничкиот универзитет во Илменау, Германија, каде што применувајќи ги претходните работни искуства, работи на проширување на можностите на отворен софтвер за 3Д-визуелизација на временска и просторна распределба на електромагнетни полиња во сложени средини. Во учебната 2010/2011 година се запишал на магистерски студии (втор циклус студии по ЕКТС) на Факултетот за електротехника и информациски

технологии во Скопје, насока: електрична енергија и животна средина, една од насоките при Институтот за електротермија, електрично заварување и електричен сообраќај. Во септември 2012 година успешно ги завршил двегодишните постдипломски студии со просек 10,00, со одбрана на магистерскиот труд со наслов „Анализа на заземјувачи кај ветрогенератори со примена на електромагнетен модел“, под менторство на акад. проф. д-р Леонид Грчев. Во учебната 2012/2013 година се запишал на трет циклус - докторски студии на студиската програма електротехника и информациски технологии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Веднаш по дипломирањето, наставно научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии го избира како демонстратор на Институтот за електротермија, електрично заварување и електричен сообраќај, при што од февруари 2010 година е ангажиран во наставно-научната работа на Факултетот. Како дел од неговите работни обврски биле и се изведување на аудиториски и лабораториски вежби по неколку предмети: основи на електротехника 1, основи на електротехника 2, и примена на микроконтролери. Покрај тоа, активно учествува во истражувања и апликативна работа од областа на електромагнетната компатибилност. Воедно е автор/коавтор на 20 трудови објавени во домашни и меѓународни списанија и конференции. Негови области на интерес вклучуваат научноистражувачка дејност во: електромагнетна компатибилност, моделирање на транзиентни електромагнетни појави кај сложени заземјувачи, развој на софтвер и оптимизација на методи за анализа на електромагнетни појави, заштита на луѓе и опрема од електромагнетни влијанија од комуникациска и енергетска опрема, примена на микроконтролери во апликации од областа на енергетиката. Кандидатот активно го владее англискиот јазик.

2. Наставно-образовна дејност

М-р Благоја Марковски во изминатиот период како соработник-докторанд при Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје држел вежби од прв циклус студии на Институтот за електротермија, електрично заварување и електричен сообраќај по повеќе предмети: основи на електротехника 1, основи на електротехника 2, и примена на микроконтролери.

Во предметите основи на електротехника 1 и основи на електротехника 2 вовеле нови примери за аудиториските вежби, како и дополнување на примерите за лабораториски вежби.

Во предметот примена на микроконтролери вовеле нови задачи за аудиториски и лабораториски вежби и подготви презентации за аудиториските вежби.

Покрај тоа, активно е вклучен во подготвувањето и спроведувањето на испитите од горенаведените предмети.

Наставните обврски кандидатот секогаш ги извршувал професионално, квалитетно, совесно и на високо стручно ниво. Тој успешно им го пренесувал знаењето на студентите и со нив постапувал на коректен и професионален начин. Како потврда за ова е и позитивната оценка што кандидатот ја добил на анонимните студентски анкети за квалитетот на реализираната настава спроведени во учебните 2013/2014 и

2014/2015 година, организирана во рамките на процесот на самоевалуација на Факултетот.

3. Научноистражувачка дејност

Кандидатот м-р Благоја Марковски има објавено 20 трудови на меѓународни и домашни конференции и списанија. Учествовал на предвидените годишни семинари и конференции од Докторската школа на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, во текот на неговите докторски студии. Исто така, учествува (и учествувал) во научноистражувачки проекти финансирани од Министерството за образование и наука и Македонската академија на науките и уметностите.

Публикувани трудови

[1] Blagoja Markovski, Solza Grčeva and Leonid Grčev “Visualization with OpenDX: Application in EMF modeling”, in Proc. of International PhD Seminar on Computational electromagnetics and optimization in electrical engineering (CEMOEE 2010), Sofia, Bulgaria, 2010, pp. 120-123.

Во трудот се презентирани резултатите од тримесечниот престој на кандидатот на Техничкиот универзитет Илменау, Германија, каде што работел на проширување на можностите на отворен софтвер за 3Д-визуелизација на временска и просторна распределба на електромагнетни полиња во сложени средини.

[2] Ljupčo Karajanovski, Blagoja Markovski, Marija Kacarska, Vesna Arnautovski Toseva, Leonid Grčev: "Urban area route EMF monitoring from different RF sources using personal dosimeter", in Proc. of International PhD Seminar on Computational electromagnetics and optimization in electrical engineering (CEMOEE 2010), Sofia, Bulgaria, 2010, pp. 46-49.

Направени се првични анализи на распределбата на електромагнетно поле во урбана средина, од уреди што зрачат во радиофреквентен спектар.

[3] Благоја Марковски, Љупчо Карајановски, Леонид Грчев, Марија Кацарска: "Испитување на нивоа на нискофреквентно магнетно поле во урбани средини од аспект на прописите," Меѓународно советување ЕНЕРГЕТИКА 2010, Охрид, Македонија, 2010, стр. 1179-1188.

Прикажани се резултати од извршени мерења на нискофреквентно магнетно поле од енергетски трансформатори инсталирани во непосредна близина на живеалишта. Нивоата се анализирани од аспект на прописите за безбедност на луѓе.

[4] Blagoja Markovski, Leonid Grcev, Vesna Arnautovski-Toševa “Visualization of EM field strength from different radio-frequency sources in urban area”, in Proc of 4th International Conference on Electromagnetic Fields, Health and Environment (EHE2011), Coimbra, Portugal, 2011, pp. 1-5.

Во овој труд се извршени опширни анализи на просторната распределба на електромагнетни полиња во радиофреквенциски опсег, во урбани средини. Целта е да се изврши идентификација на антенски системи кои се извори на прекумерни зрачења од аспект на прописите за заштита на луѓето од нејонизирачки зрачења.

[5] Blagoja Markovski, Leonid Grcev, Solza Grceva, Vesna Arnautovski-Toseva, “Inductance of horizontal bare conductor immersed in homogeneous lossy half-space,” in Proc. of 10th International Conference on Applied Electromagnetics (ПЕЕ 2011), Niš, Serbia, 2011, pp. 1-4.

Прикажано е детално изведување на изразите за индуктивност на неизолиран хоризонтален спроводник во земја, базирано на егзактни формули за магнетно поле под површина на земја.

[6] Благоја Марковски, Снежана Чундева: “Енергетска ефикасност и почисто производство во индустријата за производство на челик,” Седмо советување на МАКО СИГРЕ 2011, СЗ-142R, Охрид, Македонија, 2011, стр. 1-8.

Разгледани се можностите за зголемување на енергетската ефикасност и постигнување почисто производство во индустријата за производство на челик.

[7] L. Grcev, B. Markovski, S. Grceva, “On inductance of buried horizontal bare conductors,” IEEE Trans. Electromagn. Compat., vol. 53, no. 4, pp. 1083-1087, Nov. 2011.

Предложени се нови формули за пресметка на сопствена индуктивност на неизолиран хоризонтален спроводник во земја и направена е споредба на резултатите од примената на овие формули со постојните модели.

[8] Blagoja Markovski, Velimir Filiposki, Ljupčo Karajanovski, Marija Kacarska: “System for Acquisition and Analysis of Low Frequency Magnetic Fields in Three Axes”, International Journal of Emerging Sciences - IJES, vol. 1, no. 4, pp. 615-624, Dec. 2011, ISSN 2222-4254.

Развиен е систем за мерење на нискофреквентно магнетно поле во три оски, базиран на примена на магнетно-отпорен сензор со што се овозможува прецизно определување на распределбата и нивоата на магнетно поле во многу мал простор. Во трудот е прикажана конструктивната изведба на системот.

[9] Blagoja Markovski, Leonid Grčev, Marija Kacarska, "Overview on the reference levels for low frequency electric and magnetic fields in the legislation of southeast European countries", *Scientific Journal Safety Engineering*, Vol. 2, No. 1, pp. 37-40, April 2012, ISSN 2217-7124

Направена е детална анализа на прописите кои се однесуваат на заштита на луѓето од електромагнетни влијанија, применети во земјите од соседството.

[10] B. Markovski, L. Grcev, V. Arnautovski-Toseva, K. Drissi, S. Grceva, K. Kerroum and A. Kuhar, "Comparison of transmission line and electromagnetic approaches to modeling of buried horizontal wires of finite length," in *Proc of Advanced Electromagnetic Symposium (AES 2012)*, Paris, France, 2012, pp. 1-5.

Во овој труд е анализиран доменот на примена на теорија на преносни водови при моделирање на хоризонтални спроводници под земја, во улога на заземјувачи.

[11] L. Grcev, B. Markovski, A. Kuhar, V. Arnautovski-Toseva, K. El Khamlichi Drissi and K. Kerroum, "Modeling of Horizontal Grounding Electrodes for Lightning Studies - Comparison of Electromagnetic and Transmission Line Models in Frequency Domain," in *Proc of EUROEM 2012 Symposium*, Toulouse, France, 2012, pp. 125.

Во овој труд е анализиран доменот на примена на теорија на преносни водови при моделирање на хоризонтални спроводници под земја, во улога на заземјувачи.

[12] B. Markovski, L. Grcev, V. Arnautovski-Toseva, "Transient characteristics of wind turbine grounding, Frequency dependent and soil ionization effects," in *Proc. 31st Int. Conf. on Lightning Protection (ICLP 2012)*, Vienna, Austria, 2012, pp. 1-6.

Анализирани се транзиентните карактеристики на сложени модели на заземјувачи на ветрогенератори при удар на гром и направена е споредба со поедноставните модели кои вообичаено се применуваат. Исто така, направена е анализа на влијанието на дополнителни заземјувачки електроди од аспект на подобрување на перформансите.

[13] L. Grcev, B. Markovski, V. Arnautovski-Toseva, K. E. K. Drissi, "Transient analysis of grounding systems without computer," in Proc. 31st Int. Conf. on Lightning Protection (ICLP 2012), Vienna, Austria, 2012, pp. 1-6.

Предложени се аналитички методи за брза и едноставна проценка на транзиентните карактеристики на заземјувачи, без потреба од примена на компјутер.

[14] B. Markovski, L. Grcev, V. Arnautovski-Toseva, "Step and touch voltages near wind turbine grounding during lightning strokes," in Proc. Int. Symp. Electromagn. Compat. (EMC Europe 2012), Rome, Italy, 2012, pp. 1-6.

Во овој труд е анализирана временската и просторната распределбата на напоните на чекор и допир во околина на ветрогенератор при директен удар на гром во ветрогенераторот.

[15] Blagoja Markovski, Radoslav Jankoski, Leonid Grcev and Vesna Arnautovski-Toseva, "Inductance calculations of buried wires in semi-infinite conducting medium," in Proc. of 7th International PhD Seminar on Computational Electromagnetics and Bioeffects of Electromagnetic Fields (CEMBEF 2013), Nis, Serbia, 2013, pp. 25-28.

Во трудот е испитано колку ориентацијата на спроводна рамка во земја има влијание врз нејзината индуктивност. Изведените изрази се базирани на егзактни формули за магнетно поле под земја.

[16] Благоја Марковски, Ристе Стојанов, Леонид Грчев, Марија Кацарска, "Проценка на професионална изложеност на електрично и магнетно поле во 400/110 kV трафостаница," Осмо Советување на МАКО СИГРЕ 2013, СЗ-156R, Охрид, Македонија, 2013, стр. 1-8

Анализирана е професионалната изложеност на нискофреквентно електрично и магнетно поле на персоналот кој работи во 400/110 kV трафостаница.

[17] Blagoja Markovski, Ljupco Karajanovski, Leonid Grcev, Marija Kacarska, Aleksandar Krleski, Radoslav Jankoski, "Human exposure to radio frequency electromagnetic fields near base stations in urban areas" in Proc. of The 5-th International Symposium on Applied Electromagnetics (SAEM 2014), Skopje, Macedonia, 2014, pp. 1-6.

Во трудот, сумирани се заклучоците од опширни мерења на распределбата на електромагнетно поле од базни станици за мобилна телефонија и се истакнати ситуации со најголем ризик по безбедноста на луѓето.

[18] Radoslav Jankoski, Andrijana Kuhar, Blagoja Markovski, Marija Kacarska, Leonid Grcev, "Application of the electric circuit approach in the analysis of grounding conductors" in Proc. of The 5-th International Symposium on Applied Electromagnetics (SAEM 2014), Skopje, Macedonia, 2014, pp. 1-7.

Претставен е модел на заземјувач, базиран на теорија на електрични кола. Неговиот домен на примена за високи фреквенции е анализиран преку споредба со референтен електромагнетен модел.

[19] Radoslav Jankoski, Vesna Arnautovski-Toseva, Marija Kacarska, Andrijana Kuhar, Blagoja Markovski, Leonid Grcev, "Electric field calculation using partial element equivalent circuit and mixed potential integral equation" in Proc. of The 5-th International Symposium on Applied Electromagnetics (SAEM 2014), Skopje, Macedonia, 2014, pp. 1-6.

Претставен е модел на заземјувач изразен преку електрично коло со парцијални елементи. Анализирани се резултатите добиени со примена на овој модел.

[20] Blagoja Markovski, Leonid Grcev, Vesna Arnautovski-Toseva and Marija Kacarska, "Transient performance of interconnected wind turbine grounding systems," *Przegląd Elektrotechniczny*, R.91 NR 6/2015, pp. 72-75, ISSN 0033-2097.

Анализирани се транзиентните карактеристики на заземјувач на ветрогенератор при удар на гром, кој е дел од посложена мрежа на меѓусебно поврзани заземјувачи. Анализирано е влијанието на бројот меѓусебно поврзани заземјувачи, нивната меѓусебна оддалеченост и локацијата на удар на гром во ветропаркот.

Учество во научноистражувачки проекти

[1] "Електромагнетни појави во сложени средини и системи", раководител на проектот е акад. проф. д-р Леонид Грчев, финансиран од Министерството за образование и наука на Република Македонија, 2010-2014.

Проектот се занимава со моделирање на електромагнетни појави во сложени средини и системи, развој на софтвер и негова научна и апликативна примена.

[2] “Електромагнетни влијанија, методи на анализа и заштита”, раководител на проектот е акад. проф. д-р Леонид Грчев, финансиран од Македонската академија на науките и уметностите, 2010-2012.

Проектот се занимава со моделирање на електромагнетни појави, развој и оптимизација на методи за анализа и проектирање на мерки за заштита.

[3] “Електромагнетни појави во слоевити средини”, раководител на проектот е акад. проф. д-р Леонид Грчев, финансиран од Македонската академија на науките и уметностите, 2013-2015.

Проектот се занимава со проширување на доменот на анализи на електромагнетни појави во системи со повеќе слоевити средини со различни електромагнетни карактеристики.

4. Стручно-апликативна дејност

Од аспект на стручно-апликативната дејност, кандидатот учествувал во лабораториски, теренски испитувања и студии за влијанијата на електромагнетни полиња врз животната средина, во рамки на соработката на ФЕИТ со компании од областа на телекомуникациите и енергетиката. Исто така, од јануари 2013 год. е назначен за заменик на техничкиот раководител за областа на инспекција „електромагнетна компатибилност” на Инспекциското тело за електротехнички уреди, инсталации и опрема. М-р Благоја Марковски е активно вклучен и во изработка на студии за електромагнетни влијанија на електроенергетски постројки врз гасоводи. Во однос на дејностите од поширок интерес, го издвојуваме активното учество на кандидатот како член на центарот за нови студенти на Факултетот.

Заклучок и предлог

Врз основа на претходно изнесеното, како и врз основа на личното познавање на кандидатот, Комисијата заклучи дека м-р Благоја Марковски совесно и одговорно ги извршува сите зададени обврски и покажува извонредни резултати во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност. Како студент постигнал одличен успех, а во текот на работата најпрво како демонстратор, а потоа како соработник-докторанд, покажал извонредно залагање учествувајќи во подготовката на материјали и изведувањето на аудиториски и лабораториски вежби. Со

студентите постапувал на коректен и професионален начин. Како потврда за ова е и позитивната оценка што кандидатот ја добил на анонимните студентски анкети за квалитетот на реализираната настава спроведени во учебните 2013/2014 и 2014/2015 година, организирана во рамките на процесот на самоевалуација на Факултетот. Во времетраењето на својот работен опус, активно учествувал во истражувања на актуелни проблеми од областа на електромагнетната компатибилност што го прави препознатлив и во меѓународната научна јавност. Кандидатот публикувал 4 труда со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание, 1 труд со оригинални научни резултати објавен во референтно научно/стручно списание со импакт-фактор и меѓународен уредувачки одбор, како и 13 труда со оригинални научни/стручни резултати објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор. Дополнително, м-р Благоја Марковски бил учесник во 3 домашни научноистражувачки проекти.

Врз основа на изложеното, Рецензентската комисија смета дека кандидатот ги исполнува сите формални и суштински услови за избор во звањето асистент. Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, да го избере м-р Благоја Марковски во звањето асистент по предметите од наставно-научната област основи на електротехниката.

Рецензентска комисија

Академик проф. д-р Леонид Грчев, претседател,
с.р

Проф. д-р Марија Кацарска, член, с.р.

Проф. д-р Весна Арнаутовски-Тошева, член, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ПОМЛАД АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ КОМПЈУТЕРСКА ТЕХНИКА И ИНФОРМАТИКА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, објавен во весниците “Дневник” и „Коха“ на 31. X 2015 година, за избор на помлад асистент во наставно-научната област компјутерска техника и информатика и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии со бр. 02-2117/12, донесена на 18. XI 2015, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Аристотел Тентов, редовен професор, д-р Марија Календар, доцент и д-р Сања Велева, доцент, при Факултетот за електротехника и информациски технологии.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на помлад асистент во научната област компјутерска техника и информатика, во предвидениот рок се пријави еден кандидат.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот **Горан Јакимовски** е роден на 8. VI 1988 година во Скопје. По завршувањето на основното образование, се запишал во СУГС Гимназија „Раде Јовчевски - Корчагин“ во Скопје, природно-математичка насока. Средното образование го завршил со одличен успех. Учествовал на училишни, градски и републички натпревари, на кои добил повеќе награди и признанија.

По завршувањето на средното образование, во 2007 година, се запишал на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, на насоката ИКИ. За време на студирањето постигнал извонреден успех во сите студиски години, за што добил поголем број награди и дипломи. Дипломирал на 28 јуни 2011 година со просечен успех 8,56.

Во 2011 година се запишал на втор циклус (магистерски) студии на студиската програма проценка на перформанси и анализа на податоци кај компјутерско комуникациски системи. Студиите ги завршил во 2013 година, со просечен успех 10,00. Магистерската теза „Распоредување на процеси и нов алгоритам на распоредување на Линукс оперативен систем“ е одбранета на 10 септември 2013 год. под менторство на проф. Аристотел Тентов, со што се здобил со звањето магистер по електротехника и информациски технологии.

Во ноември 2013 се запишал на докторските студии на Докторската школа на УКИМ, на студиската програма електротехника и информациски технологии.

Во периодот од септември 2011 до февруари 2012 бил вклучен во школа за програмирање на вградливи уреди „Embedded ninja“, организирана од страна на „Seavus“ и ФЕИТ во Скопје. Во септември 2011 година е избран како демонстратор со избор на ННС на Институтот за компјутерска техника и информатика на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје. По изборот за демонстратор одржувал аудиториски и лабораториски вежби по предметите програмирање и алгоритми, програмирање и алгоритми 2, оперативни системи, моделирање на податоци и бази, компјутерски архитектури за ИНФО, вештачка интелигенција, мрежно програмирање, софтверско инженерство, системски софтвер и лабораториски вежби по предметот компјутерски архитектури. Исто така е вклучуван и во голем број интерни проекти и курсеви одржувани од страна на Институтот за компјутерски технологии и инженерство при ФЕИТ.

Одлично го познава и го употребува англискиот јазик.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ

Пред и по изборот за демонстратор ги објавил следниве трудови:

- [1] Горан Јакимовски, Гоце Докоски, Марија Календар, Аристотел Тентов, „Имплементација на нови рутирачки табели во Линукс“, ЕТАИ, 2011.

Опис: Трудот е објавен на ЕТАИ во 2011 година и опфаќа промена на Линукс и креирање на нови рутирачки табели. Во трудот се опишани нови рутирачки протоколи и креирање на драјвери кои ќе овозможат контролиран пристап до овие рутирачки табели за тестирање на перформансите на протоколот.

- [2] Danijela Jakimovska, Aristotel Tentov, Goran Jakimovski, Sashka Gjorgjievska, Maja Malenko, "Modern processor architecture overview", ICEST, 2012

Опис: Во трудот се опишани повеќе модерни компјутерски архитектури, заедно со нивните предности и недостатоци. Целта на трудот е да послужи како основа за имплементација на нова компјутерска архитектура која ќе може да овозможи паралелно извршување на инструкции. За таа цел, во трудот е даден посебен осврт на паралелизмот и како тој е досега имплементиран.

[3] Danijela Jakimovska, Goran Jakimovski, Aristotel Tentov, Dimitar Bojchev, "Performance estimation of parallel processing techniques on various platforms", TELFOR, 2012.

Опис: Во трудот се прави анализа и тестирање на паралелното извршување на програми (инструкции) кај различни компјутерски архитектури и оперативни системи. Трудот може да послужи за да се одбере соодветната архитектура и оперативен систем за забрзување на обработки на податоци преку паралелизација на обработката.

[4] Goran Jakimovski, Aristotel Tentov and Marija Kalendar, "OVERVIEW OF LINUX SCHEDULING AND PROPOSAL OF A NEW LINUX GA SCHEDULER", ETAI, 2013.

Опис: Во трудот се опишани постојните алгоритми за распоредување имплементирани во Линукс и е даден предлог за имплементација на нов алгоритам за распоредување. Новиот алгоритам е имплементиран во Линукс и користи генетски алгоритам за распоредување и решавање на Mpath-проблем.

[5] Tatjana Chavdarova, Goran Jakimovski, Blagoj Jovanov, Aristotel Tentov, Maja Malenko, "Analysis and implementation of frequency domain equalizer for single carrier system in the 60 GHz band", CISSE, 2013.

Опис: Целта на трудот е да се дизајнира изедначувач за Single Carrier-систем кој што ќе работи на 60 GHz. Трудот се фокусира на пречките при развој на вакво решение и како тие можат да се надминат при имплементирање на изедначувач за милиметарски бранови. Исто така, трудот го прикажува поедноставениот дизајн кога тој се имплементира во фреквенциски домен.

[6] Goran Jakimovski, Aleksandar Karadimce, Danco Davcev, "Multimedia Content Delivery between Mobile Cloud and Mobile Devices", ETSD, 2014.

Опис: Во трудот е опишан облак-систем за обработка на мултимедиски податоци кои се генерираат од страна на мобилни уреди. Системот, исто така, го мери времето потребно за локална обработка на тие податоци и нивна дистрибуирана обработка во облакот. Како тест сценарија се дефинираат конверзија на 2D во 3D-слика и обработка на видеоматеријал. Дополнително се тестираат различни протоколи за безжична комуникација помеѓу уредите и облакот.

[7] Davcev, D., Jakimovski, G., "Ergonomics Design of Healthcare NFC-based System", 6th International Conference on Applied Human Factors and Ergonomics (AHFE 2015) and the Affiliated Conferences, AHFE 2015, Vol. 3, pp: 5631–5638.

Опис: Во трудот е опишан облак-систем за обработка на медицински податоци и негова ергономска анализа, бидејќи често се имплементираат системи кои теоретски се многу корисни а во практика корисниците не ги користат поради одредени причини.

Поради тоа, во трудот е опишан предлог-архитектурата на системот и дополнително се земени предвид анализи на потенцијалните корисници на системот. Овие анализи и резултатите од нив помагаат за приспособување на барањата на корисниците.

Учество во научноистражувачки проекти

- [1] D. Cassioli, A. Tentov, M. Kalendar, G. Dokoski, D. Efnusheva, **G.Jakimovski**, M. Malenko, "Video-oriented UWB-based Intelligent Ubiquitous Sensing (VISION)", European Research Council (ERC) Grant, 2013-2014.

Проектот се занимава со хардверска реализација на прототип на предавател и приемник за безжичен пренос на HD-некомпресирано видео во 60 GHz подрачје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од претходно изнесеното може да се заклучи дека станува збор за исклучително квалитетен кандидат.

Земајќи ги предвид просечно постигнатиот успех на додипломските и магистерските студии, објавените трудови, учеството во научноистражувачки проекти, работата со студенти на аудиториски и лабораториски вежби, развојната кадровска политика на Институтот за компјутерски технологии и инженерство и фактот дека конкурсот е распишан за помлад асистент, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатот и му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии да го избере кандидатот:

1. Горан Јакимовски,

во звањето помлад асистент на наставно-научната област компјутерска техника и информатика.

Комисија

1. Проф. д-р Аристотел Тентов, с.р.
2. Доц. д-р Марија Календар, с.р.
3. Доц. д-р Сања Велева, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ПОМЛАД АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ КОМПЈУТЕРСКА ТЕХНИКА И ИНФОРМАТИКА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, објавен во весниците “Дневник” и „Коха“ на 31. X 2015 година, за избор на помлад асистент во наставно-научната област компјутерска техника и информатика и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии со бр. 02-2117/11, донесена на 18. XI 2015, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Аристотел Тентов, редовен професор, д-р Марија Календар, доцент и д-р Сања Велева, доцент, при Факултетот за електротехника и информациски технологии.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на помлад асистент во научната област компјутерска техника и информатика, во предвидениот рок се пријави еден кандидат.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката **Маја Маленко** е родена на 28. IV 1986 година во Охрид. По завршувањето на основното образование, се запишала во ОСУ Гимназија „Св. Климент Охридски“ во Охрид, природно-математичка насока. Средното образование го завршила со одличен успех 5,00. Учествовала на училишни, градски и републички натпревари по математика, на кои добила повеќе награди и признанија. Прогласена е за еден од двајцата најдобри ученици во гимназијата во областа на математиката.

По завршувањето на средното образование, во 2005 година, се запишала на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, на насоката ИКИ. За време на студирањето постигнала извонреден успех во сите студиски години. Во текот на студирањето учествувала во реализацијата на неколку проекти. Дипломирала на 7 октомври 2009 година, со просечен успех 9,82, како еден од најдобрите студенти во својата генерација.

Во 2009-та година се запишала на втор циклус (магистерски) студии на студиската програма компјутерски мрежи и е-технологии. Студиите ги завршила во 2012 година, со просечен успех 9,88. Магистерската теза „Развој и интегрирање на ново криптографско јадро во LEON 3 процесор“ е одбранета на 7 септември 2012 год. под менторство на проф. Аристотел Тентов, со што се здобила со звањето магистер по електротехника и информациски технологии.

Во ноември 2012 се запишала на докторските студии на Докторската школа на УКИМ на студиската програма електротехника и информациски технологии.

Во периодот од април 2010 до јуни 2011 работела како IT-консултант во Министерството за образование и наука. Во септември 2011 година е избрана за демонстратор од страна на ННС на Институтот за компјутерска техника и информатика при Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје. По изборот за демонстратор одржувала аудиториски и лабораториски вежби по предметите логички кола и дискретни автомати, програмирање и алгоритми, структури со програмирање, напредни алгоритми и програмирање, мрежни оперативни системи, интернет-апликациски сервиси, мрежни и интернет-апликации, географски информационални системи, визуелно програмирање.

Одлично го познава и го употребува англискиот јазик и има основни познавања од германскиот јазик.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ

Пред и по изборот за демонстратор ги објавила следниве трудови:

- [1] Aristotel Tentov, Danijela Jakimovska, **Maja Malenko**, Goran Jakimovski, Sashka Gjorgjievska, “Modern computer architectures overview”, XLVII International Scientific Conference on Information, Communication and Energy Systems and Technologies, ICEST 2012.

Опис: Во трудот се опишани неколку модерни компјутерски архитектури, заедно со нивните предности и недостатоци. Целта на трудот е да послужи како основа за имплементација на нова компјутерска архитектура која ќе овозможи паралелно извршување на инструкции. За таа цел, во трудот е даден посебен осврт на паралелизмот и како тој досега е имплементиран.

- [2] **Maja Malenko**, Aristotel Tentov, “Implementation of Cryptographic Core in Leon3 Processor System”, XI International Conference on Electronics, Telecommunications, Automation and Informatics, ETAI 2013.

Опис: Во овој труд е опишан начинот на имплементирање на криптографско јадро во LEON3-процесорскиот систем, кој претставува синтетизирачки VHDL-модел на 32-битен процесор изработен според архитектурата на SPARC v8-процесорот.

- [3] Tatjana Chavdarova, Goran Jakimovski, Blagoj Jovanov, Aristotel Tentov, **Maja Malenko**, "Analysis and Implementation of FDE for SC System in the 60 GHz Band", 9th Annual International Joint Conferences on Computer, Information, Systems Sciences, & Engineering, CISSE 2013.

Опис: Целта на трудот е да се дизајнира изедначувач за Single Carrier- систем кој што ќе работи на 60 GHz. Трудот се фокусира на пречките при развој на вакво решение и како тие можат да се надминат при имплементирање на изедначувач за милиметарски бранови. Исто така, трудот го прикажува поедноставениот дизајн кога тој се имплементира во фреквенциски домен.

- [4] **Maja Malenko**, "Implementation of Reed-Solomon RS(255,239) Code", Second International Conference on Applied Innovations in IT, ICAIIT 2014.

Опис: Во овој труд е опишан начинот на конструирање на Reed Solomon RS(255,239) коден збор кој се користи како техника на кодирање во Low-Power Single Carrier (LPSC) физичкото ниво, како што е опишано во стандардот IEEE 802.11ad. Со помош на Simulink, симулиран е процесот на кодирање и декодирање на 239-бајтна порака и верифициран е начинот на работа на конструираниот кодер и декодер.

- [5] **Maja Malenko**, Aristotel Tentov, Marija Kalendar, "Design of an adaptive transmitter at 60 GHz", XII International Conference on Electronics, Telecommunications, Automation and Informatics, ETAI 2015.

Опис: Во овој труд е предложена модифицирана архитектура на baseband-делот на предавател кој ќе работи според стандардот IEEE 802.11ad. Во однос на карактеристиките на комуникацискиот канал и состојбата на мрежните уреди, предложената архитектура е прилагодлива во однос на преносот низ еден и повеќе носители. Според состојбата на батеријата на мрежните уреди, прилагодливиот предавател може да го менува начинот на модулација, како и шемата и ратата на кодирање, со тоа менувајќи ја брзината на пренос и штедењето на енергија.

Учество во научноистражувачки проекти

- [2] D. Cassioli, A. Tentov, M. Kalendar, G. Dokoski, D. Efnusheva, G. Jakimovski, **M. Malenko**, "Video-oriented UWB-based Intelligent Ubiquitous Sensing (VISION)", European Research Council (ERC) Grant, 2013-2014

Проектот се занимава со хардверска реализација на прототип на предавател и приемник за безжичен пренос на HD некомпесирано видео во 60 GHz подрачје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од претходно изнесеното може да се заклучи дека станува збор за исклучително квалитетен кандидат.

Земајќи ги предвид просечно постигнатиот успех на додипломските и магистерските студии, објавените трудови, учеството во научноистражувачки проекти, работата со студенти на аудиториски и лабораториски вежби, развојната кадровска политика на Институтот за компјутерски технологии и инженерство и фактот дека конкурсот е распишан за помлад асистент, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатот и му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии да ја избере кандидатката:

2. Маја Маленко,

во звањето помлад асистент на наставно-научната област компјутерска техника и информатика.

Комисија

4. Проф. д-р Аристотел Тентов, с.р.

5. Доц. д-р Марија Календар, с.р.

6. Доц. д-р Сања Велева, с.р.

РЕФЕРАТ**ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО ПОМЛАД АСИСТЕНТ ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И
ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ**

Со Одлука бр. 02-2117/10 на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии, донесена на неговата седница на 18.XI2015 година, одредени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации, а во врска со распишаниот конкурс објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“ од 31.X2015 година.

Врз основа на доставените материјали и документи, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс се пријавил кандидатот м-р Валентин Раковиќ

1. Биографски податоци

Валентин Раковиќ е роден на 4.VI1985 година во Скопје. Основно училиште и природно-математичка гимназија со одличен успех завршил во Скопје. На Електротехничкиот факултет во Скопје се запишал во учебната 2004/2005 година. Дипломирал на 3.VII2008 година, на насоката телекомуникации, со просечен успех 9,31. Во текот на студирањето постојано е наградуван за постигнатиот успех.

На постдипломски студии се запишал во 2008 година на насоката безжични и мобилни комуникации. Сите испити предвидени со наставната програма ги има положено со највисока оценка 10. Магистерскиот труд со наслов „Механизми за селекција на радио пристапна мрежа во хетерогени безжични системи“ го одбрал на 2.VII2010 година.

Од 1.XII.2011 година е запишан на Докторската школа при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Кандидатот од 2010 година е ангажиран како соработник во наставниот процес на Институтот за телекомуникации при Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје по предметите од наставно-научната област телекомуникации. Во рамките на наставната дејност на Факултетот, држел аудиториски и лабораториски вежби по повеќе предмети од областа телекомуникации. Учествовал на повеќе меѓународни и домашни работилници и школи.

Во доменот на научноистражувачката дејност се занимавал со истражувања во областа на безжичните мрежи, при што има објавено 43 трудови на меѓународни и домашни конференции и списанија. Автор е и на 2 дела од монографија издадени од издавачката куќа „Springer“. Учествовал во повеќе меѓународни и домашни научноистражувачки проекти од областа на телекомуникациите.

М-р Валентин Раковиќ покажал и значителни активности во областа на стручно-апликативната дејност, учествувајќи во неколку експертски активности, идејни проекти и студии.

Кандидатот активно го владее англискиот јазик.

2. Наставно-образовна дејност

М-р Валентин Раковиќ, во изминатиот период, како соработник при Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје држел аудиториски и лабораториски вежби од прв циклус студии по повеќе предмети. Вовел нови содржини на аудиториски вежби по предметите: телекомуникациски мрежи, персонални и ad-hoc мрежи и примена на оперативни системи во телекомуникациите. Исто така, оформил и поставил лабораториски вежби по предметите: сигурносни комуникации, дигитален пренос на информации и безжични и мобилни мрежи.

Наставните обврски кандидатот секогаш ги извршувал професионално, квалитетно, совесно и на високо стручно ниво. Тој успешно им го пренесувал знаењето на студентите и со нив постапувал на коректен и професионален начин. Како потврда на ова е и позитивната оценка што кандидатот ја добил на анонимната студентска анкета за квалитет на реализираната настава, организирана во рамките на процесот на самоевалуација на Факултетот.

3. Научноистражувачка дејност

Досега, кандидатот м-р Валентин Раковиќ има објавено 43 научни трудови на меѓународни и домашни конференции и списанија. Конкретно, м-р Валентин Раковиќ има објавено 2 дела од монографија издадени од издавачката куќа „Springer“, 6 труда со оригинални научни резултати објавени во референтно научно/стручно списание со импакт-фактор, од кој еден со списание со особено висок импакт-фактор (IF=6.5) и меѓународен уредувачки одбор, 3 труда со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание, како и 34 труда со оригинални научни/стручни резултати објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор. Дополнително, кандидатот одржал едно предавање на докторска школа во Барселона.

Кандидатот бил учесник во 7 меѓународни научни проекти финансирани од ЕУ и НАТО и во еден национален научен проект финансиран од ФЕИТ.

Публикувани трудови

[1] L. Gavrilovska, V. Atanasovski, **V. Rakovic**, O. Ognenoski and A. Momiroski, "Performance of Vertical Handovers in Heterogeneous Wireless Systems utilizing IEEE 802.21," Workshop on "Cognitive Radio Technology and Reconfigurable Wireless Communications", *IEEE Communications 2008 Conference*, Bucharest, Romania, June 5-7, 2008.

Овој труд дава симулациска анализа во NS2 на предностите од употреба на IEEE 802.21 стандардот заради остварување вертикален хендовер во хетерогени безжични системи.

[2] L. Gavrilovska, V. Atanasovski, **V. Rakovic**, O. Ognenoski and A. Momiroski, "Providing Interoperability in Heterogeneous Environments towards 4G," *50th International Symposium ELMAR-2008*, September 10-13, 2008, Zadar, Croatia.

Во овој труд се направени повеќе симулации за различна корисничка мобилност (различна насока на движење од и кон специфична пристапна технологија и различна брзина на движење) и набљудувано е доцнењето за различни типови апликации.

[3] F. Sarevski, **V. Rakovic**, O. Ognenoski, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Performance Analysis of Routing Protocols in Ad-hoc and Sensor Networking Environment," *16th Telecommunications Forum (TELFOR 2008)*, Belgrade, Serbia, November 25-27, 2008 (награда „Блажо Мирчевски“)

Овој труд прикажува симулациска анализа и споредба во ns2 на карактеристиките и примената на AODV и DSDV рутирачките протоколи во безжични ad-hoc и сензорски мрежи (базирани на IEEE 802.11 и IEEE 802.15.4 стандардите).

[4] O. Ognenoski, **V. Rakovic**, M. Bogatinovski, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "User perception of QoS and economics for a WiMAX network in a backup scenario," *1st International Conference on Wireless Communications, Vehicular Technology, Information Theory and Aerospace & Electronic Systems Technology (Wireless VITAE 2009)*, Aalborg, Denmark, May 2009.

Во овој труд е анализирана придобивката од постоење на комплементарни пристапни технологии во одредена област на покривање.

[5] **V. Rakovic**, O. Ognenoski, A. Kaloxylas, A. Boucouvalas, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "A RAT Selection Mechanism in Emergency Scenarios," *1st International Conference on Wireless Communications, Vehicular Technology, Information Theory and Aerospace & Electronic Systems Technology (Wireless VITAE 2009)*, Aalborg, Denmark, May 2009.

Во овој труд е предложен нов алгоритам за ефикасно сортирање на апликации (т.н. Sorting Applications in Emergency Situations – SAES), специфично дизајниран да работи исклучиво во услови на вонредни ситуации.

[6] **V. Rakovic**, D. Denkovski, E. Todoroska and L. Gavrilovska, "High mobility heterogeneous network scenario," *IX National Conference with international Participation ETAI 2009*, Ohrid, Macedonia, September 26-29, 2009.

Овој труд дава симулациска анализа во QUALNET на предностите од употреба на IEEE 802.21 стандардот заради остварување вертикален хендовер во сценарија со висока мобилност.

[7] O. Ognenoski, **V. Rakovic**, F. Sarevski, D. Denkovski, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Enhancing Quality of Experience in Wireless Heterogeneous Networks," *17th Telecommunications Forum (TELFOR 2009)*, Belgrade, Serbia, November 24-26, 2009.

Во овој труд е претставена симулациска анализа на преземањето на корисниците во рамките на безжични хетерогени мрежи.

[8] P. Latkoski, **V. Rakovic**, O. Ognenoski, L. Gavrilovska, "Modeling and Simulation of Wireless Heterogeneous Networks," *2nd International Symposium on Applied Sciences in Biomedical and Communication Technologies, ISABEL09*, 2009.

Овој труд предлага нова симулациска платформа базирана на Specification and Description Language (SDL) и QualNet-мрежниот симулатор.

[9] **V. Rakovic**, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Velocity Aware Vertical Handovers," *2nd International Symposium on Applied Sciences in Biomedical and Communication Technologies (ISABEL 2009)*, Bratislava, Slovakia, November 24-27, 2009.

Во овој труд е анализирано можното оптимизирање на вертикалното преземање на корисници во безжични хетерогени мрежи.

[10] F. Sarevski, **V. Rakovic**, O. Ognenoski, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Performance Analysis of Routing Protocols in Ad-hoc and Sensor Networking Environments," *TELFOR Journal*, Vol. 1, No. 1, 2009, pp. 10 – 13.

Во овој труд е претставена симулациска анализа на најзначајните рутирачки протоколи за ad-hoc и сензорски мрежи.

[11] P. Latkoski, **V. Rakovic**, O. Ognenoski, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "SDL+QualNet: A Novel Simulation Environment for Wireless Heterogeneous Networks," *3rd International ICST Conference on Simulation Tools and Techniques (SIMUTools) 2010*, Torremolinos, Malaga, Spain, March 2010.

Во овој труд е претставен нов симулациски концепт за анализа на безжични хетерогени мрежи.

[12] **V. Rakovic**, L. Gavrilovska and V. Atanasovski, "Energy Efficiency of Resource Management Architectures in Heterogeneous Wireless Networks," *13th International Symposium on Wireless Personal Multimedia Communications (WPMC 2010)*, Recife, Brazil, October 2010.

Во овој труд е анализирана енергетската ефикасност на различни архитектури за управување со ресурси во хетерогени безжични мрежи.

[13] P. Latkoski, O. Ognenoski, **V. Rakovic**, L. Gavrilovska, "Prototyping and Optimization of IEEE 802.21-based Reconfigurable Mobile Terminal," *IEEE Military Communications Conference (MILCOM 2010)*, San Jose, CA, USA, 2010.

Овој труд предлага архитектура на прототип кој овозможува транспарентни вертикални хендвери и базира на IEEE 802.21 стандардот.

[14] V. Atanasovski, **V. Rakovic** and L. Gavrilovska, "Efficient Resource Management in Future Heterogeneous Wireless Networks: the RIWCoS Approach," *IEEE Military Communications Conference (MILCOM)*, San Jose, CA, USA, October 31 – November 3, 2010.

Во овој труд е дефинирана и симулациски евалуирана нова архитектура за управување со ресурси во хетерогени безжични мрежи.

[15] B. Petrovska, L. Gavrilovska and **V. Rakovic**, "Companding Techniques for PAPR Reduction in DVB-T Systems" submitted to 18th Telecommunications forum TELFOR 2010, Belgrade, 2010.

Овој труд ги анализира техниките за компресија и нивниот ефект врз перформансите за намалување на PAPR-ефектот.

[16] **V. Rakovic**, L. Gavrilovska, "Novel RAT selection mechanism based on Hopfield Neural Networks," IEEE International Congress on Ultra Modern Telecommunications and Control Systems (ICUMT 2010), Moscow, 2010.

Овој труд предложува нов алгоритам за селекција на радио- пристапни технологии, кој е базиран на Хопфилдови невронски мрежи.

[17] P. Latkoski, O. Ogneski, **V. Rakovic**, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Demonstration of RIWCoS Platform for Future Heterogeneous Networks," *2nd International Conference on Wireless Communications, Vehicular Technology, Information Theory and Aerospace & Electronic Systems Technology (Wireless VITAE 2011)*, Chennai, India, February 28 - March 3, 2011.

Овој труд детално анализира архитектура за управување со ресурси во хетерогени безжични мрежи предложена од авторите.

[18] V. Atanasovski, J. van de Beek, A. Dejonghe, D. Denkovski, L. Gavrilovska, S. Grimoud, P. Mahonen, M. Pavloski, **V. Rakovic**, J. Riihijarvi and B. Sayrac, "Constructing Radio Environment Maps with Heterogeneous Spectrum Sensors," *IEEE Symposia on New Frontiers in Dynamic Spectrum Access Networks (DySPAN) 2011*, demonstration, Aachen, Germany, May 2011. (награда „Best Demo Award“)

Овој труд дефинира архитектура и прототип за креирање на мапи на радиооколина користејќи хетерогени сензори.

[19] **V. Rakovic**, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Clustered Network Coordinated Beamforming for Cooperative Spectrum Sharing of Multiple Secondary Systems", CogART 2011, Barcelona, Spain, 26-29 October 2011.

Овој труд дава прелиминарен увид во можната примена на кластерирано управување со зрачните дијаграми при кооперативно делење на спектар.

[20] L. Gavrilovska, **V. Rakovic** and V. Atanasovski, "Energy Efficiency of Resource Management Architectures in Heterogeneous Wireless Networks," *River's Journal of Green Engineering*, Volume 1, Issue 3, April 2011.

Овој труд ги анализира аспектите на енергетска ефикасност кај различни архитектури за управување со ресурси во хетерогени безжични мрежи.

[21] D. Denkovski, **V. Rakovic**, M. Pavloski, K. Chomu, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Integration of Heterogeneous Spectrum Sensing Devices Towards Accurate REM Construction", IEEE Wireless Communications and Networking Conference (WCNC'12), Paris, France, April 1-4, 2012.

Овој труд ги анализира практичните проблеми при интеграција на хетерогени сензори во платформа за креирање мапи на радиооколина.

[22] G. Baldini, **V. Rakovic**, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Security aspects of policy controlled cognitive radio", IFIP International Conference on New Technologies, Mobility and Security (NTMS'12), Istanbul, Turkey, May 7-10, 2012.

Овој труд ги анализира безбедностите аспекти на когнитивните радиомрежи базирани на полиси.

[23] **V. Rakovic**, M. Angelicinoski, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Location estimation of radio transmitters based on spatial interpolation of RSS values", 7th International ICST Conference on Cognitive Radio Oriented Wireless Networks and Communications (CROWNCOM 2012), Stockholm, Sweden, June 18-20, 2012.

Овој труд нуди теоретска анализа на проблемот на локализација на безжични радиопредаватели користејќи просторна интерполација на вредностите од приемната сила.

[24] M. Pavloski, **V. Rakovic**, V. Atanasovski, L. Gavrilovska, "Multi-level modeling of spectrum use", 9th International Symposium on Wireless Communication Systems (ISWCS 2012), ACROPOLIS Special Session, Paris, France, August 28-31, 2012.

Овој труд нуди нова теоретска анализа на моделирањето на спектралната зафатеност користејќи пристап на повеќе нивоа.

[25] J. van de Beek, E. Lidström, T. Cai, Y. Xie, **V. Rakovic**, V. Anatasovski, L. Gavrilovska, J. Riihijärvi, P. Mähönen, "REM-enabled opportunistic LTE in the TV band", *In Proc. of the 2012 Symposium on Dynamic Spectrum Access Networks (DySPAN 2012)*, Bellevue, USA, October 2012.

Овој труд ги прикажува можностите и перформансите на лабораториски прототип за користење на мобилни сервиси во телевизискиот опсег базиран на мапи на радиооколина.

[26] I. Dagres, A. Polydoros, D. Denkovski, **V. Rakovic**, V. Atanasovski, L. Gavrilovska, K. Cichon, A. Kliks, S. Baban and O. Holland,, "An Integrated Platform for Source Detection, Identification and Localization with Applications to Cognitive-Radio," *European Wireless 2013*, April, 2013, Guilford, UK.

Овој труд дефинира интегрирана платформа способна за детекција, идентификација и локализација на безжични радиопредаватели.

[27] L. De Nardis, M. G. Di Benedetto, O. Holland, A. M. Akhtar, H. Aghvami, **V. Rakovic**, V. Atanasovski, L. Gavrilovska, V. Stavroulaki, Y. Kritikou, A. Bantouna, P. Demestichas, D. Tassetto, S. Bovelli and S. A. Romaszko, "Neighbour and network discovery in cognitive radio networks: research activities and results in the ACROPOLIS Network of Excellence," *19th European Wireless Conference - EW 2013*, Guildford, UK, April 2013.

Овој труд ги прикажува истражувачките напори во доменот на откривање соседни јазли во когнитивни радиомрежи во еден европски проект.

[28] A. Achtzen, L. Simic, M. Petrova, P. Mahonen, **V. Rakovic**, P. Latkoski, L. Gavrilovska, "Software Tool for Assessing Secondary System Opportunities in Spectrum Whitespaces," *14th IEEE International Symposium on a World of Wireless, Mobile and Multimedia Networks*, June, 2013, Madrid, Spain.

Овој труд предлага симулациска платформа за пресметка на слободните спектрални опсези и можноста за нивно секундарно реискористување.

[29] **V. Rakovic**, V. Pavlovska, V. Atanasovski, L. Gavrilovska, “Cooperative spectrum sensing based on noise power estimation,” *2013 International Symposium on Wireless Personal Multimedia Communications*, June, 2013, Atlantic City, USA.

Овој труд го анализира проблемот на кооперативно ослушување на спектарот, базирано на точна проценка на силата на шумот.

[30] **V. Rakovic**, V. Atanasovski, L. Gavrilovska, “Feasibility of Cooperative Spectrum Sensing based on Clustered Beamforming,” *IEEE International Black Sea Conference on Communications and Networking 2013*, July, 2013, Batumi, Georgia.

Овој труд ги анализира можностите за примена на кластерираното управување со зрачните дијаграми кај кооперативното ослушување на спектар.

[31] D. Triantafyllopoulou, A. Kliks, **V. Rakovic**, L. Gavrilovska, “Existing Policy Frameworks: An Overview,” *Tenth International Symposium on Wireless Communication Systems (ISWCS 2013)*, Ilmenau, Germany, Aug., 2013.

Во овој труд се разгледуваат постојните платформи за когнитивно радио кои ги искористуваат аспектите на полиси.

[32] L. Gavrilovska, V. Atanasovski, **V. Rakovic**, D. Denkovski and M. Angjelicinoski, “REM-enabled transmitter localization for ad hoc scenarios,” *IEEE Military Communications Conference (MILCOM)*, San Diego, U.S.A, November, 2013.

Овој труд нуди решение за примена на архитектурата за креирање на мапи на радиооколина при локализација на безжични радиопредаватели во безжични ad-hoc мрежи.

[33] **V. Rakovic**, D. Denkovski and L. Gavrilovska, “Combined beamforming design for underlay spectrum sharing,” *IEEE WCNC 2014 FutureHetNets Workshop*, Istanbul, April, 2014.

Овој труд предложува нова шема за спектрално реискористување, која е базирана на комбиниран бимформинг.

[34]D. Denkovski, **V. Rakovic**, M. Angjelicinoski, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Small-cells Radio Resource Management Based on Radio Environmental Maps," *IEEE INFOCOM 2014*, Toronto, Canada, May, 2014.

Овој труд дефинира лабораториски прототип за агилно управување со спектрални ресурси, базиран на мапи на радиооколина.

[35]L. Gavrilovska, V. Atanasovski, **V. Rakovic**, K. Chomu, and K. Smiljkovic, "Development of Wireless Sensor Network (WSN) Research Platforms and Applications through the FP7 ProSense Project," *Transactions on Internet Research*, Vol. 10, No. 1, Jan. 2014.

Овој труд ги прикажува развиените платформи и апликации од страна на авторите во еден европски проект.

[36]L. Gavrilovska, J. van de Beek, Y. Xieb, J. Riihijarvi, P. Mahonen, V. Atanasovski, D. Denkovski, **V. Rakovic**, "Enabling LTE in TVWS with Radio Environment Maps: From an Architecture Design towards a System Level Prototype," *Elsevier Journal on Computer Communications*, 2014. DOI: 10.1016/j.comcom.2014.07.008 (IF = 1.35)

Овој труд ја анализира примената на архитектурата за креирање на мапи на радиооколина кај конкретен реализиран прототип на систем за мобилни сервиси, кој работи во телевизискиот радиоопсег.

[37] **V. Rakovic**, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "Optimal Cooperative Spectrum Sensing under Faded and Bandwidth Limited Control Channels," *Springer Journal on Wireless Personal Communications*, 2014. DOI 10.1007/s11277-014-1904-y (IF=0. 979)

Овој труд нуди теоретска анализа на можните оптимизации кај кооперативното ослушнување на спектар во реални безжични канали.

[38]L. Gavrilovska, D. Denkovski, **V. Rakovic**, and M. Angjelicinoski, "Medium Access Control Protocols in Cognitive Radio Networks: Overview and General Classification," *IEEE Communications Surveys and Tutorials*, vol.16, no.4, pp. 2092-2124, 2014. doi:10.1109/COMST.2014.2322971 (IF=6.5)

Овој труд разработува ефикасна класификација за постојните когнитивни MAC-протоколи и нуди сеопфатен преглед на најновите научни истражувања во областа на когнитивното радио и когнитивните MAC- протоколи.

[39] **V. Rakovic**, D. Denkovski, Z. Hadzi-Velkov and L. Gavrilovska, "Optimal time sharing in underlay cognitive radio systems with RF energy harvesting, " *IEEE International Conference on Communications (ICC'15)*, London, UK, June, 2015.

Овој труд го разгледува проблемот на оптимална распределба на временските интервали за когнитивни системи кои се напојуваат од зрачењето на примарните системи.

[40] D. Denkovski, **V. Rakovic**, A. Ichkov, V. Atanasovski and L. Gavrilovska, "REM facilitated Smart-WiFi," *IEEE Dynamic Spectrum Access Networks (DySPAN'15)*, Stockholm, Sweden, October, 2015. (награда „Best Demo Award“)

Овој труд дефинира прототип за ефикасно управување со спектрални ресурси во WiFi-мрежи, базиран на мапи на радиооколина.

[41] L. Gavrilovska V. Atanasovski P. Latkoski **V. Rakovic**, "Analysis of Reconfigurability, Control and Resource Management in Heterogeneous Wireless Networks", *International Journal of Computers Communications & Control*, 2015. (IF = 0.746)

Овој труд воведува нова архитектура за управување со ресурси во хетерогени безжични мрежи и ги анализира нејзините перформанси во различни сценарија.

[42] L. Gavrilovska, **V. Rakovic**, V. Atanasovski, "Visions towards 5G: Technical Requirements and Potential Enablers," *Springer Journal on Wireless Personal Communications*, 2015. (IF=0.979)

Овој труд нуди детален преглед на најновите научни истражувања во областа на мобилните мрежи од петтата генерација.

[43]**V. Rakovic**, D. Denkovski, V. Atanasovski, P. Mahonen, L. Gavrilovska, , "Capacity-Aware Cooperative Spectrum Sensing Based on Noise Power Estimation," *Communications, IEEE Transactions on* , vol.63, no.7, pp.2428,2441, July 2015 (IF = 1.992)

Овој трудго анализира проблемот на кооперативно ослушнување на спектарот, базирано на точна проценка на снагата на шумот и потреба од максимизација на секундарниот системски капацитет.

Учество во научноистражувачки проекти по последниот избор

[1] Анализа и моделирање на динамичко управување со спектрални ресурси во когнитивни радиомрежи, ФЕИТ, 2011-2012.

Проектот се занимава со анализа и моделирање на системите за секундарно користење на спектар, базирани на когнитивни радиоуреди.

[2] eWall: eWall for Active Long Living, EU FP7 ICT-610658, IP, 2013-2016.

Проектот воведува нов систем за олеснување на активното живеење на одредени категории повозрасни лица користејќи хетерогени сензори.

[3] ORCA: Optimization and Rational Use of Wireless Communications Bands, NATO SfP-984409, 2013-2015

Проектот се занимава со мерење на искористеноста и моделирање на зафатеноста на радиоопсегот.

[4] CREW OC3: Cognitive Radio Experimentation World Open Call 3, EU FP7 ICT-258301, 2014.

Проектот се занимава со практична имплементација на техники за ослушнување на спектар и техники за локализација на безжични примопредаватели.

[5] ACROPOLIS: Advanced coexistence technologies for radio optimization in licensed and unlicensed spectrum, EU FP7 ICT-257626, NoE, 2010-2013.

Проектот истражува техники за коегзистенција на различни радиосистеми.

[6] QUASAR: Quantitative Assessment of Secondary Spectrum Access, EU FP7 ICT-248303, STREP, 2010-2012.

Проектот врши квантитативна проценка на расположлив спектар за секундарно користење.

[7] FARAMIR: Flexible and spectrum-Aware Radio Access through Measurements and modeling In cognitive Radio Systems, EU FP7 ICT-248351, STREP, 2010-2012.

Проектот развива нова системска архитектура за креирање мапи на радиооколина.

[8] RIWCoS: Reconfigurable Interoperability of Wireless Communications Systems, NATO SfP-982469, 2007-2011.

Проектот развива нова системска архитектура за управување со радиоресурси кај хетерогени безжични мрежи.

4. Стручно-апликативна дејност

Од аспект на стручно-апликативната дејност, кандидатот учествувал во реализација на еден домашен патент.

М-р Валентин Раковиќ учествувал и во дизајнот и изработката на еден информациски систем, „Smart Wine“, кој е понуден како комерцијален производ од страна на Македонски телеком.

Конечно, кандидатот учествувал и во изготвување и пријавување на повеќе научни меѓународни проекти како соработник.

Заклучок и предлог

Врз основа на претходно изнесеното, како и врз основа на личното познавање на кандидатот, Комисијата заклучи дека м-р Валентин Раковиќ совесно и одговорно ги извршува сите зададени обврски и покажува извонредни резултати во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност. Како студент постигнал одличен успех, а во текот на работата како соработник на Институтот покажал извонредно залагање учествувајќи во подготовката на материјали и изведувањето на аудиториски и лабораториски вежби по тековните предмети. Во времетраењето на својот работен опус, активно учествувал во истражувања на некои од најсовремените области на безжичните телекомуникации што го прави препознатлив

и во меѓународната научна јавност. Досега, публикувал 2 дела од монографија издадена од издавачката куќа „Springer“, 6 труда со оригинални научни резултати објавени во референтно научно/стручно списание со импакт-фактор, од кој еден со списание со особено висок импакт фактор ($IF=6.5$) и меѓународен уредувачки одбор, 3 труда со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание, како и 34 труда со оригинални научни/стручни резултати објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор. Дополнително, м-р Валентин Раковиќ бил учесник во 8 меѓународни и домашни научноистражувачки проекти.

Врз основа на изложеното, Рецензентската комисија смета дека кандидатот ги исполнува сите формални и суштински услови за избор во соработничко звање. Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, да го избере м-р Валентин Раковиќ во звањето помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Лилјана Гавриловска, с.р.

Проф. д-р Борислав Поповски, с.р.

Проф. д-р Тони Јаневски, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ПОМЛАД АСИСТЕНТ ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАСТАВНО- НАУЧНАТА ОБЛАСТ ПРЕНОСНИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКИ СИСТЕМИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Во врска со конкурсот за избор на помлад асистент при Институтот за преносни електроенергетски системи, објавен од Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје („Дневник“, бр. 5903 и „Коха“ од 31.10.2015 година), со Одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (02-2117/8 од 18.11.2015 година) е определена Комисија за изготвување на Реферат за избор на еден помлад асистент при Институтот за преносни електроенергетски системи, во состав: проф. д-р Ристо Ачковски, проф. д-р Весна Борозан и вонр. проф. д-р Мирко Тодоровски.

На распишаниот конкурс се пријави само кандидатот: м-р Јорданчо Ангелов.

По разгледувањето на доставената документација од кандидатот, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс се пријави само кандидатот: м-р Јорданчо Ангелов.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

М-р Јорданчо Ангелов, дипл. ел. инж.

Јорданчо Ангелов е роден на 21.1.1978 година во Јоханесбург, Јужноафриканска Република. Основно и средно образование завршил во Кочани. Во учебната 1997/98 година се запишал на Електротехничкиот факултет во Скопје, на насоката електроенергетика. Дипломскиот труд на тема „Калибрација на мерниот систем за мерење на темени вредности на напон со работна фреквенција во Лабораторијата за висок напон“ под менторство на проф. д-р Ристо Миновски, успешно го одбрал во октомври 2003 година, со што студиите ги завршил со средна оценка од предметите 8,69.

Во декември 2010 година успешно го одбрани својот магистерски труд со наслов „Проценка на преносните можности на ЕЕС на Република Македонија во рамките на регионалниот пазар на електрична енергија во регионот на југоисточна Европа“ на насоката преносни и дистрибутивни системи, со средна оценка од предметите 9,83, под менторство на проф. д-р Рубин Талески. Во моментот е запишан на докторски студии под менторство на проф. д-р Рубин Талески.

По дипломирањето во 2003 година е ангажиран како демонстратор на лабораториските вежби по предметите: мерење во електротехниката и основи на мерната техника при ЕТФ во Скопје. Во 2004 година работел како волонтер во фирмата ЦЕР – Скопје, а потоа од септември 2004 до април 2005 година како технички соработник во Лабораторијата за висок напон при ЕТФ Скопје. Од октомври 2006 до февруари 2007 година е повторно ангажиран во Лабораторијата за висок напон при ЕТФ Скопје како демонстратор на лабораториските вежби по предметите: техника на висок напон, висок напон и материјали во електротехниката.

Од октомври 2007 година па до сега, ангажиран е за демонстратор, а потоа и за соработник запишан на докторските студии при Институтот за преносни електроенергетски системи, избран/реизбран од Наставно-научниот совет на ФЕИТ – Скопје.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Како демонстратор/соработник-докторанд, досега ги изведувал аудиториските и лабораториските вежби по предметите од прв циклус студии, и тоа: *надземни и кабелски водови, компјутерска анализа на стационарни режими на ЕЕС, техника на висок напон, техника на висок напон 1, менаџмент на ЕЕС, материјали во електротехниката, пазари на електрична енергија, техника на висок напон 2, компјутерска анализа на преодни процеси во ЕЕС, заземјувачи и заземјувачки системи во ЕЕ-мрежи.*

Учествувал во подготовките и изработката на практикумите за лабораториски вежби по предметот *техника на висок напон 1 и надземни и кабелски водови*. Активно учествува во подготвувањето и спроведувањето на испитите на горенаведените предмети.

Дополнително на Факултетот држи и лабораториски вежби по предметите: *основи на електротехника 1 и основи на електротехника 2.*

Научноистражувачка дејност

Кандидатот м-р Јорданчо Ангелов се јавува како автор или коавтор на 23 трудови на меѓународни и домашни конференции и списанија.

1. **Ј. Ангелов**, Р. Ачковски, „Пресметка на индексите на доверливост на дел од дистрибутивната мрежа на Кочани“, *VI Советување МАКО–СИГРЕ, СТК Ц-4, Охрид, 3-6 октомври 2009.*

Во трудот е презентирана методологија за пресметка на индексите на доверливост на дистрибутивна мрежа. Предложената методологија е применета на реален пример и во него се презентирани резултати и изведени заклучоци за дистрибутивната мрежа на град Кочани.

2. Р.Ачковски, М.Тодоровски, Ј.Вулетиќ, **Ј.Ангелов**, „Оценка на топлинското стареење на изолацијата кај енергетските кабли“, *VI советување МАКО–СИГРЕ, СТК Ц-4, Охрид, 3-6 октомври 2009.*

Од особена важност е можноста да се изврши оценка во каква состојба е изолацијата кај енергетските кабли. Тоа е направено во овој труд при што е претставена методологија за оценка на топлинското стареење на изолацијата кај енергетските кабли. Во трудот се презентирани и резултати од предложената методологија.

3. А.Крколева, Р.Ачковски, Ј.Вулетиќ, **Ј.Ангелов**, „Моделирање на преодни процеси при комутации со Matlab/Simulink“, *VI советување МАКО–СИГРЕ, СТК Ц-4, Охрид, 3-6 октомври 2009.*

Од посебен интерес е можноста да се увиди влијанието на преодните процеси на напонските прилики во преносната мрежа во услови на комутација. За реализација на предложената анализа е искористен програмскиот пакет Matlab/Simulink со чија помош е извршено моделирање на елементите од ЕЕС, како и моделирање на преодните процеси при комутации. Во трудот се презентирани и резултати од направените анализи.

4. Р. Миновски, А. Ласков, **Ј. Ангелов**, Р. Ачковски, „Осврт кон методите за проверка на функционалноста на одводниците на пренапони“, *VI советување МАКО–СИГРЕ, СТК Ц-4, Охрид, 3-6 октомври 2009*

Придонесот на овој труд се согледува во презентирањето на принципот на работа на одводниците на пренапони, методите за проверка на нивната функционалност, мерната инструментација и нејзината примена.

5. R. Taleski, **J. Angelov**, P. Krstevski, A. Krkoleva, A. Paunoski, K. Naumoski, „Model Creator for Day Ahead Congestion Forecast“, *15th WSEAS CSCC Multiconference, Corfu Island, Greece, July 14-17, 2011.*

Во услови на либерализиран пазар на електрична енергија од особена важност е прибирање на влезни податоци и изработка на реален модел на преносната мрежа за која е потребно да се определат индексите на преносните капацитети. Во трудот е презентирани модул кој се користи за креирање на база на влезни податоци за преносна мрежа погодна за пресметка на преносните капацитети на интерконектирани национални ЕЕС со цел да би се овозможи проценка на можните задушувања во мрежата. Презентирани се резултати од понуденото софтверско решение.

6. **J. Ангелов**, А. Ласков, М. Тодоровски, „Можни начини за мерење на пренапони на електроодите кај електролачните печки“, *VII Советување на МАКО–CIGRE, СТК Ц-4, Охрид, 2-4 октомври 2011.*

Една од причините за нарушување на нормалната работа кај електролачните печки е појавата на пренапони. Во трудот е разгледуван принципот на работа на електролачните печки, а воедно се претставени и можните начини за мерење на пренапоните кои би се појавиле на електроодите кај електролачните печки. Во трудот се презентирани реални податоци од мерења на пренапоните направени во „МАКСТИЛ“ согласно со презентираниите начини.

7. **J. Ангелов**, Р. Талески, В. Матески, „Проценка на преносните можности на ЕЕС со Power System Analyzer“, *VII Советување на МАКО–CIGRE, СТК Ц-5, Охрид, 2-4 октомври 2011.*

Со воведувањето на либерализиран пазар на електрична енергија (ЕЕ), евтините генератори ја стекнаа својата предност над скапите извори на ЕЕ, а како резултат на тоа се зголеми бројот на планирани трансакции на ЕЕ. За да се избегнат можните задушувања во преносниот систем се врши проценка на преносните капацитети на една преносна мрежа која влегува во состав на еден регионален модел. Во трудот е презентирани методологијата за проценка на преносните можности на ЕЕС, како и програмски пакет кој овозможува нивна пресметка. Исто така, во трудот се презентирани резултати од презентираниот методологија на реална преносна мрежа.

8. Р. Krstevski, **J. Angelov**, R. Taleski, Senior Member, IEEE, A. Krkoleva, Graduate Student Member, IEEE, K. Naumoski and A. Paunoski „Facilitating DACF by Implementation of Integrated Software Solutions“, *EEM12, 10-12 May 2012, Florence, Italy.*

Еден од предизвиците за проценка на можните задушувања кои би настанале во преносната мрежа за модел на пазарот на ЕЕ ден-однапред, е формирање на модел на преносната мрежа. Презентиран е пристап како да се формира модел на преносната мрежа, како и соодветно програмско решение. Исто така, во трудот се презентирани и резултати кои произлегуваат од имплементацијата на презентираниот пристап.

9. Р. Krstevski, R. Taleski, **J. Angelov**, A. Krkoleva, K. Naumoski, A. Paunoski, „Creation of regional electric transmission network models by using database related software solution“ „*Advanced Aspects of Theoretical Electrical Engineering Sozopol '2012 07.09.12 - 09.09.12*“, *Sozopol, Bulgaria*

Пред да се изврши проценка на преносните капацитети на една преносна мрежа, потребно е да се креира нејзин реален модел. Предизвикот станува поголем при формирање на регионален модел на преносната мрежа од повеќе национални ЕЕС. Во трудот е предложен пристап за креирање на регионален модел на преносна мрежа базиран на принципот на база на податоци, а воедно се презентирани и резултатите добиени од имплементацијата на предложеното програмско решение.

10. P. Krstevski, **J. Angelov**, A. Krkoleva, K. Naumoski, A. Paunoski, N. Sijakovic, R. Taleski, V. Borozan, "Regional Transmission Network Modeling for Power Flow Analysis", *POEM, 19–21 November 2012, Limassol, Cyprus*

Во трудот е презентирани пристап кон формирање на регионален модел на преносна мрежа во форма погодна за примена на методи за пресметка на текови на моќност. Презентирани се и резултати од предложениот пристап.

11. **J. Ангелов**, J. Вулетик, М. Тодоровски, Р. Ачковски, „Навремено откривање на грешки кај енергетски трансформатор при редовни профилатички испитувања“, *VIII советување на МАКО-СИГРЕ, СТК А-2, Охрид, 22.-24. Септември, 2013*

Со цел да се овозможи правилна работа на поважните елементи од ЕЕС, потребно е да се извршуваат редовни профилатички испитувања. Трудот има за цел да ги препознае предизвиците при профилатичкото испитување на изолациониот систем кај енергетските трансформатори. Презентирани се методи за навремено откривање на грешките во изолациониот систем кај енергетските трансформатори, како и реални резултати од презентираниите методи.

12. J. Вулетик, **J. Ангелов**, М. Тодоровски, „Примена на FACTS уреди за редна и напречна компензација на реактивна моќност во електроенергетски мрежи“, *VIII советување на МАКО-СИГРЕ, СТК Ц-4, Охрид, 22-24 септември, 2013.*

Трудот обработува проблематика од примена на модерни решенија за подобрување на ефикасноста на преносната мрежа. Во услови на либерализиран пазар на ЕЕ и зголемен број на трансакции на ЕЕ можна е појавата на задушување во преносната мрежа. За елиминирање на причините за нивната појава се применуваат најразлични решенија. Во трудот е презентирани принципот на работа на FACTS-уредите и како тие можат да се искористат за подобрување на ефикасноста на преносната мрежа.

13. **J. Angelov**, J. Vuletic, M. Todorovski, R. Ackovski, "Equivalent Circuit of Single-Core Cable Line with Ground Return Wire and Variable Earth Resistivity along its Path", *5th Symposium on Applied Electromagnetics - SAEM'2014, June 8-11, 2014, Skopje, MACEDONIA.*

Во трудот е презентирани нов пристап во моделирањето на елементите од ЕЕС при пресметка на дозволените напони на чекор и допир во случај на еднофазен кабел покрај кој е поставен дополнителен спроводник. Во трудот се презентирани и резултати добиени од примената на презентираниот пристап на моделирање.

14. **J. Angelov**, J. Vuletic, M. Todorovski, R. Ackovski, "Equivalent Circuit of Single-Core Cable Line with Ground Return Wire and Variable Earth Resistivity along its Path", *PRZEGLĄD ELEKTROTECHNICZNY, ISSN 0033-2097, R. 90 NR 12 / 2014, 100-104 (IP 0.24).*

Претставен е начинот на моделирање на еднофазен кабел покрај кој е поставен дополнителен спроводник во услови на променлива специфична отпорност на тлото при пресметка на напонот на допир и чекор. Во трудот се презентирани и резултати добиени од примената на презентираниот пристап на моделирање.

15. **Angelov, J.**; Vuletic, J.; Ackovski, R.; Todorovski, M., "An Extension in Cable Modeling for Grounding System Analysis in Case of Single-Core Cable Line With Variable Length Ground Return Wire and Variable Earth Resistivity Along its Path," *Industry Applications, IEEE Transactions on* , vol.PP, no.99, pp.1,1 (IP 1.76).

За да се обезбеди сигурна и безбедна работа на луѓето во електроенергетските постројки, потребно е да се обезбеди добро заземјување. Пресметките на напонот на допир и чекор се од суштинско значење во постигнувањето на таа цел. Во трудот е разработуван проблемот на пресметка на напон на допир и чекор во услови на

променлива специфична отпорност на тлото. Претставен е поинаков пристап во моделирањето на еднофазен кабел покрај кој е поставен дополнителен спроводник во услови на индустриска примена. Во трудот се презентирани и резултати добиени од примената на презентираниот пристап на моделирање.

16. P. Krstevski, V. Borozan, A. K. Mateska, A. B. Skanlund, M. H. Rennesund, J. Wolst, **J. Angelov**, E. Magnus, R. Taleski, „Investigating the Conditions for Establishing a Regional Power Exchange“, *European Energy Market (EEM), 2015 12th International Conference, 19-22 May 2015, Lisbon, Portugal*.

Во трудот се презентирани предизвиците при воспоставување на берза на електрична енергија во регионални рамки во услови на либерализиран пазар на електрична енергија.

17. A. K. Mateska, A. B. Skanlund, P. Krstevski, V. Borozan, M. H. Rennesund, J. Wolst, **J. Angelov**, E. Magnus, R. Taleski, „Options for Day-Ahead Market and Power Exchange in the Republic of Macedonia“, *European Energy Market (EEM), 2015 12th International Conference, 19-22 May 2015, Lisbon, Portugal*

Од особена важност при воспоставување на либерализиран пазар на електрична енергија е изборот на самиот модел. Во трудот авторите ги разгледуваат можните решенија на пазари кои се базираат на моделот ден-однапред, а воедно е презентирано можното воспоставување на берза на електрична енергија во Република Македонија.

18. Petar Krstevski, Aleksandra Krkoleva-Mateska, **Jordancho Angelov**, Vesna Borozan, Rubin Taleski: “Regional Transmission Network Modelling for Facilitating Congestion Management”, *Przeglad Elektrotechniczny*, no. 06/2015, pp. 65 – 68, doi:10.15199/48.2015.06.11 (IP 0.24)

За да се изврши што е можна поточна проценка на преносните капацитети на преносната мрежа, а со тоа да се обезбеди и елиминирање на можната појава на задушувања во неа при реализација на планираните трансакции на ЕЕ, потребно е да се користи реален и точен регионален модел на преносниот ЕЕС. Во трудот е презентиран пристап за формирање на регионален модел на преносна мрежа погоден при имплементирање на мерки за спречување на задушување при реализација на планирани трансакции на електрична енергија.

19. **Jordancho Angelov**, Rubin Taleski: “Total Transfer Capacity Calculation with Consideration of Reactive Power Constraints”, 10-th Jubilee International Conference on Deregulated Electricity Market Issues in South Eastern Europe, Budapest, Hungary, 24-25 September 2015

Во трудот е презентиран алгоритам погоден за пресметка на преносните капацитети на една преносна мрежа при што се земени предвид сите ограничувања кои произлегуваат од тековите на реактивна моќност. Презентирани се резултати добиени од имплементацијата на предложеното решение.

20. **Jordancho Angelov**, Rubin Taleski, Total Transfer Capacity Calculation with Consideration of Reactive Power Constraints. *Periodica Polytechnica Electrical Engineering and Computer Science*, Vol. 59, No. 3, pp. 58-63, 2015. DOI: [10.3311/PPee.8573](https://doi.org/10.3311/PPee.8573).

Презентиран е еден итеративен алгоритам кој се базира на линеарно програмирање, погоден за пресметка на преносните капацитети на преносна мрежа при што е уважено во целост влијанието на тековите на реактивна моќност. Во трудот се дадени резултати добиени од имплементацијата на предложеното решение и се произнесени соодветни заклучоци од добиените резултати.

21. **Jordanco Angelov**, Rubin Talevski: "Iterative Optimization Algorithm for Total Transfer Capacity Calculation with Consideration of Reactive Power Flow", *IX MAKOCIGRE Conference, STK C-4, Ohrid, 27.-29. September 2015*

Во трудот е предложена итеративна оптимизациона постапка која овозможува поточна проценка на преносните капацитети на преносната мрежа. Предложен е пристап кој овозможува да се земат во предвид сите ограничувања кои произлегуваат од тековите на моќност, генераторите и напонските прилики во мрежата. Предностите на понуденото решение се согледуваат во дадените резултати и заклучоци кои се направени на тест-мрежа.

22. Aleksandra Krkoleva Mateska, Petar Krstevski, Vesna Borožan, **Jordanco Angelov**, Rubin Taleski: "Research on the Possibilities for Establishing a Regional Power Exchange", *IX MAKOCIGRE Conference, STK C-5, Ohrid, 27.-29. September 2015*

Трудот обработува проблематика на пазари на електрична енергија. Во трудот, авторите ги презентираат заклучоците до кои имаат дојдено во своето истражување на предизвиците при воспоставување на регионална берза на електрична енергија.

23. Petar Krstevski, Vesna Borožan, Aleksandra Krkoleva Mateska, **Jordanco Angelov**, Rubin Taleski: "Investigation of Models for Power Exchange in Republic of Macedonia", *IX MAKOCIGRE Conference, STK C-5, Ohrid, 27.-29. September 2015*

Во овој труд е извршено истражување на можните модели на регионална берза на електрична енергија со седиште во Република Македонија, како и предизвиците кои произлегуваат од нејзиното воспоставување и функционирање.

Учество во научноистражувачки проекти

Учествувал во проект од Светска банка – Пораст на потрошувачката и климатските промени во Република Македонија, како и учество во SEETSOC-проект FP7 - Предизвиците на преносните систем оператори во ЈИЕ, под раководство на проф. д-р Рубин Талески. Се јавува и како учесник во Организационен одбор за VI–IX советување на МАКО-СИГРЕ.

Стручно-апликативна дејност

Наедно, тој активно учествува во апликативната дејност што ја изведува Лабораторијата за висок напон, испитување на електроенергетска опрема и заштитни средства во лабораториски и теренски услови на работа. Во позначајните објекти каде што извршувал испитувања се вбројуваат: РЕК Битола, ТЕЦ Осломеј, ХЕЦ Козјак, ХЕЦ Маврово, ХЕЦ Црн Дрим, ХЕЦ Тиквеш, ЕЛЕМ – Енергетика, ФЕНИ Индустрii, ОКТА, Johnson Matthey итн., како и во трафостаниците 110/35/10 kV во склоп на ЕЕС на Република Македонија.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот Јорданчо Ангелов доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Факултетот за електротехника и информациски технологии.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Пријавениот кандидат целосно ги исполнува условите за избор предвидени со конкурсот. Тој во својата досегашна работа има постигнато завидни достигнувања како во наставниот процес, така и во својата стручна и научноистражувачка дејност. Потврда за тоа е позитивната оценка што кандидатот ја добил на анонимната студентска анкета за квалитет на реализираната настава, организирана во рамките на процесот на

самоевалуација на факултетот. Забележително достигнувања тој ги има покажано не само во научноистражувачката дејност туку и во доменот на апликативната дејност. Кандидатот, исто така, има освоено високи просечни оценки во текот на целото свое досегашно студирање. Затоа, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје да го избере кандидатот Јорданчо Ангелов, дипл.ел.инж., за помлад асистент по предметите од наставно-научната област преносни електроенергетски системи.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Ристо Ачковски, претседател, с.р.**
- 2. Проф. д-р Весна Борозан, член, с.р.**
- 3. Вонр. проф. д-р Мирко Тодоровски, член, с.р.**

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ ПОМЛАД АСИСТЕНТ ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука бр. 02-2117/9 на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии, донесена на неговата седница на 18.XI 2015 година, одредени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации, а во врска со распишаниот конкурс објавен во весникот „Дневник“ бр.5903 и во „Коха“ на 31.10.2015 година.

Врз основа на доставените материјали и документи, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс се пријавил кандидатот м-р Томислав Шуминоски.

1. Биографски податоци

Томислав Шуминоски е роден на 18.IV 1985 година во Струга, Република Македонија. Основно образование го завршил во ОУ „Св. Кирил и Методиј“, с. Луково, а потоа своето средно образование го продолжил на природно – математичката гимназија ДСУ „Нико Нестор“ во Струга. Средното образование го има завршено во јуни 2004 год. со просек 5,00, а воедно е прогласен за првенец на својата генерација. Истата година, тој се запишува на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, на насоката електроника и телекомуникации, модул: телекомуникации. За време на студирањето бил постојано наградуван од Факултетот за постигнатиот успех. Во јули 2008 год. со одбрана на дипломската работа „Анализа и обработка на KPI (Key Performance Indicators) во мобилните безжични мрежи“, под менторство на проф. д-р Тони Јаневски ги завршил додипломските студии со просечна оценка 10,00, како најдобар студент во генерацијата на својата насока. Истата 2008 година во октомври се запишал на магистерски студии (вториот циклус на студии по ЕКТС) на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, насока комуникациски и информациски технологии, една од насоките при И нститутот за телекомуникации. Во септември 2010 година успешно ги завршил двегодишните магистерски студии со просек 10,00, со насловот на магистерската теза „Адаптивни механизми за квалитет на сервисот за мобилни и безжични IP мрежи“, под менторство на проф. д-р Тони Јаневски. Во учебната 2011/2012 година се запишал на трет циклус - докторски студии на студиската програма електротехника и информациски технологии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Веднаш по своето дипломирање стапил во работен однос, на 15 јули 2008 година во АД Македонски телеком - Скопје, каде што работел како администратор на SQL-бази

на податоци. Подоцна во текот на своите магистерски студии е избран од страна на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии како демонстратор на Институтот за телекомуникации, при што од април 2009 година останува во наставно-научната работа на Факултетот. Како дел од неговите работни обврски биле и се изведување на аудиториски и лабораториски вежби по неколку предмети од областа телекомуникации и тоа: безжични канали (порано канали и пропагација), безжични IP-мрежи, дигитален пренос на информации (до учебната 2013/14), дигитални телекомуникации 2, дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи, интернет-технологии, комутација и рутирање, сигурносни комуникации (само во учебната 2009/2010) и симулациски методи во телекомуникациите. Освен тоа на Факултетот од учебната 2014/15 држи и лабораториски вежби по предметите основи на електротехника 1 и основи на електротехника 2. Покрај тоа, активно учествува во организирање и подготвување на e-learning курсеви на ITU Academy, развиени од Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје и ITU Centre of Excellence за Европа. Воедно е автор/коавтор на 26 труда објавени во домашни и меѓународни списанија и конференции. Негови области на интерес вклучуваат научноистражувачка дејност во: QoS-поддршката во мобилните безжични комуникации системи, 5G-мобилни мрежи, уреди и сервиси, напредни интернет-технологии, дизајн и моделирање на телекомуникациски системи и напредни оптички мрежи. Кандидатот активно ги владее рускиот и англискиот јазик.

2. Наставно-образовна дејност

М-р Томислав Шуминоски во изминатиот период како соработник- докторанд при Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје држел предавања и вежби од прв циклус студии на Институтот за телекомуникации по повеќе предмети: безжични канали (порано Канали и пропагација), безжични IP-мрежи, дигитален пренос на информации (до учебната 2013/14), дигитални телекомуникации 2, дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи, интернет-технологии, комутација и рутирање, сигурносни комуникации (само во учебната 2009/2010) и симулациски методи во телекомуникациите.

Во предметот безжични канали (порано познат како: канали и пропагација) вовеле нови задачи за аудиториските вежби.

Во предметот безжични IP мрежи вовеле нови задачи за аудиториските вежби од областа на Mobile Cloud Computing и QoS алгоритми во 4G и 5G-мобилни мрежи, како и нови лабораториски вежби.

Во предметот дигитален пренос на информации подготви нови примери за аудиториските вежби.

Во предметот дигитални телекомуникации 2 вовеле нови примери на аудиториски вежби од областа на синдромското декодирање, viterbi-алгоритмот, итеративното декодирање и WCDMA и подготви дигитална верзија од аудиториските вежби.

Во предметот дизајн и моделирање во телекомуникациски мрежи вовеле нови примери на аудиториски и лабораториски вежби.

Во предметот интернет-технологии вовеле нови примери на аудиториски вежби.

Во предметот комутација и рутирање вовеле нови примери на аудиториски вежби.

Во предметот симулациски методи во телекомуникациите вовеле нови задачи за аудиториските вежби.

Во предметот сигурносни комуникации вовеле нови примери на аудиториски и лабораториски вежби и подготви презентации за аудиториските вежби.

Покрај тоа, активно е вклучен во подготвувањето и спроведувањето на испитите од сите горенаведени предмети, освен по предметите дигитален пренос на информации и сигурносни комуникации. Дополнително, на Факултетот од учебната 2013/2014 држи и лабораториски вежби по предметите основи на електротехника 1 и основи на електротехника 2.

Наставните обврски кандидатот секогаш ги извршувал професионално, квалитетно, совесно и на високо стручно ниво. Тој успешно им го пренесувал знаењето на студентите и со нив постапувал на коректен и професионален начин. Како потврда на ова е и позитивната оценка што кандидатот ја добил на анонимната студентска анкета за квалитет на реализираната настава, организирана во рамките на процесот на самоевалуација на Факултетот.

3. Научноистражувачка дејност

Кандидатот м-р Томислав Шуминоски има објавено 26 труда на меѓународни и домашни конференции и списанија. Учествовал на сите предвидени годишни семинари, конференции и работилници од Докторската школа на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, во текот на неговите докторски студии. Исто така, учествува (и учествувал) во научноистражувачки проекти финансирани од Министерството за образование и наука, како и на еден меѓународен развоен проект.

Публикувани трудови

[1] Т. Шуминоски, Т. Јаневски, “Numerical Analysis of Effective QoS Provisioning in Wireless Mesh Networks”, 53th ETRAN Conference, Врњачка Бања, Србија, 15 – 18 Јуни, 2009.

Овој труд нумерички ги анализира ефектите на обезбедувањето на квалитет на услуга во безжичните решеткасти мрежи.

[2] Андреја Наумоски, Томислав Шуминоски, Миле Киров, Тони Јаневски, Коста Митрески “Ecological management system with QoS support and GIS for the Lake Prespa”, ICT Innovations Conference 2009, Охрид, Македонија, 28 – 29 септември 2009.

Овој труд прикажува еден систем за еколошко управување со QoS-поддршка и GIS за Преспанското Езеро, при што дава опсежна анализа за него.

[3] Митко Богданоски, Перо Латкоски, Томислав Шуминоски, Александар Ристески, “Authentication, Authorization and Accounting provided by DIAMETER Protocol”, ETAI 2009 IX National Conference with International Participation, Охрид, Македонија, 26 – 29 септември 2009.

Овој труд ги анализира сервисите за автентификација, авторизација и корисничка наплата обезбедени со помош на DIAMETER-протоколот.

[4] Томислав Шуминоски, Тони Јаневски, “QoS Provisioning in MANETs with Biologically Inspired Algorithms”, ETAI 2009 IX National Conference with International Participation, Охрид, Македонија, 26 – 29 септември 2009.

Овој труд го анализира QoS-обезбедувањето во MANET-мрежите, со биолошки инспирирани алгоритми, при што дава теоретски резултати.

[5] Томислав Шуминоски, Маја Кукушева, Митко Богданоски, Александар Ристески, “Comparison and Capabilities of QKD techniques”, ETAI 2009 IX National Conference with International Participation, Охрид, Македонија, 26 – 29 септември 2009.

Во овој труд е направена компаративна анализа за можностите на квантната криптографија и QKD-техниките.

[6] Т. Шуминоски, Т. Јаневски, “QoS Analysis of Resource Allocation in Wireless Mesh Networks”, TELSIKS 2009 9-th International Conference on Telecommunications in Modern Satellite, Cable and Broadcasting Services, Ниш, Србија, 7-9 октомври 2009.

Овој труд го анализира QoS-обезбедувањето во безжичните решеткасти мрежи и распределбата на ресурси во нив.

[7] Шуминоски Томислав, Наумоски Андреја, Наумоски Здравко, Јаневски Тони, Митрески Коста, "Dynamic phosphorus expert system with QoS support algorithms", TELFOR 2009 XVII telecommunication forum, Белград, Србија, 24-26 ноември 2009.

Овој труд анализира еден предложен динамички систем за одредување на нивото на фосфор со дополнителни алгоритми за QoS-поддршка.

[8] Томислав Шуминоски и Тони Јаневски, "Novel Adaptive VoIP QoS Provisioning In Integrated UMTS/WLAN Networks", ICEST 2010, Охрид, Македонија, 23-26 јуни 2010.

Овој труд го анализира и претставува еден нов алгоритам за адаптивна QoS-поддршка за VoIP во интегрирани UMTS/WLAN мрежи.

[9] Shuminoski Tomislav, Janevski Toni, "Adaptive QoS Provisioning for Non-real Time Services in Heterogeneous Wireless Networks", TELFOR 2010, 18-th Telecommunications Forum, Belgrade, Serbia, 23-25 November, 2010.

Овој труд ја анализира адаптивната QoS-поддршка за услуги вонреално време во хетерогени безжични мрежи.

[10] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, "Cross-Layer Adaptive QoS Provisioning for Next Generation Wireless Networks", International Journal of Research and Reviews in Next Generation Networks (IJRRNGN) 2011, Vol 1, No 1, pp.: 7-13, ISSN: 2046-6897, London, United Kingdom, March 2011.

Овој труд ја анализира меѓунивовската адаптивна QoS-поддршка за услуги во следната генерација на безжични мрежи.

[11] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, "Novel Adaptive QoS Provisioning in Heterogeneous Wireless Environment", International Journal of Communication Networks and Information Security (IJCNIS) 2011, Vol 3, No 1, pp.: 1-7, ISSN: 2076-0930, April 2011.

Овој труд анализира и прикажува нова адаптивна QoS-поддршка, заедно со алгоритми за неа, која може да се примени во хетерогени безжични средини.

[12] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, “Cross-layer QoS Provisioning for Multimedia Traffic in Integrated UMTS/WLAN Networks”, X International Conference ETAI 2011, Ohrid, Macedonia, September 16-20, 2011.

Овој труд ја анализира меѓунивовската QoS-поддршка за мултимедиски сообраќај во интегрирани UMTS/WLAN-мрежи.

[13] Mitko Bogdanoski, Tomislav Shuminoski, Aleksandar Risteski, Toni Janevski, “Novel Model of Adaptive Module for Security and QoS Provisioning in Wireless Heterogeneous Networks”, X International Conference ETAI 2011, Ohrid, Macedonia, September 16-20, 2011.

Овој труд анализира еден телекомуникациски модел со адаптивен модул за обезбедување на безбедност и QoS-поддршка во безжични хетерогени мрежи.

[14] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, “Adaptive QoS Cross-Layer module for Multimedia Services in Heterogeneous Wireless Networks”, X International Conference on Telecommunications in Modern Satellite, Cable and Broadcasting Services - TELSIKS 2011, Nish, Serbia, October 5-8, 2011.

Овој труд анализира еден адаптивен QoS-меѓунивовски модул за обезбедување на висок квалитет на услуга при пренос на мултимедиски сервиси во хетерогени безжични мрежи.

[15] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, “Adaptive Cross-layer QoS Framework for Multimedia Traffic in Heterogeneous UMTS/WLAN Networks”, TELFOR 2011, 19-th Telecommunications Forum, Belgrade, Serbia, 22-24 November, 2011.

Овој труд го анализира адаптивниот меѓунивовски QoS-модел на мобилен уред со два интерфејса за пренос на мултимедиски сообраќај во хетерогени UMTS/WLAN-мрежи.

[16] Mitko Bogdanoski, Tomislav Shuminoski, Aleksandar Risteski, “TCP SYN Flooding Attack in Wireless Networks”, INCT 2012, Istanbul, Turkey, October 3-5, 2012.

Овој труд ги анализира TCP SYN Flooding-нападите во безжичните мрежи, при што дава соодветни симулациски резултати и решенија.

[17] Mitko Bogdanoski, Tomislav Shuminoski, Aleksandar Risteski, "Analysis of the SYN Flood DoS Attack", I.J. Computer Network and Information Security, 2013,8,1-11, Published Online June 2013 in MECS (<http://www.mecs-press.org/>); DOI: 10.5815/ijcnis.2013.08.01 (2013)

Овој труд ги анализира SYN Flooding DoS-нападите во безжичните мрежи, при што дава соодветни симулациски резултати и можни безбедносни решенија.

[18] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, "Advanced Mobile Terminals with Radio Network Agregation for Heterogeneous Wireless Networks", XI International Conference ETAI 2013, Ohrid, Macedonia, September 26-28, 2013.

Овој труд анализира еден напреден мобилен уред со радиомрежна агрегација, кој е наменет за хетерогени безжични мрежи.

[19] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, "Novel Adaptive QoS Framework for Integrated UMTS/WLAN Environment", TELFOR Journal, Vol. 5, No.1, pp: 14-19, Belgrade, Serbia, 2013.

Овој труд анализира една напредна адаптивна QoS рамка-водилка за мобилен уред во интегрирани UMTS/WLAN-безжични средини.

[20] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, "Radio Network Aggregation for 5G Mobile Terminals in Heterogeneous Wireless Networks", XI International Conference on Telecommunications in Modern Satellite, Cable and Broadcasting Services - TELSIKS 2013, Nish, Serbia, October 16 - 19, 2013.

Овој труд ја анализира радиомрежната агрегација во 5G-мобилни уреди, кои би се користеле во хетерогени безжични мрежи.

[21] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski. "Radio Network Aggregation for 5G Mobile Terminals in Heterogeneous Wireless and Mobile Networks", Wireless Personal Communications: Volume 78, Issue 2 (2014), (DOI) 10.1007/s11277-014-1813-0, Page 1211-1229, published online: 01 May 2014.

(Impact Factor: 0.653)

Овој труд ги анализира перформансите на 5G мобилни уреди со радио мрежна агрегација и модул за напреден QoS, кои би се користеле во хетерогени безжични и мобилни мрежи.

[22] Mitko Bogdanoski, Aleksandar Risteski, Pero Latkoski, Tomislav Shuminoski, "Power Control as an Effective Method Against Low Power Jamming", CICSyN2014, Tetovo, Republic of Macedonia, May 27 - 29, 2014.

Овој труд ги анализира можностите на алгоритми со контрола на моќноста, како ефективен метод против нападите и попречувањата заради ниската моќност на приемниот сигнал.

[23] Tomislav Shuminoski and Toni Janevski, "Advanced Mobile Terminal for Heterogeneous Wireless Networks", International Journal of Grid and Distributed Computing (IJGDC), Vol.7, No.6 (2014), pp. 111-128.

Овој труд ги анализира перформансите на напреден мобилен уред за хетерогени безжични мрежи, со вклучени алгоритми за подобрен QoS во овие типови на телекомуникациски мрежи.

[24] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, "5G mobile terminals with advanced QoS-based user-centric aggregation (AQUA) for heterogeneous wireless and mobile networks", Wireless Networks, (DOI) 10.1007/s11276-015-1047-4, published online: 25 August 2015.

(Impact Factor: 0.961)

Овој труд анализира кориснички-ориентирани 5G мобилните уреди со алгоритми за напредна QoS-базирана мрежна агрегација во хетерогени безжични и мобилни мрежи.

[25] Tomislav Shuminoski, Toni Janevski, "5G Mobile Terminals and Networks with QoS provisioning and Vertical Multi-Homing", XII International Conference ETAI 2015, Ohrid, Macedonia, September 24-26, 2015.

Овој труд ги анализира 5G-мобилните уреди и мрежи кои обезбедуваат високо ниво на QoS и вертикален мултихоминг карактеристики.

[26] Tomislav Shuminoski and Toni Janevski, “Advanced QoS-based User-centric Aggregation (AQUA) for 5G Mobile Terminals in Heterogeneous Wireless and Mobile Networks”, 1st EAI International Conference on Future access enablers of ubiquitous and intelligent infrastructures, Ohrid, Republic of Macedonia, September 23–25, 2015.

Овој труд анализира напреден QoS-базиран алгоритам за 5G кориснички ориентиран мобилни уреди во хетерогени безжични и мобилни мрежи.

Учество во научноистражувачки проекти

[1] RiWCoS: “Reconfigurable Interoperability of Wireless Communications Systems, NATO Sfp-982469” (учесник само во: 2007), 2007 - 2011.

Проектот развива нова системска архитектура за управување со радиоресурси кај хетерогени безжични мрежи.

[2] “Cooperative Diversity across Relay Fading Networks”, финансиран од Министерството за образование на Република Македонија, 2010-2012.

Проектот се занимава со анализа и моделирање на системите со кооперативен диверзитет преку релејни безжични мрежи во присуство на фединг.

[2] “Development of a Digital Evidence Management System-DDEM”, 2015 – 2017, меѓународен проект финансиран од Норвешката влада.

Проектот се занимава со развој на дигитални системи за евиденција и управување во телекомуникациските мрежи.

4. Стручно-апликативна дејност

Од аспект на стручно-апликативната дејност, кандидатот учествувал во инсталирање на Over the top-сервис за video-streaming на Ubuntu-оперативен систем, во рамките на предметот мултимедиски мрежи и сервиси во неговите докторски студии. Исто така, кандидатот учествува во меѓународниот апликативен проект „Development of Digital Evidence Management System“ од страна на Факултетот.

М-р Томислав Шуминоски учествувал и учествува како татор на e-Learning курсеви и работилници од областа “Mobile Broadband Networks and Next Generation Networks” развиени од страна на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, заедно со ITU Centre of Excellence за Европа, одржани на веб страницата на ITU Academy.

Во однос на дејностите од поширок интерес, го издвојуваме учеството на кандидатот како член на организационен и програмски одбор на неколку меѓународни научни/стручни конференции од друштвото ЕТАИ, како и активното учество на кандидатот како член на центарот за нови студенти на Факултетот.

Заклучок и предлог

Врз основа на претходно изнесеното, како и врз основа на личното познавање на кандидатот, Комисијата заклучи дека м-р Томислав Шуминоски совесно и одговорно ги извршува сите зададени обврски и покажува извонредни резултати во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност. Како студент постигнал одличен успех, а во текот на работата најпрво како демонстратор, а потоа како соработник-докторанд, покажал извонредно залагање учествувајќи во подготовката на материјали и изведувањето на предавања, аудиториски и лабораториски вежби по тековните и новововедените предмети. Во времетраењето на својот работен опус, активно учествувал во истражувања на некои од најсовремените области на мобилните безжични телекомуникации што го прави препознатлив и во меѓународната научна јавност. Кандидатот публикувал 4 труда со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание, 2 труда со оригинални научни резултати објавени во референтно научно/стручно списание со импакт-фактор и меѓународен уредувачки одбор, како и 20 труда со оригинални научни/стручни резултати објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор. Дополнително, м-р Томислав Шуминоски бил учесник во 3 меѓународни и домашни научноистражувачки проекти.

Врз основа на изложеното, Рецензентската комисија смета дека кандидатот ги исполнува сите формални и суштински услови за избор во соработничко звање. Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, да го избере м-р Томислав Шуминоски во звањето помлад асистент по предметите од наставно-научната област телекомуникации.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Лилјана Гавриловска, с.р.

Проф. д-р Тони Јаневски, с.р.

Проф. д-р Борислав Поповски, с.р.

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
Факултетот за електротехника и информациски технологии
Преглед

на прифатени теми за изработка на магистерски труд
од наставнонаучните колегииуми на следниве студиски програми

1. Комуникациски и информациски технологии

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	ментор	Одлука бр.
1.	Маја Автовска	Анализа на видео сообраќајот во Интернет	Analysis of video traffic in Internet	проф. д-р Тони Јаневски	02-2117/36 од 18.11.2015

2. Проектен менаџмент

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	ментор	Одлука бр.
1	Викторија Ивановска	Менаџирање на информациска безбедност и ризиците во информатичката технологија	Management of information security and risks in information technology	проф. д-р Атанас Илиев	02-2117/37 од 18.11.2015
2	Марјан Наумовски	Анализа на ризици во проект за целосна контрола на испораката на електрична енергија до корисниците	Risk analysis in project for entire control of electricity distribution to customers	Проф. д-р Вангел Фуштиќ	02-2117/38 од 18.11.2015

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ВО НАСТАВНО - НАУЧНАТА ОБЛАСТ МЕХАНИЗАЦИЈА НА
ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет, број 02-2746/2, донесена на 28, седница на Наставно-научниот совет, одржана на 13.11.2015 година, формирана е рецензентска комисија за преглед и оцена на пријавата за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област механизација при Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, на која се пријави само еден кандидат, д-р Иле Цанев, доцент на група предмети по научната област механизација, објавен во дневните весници: „Нова Македонија“ и „Коха“ од 3.11.2015 година.

Комисијата во состав: проф.д-р Живко Давчев - редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, проф.д-р Драги Таневски - редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје и проф. д-р Звонимир Божиновиќ - редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, ја разгледа целокупната документација и во определениот законски рок има чест на Наставно-научниот совет при Факултетот за земјоделски науки и храна да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област механизација, во предвидениот рок се пријави еден кандидат, д-р Иле Цанев, доцент во наставно-научната област механизација на Факултетот за земјоделски науки храна во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот **д-р Иле Цанев** е роден на 18.2.1978 година во Скопје. Основно образование завршил во ОУ „Дане Крапчев“, а средно образование во ЕПУ "Васил Антевски - Дрен" - Скопје, со одличен успех.

Во текот на 1996/97 година се запишал на Земјоделскиот факултет во Скопје, на лозаро - овоштарската насока. Со предавање на дипломската работа, по предметот механизација на лозаро - овоштарско производство, со наслов „Резултати од мерењата на потрошувачка на гориво по работни процеси во лозарското производство во " ПОС Илинден" - Скопје, дипломирал на 20.11.2000 година со просечен успех 8,40.

Во периодот од 2001 до 2005 година, кандидатот е ангажиран во наставната и научно-апликативната работа на Катедрата за механизација во звањето како помлад асистент сè до 2005 година.

Во учебната 2000/2001 година се запишал на постдипломските студии на групата механизација на Земјоделскиот факултет во Скопје.

Во текот на постдипломските студии редовно ги полага испитите со просечен успех 9,57. На 15 октомври 2004 година со јавна одбрана на

магистерскиот труд под наслов: **ИСПИТУВАЊЕ НА НОВА ЛИНИЈА НА МАШИНИ ЗА ОБРАБОТКА НА ПОЧВАТА ВО ЛОЗОВИ И ОВОШНИ НАСАДИ** се стекнал со звањето магистер на земјоделски науки - механизација.

Во април 2005 година е избран од страна на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје за асистент по предметот механизација на лозаро-овоштарското производство.

Во јуни 2007 година, Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје ја прифаќа пријавената докторска дисертација со наслов: **ЕКСПЛОАТАЦИОНИ ИСПИТУВАЊА НА ПРОЦЕСНАТА ТЕХНИКА ВО ВИНАРСКИТЕ ВИЗБИ**, и таа е успешно одбранета на 17.12.2010 година, со што се стекнал со звањето доктор на земјоделски науки –механизација.

Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, на својата XXVII –та седница, со Одлука бр. 02-606/3 од 4.4.2011 година, е избран за доцент на наставно-научната област механизација.

Од научната дејност има покажано голем интерес за изучување на земјоделските дисциплини од областа на земјоделската техника.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Во рамките на наставно-образовната дејност на Факултетот за земјоделски науки и храна во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, кандидатот д-р Иле Цанев изведува теоретска настава, вежби, консултации, колоквиуми и испити на прв циклус студии по предметите: процесна техника и механизација на сите насоки во прва година на Факултетот за земјоделски науки и храна.

Како предавач (едукатор), кандидатот учествувал по покана на УТОМ – UNSM Младите и земјоделскиот сектор во декември 2014 година и октомври – ноември 2015 година.

Кандидатот бил член во Комисија за оцена и одбрана на 3 дипломски работи.

Исто така, кандидатот учествувал како член во Комисија за оцена и одбрана на еден магистерски труд. За поефикасно одвивање на наставата кандидатот како автор има подготвено авторизирани предавања наменети за студентите од Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје по предметот процесна техника.

Исто така, кандидатот се јавува како коавтор на универзитетски учебник и учебно помагало, и тоа:

1. Кукутанов Р., **Цанев И.**, „Механизација во земјоделското производство“, Основен учебник (2011). Издавач: Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип;

2. Кукутанов Р., **Цанев И.**, „Практикум по механизација во земјоделското производство“, учебно помагало (2011), Издавач: Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

По изборот во звањето доцент, д-р Иле Цанев има објавено вкупно 9 оригинални научни трудови, од кои 3 труда во списание со фактор на влијание. Кандидатот има учествувало на повеќе научни/стручни собири со реферат, одржани во земјава и во странство.

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Д-р Иле Цанев активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, како и во дејности од поширок интерес.

Д-р Иле Цанев редовно учествува во промотивните активности на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје. Воедно, кандидатот е член на Комисијата за спорт и студенти на ФЗНХ во состав на УКИМ во Скопје, за мандатниот период 2014-2017 година,

ОЦЕНКА ОД САМОЕВАЛУАЦИЈА

За професионалноста и посветеноста во работата со студентите, кандидатот д-р Иле Цанев добива позитивни оценки при спроведената самоевалуација, а на последната студентска евалуација спроведена на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, во учебната 2014/2015 година, беше оценет со просечна оценка 9,28 од 140 анкетирани студенти.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научно-истражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Иле Цанев.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Иле Цанев поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето вонреден професор во наставно-научната област механизација.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, д-р Иле Цанев да биде избран во звањето вонреден професор во наставно-научната област механизација.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Живко Давчев с.р.

**редовен професор на Факултетот
за земјоделски науки и храна во
Скопје**

Д-р Драги Таневски с.р.

**редовен професор на Факултетот
за земјоделски науки и храна во
Скопје**

Д-р Звонимир Божиновиќ с.р.

**редовен професор на Факултетот
за земјоделски науки и храна во
Скопје**

ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **ИЛЕ ПЕТРЕ ЦАНЕВ**

(име, татково име и презиме)

Институција: **ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА - СКОПЈЕ**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: **МЕХАНИЗАЦИЈА**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Одржување на настава од прв циклус студии	
1.	Процесна техника (4+2), зимски семестар 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 (4 x 15 x 0,04)	12
2.	Процесна техника (3+2), студиска програма за производство и преработка на тутун во Прилеп (3 x 15 x 0,04) 2011/2012	1,8
3.	Процесна техника во лозарство и винарство (3+2), летен семестар 2011/2012, 2012/2013 (3 x 15 x 0,04)	3,6
4.	Процесна опрема во фабрикација на тутун (3+2), зимски семестар 2011/2012, 2012/2013 (3 x 15 x 0,04)	3,6
5.	Климатизација во производни простори(3+2), летен семестар 2011/2012, 2012/2013 (3 x 15 x 0,04)	3,6
	Одржување на вежби од прв циклус студии	
6.	Механизација во поледелско производство, студиска програма за производство и преработка на тутун во Прилеп - вежби (0+2) 2010/2011, 2011/2012, (2 x 15 x 0,03)	1,8

7.	Основи на земјоделска техника студиска програма за производство и преработка на тутун во Прилеп-вежби, студиска програма за производство и преработка на тутун во Прилеп (0+2), 2010/2011, 2011/2012, (2 x 15 x 0,03)	1,8
8.	Процесна техника – вежби (0+2) 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 (2 x 15 x 0,03)x 5 групи x 5 години	22,5
9.	Механизација – вежби (0+2) 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 (2 x 15 x 0,03)x 3 групи x 5 години	13,5
10.	Процесна техника во лозарство и винарство (0+2) летен семестар 2011/2012, 2012/2013 (2 x 15 x 0,03)x 1 група x 2 години	1,8
11.	Процесна опрема во фабрикација на тутун (0+2) зимски семестар 2011/2012, 2012/2013 (2 x 15 x 0,03) x 2 години	1,8
12.	Климатизација во производни простори (0+2) зимски семестар 2011/2012, 2012/2013 (2 x 15 x 0,03) x 2 години	1,8
13.	Процесна техника студиска програма за производство и преработка на тутун во Прилеп (0+2), (2 x 15 x 0,03) зимски семестар 2011/2012, 2012/2013 (2 x 15 x 0,03) x 2 години	1,8
	Настава во школи и работилници	
14.	Работилница на покана на ЈП Македонски пасишта, Маврово, јули 2013 година, член на работна група-учесник	1
	Подготовка на нов предмет	
15.	Процесна опрема во фабрикација на тутун (3+2), предавање и вежби	1,5
16.	Климатизација во производни простори (3+2), предавање и вежби	1,5
17.	Консултации со студенти (200 x 0,002) x 5 студиски години	8
18.	Член на Комисија за оцена и одбрана на 3 дипломски работи	0,3
19.	Член на Комисија за оцена и одбрана на еден магистерски труд	0,3
	Интерна скрипта од предавања	
20.	Цанев И. (2011): Процесна техника, авторизирани предавања наменети за студентите на ФЗНХ – Скопје.	4
	Универзитетски учебник	
21.	Кукутанов Р., Цанев И. , „Механизација во земјоделското производство”, основен учебник (2011). Издавач: Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип;	6
	Универзитетско учебно помагало - Практикум	
22.	Кукутанов Р., Цанев И. , „Практикум по механизација во земјоделското производство”, учебно помагало (2011). Издавач: Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.	3

	Вкупно	97

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание со фактор на влијание	
1.	Kukutanov, Risto, Zivko Davcev and Ile Canev , 2011. Results of the work of the newly constructed machine for plant protection. <i>Bulg. J. Agric. Sci.</i> , 17: 132 (JCR impact factor 0,189)	4,989
2.	Canev, I. and R. Kukutanov, 2011. Operating and economic tests of taking test probes of grapes for determination of quality. <i>Bulg. J. Agric. Sci.</i> , 17: 592 (JCR impact factor 0,189)	5,589
3.	Kukutanov, R., I. Canev , D. Spasova and Z. Davcev, 2015. Test results for machine and human hoursspent producing different grape varieties. <i>Bulg. J. Agric. Sci.</i> , 21: 237 (SNIP impact factor 0,423),	4,023
	Трудови со оригинални научни резултати,	
4.	Canev I. , Economic parameters of grape crusher machine in the processing white and red grapes. (371-376), XVI Savetovanje o biotehnologii Cacak 2011.	2
5.	Canev I. , Boshkov K., Exploitation test of crusher machine for white and red grapes (377-383), XVI Savetovanje o biotehnologii Cacak 2011.	1,8
6.	Kabranova R., Canev I. , Arsov Z., Kochoska K., The physical characteristics of raw tobacco- Prilep 66-9/7, Tobacco, Vol. 65, N° 1-6, 49-53, 2015,	1,8
7.	Canev I. , Exploitation examination of machinery for harvesting chamomile in two phases, (1102-1107), International symposium for agriculture and food proceedings, Faculty of Agricultural Sciences and Food – Skopje, 2012.	3
8.	Canev I. , Cvetkovski G., “Results of tests exploitation of the line machines for removing cherry seed”, International symposium for agriculture and food proceedings, Faculty of Agricultural Sciences and Food – Skopje, 2015.	2,7
9.	Cvetkovski G., Canev I. , “Improving unilization of machine-tractor park by organizing in individual agricultural producers machine-tractor cooperative”, ISAF-2015 Faculty of Agricultural Sciences and Food – Skopje, 2015.	2,7
	Сипмозиуми, советувања, работилници	

10.	Учество на научен стручен собир со реферат: Sovetovanje o biotehnologiji za medzunarodnim ucescem Cacak mart, 2011 godina, (усна)	1
11.	Учество на научен стручен собир со реферат: International symposium for agriculture and food, December 2012 year, Skopje Republic of Macedonia. (усно)	1
12.	Учество на научен стручен собир со реферат: ISAF 2015 year, October Ohrid, Republic of Macedonia. (постер) x 2	1
	Вкупно	31,601

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.	Учество во работата на комисији на државни натпревари: - Централна комисија на државен тракторски натпревар - Комисија за жалби на државен тракторски натпревар - Комисија за теоретско знаење на државен тракторски натпревар	3
2.	Учество во промотивни активности на Факултетот/Институтот - 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015	2,5
3.	Учество во изработка на Закон и правилник за Законот за заштита на растенијата при МЗШВ -член	2
Дејности од поширок интерес		
4.	Член на Здружение за земјоделска техника на Р.Македонија	0,5
5.	Член на Комисијата за спорт и студенти на ФЗНХ во состав на УКИМ во Скопје, за мандатниот период 2014 - 2017 година	0,5
6.	Подготовка на национални документи (изработка на стратегија за развој и унапредување на ЈП Пасишта)	2
	Вкупно	10,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ ЗА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	97
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	31,601

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	10,5
Вкупно	139,101

Рецензентска комисија

Д-р Живко Давчев с.р.

**редовен професор на Факултетот за
земјоделски науки и храна во Скопје**

Д-р Драги Таневски с.р.

**редовен професор на Факултетот за
земјоделски науки и храна во Скопје**

Д-р Звонимир Божиновиќ с.р.

**редовен професор на Факултетот за
земјоделски науки и храна во Скопје**

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕ НА УСЛОВИТЕ НА СРЕДИНАТА ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ПОПУЛАЦИЈАТА НА ЈАБОЛКОВИОТ ЦРВ (*LASPEYRESIA POMONELLA* L., LEPIDOPTERA: TORTRICIDAE) И НЕГОВИТЕ ПРИРОДНИ НЕПРИЈАТЕЛИ ВО ЈУЖНА СРБИЈА” ОД КАТЕРИНА НИКОЛИЌ, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна во состав на УКИМ во Скопје, на XXVII седница одржана на 2. X 2015 година, формира Комисија за преглед и оцена на изработената докторска дисертација на кандидатката м-р Катерина Николиќ, со наслов: „ВЛИЈАНИЕ НА УСЛОВИТЕ НА СРЕДИНАТА ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ПОПУЛАЦИЈАТА НА ЈАБОЛКОВИОТ ЦРВ (*LASPEYRESIA POMONELLA* L., LEPIDOPTERA: TORTRICIDAE) И НЕГОВИТЕ ПРИРОДНИ НЕПРИЈАТЕЛИ ВО ЈУЖНА СРБИЈА”, во состав: проф. д-р Станислава Лазаревска, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје – ментор, проф. д-р Миле Постоловски, редовен професор во пензија на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје – член, проф. д-р Стерија Начески, редовен професор на Шумарски факултет во Скопје – член, проф. д-р Слободан Банџо, редовен професор на Земјоделскиот институт во Скопје – член, проф. д-р Марјан Кипријановски, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје – член.

Комисијата за преглед и оцена на докторската дисертација со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов ” ВЛИЈАНИЕ НА УСЛОВИТЕ НА СРЕДИНАТА ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ПОПУЛАЦИЈАТА НА ЈАБОЛКОВИОТ ЦРВ (*LASPEYRESIA POMONELLA* L., LEPIDOPTERA: TORTRICIDAE) И НЕГОВИТЕ ПРИРОДНИ НЕПРИЈАТЕЛИ ВО ЈУЖНА СРБИЈА”, изработена од кандидатката м-р Катерина Николиќ содржи 200 страници компјутерски обработен текст во фонт Мац Ц

Тимес, со 1,5 проред и големина на букви 12. Во текстот се вклучени 31 табела, 20 графикони и 30 фотографии. Материјалот од докторскиот труд е систематизиран во 9 (девет) поглавја: Вовед и цел на истражување, Преглед на литература, Основни карактеристики на јаболкото, Локалитети на испитување, Материјал и метод на работа, Резултати од истражувања, Дискусија, Заклучоци и Литература со вкупно 198 цитирани библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Во поглавјето **Вовед**, се истакнува потребата на современиот свет од сè поголемо количество храна, која покрај квалитетот треба да ги задоволи и стандардите за безбедност. Јаболкото како култура е значајно застапена на земјоделските површини пред сè заради посебното место во исхраната на луѓето. Традиционално вклучена во секојдневната исхрана преку свежа консумација или како производ за подготовка на бројни кулинарски специјалитети, значајна суровина за добивање сокови или за производство на јаболков оцет, квалификуван како одличен додаток на јадењата. Интензивното јаболково производство застапено на големи површини како монокултура, иницира појава на биолошки штетни агенси, кои може да го намалат приносот или квалитетот на јаболкото. Мерките за нивна контрола најчесто предвидуваат хемиска заштита која брзо и ефикасно ги решава проблемите со штетниците, но отвора нови проблеми со нарушување на биолошката рамнотежа во јаболковите насади, ги уништува природните непријатели и ја потенцира појавата на видови, кои претходно биле во латенца. Од друга страна, примената на хемиските средства редовно носи опасности предизвикани со неправилна или честа употреба, а како последица на што резидуите во храната и животната средина ги надминуваат максимално дозволените количини (МДК). Основен правец во заштитата на растенијата, кој се предлага како решение за штетниците, но и за добивање безбедна храна и зачуввање на животната средина е интегралната заштита. Овој систем на мерки и техники базира на добро познавање на биолошките штетни агенси, нивната биологија и однесување, условите кои ги фаворизираат, давајќи им предност на природните непријатели, како саморегулирачки систем во природата. Природните непријатели изразени преку квалитативниот и квантитативниот состав ја покажуваат моќта на биоценозата да ја регулира бројноста на штетните видови. Од тие причини, утврдувањето на природните видови во агробиоценозиите има големо значење за креирање на мерките на интегралната заштита.

Во понатамошната елаборација на проблематиката кандидатката го истакнува економското значење на производството на јаболко и на преработувачката индустрија во Србија, хранливата, енергетска и диетотерапевтска вредност на јаболкото и неговата улогата во секојдневната исхрана. Таа истакнува дека производството на јаболко во Србија има водечко место во извозот на земјоделски производи. Со 16 904 000 родни стебла приносот на јаболкото изнесува 178 713 t годишно. Јаболкото како култура има посебно стопанско значење за јабланичкиот регион во јужна Србија, каде што се водени истражувањата во дисертацијата, застапено со повеќе од 480 000 родни стебла, годишен принос поголем од 9 000 t и со просечниот принос по стебло од околу 16 kg.

Кандидатката истакнува дека во вегетацијата јаболкото е изложено на голем број штетници, кои влијаат на квалитетот на плодовите или го намалуваат приносот. Економски најзначаен штетник на јаболкото е јаболковиот црв *Laspeyresia pomonella* L, кој во поедини години може да го десеткува приносот и да ја доведе во прашање рентабилноста на производството на јаболко. Неговото постојано присуство во текот на вегетацијата на овошките, укажува на лесната прилагодливост на штетникот кон

условите на средината. Присутен е секоја година во насадите со силен интензитет, што ја истакнува потребата за негова контрола, која најчесто е хемиска, заради брзата и релативно лесна апликација. Сепак, хемиска заштита без добро познавање на биологијата на штетникот и детални сознанија за неговиот лет водат до неефикасност и висок степен на црвливост на плодовите. Кандидатката истакнува дека јаболковиот црв има и свои паразити, предатори и причинители на болести, кои се развиваат во одреден развоен стадиум на домаќинот, посебно изразени во напуштените овоштарници и поединачните стебла, каде се послаби интервенциите на човекот. Заштитата во јаболковите насади треба да се постави на еколошки принципи, што значи дека треба да се додели примарно место на природните регулатори на бројноста на јаболковиот црв.

Поаѓајќи од истакнатите приоритети во заштитата на јаболкото поставени се целите на испитувањата во дистертацијата:

- следење на сите развојни фази на јаболковиот црв во зависност од условите на средината со акцентирање на најбитните моменти од развојот (појава на првите пеперуги, полагање на јајцата, почеток на пилење на гасениците и вбушување во плодовите, куклење);
- споредба на развојните фази на јаболковиот црв од различни локалитети заради променливоста на метеоролошките фактори (температура и врнежи) во тек на вегетацијата во иста и во различни години;
- следење на развојните фази на јаболковиот црв во зависност од развојните фази на јаболкото и атрактивноста на плодовите за исхрана на гасениците;
- утврдување на квалитативниот и квантитативниот состав на автохтоните природни непријатели на јаболковиот црв во секој локалитет посебно и утврдување на влијанието на условите на средината врз нивната популација;
- проучување на комплексот на природни непријатели на јаболковиот црв во насади со редовна хемиска заштита и насади без хемиска заштита, утврдување на видовиот состав и густината на популацијата на паразитите и предаторите;
- утврдување на бројната застапеност, доминантност и константност на природните непријатели на јаболковиот црв во испитуваните насади и утврдување на фаунистичката сличност на јаболковите насади во испитуваните локалитети.

Крајна цел на истражувањата е придонес во креирањето на успешна интегрална заштита против јаболковиот црв, која ќе ги користи природните непријатели како главен ресурс или зависно од стекнатите сознанија ќе користи мерки кои ќе ги сочуваат во насадите.

Во поглавјето **Преглед на литература**, кандидатката обработува референтни библиографски единици хронолошки, регионално и тематски. Во посебно потпоглавја е истакнато значењето на јаболкото во јужна Србија, во Србија, Европа и светот и променливоста на насадите и родните стебла од оваа култура во периодот од 2003 до 2013 година земено од податоци на статистичките годишници во Србија и ФАО. Авторот ги анализира светските и локалните трендовите, врши споредба со годините на истражувањето во дисертацијата 2006-2008, дава своевидувања за состојбите во Србија и локалитетите на истражувањата, ги толкува лошите состојби и дава објаснувања за потпросечните вредности за принос во одредени години. Во наредното потпоглавје се зборува за распространетоста и економското значење на најзначајниот штетник на јаболкото *L. pomonella*. Референтните автори и трудови зборуваат за потеклото на јаболковиот црв од Средоземјето и негова дистрибуција во Европа и целиот свет, а

посебно се презентирани податоците за распространетоста на видот на Балканот. Истакнати се референтни трудови во кои е разработена систематската припадност, морфолошкиот опис и биолошкиот развој на јаболковиот црв. Истакнати се разликите за бројот на генерациите на црвот во различни географски средини, дефинирани со разлики во вредностите на среднодневната температура и врнежите. Презентирани се трудови кои зборуваат за методите за следење на видот во вегетацијата и карактеристиките на летот на пеперугите. Разработени се трудовите кои ги опфаќаат методите за прогноза на јаболковиот црв и го одредуваат точното време на појава и должината на летот, во зависност од условите на средината. Истакнати се и трудови кои ги разработуваат еколошките услови, поволни за развој на штетникот. Исто така, разработени се референци чиј фокус на истражувања биле растенијата домаќини, начинот на оштетувања, степенот на штета и процентот на црвливост кај јаболкото и другите домаќини. Голем број референци зборуваат за нивото на штетност од јаболковиот црв, дефинирајќи ги штетите во рамки 5-90%, а најчесто 45-70%, зависно од квалитетот на мерките за заштита. Заради економското значење на јаболковиот црв посебно место заземаат трудовите кои ги разработуваат мерките за негова контрола. Истакнати се повеќето активности во интегралниот концепт за контрола на популацијата на црвот и нивната ефикасност изразена преку црвливоста на плодовите на јаболкото. Во еден дел од анализата на трудовите авторот се задржува на резидуите од инсектицидите, применети во програмите за заштита на јаболкото, кои предизвикале проблеми при извозот, заради недозволеното ниво на присутност. Обработени се истражувања во кои е испитувана ефикасноста на инсектицидите со биолошко потекло. Поаѓајќи од премисата за потешкотиите во сузбивањето на јаболковиот црв и опасностите со резидуи од инсектициди повисоки од максимално дозволените, многу значајно место во прегледот на литература е додадено на референците кои ги обработуваат природните непријатели на *L. pomonella*, како голем потенцијал за биолошката контрола на штетникот. Истакнати се голема група потенцијални предатори и паразитите, различни по својот видов состав зависно од климатско-географската карактеристика на регионите. Особено добро се разработени трудови со строго специфичните паразити од редот Hymenoptera, фамилија Braconidae, Ichneumonidae, Trichogrammatidae на јајцето, ларвата, куклата и имагот од *L. pomonella* и нивниот потенцијал во регулирање на бројноста на црвот. Разработени се и паразитите на видовите од фамилијата Tortricidae, кои кои не се карактеристични само за *L. pomonella*, но може да одиграат улога во негова регулација. Исто така истакнати се и трудови што ги разработуваат хиперпаразитите, кои во хиерархијата на меѓусебни односи имаат негативна улога за биолошката контрола на јаболковиот црв, бидејќи се паразити на паразитите на црвот и ја намалуваат нивната бројност. Во групата предатори истакнати се поголем број инсекти (мравки (Formicidae), трипси (Aelothripidae), ушалки (Forficulidae), стеници (Miridae, Anthocoridae, Nabidae), бубамари (Coccinelidae), златооки (Chrysopidae), пајаци (Acarina), птици (*Dendrocopus pubescens medianus* (Swanson), *Dendrocopus villosus villosus* (Linnaeus), *Parus caeruleus* L., *Parus major* L.). Во овој комплекс на природни непријатели на јаболковиот црв вбројани се и паразитските габи (*Isaria densa* (Link) Fries., *Isaria farinose* (Holmsk., *Beauveria bassiana* Bals., *Hirsutella subulata* Petch, *Paecilomyces farinosus* (Pecilomin), бактерии (*Erwinia amylovora* (Burrill), *Bacillus ceresus* F., *Bacillus thuringiensis* Berliner), вируси (гранулозните вируси (CpGV), протозои (*Nosema carpocapsae* Paillot.), нематоди (*Steinernema feltiae* Filipjev и *Steinernema carpocapsae* Weiser).

Во поглавјето **Основни карактеристики на јаболкото**, кандидатката истакнува референци за јаболкото како култура, нејзините морфолошки карактеристики, морфолошкиот карактер на сортите јаболка (Ајдаред, Златен Делишес, Грени Смит, Јонаголд, Црвен Делишес, Прима, Ричаред, Глостер, Мелрозе и Велспур) и нејзините подлоги (М 9, М26, М 27, М 4, ММ 106), најчесто застапени во овоштарниците во јужна Србија и Балканот. Претставени се основните одлики и на локалните сорти јаболко (Будимка, Шуматовка, Колачара и Петровка). Покрај основните карактеристики на сортите, презентираан е и степенот на осетливост или отпорност кон одредени болести и штетници.

Во поглавјето **Локалитети на испитување**, опишани се основните карактеристики на насадите, во кои се водени истражувањата. Дефинирано е дека испитувањата се водени во монокултурни овошните насади со јаболка, мешовитите овошни насади, набљудувани се поединечните стебла во дворните места и стеблата од слободната спонтана флора на територијата на јужна Србија распоредени во следните околии:

1. Јабланичка – на територијата на општина Лесковац,
2. Нишавска – на територијата на општина Ниш,
3. Топличка – на територијата на општина Прокупље и
4. Пчињска – на територијата на општина Владички Хан.

Во Јабланичката околија избрани се 4 насади во локалитетите: Бели Поток, Доње Стопање, Лесковац и Стројковце, во Нишавската околија 1 насад во локалитетот Ниш, во Топличката околија 1 насад во локалитетот Прокупље и во Пчињската околија 2 насади во локалитетите Владички Хан и Прекодолце. Во непосредна близина на одбраните насади во кои е вршена заштита, мониторирани се овошки од напуштени насади, овошни стебла во дворни места и овошки од спонтаната флора кај кои не е вршена хемиска заштита.

Испитуваните локалитети се на различна надморска височина што е од значење при споредување на развојните фази на јаболковиот црв и неговите природни непријатели. Со најмала надморска височина е локалитетот Лесковац (230 m) од Јабланичката околија, а со најголема Прекодолце (399 m) од Пчињската околија.

Во ова поглавје се презентирани и климатско-еколошките и рељефните карактеристики на испитуваните локалитети. Метеоролошките податоци се земени од метеоролошките станици во:

- Лесковац (формирана 1895 година), со координати: 21°57E географска должина, 42°59N географска широчина и 230 m надморска височина. Податоците се користени за Јабланичката околија;
- Ниш (формирана 1889 година), со координати: 21°54E географска должина, 43°20N географска широчина и 202 m надморска височина. Податоците се користени за Нишавската и Топличката околија;
- Врање (формирана 1894 година), со координати: 21°55E географска должина, 42°33N географска широчина и 432 m надморска височина. Податоците се користени за Пчињската околија.

Метеоролошките карактеристики на испитуваните локалитети за 2006, 2007 и 2008 година се изразени преку среднодневната температура на воздухот и количината на врнежите. Податоците се искористени за проценка на нивното влијание врз времето на појава на пеперутките од јаболковиот црв и интензитетот на неговиот лет.

Според податоците на РХМЗ на Србија, 2006 година е окарактеризирана како доста топла година со количини на врнежи во границите на нормалата. Главни отстапување се забележани во првата половина на месец јуни кога се регистрирани екстремно ниски температури (најниски во последните 60 години) со секојдневни врнежи, а во втората половина температури значително повисоки од просечните и ретка појава на врнежи. За 2007 година се смета дека е една од најтоплите години откако постојат мерења во Србија. Во јануари се регистрирани среднодневни температури кои се во доменот на мартовските вредности. Највисока максимална температура е измерена во Ниш на 21-ви февруари од 21,2°C. Распоредот на врнежите во текот на годината се доста нерамномерни. Во зимскиот период е регистрирана мала количина врнежи од снег, во април мал прилив на врнежи, а во мај доста врнежи со град. Јули е сушен месец, за разлика од септември и октомври кога се регистрирани поголема количина врнежи и релативно ладно време.

Во 2008 година е регистрирано екстремно топло и доста сушно време во јужна Србија. Снежната покривка е задржана само во првата половина на јануари, а веќе во втората половина на месецот настапил период со доста високи температури и мали суми на врнежи во февруари. Летниот период го карактеризираат екстремно високи температури, но со помали отстапувања од просечните температури во однос на 2007 година. Во јужна Србија јуни е обележен како екстремно топол, јули како топол, а август како многу топол месец.

Највисока просечна температура од испитуваните години е забележана во 2007 година (18,0°C), а најниска во 2006 година (17,1°C). Највисоки средномесечни температури се постигнати во јули во 2006 (21,5 °C) и 2007 година (24,5 °C) и во август во 2008 година (22,7°C). Највисока декадна температура постигната е во третата декада на јуни 2006 (24,5°C) и 2008 година (23,9°C) и во третата декада на јули 2007 година (26,0°C), а најниска во втората декада на октомври 2006 година (9,6°C), втората и третата декада на октомври 2007 (8,8°C) и во првата декада на април 2008 година (10,2°C). Најниски вредности на средномесечната температурата се постигнати во април 2006 (12,2 °C), октомври 2007 (10,8 °C) и иста вредност од 12,3 °C во април и октомври 2008 година.

Вкупните врнежи во периодот април-октомври се најобилни во 2006 година со 465 mm распоредени во 69 дена, а најслаби во 2008 година (319,5 mm) распоредени во 62 дена. Најголем број на дождливи денови (71) е регистриран во 2007 година. Распоредот на врнежите по месеци е различен во сите три години. Во 2006 година најголема количина на врнежи е утврдена во август (113,2 mm), а најмала во септември (16,9 mm). Врнежи не се регистрирани во последната декада на мај (0,0 mm), после што е постигната најголема вредност на врнежи во првата декада на јуни од 88 mm. Во 2007 година најголема количина на врнежи е утврдена во октомври (120,1 mm), а најмала во јули (10,1 mm). Без врнежи (0,0 mm) се третите декади на јуни и август. Најсиромашна со врнежи е 2008 година во која без врнежи се вторите декади на мај, август и октомври и првата декада на септември. Максимална вредност на врнежи е остварена во третата декада на јули од 51,9 mm, во кој месец е постигната максимална сума на врнежи од 61,5 mm. Октомври е најсиромашен месец со врнежи во 2008 година (27,4 mm).

Споредувајќи ги податоците од сите три метеоролошки станици заедно, со максимални вредност се издвојува Ниш во 2007 година заради максималната просечна средномесечна температура во периодот април-октомври од 19,2°C и Лесковац во 2006 година со максималната сума на врнежи од 465 mm. Минимална вредност на

просечната средномесечна температура е постигната во 2006 година во Врање (16,9°C), а на сумата на врнежи во 2008 година во Лесковац (319,5 mm). Врнежите во сите 3 станици се распоредени во најголем број дождливи денови во текот на 2007 година, а во најмал број во 2008 година. Максимален (74) и минимален (57) број на врнежливи денови се регистрирани во Ниш.

Во текот на испитувањата регистрирани се и други временски појави кои се со влијателен карактер врз појавата на јаболковиот црв. Имено, механичките оштетувања од град на јаболковите плодови им овозможуваат полесно навлегување на гасениците во оштетените плодови. Појавата на град е регистрирана: на 12.06.2006 година во Прокупље, 17.06.2006 во Прекодолце, на 11.06.2007 во Прекодолце и на 14.06.2007 година во Лесковац. Како последица од високите температури во јаболковите насади забележано е спарување, предвремено трулење и опаѓање на плодови. Таква појава е регистрирана на 01.08.2007 во Прокупље и Ниш и на 22.08.2007 година во Бели Поток. Плодовите со послаба цврстина и свежина поради високите температури, полесно се напаѓани од гасениците на јаболковиот црв, а штетите се двојно поголеми.

Поглавјето **Материјал и метод на истражување**, ги дефинира истражувањата во Јабланичката околина во јужна Србија во тригодишниот периодот 2006-2008 година, прелиминарно започнати во 2005 година.

Применетите методи, зависно од местото кадешто се спроведени, се поделени на теренски и лабораториски и детално се опишани. Сите агротехнички и хемиски мерки спроведени во насадите, каде се вршени испитувањата, се креирани и изведени од страна на сопствениците на истите. Податоците за јаболковиот црв и неговите природни непријатели се земани од локалитетите на истражување, без да се влијае на организацијата на производството. Според добиените податоци може да се оцени квалитетот на спроведените мерки и да се зборува за нивната успешност или недостатоци, што не беше предмет на анализа и оценки. Нашата цел беа состојбите со јаболковиот црв и природните непријатели во услови на редовна стандардна заштита на јаболковите насад и во напуштени насади или поединечни стебла без мерки на заштита.

Теренските испитувања се спроведени во монокултурните јаболкови насади, во мешовитите овошни насади (од јаболки и круши), кај напуштените насади или стеблата кои се наоѓаат на меѓите во непосредна близина на насадите (кои не се третирани), кај поединечните стебла од јаболка и другите овошки во дворните места, како и кај дивите стебла јаболко. Анализата на квалитативниот и квантитативниот состав на природните непријатели на површини со и без хемиска заштита ќе ги истакне сличностите и разликите меѓу нив во различни услови на опстојување.

За утврдување на појавата, бројноста и динамиката на популацијата на јаболковиот црв, користени се *феромонските ловилки*, поставувани на почетокот на вегетацијата, во фенофазата почеток на цветање на случајно одбраните јаболкови стебла, на висина од 1,5-2 m во секој насад посебно. Феромонските капсули се менувани 4 пати во текот на вегетацијата, а лепливите подлоги се менувани по потреба, на секои 10-15 дена. Пребројувањето на уловените пеперуги е вршено секојдневно во утринските часови (евентуално на 2-3 дена кога не дозволувале временските услови). Со оваа метода е утврден почетокот на летот на пеперутките, динамиката на летот и густината на популацијата на штетникот во секој насад посебно.

Почетокот на летот на пеперугите, како еден од најзначајните моменти од биологијата на јаболковиот црв, утврден е и со други дополнителни методи:

- визуелен преглед во секој насад посебно;
- пресметување на сумата на ефективните температури – кумулативно собирање на среднодневните температури над граничната температура (прагот на развојот), која за јаболковиот црв изнесува 10°C, почнувајќи од 1 јануари;
- следење на излегувањето на првите пеперутки од собраните зимски кукли од ловните појаси, чувани во изолатори во лабораториски услови на собна температура.

Оценката на штетноста од јаболковиот црв изразена преку *процентот на црвливост на плодовите* е извршена во 2 наврата (за I и II генерација посебно) со преглед на 100 плодови по случаен избор.

За следење на развојот на возрасните ларви и куклите, должината на хризалидацијата и одредување на почетокот на летот на првата и втората генерација пеперуги, поставувани се *ловни појаси од ребраста хартија*.

Во секој од испитуваните насади поставувани се по 20 појаси (широки 10-20 cm) на случајно одбрани стебла од почетокот на јуни до октомври. Ловните појаси се поставувани на стеблата и на рамените гранки на различна висина (од 50-150 cm). Прегледувањето на појасите е вршено на секои 7-10 дена. Ларвите и куклите во ловните појаси се собирали и носени во лабораторија, каде се одгледувани во просирни целулоиди сè до еклозија на имагата. За добивање на истите податоци во услови на производство на отворено, одреден број појаси се оставани на стеблата и во зимскиот период.

Методот *визуелен преглед на растителните органи* (папки, листови, плодови, гранки) од јаболката и другите овошни видови се вршени на 20 случајно избрани стебла на секои 7-10 дена за да се добијат подетални податоци за јаболковиот црв и да се утврдат природните непријатели. За преглед се земани растителни органи од произволно одбрани гранки, на различна висина и од различни страни на крошната. Пратени се развојните фази на штетникот во секој локалитет посебно, вршено е нивно споредување во природни услови и пратена е активноста на штетникот во контролирани услови – во ентомолошки изолатори од провиден целулоид поставувани на внатрешните гранки од овошките.

Методот на *затресување на репрезентативна гранка* е спроведуван во утринските часови во текот на вегетацијата за утврдување на квалитативниот и квантитативниот состав на природните непријатели. Методот е спроведуван на 20 стебла по случаен избор на секои 7-10 дена. Затресувањето на гранките е вршено со ентомолошки чекан, со неколкукратно удирање во основата на гранката. Под гранките е поставуван бел чаршав (1m x 1m) за собирање на присутните инсекти. Собраниот материјал е внимателно собираан во флакони, тегли, кутии, кеси, обележуван и носен во лабораторија на понатамошна обработка (препарирање, етикетање, детерминирање и колекционирање).

Лабораториските истражувања опфаќаа одгледување (гаење) на собраниот материјал од терен (ларвите, куклите, јајцата) и одредување на должината на нивниот

развој, добивање на паразити развиени во некој од развојните стадиуми на јаболковиот црв. Собраните инсекти од терен и оние одгледани во лабораторија, како и добиените паразити во лабораторија се препарирани, етикетирани, детерминирани и колекционирани и се наоѓаат во приватната збирка на авторот во Лесковац.

Дел од собраниот или одгледаниот материјал е фотографиран со дигитален фотоапарат, а еден дел со бинокулар со микроскопско зголемување. Сите презентирани фотографии во дисертацијата се оригинално изработени од авторот.

Детерминацијата на паразитите од редот Hymenoptera и Diptera ја изврши проф. д-р Стерја Начески на Шумарскиот факултет во Скопје. Видовите бубамари ги потврди проф. д-р Рагеб Таљи од Пољопривредниот факултет во Нови Сад.

За квалитативна и квантитативна анализа на материјалот користени се параметри за фаунистичка анализа: активна доминантност и константност (фреквентност). За утврдување на фаунистичката сличност во однос на проучуваните корисни видови инсекти на различните локалитети, со различен пристап во заштитата од јаболковиот црв, користени се параметарите коефициент на квалитативна сличност или Sørensen - ов број и коефициентот за доминантна сличност или идентичност или Renkonen - ов број.

Во поглавјето **Резултати од истражувањата**, претставени се добиените резултати од сопствените истражувања. За подобра прегледност на резултатите користен е табеларен и графички приказ, а секој поединечен развоен стадиум на јаболковиот црв, како и регистрираните природни непријатели се документирани и со фотографија.

Резултатите од истражувањата се презентирани во посебни потпоглавја: систематско место, име, детален опис на секој стадиум посебно (имаго, јајце, ларва, кукла), биологија на видот (активност на имага, плодност и овипозиција, ларва и ларвен развој, кукла и куклен развој), ареал на распростиранување, растенија домаќини и интензитет на напад, лет на пеперугите од двете генерации. Посебно потпоглавје во резултатите од сопствени истражувања е посветено на собраните и идентификуваните автохтоните природните непријатели на јаболковиот црв на територијата на јужна Србија.

Летот на првата генерација јаболков црв започнува со цветање на јаболкото, во истражувањата регистрирано во втората половина на април и почетокот на мај. Летот на пеперугите од втората генерација започнува на крај од јуни и почеток на јули. Овипозицијата на јајцата, од првата генерација пеперуги, е лоцирана на лицето од листовите, поретко на нивната опачина. Женките ги лепат јајцата поединечно, поретко во групи од 2-3 јајца.

Спроведените истражувања на територијата на јужна Србија потврдија дека летот на пеперугите на *L. pomonella* е условен од температурата на воздухот, врнежите во текот на деноноќието, должината на траењето на сончевите периоди во текот на денот, од правецот и силината на ветровите, од надморската височина на насадот и неговата експозиција. Индиректно влијание на летот од пеперутките има и активноста на човекот со спроведување на агротехничките и мерките на заштита.

Најголема активност на пеперугите е утврдена во вечерните часови, по заоѓање на сонцето, на Т над 15°C, а најинтензивно при Т=20-24°C. Летот на имагата прекинува на Т под 11°C или над 32°C.

Јајцата се залепени за подлогата со слузеста леплива течност што ја лачи женката при процесот на овипозиција. Ембрионалниот развој трае 10-18 дена кај првата генерација и 6-8 дена кај втората генерација, поради повисоките температури во јули и август.

По завршувањето на ембрионалниот развој, младата гасеница прави отвор на хорионот и со брзи движења бара поволно место за вбушување. Периодот на вбушување на ларвата во плод трае 30 минути до неколку часа. Ларвениот развој во плодот на јаболкото трае 20-30 дена. Возрасната гасеница излегува од плодот, се спушта по свиленакст конец до земја и бара скриено место каде ќе се закукли, најчесто на кората од стеблото. Куклениот развој трае околу 15 дена. Еклозијата на пеперутките е зависна од метеоролошките услови и трае околу 50 дена во првата генерација и 42-43 дена во втората генерација.

Полагањето на првите јајца во 2006 година најрано е регистрирано во Б. Поток -Т (насади со хемиска заштита) на 29.4. за првата и 28.6. за втората генерација, а најдоцна во Прекодолце - Т на 16.5. за првата и 17.7. за втората генерација. Најдоцна положени јајца на листовите на овошките е регистрирано на 29.8. во Стројковце - НТ (насади без хемиска заштита) на 13.9. во Д. Стопање - Т, на 15.9. во Лесковац - Т и на 17.9. во Д. Стопање - НТ.

Први вбушувања на младите гасеници од првата генерација се регистрирани во Б. Поток - Т на 14.5., а најдоцна се вбушиле гасениците во В. Хан - Т, на 27.5. Во втората генерација најрано се регистрирани млади гасеници во Д. Стопање - Т (8.7.), а најдоцна во Прекодолце - Т (29.7.). Во оваа година најдоцна се утврдени вбушувања на младите гасеници во почетокот на септември во локалитетите Лесковац - Т (19.9.), во Д. Стопање - Т (22.9.) и Д. Стопање - НТ (26.9.), што се должи на продолжениот лет и развлечениот развој на втората генерација.

Утврдено е дека првите јајца и испилени гасеници се утврдени за неколку дена порано во насадите со хемиска заштита во однос на нетретираните, што се должи на забрзаното одвивање на развојните стадиуми во објектите каде се применувани инсектициди.

Најрано положени јајца во **2007** година се утврдени во Д. Стопање - Т на 3.4., а најдоцна во В. Хан - Т, на 13.5. Во локалитетите Ниш и Прекодолце изостана утврдувањето на првата појава на полагање на јајцата од првата генерација на јаболковиот црв. Најрано положени јајца од втората генерација се утврдени на 19.6. во Б. Поток - Т, а најдоцна на 13.7. кај нетретираните овошки во Ниш. При крајот на август се најдени положени јајца на листовите во локалитетите од овошките во Д. Стопање - Т и НТ (3.8.) и Б. Поток НТ (31.8.).

Најрано вбушени гасеници од првата генерација се утврдени на 21.5. во Б. Поток - Т, а најдоцна на 3.5. во В. Хан - Т. Најрано вбушени гасеници од втората генерација се утврдени на 25.7. во Б. Поток Т, а најдоцна на 30.7. во нетретираните објекти во Д. Стопање и Ниш. Појава на млади гасеници во периодот на септември не е регистрирана во ниеден локалитет.

И во втората година е утврдено дека првите положени јајца и испилени ларви се регистрирани во насадите со хемиска заштита. Идентичност кај третираните и нетретираните овошки е утврдена во време на вбушување на младите гасеници од втората генерација во Лесковац (29.7.). Најдоцна положени јајца се утврдени во Д. Стопање - Т и НТ (30.8.) и во Б. Поток НТ (31.8.), што се смета за продолжен лет и развлечен развој на втората генерација.

Во 2008 година, најрано положени јајца од првата генерација се регистрирани во Д. Стопање - Т на 29.4., а најдоцна во Прекодолце - Т на 17.5., а од втората генерација во Д. Стопање - Т на 26.6. и во Прекодолце - Т на 18.7. Најдоцна положени јајца од првата генерација се утврдени во Д. Стопање - Т на 3.9. и на 8.9. кај нетретираните овошки.

Први вбушувања од гасеници на првата генерација јаболков црв се регистрирани на 16.5. во Б. Поток - Т, а најдоцна на 29.5. во В. Хан - Т. Најрано вбушување на гасеници од втората генерација е утврдено на 22.7. во Б. Поток - Т, а најдоцно на 29.7. во Прекодолце - Т. Во септември не е регистрирана појава на млади гасеници во ниеден локалитет.

Појавата на јајцата и ларвите и во 2008 година е порано кај третираните овошки.

Во текот на испитувањата децидно е утврдено дека женките полагаат јајцата на плодовите и листовите кои допираат други плодови или се во нивна непосредна близина. Јајцата почесто се положени на лицето од листовите отколку на нивната опачина, поретко на петелките, лисните дршки и на гранчињата. Оvipозицијата е променлива зависно од метеоролошките услови. Со намалување на температурата и појавата на врнежите правопрпорционално се намалува и активноста на пеперугите, заради што се намалува и овипозицијата. Неповолните услови го успоруваат и ембрионалниот развој, со што го продолжуваат развојот на стадиумот јајце.

Свежо положени јајца, со млечно бела боја, на листовите од јаболко се утврдени во септември **2006** година во Д. Стопање и Лесковац, кога се регистрирани и вбушувања на гасеници во плодови останати после берба на јаболокото. Во локалитетот Стројковце свежо положени јајца се најдени во последните денови од август, а должината на летот на пеперугите укажува на продолжен лет на втората генерација.

Во **2007** година, почетокот на летот на пеперутките е регистриран најрано во однос на сите три години. Релативно ниските температури во септември и октомври, проследени со обемните врнежи доведоа до најрано завршување на летот во однос на сите три години. Во локалитетот Б. Поток, крајот на летот на пеперугите е остварен на 18.9., а во Д. Стопање, крајот на летот е утврден на 21.9. Во овие два локалитета најдени се свежо положени јајца од јаболковите црв при крајот на август што се должи на продолжениот лет и развлечениот развој на видот.

Во **2008** година, во локалитетот Д. Стопање се наоѓани свежо положени јајца на листовите од јаболокото во првата декада од септември, додека во Б. Поток и Лесковац се уловени само поединечни единки од *L. pomonella* во феромонските ловилки, но не се регистрирани положени јајца и ларви. Метеоролошките услови (појавата на дожд) во втората половина на септември предизвикаа прекин на летот на пеперутките.

Бројноста на уловените пеперуги од *L. pomonella* по години на испитување се движи од 37 до 130 пеперутки во 2006 година, од 38 до 233 пеперутки во 2007 година и од 43 до 189 пеперутки во 2008 година.

Разгледувајќи ја бројноста на пеперугите на јаболковиот црв по локалитети на испитување највисока бројност во 2006 година е утврдена во Стројковце (130), а најниска во Б. Поток (37), потоа во 2007 година највисока бројност е регистрирана во Прокупље (233), а најниска во Прекодолце (38), додека во 2008 година највисока е бројноста на пеперугите во Д. Стопање (189), а најниска во Прекодолце (43).

Најмал број уловени пеперуги во испитуваните локалитети во периодот 2006-2008 година се движи од 37 (Б. Поток, 2006) до 43 пеперуги (Прекодолце, 2008), а највисок број од 130 (Стројковце, 2006) до 233 пеперуги (Прокупље, 2007).

Најран лет на пеперугите од јаболковиот црв во 2006 година е утврден на 24.4. во локалитетот Б. Поток, а најдоцна во локалитетот Прекодолце, на 11.05. Првата појава на пеперугите во 2007 година е регистрирана најрано од сите три години, на 14.4. во локалитетите Б. Поток и Прокупље. На пораниот почеток на летот на пеперугите во локалитетот Б. Поток влијание има и вештачката акумулација која се наоѓа непосредно до овошните површини и се користи за нивно наводнување во летниот период. Најдоцна регистрирани први пеперуги се утврдени во локалитетот В. Хан, на 30.4.

Во 2008 година, најрано уловени пеперуги во феромонските ловилки се во Стројковце, на 16.4., а најдоцна во Прекодолце, на 8.5.

Разгледувајќи го летот на *L. pomonella* по локалитети во околиците на јужна Србија, во сите три години летот е со најран почеток во јабланичката околица, каде и најдолго траел. Почетокот на летот најдоцна започнувал во пчињската околица во сите три години, а најрано завршувал во локалитетите на пчињската околица во 2006 и 2007 година, а во 2008 година во еден од локалитетите од нишавската околица (Ниш). Локалитетите во пчињската околица се на најголема надморска височина што секако има влијание врз подоцниот почеток и пораниот крај на летот на пеперугите.

Во 2006 година, почетокот на летот на пеперугите одреден со сумата на ефективните температури е порано прогнозиран за 6-15 дена во Лесковец, за 14-22 дена во Ниш и 20-22 дена во Врање во однос на почетокот на летот одреден со помош на феромонските ловилки.

Во 2007 година, почетокот на летот утврден со сумата на ефективни температури во Лесковац се поклопува со почетокот на летот со феромонските ловилки во локалитетот Б. Поток (14.4), а во другите локалитети летот започнува подоцна за 3-8 дена. Летот е прогнозиран порано според сумата на ефективни температури за 18 и 21 ден во Ниш, а во Врање за 6 и 9 дена.

Во 2008 година, прогнозата на летот на пеперугите со сумата на ефективните температури се совпаѓа со летот утврден со феромон во локалитетот Д. Стопање (2.4.), за еден ден е порано прогнозиран за локалитетот Лесковац, а подоцна е прогнозиран за 3 дена во Стројковце и 4 дена во Б. Поток. Прогнозата на летот во Ниш, според сумата на ефективни температури е порана за 1 ден во однос на феромонскиот улов во Прокупље и 8 дена во Ниш, а во Врање е порана за 14 дена во В. Хан и 18 дена во Прекодолце.

Во лабораториски услови, летот на пеперугите од зимските кукли собрани од ловни појаси, започна порано во однос на природните услови. Податоците покажуваат дека постојат отстапувања од неколку дена (порано или подоцна) при одредувањето на почетокот на летот со ловните појаси и со феромонските ловилки:

Во 2006 година, во сите локалитети почетокот на летот со ловните појаси е утврден порано од почетокот на летот со феромонските ловилки, освен во Ниш.

Во 2007 година, во сите локалитети отстапувањата покажуваат дека почетокот на летот со ловните појаси е утврден подоцна во однос на феромонските ловилки.

Во 2008 година, почетокот на летот со ловните појаси е утврден порано во локалитетите В. Хан и Ниш, идентичен е со двата метода во локалитетите Стројковце и Прекодолце, а утврден е подоцна во останатите локалитети (Б. Поток, Д. Стопање, Лесковац, Прокупље).

Летот на пеперугите во насадите во јабланичката околија во 2006 година е континуиран во целиот период на вегетацијата во сите 4 локалитети, што укажува на поволни метеоролошки услови за одвивање на летот. Сосема мал прекин на летот е утврден во Б. Поток и Д. Стопање во првите денови на јуни и при крајот на август кога се регистрирани врнежи, проследени со пониски средно дневни температури од 15°C, како и при крај на првата декада на јули кога се регистрирани послаби врнежи. Во другите 2 локалитета (Лесковац и Стројковце) континуитетот на летот е прекинат само при крајот на август.

Почетокот на летот во 2006 година е најрано регистриран во локалитетот Б. Поток, на 24.4., а најдоцна во локалитетот Лесковац, на 3.5. Завршувањето на летот најрано е утврдено во Б. Поток, на 27.8., а најдоцна во Д. Стопање и Лесковац, на 5.10. Најмала бројност на уловени пеперуги во текот на вегетациониот период е утврдена во Б. Поток (37), а најголема во Стројковце (130), каде не се применети хемиски мерки. Најголем максимален лет од 8 пеперуги е утврден во локалитетот Стројковце на 21.5., а во другите локалитети регистриран е максимален број од 3-6 пеперуги по феромонска ловилка.

Во Бели Поток е утврден континуиран лет со релативно мала бројност на пеперутките во текот на целата вегетација и со 2 максимума од по 3 пеперуги, на 22.5. и 3.7. Најголем прекин на летот е утврден од 30.5. до 13.6. што се совпаѓа со дождливиот период, како и од 6-16.7. Бројноста на пеперугите во овој локалитет е најниска како во 2006 година, така и во целиот период на испитување. Крајот на летот на пеперугите утврден е на 27.8.

Во Доње Стопање континуираниот лет е прекинат во периодите: од 30.5. до 7.6., од 20.6. до 14.7. (со регистриран лет на 5.7.) и од 21.8. до 3.9. Максимален лет е утврден на 2.5. (4) од првата генерација и на 31.7. (5) од втората генерација.

Летот на пеперугите во Лесковац има поголем континуитет во однос на претходните два локалитета, а значителен прекин на летот е регистриран од 22.8. до 1.9. поради појава на дожд. Регистрирани се 2 максимума на летот и тоа на 22.6. (5 пеперуги) од првата и на 3.7. (4 пеперуги) од втората генерација.

Во Стројковце летот е континуиран во текот на целата вегетација, а прв прекин на летот е утврден од 21.8. до 1.9. поради појавата на дожд. Во овој локалитет е утврдена повисока бројноста на уловените пеперуги (130) во однос на останатите локалитети во

јабланичката околија, што е очекувано, бидејќи не се спроведени хемиски мерки. Максимален лет е утврден на 21.5. (8 пеперуги) и на 15.8. (6 пеперуги).

Летот на пеперугите во нишавската околија во 2006 година е со слаб интензитет во првиот дел од вегетацијата, т.е. во првата генерација во двата локалитета. Периодот во почетокот на јуни е врнежлив и со средно дневни температури под 15 °C, кога е прекинат летот во двата локалитета, а нешто подолг прекин е утврден во Ниш. Во периодот од половината на јуни до првата половина на септември кога е утврден крајот на летот, континуитетот е произведен во двата локалитета со прекин во периодот од 25.8. до 2.9. поради врнежи и средно дневни температури под 15 °C. Поголема бројност на пеперугите е утврдена во Прокупље.

Почетокот на летот порано е регистриран во Ниш, на 25.4., а во Прокупље за 8 дена подоцна, на 3.5. Пеперугите порано го прекинале летот во Прокупље, на 5.9., а во Ниш на 16.9. Бројот на уловени пеперуги во феромонските ловилки е поголем во Прокупље (126) во однос на Ниш (110). Поголеми максимуми на уловени пеперуги се утврдени во Ниш, на 28.7. (18 пеперуги) и на 29.7. (9 пеперуги) во однос на Прокупље каде најголем максимум е утврден на 1.7. (7 пеперуги).

Во јаболковиот насад во Ниш е утврдена мала бројност на пеперугите од првата генерација со континуираност во летот од 25.4. до 26.5. Прекин на летот е утврден во периодот со врнежи: од 27.5. до 18.6. и од 4.7. до 16.7. Во периодот од 19.6. до 3.7. уловени се само поединечни пеперуги во 5 наврата (на 19., 20., 23. и 28.6. и на 3.7.). Поголема бројност е утврдена од 17.7. до 22.8. кога е постигнат најголем максимален лет (18 пеперуги) во 2006 година од сите локалитети. И покрај спроведениот хемиски третман на 24.7. (кога се уловени 7 пеперуги), бројноста на пеперугите во периодот до почетокот на август е на највисоко ниво во однос на целиот период на летот на пеперугите. Од 5.8. почнува период со почести врнежи што условува пад на летот на пеперугите.

Бројноста на пеперугите во Прокупље е поголема во однос на Ниш. Континуираност на летот е утврдена од 3.5. до 24.5. и од 12.6. до 18.8. Летот е прекинат од 01. до 11.6. и од 5. до 11.8. што се поклопува со врнежливиот период. После 19.8. настапува повторно врнежлив период, а летот е регистриран со поединечни пеперуги на 4. и 5.9. Максимален лет е постигнат на 14.5. и 16.6. (6 пеперуги) во првата генерација и на 1.7. во втората генерација (7 пеперуги).

Должината на летот на пеперугите во пчињската околија во 2006 година е најмала во однос на летот во локалитетите во другите околии. Континуитетот е нешто поголем во В. Хан, а во Прекодолце е регистриран прекин на летот во првата половина на јули. Во двата локалитета е регистриран прекин на летот во периодот со поинтензивни врнежи и средно дневни температури пониски од 15 °C (почетокот на јуни и првата декада на август). Бројноста е скоро изедначена во двата локалитета, со мали отстапувања во распоредот на летот во вториот дел од вегетацијата (во текот на јули и август).

Летот на пеперугите во 2006 година траел најкратко во локалитетите во оваа околија. Првите пеперуги се утврдени во В. Хан на 9.5. и во Прекодолце на 11.5. Крајот на летот е утврден доста рано во однос на другите локалитети и тоа: на 13.8. во В. Хан и на 20.8. во Прекодолце. Бројот на уловените пеперуги е 79 во В. Хан и 75 во Прекодолце. Најголем максимален лет од 7 пеперутки е регистриран во В. Хан на 31.7.

Бројноста на пеперугите во Владичин Хан е нешто поголема (79) во однос на Прекодолце (75). Летот е континуиран со прекини во периодот од 4. до 11.6. (поради врнежливиот период) и од 13. до 26.7. По 4.8. се регистрирани поединечни пеперуги само на 12. и 13.8. со што се завршува летот во таа вегетација. Максимален лет на пеперугите (од 5 единки) е утврден на 15.5., 18. и 19.6., а на 31.7. е постигнат максимум од 7 уловени пеперуги.

Во Прекодолце континуираноста на летот е прекината во периодот од 1. до 10.06. (поради врнежите), од 26.6. до 14.7. и од 4. до 8.8. Максимален лет од по 4 пеперуги е утврдени на 24.5. (од првата генерација) и на 23.7. (од втората генерација).

Почетокот на летот на пеперугите во 2008 година е регистриран порано во однос на 2006, а подоцна во однос на 2007 година. Поран почетокот од двата локалитета е утврден во Прокупље за 8 дена. Крајот на летот најрано е регистриран во однос на претходните години. Во 2008 година пеперугите летале подоцна во Прокупље за 15 дена. Највисок максимален лет (5 пеперуги) е утврден на 27.6. во Прокупље.

Штетите од *L. pomonella* се карактеризираат како примарни - црвливост, деформираност, предвремено опаѓање на плодовите или секундарни - гниење на плодовите. Штетите од гасениците на првата генерација делумно се сметаат за корисни, бидејќи доведуваат до проредување на плодовите, а штетите од втората генерација ги уништуваат полузрелите плодови кои ја губат стопанската вредност.

Црвливоста на плодовите во насадите 2006-2008 година се движи 28% кај третираните насади во Прокупље во 2007 година и 42% во нетретираните насади во Д. Стопање во 2007.

Разгледувајќи ја штетноста од јаболковиот црв по години на испитување, поединечно од првата и втората генерација, се добиваат вредностите:

Во 2006 година, штетноста од првата генерација се движи од 0 до 5% кај третираните овошки и од 2 до 7% кај нетретираните овошки. Штетноста од втората генерација се движи од 3 до 13% кај третираните овошки и од 6 до 23% кај нетретираните овошки.

Во 2007 година, штетноста од првата генерација се движи од 0 до 7% кај третираните овошки и од 3 до 8% кај нетретираните овошки. Штетноста од втората генерација се движи од 2 до 28% кај третираните овошки и од 8 до 42% кај нетретираните овошки.

Во 2008 година, штетноста од првата генерација се движи од 0 до 2% кај третираните овошки и од 1 до 6% кај нетретираните овошки. Штетноста од втората генерација се движи од 2 до 21% кај третираните овошки и од 8 до 26% кај нетретираните овошки.

Во испитувањата на автохтоната корисна ентомофауна на *L. pomonella* во јужна Србија утврдени се 19 видови од редот Hymenoptera, 1 од редот Diptera, 2 вида од Dermaptera, 3 видови од редот Neuroptera, 12 видови од редот Coleoptera, 1 вид од редот Hemiptera. Детерминирани се следните видови: *Trichomma enecator* Rossi., *Pristomerus vulnerator* Panz. (Hymenoptera: Ichneumonidae), *Ascogaster quadridentata* Wesm., *Chelonus annulipes* Wesm. (Hymenoptera: Braconidae, Cheloninae), *Itopectis maculator* F., *Itopectis alternans* Grav. (Hymenoptera: Ichneumonidae, Pimplinae), *Phaeogenes invisior* Thumb. (Hymenoptera: Ichneumonidae), *Agathis laticarpa* Telenga (Hymenoptera:

Braconidae, Agathinae), *Apanteles* sp. (Hymenoptera: Braconidae), *Campoletis chloridae* Uchida (Hymenoptera: Ichneumonidae), *Scambus nigricans* Thoms (Hymenoptera: Ichneumonidae), *Temelucha discoidales* Szépligeti (Hymenoptera: Ichneumonidae), *Bracon sphaerocephalus* Szepl. (Hymenoptera: Braconidae), *Eulophus pennicornis* Ness. (Hymenoptera: Eulophidae, Eulophinae), *Torymus bedeguaris* L. (Hymenoptera: Torymidae, Toryminae), *Perilampus intermedius* Boucek (Hymenoptera: Perilampidae, Perilampinae), *Dibrachys affinis* Masi (Hymenoptera: Pteromalidae, Pteromalinae), *Habrocytus chrysosus* Walkien. (Hymenoptera: Pteromalidae), *Trichogramma* sp. (Hymenoptera: Trichogrammatidae), *Actia pilipennis* Fall. (Diptera: Tachinidae), *Forficula auricularia* L. (Dermaptera: Forficulidae), *Forficula smyrnensis* (Dermaptera: Forficulidae), *Chrysopa carnea* Steph. (Neuroptera: Chrysopidae), *Chrysopa perla* L. (Neuroptera: Chrysopidae), *Dichochrysa ventralis* Curtis (Neuroptera: Chrysopidae), *Coccinella septempunctata* L., *Coccinula quatuordecimpustulata* L., *Adalia bipunctata* f. *Tybica*, *Adalia bipunctata* f. *Sexpustulata*, *Adalia decempunctata* L., *Chilocorus renipustulatus* (Scriba), *Hippodamia variegata* Goeze, *Oenopia conglobata* L., *Platynaspis luteorubra* Goeze., *Propylea quatuordecimpunctata* L., *Psyllobora vigintiduopunctata* L., *Scymnus frontalis* Fabr. (Coleoptera: Coccinellidae), *Deraeocoris ruber* L. (Heteroptera: Miridae)

Регистрираните природни непријатели се групирани во следниве групи:

- **паразити на јаболковиот црв (*L. pomonella*)** од редот на Hymenoptera (Ichneumonidae: *P. vulnerator* Panc. и *T. enecator* Rossi. и Braconidae: *A. quadridentata* Wels. и *C. annulipes* Wesm.);

- **паразити на свиткувачите (*Tortricidae*)** од редот Hymenoptera (Ichneumonidae: *I. maculator* F., *I. alternans* Grav., *P. invisitor* Thumb., Braconidae: *A. laticorpa* Telenga и *Apanteles* sp.) и од редот Diptera (*A. pilipennis* Fall.);

- **паразити на другите штетни видови** кои се среќаваат во јаболковите насади (лисните минери, лисните вошки и др.) од редот Hymenoptera (Ichneumonidae: *C. chloridae* Uchida, *S. nigricans* Thoms, *T. discoidales* Szépligeti, Braconidae: *B. sphaerocephalus* Szepl., Eulophidae: *E. pennicornis* Ness. и Torymidae: *T. bedeguaris* L.);

- **хиперпаразити** од редот Hymenoptera (Perilampidae: *P. intermedius* Boucek, Pteromalidae: *D. affinis* Masi и *H. chrysosus* Walkien.);

- **паразитирани јајца на *L. pomonella*** од *Trichogramma* sp. (ред Hymenoptera, подред Ароскрута, суперфам. Chalcidoidea, фам. Trichogrammatidae);

Предатори од редовите:

- Dermaptera (Forficulidae: *F. auricularia* L. и *F. smyrnensis* Audinet-Serville);
- Neuroptera (Chrysopidae: *C. carnea* Steph., *C. perla* L. и *D. ventralis* Curtis);
- Coleoptera (Coccinellidae: *C. septempunctata* L., *C. quatuordecimpustulata* L., *A. bipunctata* f. *Tybica* L., *A. bipunctata* f. *Sexpustulata* L., *A. decempunctata* L., *C. renipustulatus* Scriba, *H. variegata* Goeze, *O. conglobata* L., *P. luteorubra* Goeze, *P. quatuordecimpunctata* L., *P. vigintiduopunctata* L. и *S. frontalis* Fabr.);
- Heteroptera (Miridae: *D. ruber* L.).

Во понатамошната презентација на резултатите од испитувањата, кандидатката дава детален морфолошки опис на утврдените видови паразити, елементи од нивниот биолошки развој, статус на ектопаразити или ендопаразити, точната локација на јаболков насад каде е утврден секој поединечен вид, начинот на заштита на насадите од

кој се добиени паразитите, времето на појава и стадиум од развојот на јаболковиот црв каде е утврден секој поединечен паразит.

Во истражувањата се утврдени и видови кои не се паразити на јаболковиот црв или на останатите свиткувачи и тоа: *C. chloridae*, *S. nigricans*, *T. discoidales* од фам. Ichneumonidae, *B. sphaerocephalus* од фам. Braconidae, *E. pennicornis* од фам. Eulophidae и *T. bedeguaris* од фам. Torymidae.

Во испитувањата се утврдени три вида од редот Hymenoptera кои се познати како хиперпаразити, секундарни паразити или паразити на *L. pomonella*. Тие имаат негативна улога во регулацијата на популацијата на јаболковиот црв, бидејќи ја намалуваат бројноста на неговите паразити. Тоа се видовите *Perilampus intermedius* од фам. Perilampidae и *Dibrachys affinis* и *Habrocytus chrysosus* од фам. Pteromalidae.

Паразитирани јајца на *L. pomonella* од *Trichogramma* sp. (ред Hymenoptera, подред Ароскрута, суперфам. Chalcidoidea, фам. Trichogrammatidae) најдени се во текот на сите три испитувани години во Прокупље и В. Хан, во Т и НТ, во 2006 и 2007 во Прекодолце Т, во 2007 и 2008 година во Д. Стопање Т и НТ и во 2008 година во Ниш Т.

Кандидатката презентира и точна локација на уловеност, како и време на појава на предаторите, нивниот биолошки развој и стадиум од развој на јаболковиот црв, кој најчесто е нападат од нив.

Утврдувањето на разликата во квалитативниот и квантитативниот состав на природните непријатели на јаболковиот црв кај овошките со различен систем на заштита (третиран и нетретиран) во испитуваниот период е од посебно значење.

Во последниот дел од поглавјето Резултати од сопствени истражувања презентирани е бројната застапеност на паразитите на јаболковиот црв. Констатирано е дека бројноста на корисните видови е многу низок во сите години и во сите објекти на испитување. Застапеноста на видовите во насадите со редовна хемиската заштита во поедини случаи е поголема во однос на незаштитените објекти, што укажува дека хемиската заштита нема битно влијание на видовиот состав на паразитите на јаболковиот црв.

По локалитети, најмногу единки се најдени во Лесковац и тоа кај третираните овошки во сите 3 години, потоа во Прокупље, па во Д. Стопање. Во В. Хан е пронајдено само едно имаго од *C. annulipes* во 2008 година, а во Стројковце исто така само едно имаго од *A. quadridentata* во 2007 година. Локалитетите Б. Поток, Ниш и Прекодолце се изоставени заради тоа што не е регистриран ниту еден паразит во испитуваниот период.

Разгледувајќи ги поединечно паразитските видови, само паразитот *C. annulipes* е пронајден во сите 3 години, но во различни локалитети.

T. enecator, како паразит на ларвите и куклите, во испитувањата е регистриран само во третираните објекти во Лесковац во 2006 и 2007 година и во Прокупље во 2007 година со метод на затресување на гранките. Една од причините за ниската бројност на паразитот е скриениот начин на живот на гасениците од јаболковиот црв.

P. vulnerator е регистриран во 2006 и 2007 година во локалитетот Лесковац, со тоа што во 2006 година е пронајден и кај нетретираните овошки. Во третираните објекти е пронајден и во Прокупље во 2006, а во Д. Стопање во 2007 година. Освен со затресување на гранките, утврден е и со излетување на имагата од ловните појаси кои се собрани од третираните и нетретираните овошки во Лесковац, што укажува дека е сигурна констатацијата дека е паразит на гасениците, т.е. куклите на јаболковиот црв. Малата бројност укажува на скоро незначително влијание врз биолошката регулација на јаболковиот црв во агробиоценозата.

C. annulipes ги паразитира јајцата и гасениците на јаболковиот црв. Во испитувањата е утврден со затресување на гранките во третираните насади во Лесковац во 2006 година, во Д. Стопање во 2006 и 2007 година и во Прокупље во 2006 година. Кај нетретираните овошки со тресење е регистриран во 2007 година во Лесковац и Д. Стопање. Карактеристично е што во 2006 година е излетан од ловните појаси кои се собрани како од третираните така и од нетретираните овошки во Лесковац, што со сигурност го вбројува во паразитите на гасениците на јаболковиот црв. Во 2008 година е утврден во третираните објекти во Прокупље и В. Хан. Иако застапеноста на овој вид е најголема во однос на останатите, сепак се работи за доста мала бројност што минимално може да ја регулира бројноста на *L. pomonella*.

A. quadridentata ги паразитира јајцата на јаболковиот црв, а својот развој го продолжува во гасениците. Собран е со затресување на гранките кај третираните и нетретираните овошки во Прокупље во 2006 година и кај третираните овошки во 2007 година во Лесковац и Прокупље. Со излетување од ловните појаси е собран во 2007 година во Прокупље и Стројковце, што е сигурна констатација дека е паразит на гасениците на јаболковиот црв.

Квантитативната анализа на собраниот и одгаениот материјал паразити на *L. pomonella* во периодот од 2006-2008 година е прикажана преку активната доминантност.

Во текот на сите 3 испитувани години, сите 4 паразитски видови се **доминантни** во локалитети во кои е утврдено нивното присуство. Тоа се должи на малата бројност на присутните единки во испитуваните ентомоценози.

Во текот на 2006 година во локалитетот Лесковац - Т утврдени се паразитските видови *T. enecator*, *P. vulnerator* и *C. annulipes* од кои најголема доминантност (50,00%) и константност (15,79%) покажува видот *T. enecator*. Во локалитетот Лесковац - НТ утврдени се видови *P. vulnerator* и *C. annulipes*, од кои поголема доминантност (66,67%) и константност (10,53%) е утврдена кај видот *P. vulnerator*. Разликата меѓу овие 2 локалитета е во отсуството на паразитот *T. enecator* во Лесковац НТ.

Во локалитетот Прокупље - Т утврдени се видовите: *P. vulnerator*, *C. annulipes* и *A. quadridentata*, со највисока вредност на доминантност (60,00%) и константност (18,75%) е утврдена кај видот *P. vulnerator*. Во локалитетот Прокупље - НТ утврден е само видот *A. quadridentata* со 100% доминантност.

Видот *C. annulipes* е 100% доминантен во локалитетот Д. Стопање - Т.

Во текот на 2007 година само во Лесковац - Т утврдени се сите 4 паразитски видови на *L. pomonella* (*T. enecator*, *P. vulnerator*, *C. annulipes* и *A. quadridentata*). Највисока доминантност е утврдена кај *T. enecator* (37,50%). Во Лесковац - НТ е регистриран само видот *C. annulipes* со 100% доминантност.

Сличноста на Д. Стопање - Т и Д. Стопање - НТ се огледа во утврдената доминантност на видот *C. annulipes*, а разликата е во утврденото присуство на *P. vulnerator* во Д. Стопање - Т со највисоката доминантност од 66,67%. *C. annulipes* е 100% доминантен во Д. Стопање - НТ како единствено присутен паразит.

A. quadridentata ја покажува сличноста на доминантноста во локалитетите Прокупље - Т и Стројковце - НТ, додека *T. enecator* ја покажува сличноста на Прокупље - Т со Лесковац - НТ. *A. quadridentata* ја покажува 100% доминантност како единствено присутен вид во локалитетот Стројковце - НТ.

Во 2008 година утврдена е 100% доминантност на видот *C. annulipes* во локалитетите В. Хан - Т и Прокупље - Т како единствено утврден паразит на јабољковиот црв. Повисока вредност на константност е утврдена во В. Хан - Т (6,67%).

Параметарот константност покажува дека сите видови се **акцидентни** во сите прикажани локалитети во 2006, 2007 и 2008 година. Тоа значи дека нивната појава е случајна во ентомоценозите во кои се појавиле, што резултира нивна сосема мала значајност (речиси незначајна) во биорегулацијата на јабољковиот црв.

За утврдување на фаунистичката сличност на ентомоценозите на различните локалитети во однос на проучуваните видови користен е параметарот Sørensen - ов број (коефициент на сличност). Во текот на 2006 година постигната е највисока сличност (80,00%) меѓу: Лесковац - Т и Лесковац - НТ, Лесковац - НТ и Прокупље - Т, а најниска сличност (50,00%) меѓу: Д. Стопање - Т и Лесковац - Т, Д. Стопање и Прокупље - Т, Прокупље - Т и Прокупље - НТ.

Во текот на 2007 година 100 % - на сличност е утврдена меѓу Д. Стопање - НТ и Лесковац - НТ, а најмала сличност (40,00%) е утврдена меѓу: Д. Стопање - НТ и Лесковац - Т, Лесковац - Т и Лесковац - НТ, Лесковац - Т и Стројковце - НТ.

Во текот на 2008 година сличноста е максимална (100%) меѓу локалитетите В. Хан - Т и Прокупље - Т.

За утврдување на квантитативната сличност на испитуваните локалитети во однос на проучуваните паразити користен е параметарот Renkonen - ов број (коефициент на доминантна сличност или идентичност).

Во текот на 2006 година најголема доминантна сличност (80,00%) имаат локалитетите: Лесковац - НТ и Прокупље - Т, а најмала (20,00%) локалитетите: Д. Стопање - Т и Прокупље - НТ, Прокупље - Т и Прокупље - НТ.

Во текот на 2007 година највисока идентичност (100%) имаат Д. Стопање - НТ и Лесковац - НТ, а најмала идентичност (25,00%) локалитетите: Д. Стопање - НТ и Лесковац - Т, Лесковац - Т и Лесковац - НТ, Лесковац - Т и Стројковце - НТ.

Во текот на 2008 година максимално доминира сличноста (100%) во локалитетите В. Хан - Т и Прокупље - Т.

Во текот на испитувањата се утврдени поединечни единки на видови инсекти кои се познати како паразити на Tortricidae, а се карактеризираат како можни паразити на јабољковиот црв. Тоа се видовите од редот Hymenoptera, фам. Ichneumonidae: *I. maculator*, *I. alternans* и *P. invisor*, од фам. Braconidae: *A. laticorpa* и *Apanteles* sp., како и видот од редот Diptera, фам. Tachinidae: *A. pilipennis* (Таб. 24).

Уловените единки од овие видови се значајни заради детерминацијата на видот во квалитативниот состав на ентомоценозите во испитуваните насади, а не заради

квантитативната состојба и можноста да влијаат врз биорегулацијата на популацијата на јаболковиот црв.

Резултатите од сопствени истражувања кандидатката ги споредува со релевантните истражувања во поглавјето **Дискусија**. Утврдени се сличности и разлики во биолошкиот развој на јаболковиот црв во Србија, соседните земји, Балканот, Европа и пошироко. Утврдени се сличностите и разликите и во комплексот на природните непријатели (предатори и паразити) и дадена е можноста за користење на корисните видови во биорегулацијата на јаболковиот црв и нивно вклучување во интегралната заштита на јаболкото.

Сопствените истражувања м-р Николиќ ги систематизира во прецизни заклучоци презентирани во поглавјето **Заклучоци**. Особено ја истакнува важноста на новодобиените податоци за комплексот природни непријатели, кои за прв пат се детерминирани во јужна Србија, бројноста на нивната популација зависно од локалитети и системите на заштита на насадите во кои се утврдени.

Користената литература е претставена во поглавјето **Литература**, каде што се обработени 198 релевантни библиографски единици соодветно инкорпорирани во поглавјата вовед, преглед на литература, резултати од сопствени истражувања и дискусија. Поголем број користени референци од домашни и странски автори носат понов датум од крајот на XX и почетокот на XXI век.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на гореизнесеното, може да се заклучи дека докторската дисертација под наслов „ВЛИЈАНИЕ НА УСЛОВИТЕ НА СРЕДИНАТА ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ПОПУЛАЦИЈАТА НА ЈАБОЛКОВИОТ ЦРВ (*LASPEYRESIA POMONELLA* L., LEPIDOPTERA: TORTRICIDAE) И НЕГОВИТЕ ПРИРОДНИ НЕПРИЈАТЕЛИ ВО ЈУЖНА СРБИЈА”, изработена од кандидатката м-р Катерина Николиќ, претставува самостоен научен труд на кандидатката. Проблематиката што ја обработува и користената методологија во истражувањата, добиените резултати и стекнатите сознанија имаат значаен придонес во науката ентомологија и значаен придонес за заштитата на растенија, за заштита на животната средина и пред сè за производството на безбедна храна. Генерално, добиените резултати претставуваат значаен придонес за земјоделските науки. Наведениот труд ги содржи сите содржини предвидени за докторска дисертација.

Имајќи го предвид изнесеното, со задоволство на Наставно-научниот совет на Факултетот за земјоделски науки и храна му предлагаме да го прифати овој Извештај и да закаже одбрана на докторската дисертација под наслов „ВЛИЈАНИЕ НА УСЛОВИТЕ НА СРЕДИНАТА ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ПОПУЛАЦИЈАТА НА ЈАБОЛКОВИОТ ЦРВ

(*LASPEYRESIA POMONELLA* L., LEPIDOPTERA: TORTRICIDAE) И НЕГОВИТЕ ПРИРОДНИ НЕПРИЈАТЕЛИ ВО ЈУЖНА СРБИЈА”, изработена од кандидатката м-р Катерина Николиќ.

Комисија за преглед и оцена на докторската дисертација

Проф. д-р Станислава Лазаревска, ментор	с.р.
Проф. д-р Миле Постоловски, член	с.р.
Проф. д-р Стерија Начески, член	с.р.
Проф. д-р Слободан Банџо, член	с.р.
Проф. д-р Марјан Кипријановски, член	с.р.

Преглед

на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за земјоделски науки и храна во состав на УКИМ во Скопје од 28-та седница на Наставно-научниот совет одржана на 13.11.2015 година

Кандидат	Наслов на труд МК	Наслов на труд ENG	Ментор	Одлука на ННС на ФЗНХ
Јасминка Гиновска	„Контрола и проценка на ризик од афлатоксини кај сушени плодови од смоква (<i>Ficus carica</i> L.)	Control and risk assessment of aflatoxins in drying fig fruits (<i>Ficus carica</i> L.)-	Проф. д-р Љубица Каракашова	Бр. 02-2746/11 од 13.11.2015 година

ПРЕГЛЕД

НА МАГИСТЕРСКИ ТЕМИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЛИКОВНИ УМЕТНОСТИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	Антонио Јаневски	„Трезвеност до Возвишеното“	Sobriety till Sublime	Проф. м-р Благоја Маневски	02-183/3-3 од 12.11. 2015 год
2					

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „КУЛТУРНА АНТРОПОЛОГИЈА“ ОД АВТОРОТ ИЛИЈА
АЦЕСКИ, ПРОФ. НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОГИЈА НА
ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ НА УКИМ

Врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет на 28.10.2015 ,бр.13-1480/2 за членови на Рецензентската комисија за рецензирање на учебникот „Културна антропологија“ од авторот: **Илија Ацески**, наменет за студентите на Институтот за социологија на Филозофскиот факултет, за предметот **културна антропологија**, избрани се проф. д-р Слободанка Марковска, редовен професор на Филозофскиот факултет во Скопје при УКИМ и д-р Љупчо С. Ристески, редовен професор на Институтот за етнологија и антропологија на ПМФ при УКИМ.

По добивањето на ракописот и неговото детално разгледување и анализа, до Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, рецензентите го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Општ дел

Основни податоци за ракописот

Назив на ракописот:	КУЛТУРНА АНТРОПОЛОГИЈА
Назив на предметната програма:	Културна антропологија
Назив на студиската програма:	Студии по социологија
Фонд на часови и ЕКТС-кредити (доколку ракописот е наменет за повеќе предмети, да се наведат сите предмети):	Културна антропологија, 4+2, 6 ЕКТС
Предметот културна антропологија на Филозофскиот факултет е задолжителен предмет со фонд на часови 4+2, број на ЕКТС-кредити 6 и се слуша во IV семестар.	
Реден број на изданието:	прво издание
Општи податоци за ракописот:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 638 страници (формат ПДФ), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12. Текстот е поделен во 3 дела и 18 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 76 слики и 24 табели.

РЕЦЕНЗЕНТИ

1.Проф. д-р Слободанка Марковска,с.р

2. Проф. д-р Љупчо С. Ристески,с.р

**ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТКАТА: Д-Р СЛОБОДАНКА МАРКОВСКА,
РЕДОВНА ПРОФЕСОРКА**

Краток опис на содржината:	Ракописот „Културна антропологија“ е конципиран како учебник наменет првенствено за студентите по социологија од Филозофскиот факултет во Скопје кои го изучуваат предметот културна антропологија. Текстот е структуриран во три дела. Во првиот, воведен дел, се презентираат содржини кои се однесуваат на предметот и методите на антрополошките истражувања, развојот и подемот на антропологијата, главните антрополошки теории и оформувањето на посебните ориентации (дисциплини) каква што е и културната антропологија. За да се навлезе подлабоко во сферата на културната антропологија, во овој дел се обработени редица теми кои се однесуваат на поимот на културата, нејзините карактеристики и функции. Во вториот дел под наслов „Разбирањето и почитувањето на културната разноликост“ се заокружуваат три тематски целини. Првата е фокусирана врз културните феномени (јазикот и комуникацијата, митот, религијата, ритуалите и легендите, играта, уметноста и погледот на свет). Во анализата се користени бројни истражувања и студии од познати антрополози, кои во последните стотина години ги истражувале културите и општествата на разни страни во светот, од Африка, Азија, Полинезија и Америка (Северна и Јужна) до Австралија. Натамошната анализа на авторот е посветена на сложените релации помеѓу единките и културата, а во последната тема се вклучени анализите за општеството и социјалниот живот, како и политичката организација на општествените системи. Во третиот дел насловен „Културата во светот кој се глобализира: зошто и како се менува културата во модерниот свет“, го сретнуваме научниот одговор на авторот на суштествените прашања на современиот свет кои се

	однесуваат на културните промени и иднината, културната асимилација, геноцидот и етноцидот, глобалната култура, виртуелната антропологија, државата и глобализацијата, социјалната правда и човековите права во глобалниот свет.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Презентираните содржини во ракописот во целост кореспондираат со предвидените наставни содржини на предметната програма за културна антропологија наменета за студентите на студиската програма студии по социологија.
Предлози за потребни корекции:	Ракописот претставува кохерентна целина, а малубројните предлози за корекции главно се однесуваат на термилошки допрецизирања во текстот и тие се прифатени од авторот.
Оцена на ракописот:	Текстот на ракописот „Културна антропологија“, од проф. д-р Илија Ацески, претставува сериозен научен потфат кој ги задоволува високите стандарди на модерната наука: во него е консултирана актуелна, соодветна и релевантна литература; материјата што е предмет на елаборација е логички систематизирана и презентирана со јасен и разбирлив стил; во начинот на промислување и анализата на клучните прашања провејува оригиналност и во таа смисла претставува збогатување на антрополошката и културолошка литература. Оттука, сосема слободно може да се извлече констатацијата дека авторот, кој во овој труд ги сублимира своите широки познавања од областа на културната антропологија, надополнети со неговото искуство како универзитетски наставник, со успех пристапил кон третирање на една сложена материја, успевајќи да го приближи понудениот текст не само до студентите туку и до поширок круг на читатели кои се во потрага по одговори на клучните прашања од човековата егзистенција, а кои длабоко навлегуваат во сферата на културата. живот.
Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Врз основа на изнесеното, ми претставува чест и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот културна антропологија, примарно наменет за студентите на Филозофскиот факултет.

РЕЦЕНЗЕНТКА

Проф. д-р Слободанка Марковска с.р.

II. ПОСЕБЕН ДЕЛ ОД РЕЦЕНЗЕНТОТ:Д-Р ЛЈУПЧО С. РИСТЕСКИ, РЕДОВЕН ПРОФЕСОР

Краток опис на содржината:	Ракописот „Културна антропологија“ е подготвен како учебник по културна антропологија за студентите по социологија на Филозофскиот факултет. Тој ги опфаќа во најопшта смисла предметот, полињата и сите најважни аспекти на културното и на општественото живеење. Во него се опфатени содржини од економските, политичките, општествените, културните и религиските аспекти на секојдневното живеење на заедниците во светот, како и примери од Македонија. Учебникот претставува општо, воведно четиво за студентите кои за прв пат се сретнуваат со проблематиката на културната антропологија.
Оцена за усогласеноста со предметната програма:	Содржините се целосно во согласност со наставните содржини на предметната програма за културна антропологија за студентите по социологија.
Предлози за потребни корекции:	Предлозите за поситни корекции кои не се од суштинска природа за објавувањето на ракописот се испратени до авторот лично, кој се обврзува дека ќе постапи според нив, а потоа ќе го предаде ракописот на печатење.
Оцена на ракописот:	Ракописот „Културна антропологија“ е солидна основа за стекнување општи знаења од сферата на културната антропологија за студентите по социологија. Во него се застапени сите содржини предвидени согласно со предметната програма. Во ракописот, освен што се изнесени општи податоци од сферата на културната антропологија, внесени се и материјали од Македонија со што материјалот е достапен и поразбирлив за студентите.
Категоризација:	учебник
Заклучок со предлог за оправданоста за објавување:	Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 638 страници (формат ПДФ), напишани на компјутер, со големина на фонтот 12. Текстот е поделен во 3 дела и 18 поглавја (вклучувајќи ја литературата) и содржи 76 слики и 24 табели.

Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како **учебник** по предметот **културна антропологија**, примарно наменет за студентите на социологија на Филозофскиот факултет.

Во Скопје, 9.10.2015 година

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Љупчо С. Ристески, с.р

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ИНИЦИЈАЛНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВНИЦИТЕ ВО ФУНКЦИЈА НА
ВОСПИТНАТА РАБОТА НА УЧИЛИШТЕТО“ ОД М-Р КАТЕРИНА
МИТЕВСКА ПЕТРУШЕВА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на XX редовна седница одржана на 28.10.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Катерина Митевска Петрушева со наслов: *Иницијалното образование на наставниците во функција на воспитната работа во училиштето*, во состав: проф. д-р Анета Баракоска, проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска, проф. д-р Вера Стојановска, проф. д-р Борче Костов и доц. д-р Елена Ризова.

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Катерина Митевска Петрушева, со наслов: *Иницијалното образование на наставниците во функција на воспитната работа во училиштето*, содржи 442 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, 270 референци, меѓу нив научни трудови, статии, книги, документи, програми и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 4 дела и тоа теоретски пристап кон проблемот на истражувањето, методологија на истражувањето, анализа и интерпретација на резултатите од истражувањето, заклучни согледувања и предлози. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **вovedот** на трудот се образложени значењето и актуелноста на темата, како и содржината на којашто е посветено истражувањето. Кандидатката поаѓа од фактот дека воспитното дејствување врз ученикот-воспитаник е од непроценливо значење за целокупниот воспитно-образовен процес, тоа е во функција на развивање на личноста на ученикот и реализацијата на воспитните задачи. Сепак, остварувањето на воспитните задачи е занемарено и како резултат на тоа се јавуваат мноштво негативни последици врз развојот на личноста на ученикот, но и пошироко во средината. Педагогијата како наука која го проучува воспитанието во целина, теоријата на воспитание и методиката на воспитна работа, како нејзини дисциплини најдиректно се поврзани со поучувањето на воспитната работа, тие ја претставуваат теоретската и методичка основа во нејзиното остварување. Сепак, за таа да биде правилно реализирана и да се остварат во целост целите и задачите на воспитната работа, неопходно е наставниците, како најзначајни субјекти за нејзината реализација, да бидат соодветно оспособени. Токму во овие рамки е предметот на истражување во докторската дисертација, односно дали и колку преку иницијалното образование идните наставници се оспособуваат за успешна реализација на воспитната работа.

Во првиот дел од овој труд најнапред се нагласува големото значење на воспитанието и широката теоретска основа на неговиот предмет на проучување. Во овој дел на трудот, кандидатката се осврнува на најважните прашања кои се опфатени со него. Опфатени се два важни аспекта, односно: најзначајните теоретски сознанија од областа на теоријата на воспитание и методиката на воспитна работа во функција на остварување на воспитното дејствување на наставникот и поставеноста на иницијалното образование на наставниците. Изложени се клучните идеи на воспитанието како основна педагошка категорија, основните педагошки поими, потоа се елаборираат и фундаменталните прашања во определувањето на

целта на воспитанието. Во овој дел, кандидатката се осврнува на новите цели во воспитанието, доживотното учење и граѓанското образование согледани низ призмата на основниот предмет на истражување во докторската дисертација. Преку теоретскоаналитички пристап согледано е современото структурирање на методиката на воспитна работа и проблемите кои таа ги опфаќа. Во натамошната разработка на теоретскиот дел, кандидатката се осврнува на прашањата кои се однесуваат на: воспитниот систем, воспитниот процес, неговите етапи или компоненти, воспитните подрачја, принципите, методите и средствата, формите на воспитна работа и резултатите од воспитната работа. Последните неколку теми од првиот дел се однесуваат на наставникот како фактор за успешна реализација на воспитната работа, неговите компетенции и прашањата поврзани со воспитание на дисциплина и самодисциплина. Во целокупната разработка на теоретскиот дел на докторската дисертација, кандидатката прави систематска анализа на релевантни прашања поврзани со целта на истражување во докторската дисертација. Структурата на овој дел има логичен след и кореспондира со методолошките компоненти на дисертацијата.

Во **вториот дел** е дадена методолошката рамка во која се содржани: проблемот на истражувањето, цел и карактер на истражувањето, задачи на истражувањето, истражувачки хипотези, варијабли и индикатори, мерни инструменти, испитаници, тек на истражувањето и начин на обработка на податоците од теренското истражување. Целта на истражувањето е да се дојде до релевантни сознанија за поставеноста и концепцијата на оспособување на наставниците во функција на планирање, организација и реализација на воспитната работа во средното образование во Р. Македонија. Општата цел на истражувањето е конкретизирана преку следниве *посебни цели*: да се утврди *програмската поставеност* на концептот на иницијално професионално оспособување на наставниците, да се утврдат *ставовите* на студентите од наставничките факултети и наставниците од средното образование за значењето и важноста на воспитната работа и да се утврди *како наставниците од средното образование ја реализираат воспитната работа* во рамки на наставните и воннаставните активности. Поставена е една општа хипотеза и дваесет помошни хипотези. Во истражувањето определени се независни и зависни варијабли. Независни варијабли се: студиските програми на наставничките факултети, поставеноста и програмите на педагошко-психолошката и методска доквалификација. Зависните варијабли се: знаењата на студентите од областа на воспитната работа, ставовите на студентите и наставниците, начинот на реализација на воспитната работа и ставовите на педагозите и директорите.

Во **третиот дел** од трудот е дадена анализата и интерпретацијата на резултатите од истражувањето. Најнапред се презентирани резултатите од програмската поставеност на концептот на иницијалното образование на наставниците во Република Македонија, а потоа и компаративна анализа на програмите за иницијално образование на наставниците-примери од Финска и Франција. Врз основа на спроведеното истражување преку: тестирање, анкетирање, скалирање, интервјуирање и статистичката обработка на податоците, прикажана е анализата на резултатите, и тоа за: утврдување на знаењата на студентите од наставничките факултети за содржините од областа на методиката на воспитна работа; ставовите на испитаниците за значењето и важноста на воспитната работа; резултатите од истражувањето во однос на реализацијата на воспитната работа и резултатите кои се однесуваат на вреднувањето од реализацијата на воспитната работа на наставниците.

Четвртиот дел од дисертацијата содржи сублимирани резултати од истражувањето, во кој се дадени се заклучоци и препораки. Овие препораки и предлози се насочени кон преземање на натамошни чекори за збогатување и унапредување на квалитетот на процесот на оспособување на идните наставници за остварување на воспитната работа. Тие се следниве: *проучување на воспитанието и образованието на пошироки научни основи, односно од педагошки, филозофски, психолошки, социолошки и антрополошки аспект* – наставниците, покрај широките знаења од својата наставна област и знаења од областа на педагогијата, треба да имаат познавања и од останатите блиски општествени науки, кои ќе им овозможат проучување на воспитанието и образованието како од педагошки, така и од филозофски, психолошки, социолошки и антрополошки аспект; *изучување на методиката на воспитна работа* - бидејќи воспитната работа на наставникот се реализира преку наставата по сите наставни предмети, се истакнува потребата за изучување на методиката на воспитна работа како предмет за сите идни наставници, без разлика дали своето педагошко образование го стекнуваат на наставнички факултет или преку дополнителна педагошка доквалификација, односно дали ќе предаваат

општообразовни или стручни предмети; *реализирање на практика* - во истражувањето се издвоија индикатори кои укажуваат дека клучен аспект кон кој треба да бидат насочени идните напори за унапредување на образованието на наставници е практиката; *изградување на идентитет на наставник* - прашањето за изградување на идентитет на наставник треба да биде проткаено низ целокупното иницијално образование на наставниците. Неговата суштина е кај студентите да се изгради идентитет на наставник, како дел од личниот идентитет. Во оваа насока, сметаме дека е потребно вниманието да се насочи кон два аспекта: *наставникот како личност и наставникот како професионалец*. Како клучна препорака во дисертацијата се нагласува одговорноста на секој наставник во неколку домени, и тоа: одговорност во однос на изградување на личноста на ученикот; одговорност за сопствениот професионален развој, односно професионално и лично усовршување и одговорност на секој наставник како поединец да даде придонес во севкупниот општествен напредок, првенствено преку промовирање на целите во воспитанието и образованието. На крај, кандидатката заклучува дека покрај тоа што иницијалното образование ги подготвува идните наставници да бидат стручњаци во својата област, подеднакво важна е и нивната подготовка за наставничката професија, преку прифаќање на сите нејзини обврски и одговорности особено, за воспитувачкиот позив, преку подготовка и оспособување за плански осмислено, систематско и доследно воспитно дејствување. Единствено со ваков комплексен пристап кај идните наставници ќе се поттикне личната посветеност, чувањето и залагањето за идеалите на наставничката професија, што ќе придонесе за нејзино сочувување на пиедесталот на најзначајните и клучни за човештвото професии.

Предмет на истражување

Предмет на ова истражување е иницијалното образование на наставниците во функција на реализација на воспитната работа. Предметот на ова истражување се проучува од два аспекта, и тоа: каква е поставеноста на иницијалното образование на наставниците и колку тоа е во функција на нивно оспособување за реализација на воспитна работа и како наставниците ја реализираат воспитната работа низ целокупниот воспитно-образовен процес.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Тргувајќи од фактот дека квалитетните наставници се клучен фактор за остварување висок квалитет во воспитанието и образованието, како суштинско прашање се наметнува потребата од подготвување и оспособување на наставници кои со своите професионални и лични квалитети ќе придонесат кон развивање на учениците како целосно изградени, свесни, активни, креативни личности, способни за критичко размислување и творење. Во досегашниот период во процесот на подготовка на наставниците за наставничката професија, акцентот е главно ставен на оспособување на наставниците за пренесување на знаења на учениците од соодветниот наставен предмет, односно за реализација на образовните задачи, додека оспособувањето за остварување на воспитните задачи е во извесен степен занемарено. Интересот за проучување на оваа проблематика, односно дали и колку наставниците ги реализираат воспитните задачи претставува неисцрпна инспирација и предизвик за голем број истражувачи. Ова е важно подрачје за нашата педагошката теорија и практика. Досега постојат само оскудни податоци за проучување на оваа проблематика посебно на нивото на средното образование. Недостасуваат теоретско-емпириски сознанија кои сеопфатно ја третираат оваа проблематика. Оттука, овој труд одговара на потребата да се развие еден сеопфатен концепт за проучување на иницијалното образование на наставниците кое треба да биде и во функција на нивно оспособување за реализација на воспитните задачи на училиштето.

Краток опис на применетите методи

При изнесувањето на теоретските сознанија, кандидатката користи посебни научни методи на сознанието, пред сè методот анализа-синтеза. Врз основа на компаративна анализа и синтеза, со примена на дескриптивниот метод, кандидатката успешно го образложува проблемот на иницијалното образование на наставниците во функција на воспитната работа во училиштето.

За обработка на податоците од теренското истражување, беа применети соодветни методи кои одговараат на спецификата на добиените податоци. Добиените резултати се прикажани бројчано преку фреквенции (f) и процентуално (%). Во однос на статистичката обработка, за утврдување на разликите помеѓу тестираните варијабли применети се Пирсоновиот χ^2 -тест (Pearson Chi-square) за податоци од номиналната скала и Mann-Whitney U и Kruskal-Wallis-тестовите за податоци од ординалната скала. При тестирањето на две групи беше применет Mann-Whitney U-тестот, а за повеќе од две групи Kruskal-Wallis-тестот. Податоците од истражувањето се обработени со статистичките пакети SPSS for Windows Version 17.0 и STATISTICA for Windows Version 7.0.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Добиените наоди од ова истражување и изнесените теоретски сознанија покажаа дека студентите имаат делумни познавања за содржините од областа на воспитната работа. Во однос на разликите во ставовите според полот на студентите, заклучокот е дека дел од испитаниците од машки пол повеќе, за разлика од женските, придаваат важност на остварувањето на образовната компонента, а воспитното делување на наставникот го ограничуваат само на одредени проблематични ситуации. Друг аспект во однос на кој постојат разлики е важноста која се придава на општествениот углед на наставникот и истото е поизразено кај машките. Според факултетот, утврдено е дека постојат разлики во однос на сфаќањето на доменот на воспитното дејствување на наставникот, при што неговото ограничување е поизразено кај студентите од ПМФ и ФФК. Кај наставниците преовладува ставот дека смисла и цел на воспитната работа е изградување на карактерот и позитивни особини на личноста на учениците, со што тие се оспособуваат за работа и општествен живот. Сепак, во овој контекст, дел од наставниците посебен акцент даваат на прагматичниот аспект, односно на подготовка на учениците за работа која ќе им овозможи стекнување општествен углед. Наставниците сметаат дека реализирањето на воспитната компонента како дел од работните задачи на наставникот е задолжителна обврска, но сепак приоритет се дава на остварувањето на образовната компонента, првенствено на пренесување знаења. Во однос на оспособеноста на наставниците за остварување на воспитна работа, заклучокот е во насока на преовладување на ставот дека наставниците генерално сметаат дека се доволно оспособени, но притоа посебен акцент се става на потребата од постојано надградување. Во истражувањето е посветено внимание и на прашањето дали постојат разлики помеѓу испитаниците според варијаблите пол, образование, наставниот предмет кој го предаваат и според работното искуство. Применетите статистички постапки покажаа дека статистички значајни разлики постојат: според образованието, според наставниот предмет и работното искуство. Не се утврдени разлики според други испитувани прашања. Утврдените разлики се однесуваат на подрачјата на воспитна работа, компонентите и целината на воспитниот процес, давање приоритет на пренесувањето знаења и пристапот на наставникот во воспоставување дисциплина и градење на авторитет. Генерално преовладуваат позитивни резултати во однос на значењето и важноста на воспитната работа и кај студентите и кај наставниците. Сепак, постојат и одредени недостатоци за кои се претпоставува дека во одредена форма можат да се јават и манифестираат преку конкретната реализација, односно остварување на воспитната работа. Наставниците дејствуваат воспитно, но во ограничен домен, и притоа не ги искористуваат во целост можностите за воспитна работа. Ангажираноста на наставниците во поглед на остварување на воспитната работа е „ограничена“, односно е во рамки на оние граници во кои се задоволуваат основните барања за воспитно делување на наставници. Педагозите и директорите имаат позитивен став во однос на начинот на кој наставниците ја реализираат воспитната работа. Нивната работа позитивно се оценува, но притоа постојано се истакнува дека е потребно да се даде поголем акцент на остварувањето на воспитната споредено со образовната компонента, односно постојано усовршување на наставниот кадар во овој сегмент.

Кандидатката во докторската дисертација ја презентира и дискусијата по однос на хипотезите, резултатите ги анализира, ги компарира и врз основа на тоа извлекува заклучоци, ги потврдува или ги отфрла помошните хипотези на истражувањето. Во истражувањето од вкупно 20 поставени помошни хипотези, 15 хипотези се прифатени, од кои 11 се целосно, а 4 делумно прифатени. Наспроти ова, 4 хипотези се целосно отфрлени, а 1 е делумно отфрлена. Следствено на ова, *делумно се потврдува* поставената општа хипотеза, односно дека *поставеноста на*

концептот на иницијално образование на наставниците не ги оспособува наставниците во доволна мера за реализација на воспитната работа. Анализата на целокупната содржина на докторската дисертација покажува дека кандидатката вложила голем труд проблемот на истражувањето да го истражува од различни аспекти и да даде јасни и издржани препораките на крајот на трудот.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Катерина Митевска Петрушева, со наслов: *Иницијалното образование на наставниците во функција на воспитната работа во училиштето*, претставува истражување во општествените науки од областа на педагогијата. Вреднувајќи ја докторската дисертација, Комисијата за оцена смета дека трудот целосно ги задоволува научните стандарди во однос на методолошкиот пристап, студиозноста и аналитичноста на добиените резултати, како и нивната систематичност. Во трудот се презентирани научно вредни информации за иницијалното образование на наставниците во функција на реализација на воспитната работа. Богатството на конотации и задлабоченоста во анализата на определени состојби по однос на предметот на истражување и овозможило на кандидатката преку продуктивна асоцијација да наметне и нови цели за истражување. Нивото на информираност, употребата на стручната терминологија, содржината на критичките коментари, релевантноста на теориската и емпириската елаборација, успешно се направени и достигнати се научните цели. Комисијата смета добиените резултати и сознанија од истражувањето претставуваат научна основа на која можат да се надоградуваат нови концепти значајни за иницијалното образование на наставниците во нашата држава.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Катерина Митевска Петрушева, со наслов: *Иницијалното образование на наставниците во функција на воспитната работа во училиштето*, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главниот научен придонес на кандидатката се согледува преку научно-теориските и практичните импликации по однос на темата која претставува предмет на истражување во докторската дисертација. Научно-теориските импликации се однесуваат во обидот да се презентираат најзначајните научно-теориски насоки во проучувањето на иницијалното образование на наставниците и нивната оспособеност за реализација на воспитните задачи. Кандидатката во докторската дисертација прави систематска анализа на клучните идеи и теории за воспитанието, целта на воспитанието, современото структурирање на методиката на воспитна работа и остварувањето на воспитната работа на наставникот во воспитно-образовниот процес.

Практичните импликации на трудот се лоцираат во основните концепти и образовни политики по однос на образованието на наставниците и поставување на нови барања во процесот на нивното оспособување за реализација на воспитните задачи на училиштето. Добиените податоци од ова истражување, како и сознанијата стекнати од него, нудат вредни научни сознанија за нашата педагошка теорија и практика. Станува збор за прецизно определена и исцрпно замислена тема, која презентира автентични научни резултати и осветлува еден значаен сегмент поврзан со образованието на наставниците во нашата држава.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Катерина Митевска Петрушева со наслов: *Иницијалното образование на наставниците во функција на воспитната работа во училиштето*.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Анета Баракоска, с.р.
Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска, с.р.
Проф. д-р Вера Стојановска, с.р.
Проф. д-р Борче Костов, с.р.
Доц. д-р Елена Ризова, с.р.

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

3. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	М-р Симонида Миљковиќ	„Модели на музејска едукација и можности за унапредување на едукативната дејност во музеите“	„Models of museum education and possibilities to promote the educational activity in the museums“	Проф. д-р Зоран Велковски	26. XI 2015 10-1247/15

ПРЕГЛЕД НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

2. Магистерски трудови

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Елена Попоска	„Ставови кон насилството и потпаѓање под влијание на врсници меѓу средношколците во Струга и струшко“	„Attitudes towards violence and falling under influence by peers among high school students in Struga and struga region“	доц. д-р Татјана Стојаноска Иванова	04. XI 2015 година Бр. 10-2034/15
2.	Оливер Илијев	„Балканските држави и нивните евро-атлански интеграции“	„The Balkan countries and their Euro-Atlantic integration“	проф. д-р Борче Илиевски	04. XI 2015 година Бр. 10-1975/15
3.	Дејан Азевски	„Компаративна анализа на пишувањето на Њујорк-Тајмс и Нова Македонија за клучните настани од Студената војна (1945-1990)“	„Comparative analysis of the writing of New York Times and Nova Makedonija for the events of the Cold War (1945-1990).“	проф. д-р Виолета Ачкоска	04. XI 2015 година Бр. 10-2048/15
4.	Маја Арнаудовска	„Поврзаноста меѓу работната ангажираност и квалитетот на живот на корисниците на станбените единици за живеење со поддршка“	„The relationship between work engagement and the quality of life of the beneficiaries of housing units for independent living with support“	доц. д-р Наташа Станојковска Трајковска	04. XI 2015 година Бр. 10-2063/15
5.	Садудин Садик	„Развивање на нов педагошки концепт за безбедни средни училишта“	„Developing a new pedagogical concept of safe secondary schools“	доц. д-р Елизабета Томевска Илиевска	04. XI 2015 година Бр. 10-2025/15
6.	Горан Здравковски	„Комуникација и координација и нивна примена во работата на	„Communication and coordination and its application in the work of	проф. д-р Оливер Бакрески	04. XI 2015 година

		безбедносниот сектор на Република Македонија“	security sector of the Republic of Macedonia“		Бр. 10-1684/15
7.	Давид Петров	„Процесот на селекција на човечкиот потенцијал во Армијата на Република Македонија“	„The process of selection of human resources in the Army of Republic of Macedonia“	проф. д-р Трајан Гоцевски	04. XI 2015 година Бр. 10-2047/15
8.	Ана Гошева	„Лидерство и корпоративно управување во банкарскиот сектор“	„Leadership and corporative management in banking sector“	проф. д-р Анета Баракоска	04. XI 2015 година Бр. 10-1895/15
9.	Марица Јованова	„Облици на интеркултурна комуникација преку програмата за културна размена 'Работа преку лето и патување во Соединетите Американски Држави' “	„Forms of intercultural communication in the cultural exchange program 'Summer Work and Travel USA'“	проф. д-р Михајло Поповски	04. XI 2015 година Бр. 10-1528/15

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ХЕРМЕНЕВТИКА НА ПОЕЗИЈАТА НА АНТЕ ПОПОВСКИ“ ОД М-Р АТИНА КИЧЕВА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на седницата одржана на 7.10.2015. година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Атина Кичева со наслов „Херменевтика на поезијата на Анте Поповски“, во состав: проф. д-р Венко Андоновски (претседател), проф. д-р Кристина Николовска (ментор), проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска (член), проф. д-р Нина Анастасова-Шкрињариќ (член) и проф. д-р Јасна Котеска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Атина Кичева, со наслов „Херменевтика на поезијата на Анте Поповски“, содржи 215 страници компјутерски обработен текст во фонт Ariel, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 158 фусноти, 105 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во седум глави: 1. „Вовед“, 2. „Поетското творештво на Анте Поповски во контекст на современата македонска книжевност и книжевна критика“, 3. „За поимите митопоетика, архетип и херменевтика“, 4. „Идентификација на семантичките јадра во поезијата на Анте Поповски“, 5. „Интерпретација на митопоетските слики во збирките: *Одблесози*, *Вардар*, *Непокор*, *Камена*, *Тајнопис*, *Љубопис*, *Сина песна*, *Ненасловена*, *Провиденија* и *Две тишини*“, 6. *Ars Poetica*-та на Анте Поповски, 7. „Заклучни согледувања“. Кон тоа, трудот содржи и: „Резиме“, „Библиографија“ и „Содржина“.

Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Првата глава од докторската дисертација е **воведот** на трудот, во кој се изложени предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Кандидатката укажува дека со овој научен зафат, веројатно ќе се одговори на потребата за креирање на сеопфатно монографско дело за поезијата на Анте Поповски.

Предметот на истражување е херменевтика на поезијата во стихозбирките: „Одблесози“, „Вардар“, „Непокор“, „Камена“, „Тајнопис“, „Љубопис“, „Сина песна“, „Ненасловена“, „Провиденија“ и „Две тишини“ на Анте Поповски.

Цел на истражување на трудот е да се понудат одговори на комплексното прашање за херменевтиката (толкувањето) на оваа поезија. Потребата од интерпретација на скриените значења е предизвик кој има за цел да понуди „шифирани“ одговори на пораките, односно дешифрирање, декодирање на значењата. Целта е да се покаже што има „зад“ поезијата на Анте Поповски, преку длабинска херменевтика на поезијата во стихозбирките: „Одблесози“, „Вардар“, „Непокор“, „Камена“, „Тајнопис“, „Љубопис“, „Сина песна“, „Ненасловена“, „Провиденија“ и „Две тишини“. Идеалот, еден поетски корпус да се „растајнува“ е голема цел на овој докторски труд.

Преку одредувањето и идентификација на митопоетските слики на поезијата во овие збирки, кандидатката Кичева се обидува да открие што има „зад“, оваа поезија.

Научна претпоставка или **хипотеза** на трудот е дека ќе успее да стигне до суштините и целта на поезијата на Анте Поповски.

Основните **истражувачки прашања** на трудот се: како да се откријат херменевтичките процеси во оваа поезија, како да се дешифрираат митопоетиката и архетиповите, како и актуелните и свежи доминанти, стилеми во неговата поезија.

Теоретската рамка во која се истражува овој труд е теорија на литература, интерпретација на литературен текст, митопоетика.

Методи на истражувањето се: анализа, синтеза и интерпретација, толкување. Аналитичкиот материјал е разгледуван на микро – и макроплан. Микроплан значи дека материјалот ќе биде разгледуван преку длабинско исчитување и идентификација на фигурите од семантичкиот и логичкиот код. Потоа, ќе се премине на кон идентификација на семантичките јадра или тематемите, кои се очекува да ги „откријат“ главните поетски слики во конкретните песни. По добивањето на таквите слики, ќе преминеме кон нивно „следење“ низ целиот поетски опус на Поповски, преку детална анализа на секоја збирка одделно, а со особено внимание кон постхумно објавената „Две тишини“.

Втората глава од трудот се вика „Поетското творештво на Анте Поповски во контекст на современата македонска книжевност и книжевна критика“. Докторантката Кичева се осврнува на творештво на поетот Поповски, активен од 1955 година па се до 2003 година. Таа, накусо, но концизно и суштински се осврнува на македонската критичка „вертикала“, која во изминативе 60 години, најсуштински и длабински се осврна на неговиот опус. Тоа е вертикалата од авторитетните критичари: Димитар Митрев, Георги Старделов, Миодраг Друговац, Гане Тодоровски, Матеја Матевски, Атанас Вангелов, Венко Андоновски, Кристина Николовска, Оливера Ќорвезијровска.

Оваа глава на трудот има вредност поради тоа што, Кичева има изграден и созреан критички однос кон скапоцената вертикала критичари.

Во **третата глава** се дефинираат клучните теориски поими: *митопоетика*, *архетип* и *херменевтика*. Во овој дел, докторантката Кичева на темелен и јасен начин ги дефинира овие оперативни поими со помош на најзначајни имиња на литературната наука. Тоа теоретско „зумирање“ на поимите се води сосем компетентно, зрело и стабилно. Нашата слика за овие поими станува сосем јасна и податна за натамошна примена.

Во **четвртата глава** „Идентификација на семантичките јадра во поезијата на Анте Поповски“, Кичева се решава за интересна аналитичка стратегија во која појдовна точка на незјината херменевтика се – семантичките јадра. За да се дорасне до таа интерпретација, Кичева е свесна дека херменевтичка анализа на речиси целиот поетски опус на Поповски подразбира повеќе аналитички фази. Затоа таа аналитичка „скала“ се гради сосем грижливо, совесно и аргументирано.

Почетна „станица“ на овој аналитички зафат е воочување на присутноста на четирите (пра)елементи: *вода*, *возху*, *оган* и *земја*.) Симболиката на праелементите е одличен аналитички старт, кадешто Кичева прекрасно ги објаснува раскошните значења. Разните манифестации на поимот *вода*, како: река, езеро, море, дожд, бран – далга, и солза – се одлично објаснети. Во овој аналитички дел, стиховите на великот Анте просто се подаваат кон вештата анализа на Кичева, која има особен дар за толкување токму на поезијата. Но, тука Кичева, преку вешта и полифона анализа ги опфаќа и остнатите стилски фигури, како споредби, метафори и др., кои хармонично се преплетуваат со симболите. Искуството на магистер Кичева, која во магистерската теза ги работеше интензивните фигури во современата македонска поезија, и која зад себе остави исклучително важен магистерски труд, полн со анализи и конкретни теориски заклучоци, особено доаѓа до израз и во овие анализи, оти се гледа зафатот на врвен трополог или специјалист за стилски фигури. Тоа е навистина ретко, бидејќи полето на конкретна анализа на текст (и стилски фигури) се повеќе се напушта, во име на нови, нејасни и нерезултатни методологии на

работа во литературната наука, која, искрено, се повеќе ја снемјува. Ја снемјува како конкретна наука со вистински резултати.

Раскошни, величествени анализи прави м-р Кичева коаг се повеќе се доближува до суштината на својот труд. Така, богато и длабински е анализирано и семантичкото поле на поимот „воздух“, низ интересни и инвентивни анализи. И останатите поими како: „оганот“, „земјата“, но и опозитните чифтови: *темно – светло, сонце – месечина, ноќ – ден*, се вешто и компететно објаснети како симболи и архетипови. Најубавиот дел на трудот, најсуштинскиот и најдлабинскиот дел на докторската дисертација – се всушност овие блескави анализи. Маестрални се интерпретациите на песните, а особено незборавна е онаа за песната „Секоја вечер“ од постхумната стихозбирка „Две тишини“, кадешто Анте го претскажува и симболички го опева своето напуштање на земјата и спојување на ѕвездите со душата на поетот.

Кичева, со огромно уживање и научна наслада, на свој начин, ги интерпретира моќните симболи како *месечината, светлината, полноќното сонце*. Но, одлична е Кичева и кога ги пронаоѓа тајните, подсокриени врски меѓу: неговото величество - *зборот со светлината*. Силата и моќта на зборовите, за поетот е врвна сила над силите. Кичева, е бескрајно длабока, кога вешто ги открива „вертикалите“, како онаа која почнува од Библијата, во која праисконската светлина се индетификува со Зборот што е всушност „духовно“ Сонце. Таа светлина е онаа која не храни – од раѓањето наше, па се натаму. Во песната „Не учеа“ директно се кажува дека светлината е првата песна што е испеана и дека луѓето први ја слушнале. Но, денот не може да се види – без ноќта. Светлината – без мракот, а зборот не може да се сети – без тишината. Кичева знае дека така е и со зборот – кој се потврдува себеси во молкот. А зборот – е праисконската светлина – на се. Како што вели и Анте: „Не постои ништо што не е збор“.

Маестрално се толкувани од страна на Кичева и симболите: *дрво, птица, камен, збор*. И токму тука, кај симболот *збор*, доаѓаме до важниот пиедестал на зборот, оти поетот го извишува највисоко. Зборот е создател на се, оти поетот вели: „Не постои ништо што не е збор“.

Симболот *збор* отвора голема порта и кон *македонскиот збор*, кој бил подарок од божјото провидение. А зборот македонски пак, е симбол на опстојот и непокорот. Патриотската доминанта во поезијата на Анте Поповски претставува големо семантичко „виножито“, - од првите до последните стихови на овој грандиозен поет. Но, секогаш патриотското има различни и нови означители.

„Зборот е вечен“ – тоа е еден од финалните заклучоци на интерпретациите на Кичева, до кои таа дорасна преку длабински анализи.

Петтата глава ги анализира митопоетските слики. „Интерпретација на митопоетските слики во збирките: *Одблесоци, Вардар, Непокор, Камена, Тајнопис, Љубопис, Сина песна, Ненасловена, Провиденија и Две тишини* – е наслов на оваа глава.

Овој дел е суштина на херменевтичките зафати на Кичева. Непокорот на македонскиот нард е една од носечките тематема на Поповски – заклучува Кичева. Митопоетските слики, растат преку низата или оската: „човек – земја / татковина – вода / река – планина – дрво / корен“. За Кичева, тоа е срцевината на родољубивата поезија на Анте, по која тој е познат.

И непокорот е голема тема на поезијата на Поповски. Вонсериски се анализите на Кичева во овој дел, кадешто таа ги открива суштинските процеси на поезијата во збирките од овој творечки период.

Растајнувањето на тајните на поетовиот *тајнопис* е големата идеја на Кичева, која во овој дел се спроведува и реализира како одлично изведена херменевтика. Интерпретацијата на магистранката е збогатена со стилска анализа, која е извонредна и потребна подлога за анализа. Тоа е и еден од суштинските белези на Кичева како литературен научник, таа секогаш својата теза ја гради на серија анализи и валидни аргументи, изведени преку сложена и стабилна аналитичка процедура. Во овој дел и во претходниот, тоа особено доаѓа до израз.

Зрелоста на поетот Поповски се следи и низ следните стихозбирки, а навистина импресивни и незаборавни се интерпретациите на стиховите и од збирката „Сина песна“, како во впечатливата песна „На гости при мајка“ кадешто поетот, според Кичева, сака да го скамени времето, да го сочува од заборав.

Убавината на нашата наука, литературната, но и раскошот на херменевтичкиот зафат, наполно доаѓа до израз во овие глави, кадешто Кичева се искачува кон врвот на интерпретативните студии.

Минливоста, вечноста – се основните тематемии кои ја привлекуваат херменевтиката на Кичева, и кои дозволуваат сериозен развој на аналитиката и интерпретацијата. Кулминацијата на поетовата зрелост, Кичева забележува во збирката „Провиденија“ и со постхумно објавената „Две тишини“. Култната и недостижна збирка „Две тишини“, според Кичева, ја водат поетемите: болка, страв, детство, мајка, татковина, Бог, збор, тишинам живот, смрт и време (како филозофска категорија). Грандиозната поезија на Анте, наполно триумфира во последните стихови, и блеска со совршенство, во многу кога тој веќе го напушта овој свет. Кичева упева да ги фати и да ги толкува најважните драгоцености од тој период. Тематемите за смртта, за суштините на животот, Кичева ги следи преку медитативната моќ на песната, која се повеќе длаби кон поетска филозофија и се подава кон есеистиката, како жанр.

Заминувањето на поетот, заедно со зборот, Кичева го сфаќа како – благослов или единствено посакуван величествен крај. А зад тој крај – е тишината, вели Кичева. Најпосакуваната тишинина е идеалот на поетот, најпосакувано нешто. Молкот, тишината – се голема аналитичка тема на Кичева, каде таа нуди своја интерпретација. Кичева ги воочува местата каде тој директно и се обраќа на поезијата, а понатаму во следната глава, таа ќе се посвети особено на тоа поле.

Шестата глава „Ars Poetica-та на Анте Поповски“ го анализира поетовиот однос кон песната, а познато е дека токму таа е на највисок можен пиедестал во неговиот вроден систем. Суштината на неговото постоење е длабински поврзано со овој голем темат. Токму *одгатнувањето на зборот* – е голема и возвишена провокација на поетот, а тоа е самата суштина на Ars Poetica-процесите. Зборот – е врската со вселената, тој е средство за „комуникација“, со универзумот – сфаќа Кичева и над таа теза, гради своја интерпретација. Кичева умесно сфаќа дека овој темат е клучен кон суштественоста наречена Анте Поповски, како што вели таа.

Во **заклучните согледувања**, докторантката појаснува дека преку постапките на херменевтичкото читање, а ние би додале – „надчитање“ се даваат *можни* растајнувања на поетското писмо. Важно е што Кичева е свесна дека сиот нејзин зафат е – *можно толкување*, оти колку и да се гради научната теза на научни аргументи, херменевтиката е дисциплина која бара субјективен, личен печат. Контактот со материјата има голема вредност, особено емотивната, оти Кичева од срце го доживува тоа што го работи како наука. Во нашата наука тоа е така. И така треба да биде. Како што есеистиката, од научните факти, полека „полетува“ кон уметничките, индивидуално уметнички и субјективно доживевани зони, така и херменевтиката, не може без изградена личност од крв и месо, која чувствува, доживува и – во ктајна линија – искрено ја сака поезијата.

Но, до тој пиедестал се доаѓа само доколку „тврдината“, од чиста, строга и аргументирана наука е наполно стабилна и целосно изградена, доволно извишена за да оттаму авторката *има право* да понуди своја авторска херменевтика. Своја интерпретација, која е висока синергија со самата материја, а градена врз еминентна теориска литература.

Архетиповите, како што заклучува Кичева, според Јунг се праизвори на човековото постоење. Доминантните архетипови во поезијата на Анте: мајката, Сонцето, Месечината, водата, земјата, огнот, дрвото, каменот, птицата, зборот – се дадени на показ, потоа одлично научно третиран. Драгоцени, вредни согледби има Кичева во овој дел, незборавно силни реченици за поетот Анте за кого *зборот*, како врвен и централен архетип, но и тематема, има најголемо значење од сите. Кичева дури ја открива смислата на поетовото постоење и пресоздавање во

„магичната експлозија на македонскиот збор.“ Врвот на врвовите, круната над круните - е тоа е јазикот за поетот Анте, ако добро ја сфаќаме Атина. А секако ја сфаќаме, оти неговата животна посветеност на поезијата е вистинско ремек-дело, тоа е поезија над поезиите. А таа, се дрзна, ете да погледне што има токму „зад“, неговата раскошна поезија. Со тоа, грандиозниот поет, великанот Анте Поповски доби нов, сосем заслужен проучувач на неговото дело, автор кој се осмели на нашата литературна наука, но и на светот, да му предложи своја авторитетна херменевтичка монографија.

Предмет на истражување е херменевтиката на поезијата на Анте Поповски со целосен осврт на стихозбирките: *Одблесоци*, *Вардар*, *Непокор*, *Камена*, *Тајнопис*, *Љубопис*, *Сина песна*, *Ненасловена*, *Провиденција* и *Две тишини*.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Во досегашните истражувања, во науката за македонската поезија, во овој домен, се правени само парцијални прикази и толкувања на поезијата на Анте Поповски. Докторантката Кичева е наполно упатена во состојбата на ова научно подрачје – во македонската критика и теорија на литература. Таа отворено вели дека на своето научно истражување, таа е придружувана од македонската литературна наука и, секако, од странската научна мисла.

Краток опис на применетите методи

Методите кои ги користи кандидатката се: анализа, синтеза, интерпретација на литературен текст.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Резултатите од истражувањето се повеќекратни и далекусежни, по својот зафат. Овој докторски труд постигна сосем конкретни и опишливи резултати во доменот на литературната наука, бидејќи донесува сосем нова слика за овој важен поетски опус. Трудот успева да ги појасни клучните теориски поими, потоа да ги аплицира на конкретен текст (поетски опус), а потоа да направи раскошна интерпретација на најважните феномени, присутни како доминанти, тематема, стили или марканти.

Преку длабинска и минуциозна анализа, Кичева успеа да изгради и да вивне кон височините пирамидален систем на симболи и архетипови. Семантичките јадра и овозможиле наполно точна и прецизна, нова научна слика за состојбите во овој домен. Низ деталната анализа на речиси сиот поетски опус на Поповски, таа преку анализа „на земја“ (а не во облаци), успеа да дојде до сосем конкретни и валидни резултати.

Така, таа дојде до: семантичките јадра, до доминантните симболи, до водечките архетипови. А сите тие – ја одведоа до сосем конкретни и валидни научни сознанија и научни тези и теории.

Трудот е работен според највисоки стандарди во науката, а доказ за тоа се постигнатите врвни резултати.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Атина Кичева, со наслов „Херменевтика на поезијата на Анте Поповски“, претставува истражување во теоријата на литература и интерпретацијата на литературниот текст. Изработката на темата на оваа докторска дисертација има цел да ги открие, објасни и толкува задинските процеси на поезијата на Анте Поповски, преку авторски изградена интерпретација на (речиси цел) литературен опус. Очекуваниот научен придонес е постигање на почетно поставените цели – дешифрирање на поетолошкиот универзум на поетот и филозоф Анте Поповски, преку темелна и херменевтика.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Атина Кичева, со наслов „Херменевтика на поезијата на Анте Поповски“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд ги објавил (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор), следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [4]. **Кичева, Атина:** *Споредбена анализа на некои карактеристики, симболи и обележја од македонскиот и од фолклорот на Чироки Индијанците* во Разгледи: уметност, култура, наука и општествени прашања, година 54, број 1/2 (2007), стр. 76-107.
- [5]. **Кичева, Атина:** *Пазарот Барсело: сликата на еден град* (предговор кон книгата „Пазарот Барсело“ од Алмудена Грандес). –Скопје, Сигмапрес, 2013 година.
- [6]. **Кичева, Атина:** *Сите лица на жената* (Поговор кон книгата „Модел на жена“ од Алмудена Грандес). –Скопје, Каста Дива Едиторијал, 2015 година.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатката се: составување на прва теориска монографија за великанот на современата македонска поезија; составување на прва херменевтика на неговата поезија врз база на стилистичка анализа која се надградува со длабинска интерпретација на еден репрезентативен поетски корпус; отворање на нов пат во литературната наука, кој се темели на монографски темелен и автентичен пристап; појаснување на сликата за современата македонска поезија од нејзиното „златно“ време, кога таа кулминираше не само во Македонија, туку и далеку пошироко.

Подрачје на примена: трудот може да има примена во македонската литературна наука, а може да им користи и на студентите, постдипломците и на докторандите. Како монографски труд, може да се вклопи во некоја идна едиција на теориско читање на современата македонска поезија.

Можните понатамошни истражувања се: длабински херменевтики и стилистички истражувања на современата македонска поезија.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Атина Кичева** со наслов, **Херменевтика на поезијата на Анте Поповски.**

КОМИСИЈА

Проф. д-р Венко Андоновски,
претседател, с.р.

Проф. д-р Кристина Николовска,
ментор, с.р.

Проф. д-р Весна Мојсова-
Чепишевска, член, с.р.

Проф. д-р Нина Анастасова-
Шкрињариќ, член, с.р.

Проф. д-р Јасна Котеска, член, с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ПРИЈАВЕНИ И ПРИФАТЕНИ ТЕМИ ЗА ИЗРАБОТКА НА МАГИСТЕРСКИ ТРУД
НА УКИМ -ШУМАРСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ СО ОДЛУКА НА НАСТАВНО-
НАУЧНИОТ СОВЕТ ДОНЕСЕНА НА СЕДНИЦАТА ОДРЖАНА НА ДЕН 16.11.2015
ГОДИНА

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Дипл.шум.инж. БОРИС НАЈДОВСКИ	„АНАЛИЗА НА ПРОМЕНАТА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА НА ПЛАНИНСКИТЕ ПАСИШТА ВО ГОРНИОТ БРЕГАЛНИЧКИ РЕГИОН “	„ANALYSIS OF THE VEGETATION CHANGE OF THE MOUNTAIN GRASSLANDS IN THE UPPER BREGALNICA REGION“	Проф.д-р КОЛЕ ВАСИЛЕВСКИ	Бр.0201-676/2 од 16.11.2015 година

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

„УЛОГАТА НА СУПЕРВИЗИЈАТА НА ОСИГУРИТЕЛНИТЕ КОМПАНИИ ВО СТАБИЛНОСТА НА ФИНАНСИСКИОТ СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“

ОД М-Р ОЛИВЕРА КЛИНЧАРОВА,

ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а во врска со поднесената докторска дисертација од кандидатката м-р Оливера Клинчарова со наслов „Улогата на супервизијата на осигурителните компании во стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија“, Научниот совет на Економскиот институт во Скопје, на 119. седница одржана на 16.7.2015 година, донесе Одлука бр. 02-1131/2 за формирање на Комисија за оцена на докторската дисертација, во состав:

- д-р Снежана Костадиноска - Милошеска
- д-р Климе Попоски
- д-р Биљана Ангелова
- д-р Силвана Мојсовска
- д-р Наташа Данилоска

Членовите на Комисијата со посебно внимание ја прочитаа и ја проучија поднесената докторска дисертација и по услогласувањето на мислењата, до Научниот совет на Економскиот институт, го доставуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи согледувања

Кандидатката м-р Оливера Клинчарова во својата докторска дисертација „Улогата на супервизијата на осигурителните компании во стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија“, обработува комплексна и актуелна проблематика од областа на финансиските пазари и осигурувањето. Притоа, во фокусот на истражување е влијанието на супервизијата на осигурителните компании врз финансиската стабилност, со особен акцент врз

состојбата во Република Македонија. При дефинирањето на докторската теза и нејзината актуелност, кандидатката ја апсолвирала важноста на осигурувањето, како и неговото значајно место и улога во современите пазарни економии, а во последниве години се' повеќе и во економиите во транзиција, меѓу кои и во Република Македонија. Во таа насока, во овој труд се разработува еден значаен аспект од контролата, односно супервизијата врз осигурителниот сектор. Во поткрепа на актуелноста на сопственото истражување, кандидатката наведува дека широкиот спектар на видови на ризици во современи услови забрзано се збогатува со нови форми, а постојните добиваат на интензитет. Економското окружување станува се' поризично. Чистите осигурителни ризици, природните непогоди, како и општествените ризици, понатаму флукуациите на каматните стапки, шпекулативните кризи на девизните пазари, како и повремени оstri падови на најголемите светски берзи значат сериозен ризик за сите деловни субјекти, а посебно за финансиските институции. Тоа е причина што финансиските институции мора да ги следат таквите промени и да иновираат финансиски инструменти и други стратегии за менаџирање со ризиците. Притоа, кандидатката м-р Клинчарова ја нагласува посебната потреба од подетална анализа на осигурителниот сектор која произлегува од неговото се поголемо учество во финансиската структура како институционални инвеститори во склоп на многу динамичните промени кои се случуваат. Ова тврдење кандидатката го надополнува со фактот дека како резултат на бројни фактори, меѓу кои посебно треба да се наведат развојот на науката, техниката и технологијата, интернационализацијата и глобализацијата, меѓународната трговија, автоматизацијата и информационата технологија, се случуваат крупни промени во релативната позиција на одделните видови на финансиски институции. Дополнително, кандидатката подвлекува дека во текот на последните децении најголем раст на пазарот на капитал забележуваат институционалните инвеститори, т.е. инвестиционите фондови, пензиските фондови и осигурителниот бизнис. Таквиот тренд е забележителен како во развиените земји, така и во транзиционите економии. Во новите трендови на пазарната економија се случува постепено потиснување на традиционалните активности на комерцијалните банки, а најголем дел од новоформираното штедење на населението е привлечено од брзиот развој на пензиските и инвестиционите фондови, како и од осигурувањето, а со тоа битно се менуваат и каналите на проток на капиталот. Сите овие тенденции придружени се со бројни финансиски иновации и воведување на се' посоефицирани финансиски инструменти. Компаниите од финансискиот сектор, како и осигурителните компании воведуваат комбинирани финансиски производи и создаваат конвергенција со крајна цел да се зголемат заработките, а во исто време предизвикуваат изразито јакнење на конкуренцијата. Во услови на таква зголемена конкуренција се случуваат процеси на појава на финансиски конгломерати, процеси на аквизиција, дерегулација, – вкрстена продажба итн. Затоа, кандидатката м-р Клинчарова со право констатира дека напред посочените процеси ја нагласуваат исклучителната важност на супервизијата и нејзиното постојано надградување и усовршување, со цел откривање на најсуптилните промени и сите евентуални ризици со кои се соочуваат

осигурителите, а кои можат да доведат до дестабилизација и несолвентност на една осигурителна компанија.

Овој труд има две главни истражувачки хипотези, и тоа:

- ефикасната супервизија има клучно влијание врз стабилноста на осигурителниот сектор и со тоа и на стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија во целина;
- осигурителниот сектор во Република Македонија покажува позитивни резултати од аспект на пораст во вкупните средства на финансискиот систем.

Од поставените хипотези произлегува основната цел на докторската дисертација, а таа е да се согледаат и да се анализираат состојбите на осигурителниот пазар во Република Македонија во однос на состојбите во Европската унија од аспект на состојбите на капиталот, инвестициите, резервите и други релевантни показатели за големината и структурата на осигурителниот сектор, како и супервизијата како основна алатка на регулаторите за овозможување стабилен раст и развој на осигурителните пазари, а со оглед на нивната исклучителна важност за индивидуите и за правните субјекти. За постигнување на вака поставената цел, предметот на проучување на докторската дисертација е улогата на супервизијата на осигурителните компании во стабилноста на финансискиот систем во Република Македонија, како едно комплексно прашање кое опфаќа широк варијабилитет на институции, голем број на различни видови на ризици со кои тие се сретнуваат и специфични начини за управување со нив. Станува збор за област на испитување чија теоретска експертиза и практична примена има подолга традиција во развиените земји, но која е релативно нова во транзиционите економии, а пред се поради некомплетираноста на нивниот финансиски систем.

Методолошкиот приод на истражувањето во трудот е детерминиран од специфичноста на проучуваната проблематика и од потребата за користење на соодветни извори на податоци, односно користени се различни научни методи, а во зависност од тоа кој од нив е соодветен согласно со предметното испитување. Во најголема мера се применети методите на анализа и синтеза, апстракција и конкретизација, методот на индукција, методот на дедукција, дескриптивниот метод, каузалниот метод, општата теорија на системите, т.е. системскиот пристап и слични на нив. Методот на анализа се применува преку неговите манифестациони подрачја и тоа: метод на квантитативна анализа, метод на статистичка анализа, метод на квалитативна анализа, метод на компаративна анализа и историски метод. Утврдени се квалитативни и квантитативни разлики помеѓу разните категории на испитаници од истражувањето спроведено на терен според различни категоризации, и статистички се обработувани со χ^2 тест, кростабулации и т-тест каде што е применливо, со соодветни степени на слобода (df). За испитување на состојбата и утврдување на искуството и перцепцијата на корисниците на осигурителни услуги за состојбата на осигурителниот пазар во Република Македонија беше креиран анкетен прашалник за корисници на осигурителни услуги, кој е даден во целост во

прилозите. Тој се состои од 23 прашања за сите лица и дополнителни 7 прашања за претставниците на правни лица. Прашалниците за корисниците на осигурителни услуги биле дистрибуирани преку Стопанската комора на Македонија и Линкедин социјалната мрежа. Повратно биле добиени вкупно 202 пополнети анкетни прашалници и тоа во периодот од 1.3.2015 до 31.5.2015 година. Од извршената анализата се добиени директни податоци за реалните состојби во осигурителниот сектор. Ставовите на самите осигурителни компании, како учесници на осигурителниот пазар и субјекти врз кои се врши надзор, се истражени преку посебен анкетен прашалник за осигурителните компании, составен од вкупно 22 прашања, даден во целост во прилозите на трудот. Овие прашалници биле дистрибуирани директно до менаџментот на осигурителните компании и беа добиени повратно одговори од вкупно 8 (осум) компании.

2. Содржина на дисертацијата

Докторската дисертација со наслов „Улогата на супервизијата на осигурителните компании во стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија“ поднесена од кандидатката м-р Оливера Клиначарова, се состои од вкупно 311 страници компјутерски обработен текст. Основниот текст се состои од 234 страници кои структурно се поделени на: вовед, шест поглавја, од кои во едното се сублимирани заклучните согледувања и користената литература. Користената литература е наведена на десет страници и содржи 167 релевантни библиографски единици. Од стр. 235 до стр. 311 поместени се вкупно девет прилози, кои го надополнуваат основниот текст

Првиот дел под наслов **Воведни разгледувања за финансиските пазари и осигурувањето** претставува воведување во проблематиката преку определување на поимот за финансиска стабилност и како истата емпириски може да се утврди, како и на позицијата и улогата на осигурувањето во финансиската структура на економијата. Во насока на определување на позицијата на осигурувањето во финансиската структура, најпрво се разгледува финансискиот систем и неговата структура. Определувањето на функцијата која ја имаат овие институции во економската реалност на секоја национална економија претпоставува неопходност од потенцирање на функционалната поврзаност на финансискиот и реалниот сектор на економијата, како и функционалната поврзаност на финансискиот систем и економскиот раст и развој кој е директен производ на таквата поврзаност. Тука се надоврзуваат природно за разгледување и прашањата кои се наметнуваат во современите економски текови како што се: глобализацијата и интернационализацијата, проблемите од макро аспект - регулација-дерегулација, односно улогата на државата на финансиските пазари. Се испитува позицијата на осигурувањето и неговата корелација со вкупната финансиската стабилност.

Во вториот дел од трудот, **Клучни прашања од осигурувањето**, се разгледуваат голем број клучни прашања од областа на работењето на осигурителните институции категоризирани според неколку клучни критериуми, како и интеракциите помеѓу нив. Во овој дел посебно се обрнува внимание на дефинирање на концептот на солвентост на осигурителните компании и употребата на солвентноста како супервизорска алатка.

Додека повеќето институции се обидуваат да ги спроведат нивните операции избегнувајќи ги и контролирајќи ги повеќето од внатрешните и надворешните ризици на кои се изложени, природата на осигурителните операции е да ги прифатат ризиците со кои се соочуваат нивните осигуреници, во размена за определен износ на премија. Пред преземањето на секоја деловна одлука треба да и' претходат анализа и оценка на ризикот, а тоа е потребно не само за да се согледаат варијаблите кои го предизвикуваат ризикот, туку и за да се најде оптимален однос помеѓу степенот на ризикот и големината на очекуваниот принос.

Оперативните ризици се во тесна врска со структурата на капиталот, обемот на фиксните фактори (постојаните средства) во финансиската институција и за нив врзаните фиксни трошоци, промената на обемот на активностите во компанијата (продажбата на услуги) и нивното влијание врз непропорционалното менување на вкупните трошоци и на разликата помеѓу нив и вкупните приходи (добивката). Анализата на нефинансиските и финансиските ризици го опфаќа поимот на ризик во најширок контекст и се однесува на сите ситуации во кои постои изложеност на неповолности, т.е. на опасност да се случи финансиска загуба. Посебно значајни се ризиците за животните осигурителни компании поради долгорочниот карактер на нивните производи. Главните ризици со кои се соочуваат осигурителните компании кои работат животно осигурување се: чистиот осигурителен ризик настанат поради смртност, долговечноста, инвестиционите и пазарните ризици, осигурителните управувачки ризици, кредитниот ризик и ризикот на провизија. Разгледувањето на видовите ризици продолжува со анализа на ризиците на основните економски принципи како збир на начела, насоки и критериуми за ефективно и ефикасно работење на деловните субјекти, пред се' принципите на ликвидност, солвентност, сигурност, ефикасност и рентабилност. На крајот на овој дел, потребно е да се разгледа интеракцијата на претходно споменатите видови на ризици, бидејќи никој од нив не е изолирана појава и тие мора да се разгледуваат во нивната севкупност и каузална поврзаност.

Третиот дел насловен **Меѓународна регулатива со осврт на Европската унија**, ги презентира и ги образлага супервизорските тела, начела и принципи на работа во најразвиените пазарни економии, како што се Европската унија, САД, Канада, Јапонија и Австралија. Интересно и значајно е да се согледаат сличностите и разликите во функционирањето на различните системи на супервизија и соодветно да се посочат и применат најдобрите светски супервизорски практики. Посебно и подлабоко се анализирани супервизорски стандарди и тела во Европска унија, како и активностите на Европската

комисија кон дефинирање и редефинирање на системот на солвентност во Европската унија и досегашните донесени директиви на Европската комисија во областа на осигурувањето. Европската заедница веќе подолго време го регулира осигурителниот пазар и тоа посебно осигурувањето живот и осигурувањето неживот, со оглед на нивните различни карактеристики. Се обработуваат насоките и формулациите за калкулирање на солвентноста за неживотното и неживотното осигурување согласно Европските директиви.

Базична цел од која се иницира супервизијата генерално е обезбедување на стабилност на системот и доверба во институциите, а преку тоа и заштита на корисниците на осигурителни услуги. Оттука, во се посложени пазарни и политички услови, се наметнува и потребата од супервизија на меѓународно активните осигурителни групи, како и на глобализацијата како посебен проблем при супервизијата.

Четвртиот дел на трудот се однесува на **Меѓународната супервизорска рамка**. Во овој дел од трудот се врши анализа на принципите во областа на супервизијата на Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори (International Association of Insurance Supervisors – IAIS). Дефинирани се областите кои се клучни за успешна супервизија на осигурителните компании и кои треба да дадат одговор дали компанијата може да одговори на преземените обврски. Тоа се следниве области: организација на осигурителната супервизија, лиценцирањето како превентивна алатка на супервизијата, функционирањето на корпоративното управување и системот на внатрешни контроли, супервизорските правила, поставеност на осигурителниот пазар, мониторингот и теренската контрола, санкциите, меѓугранични операции и координацијата, соработката и доверливоста. Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори дефинира и одредени општи принципи кои се применливи генерално во секоја правна рамка, како што се: принципи применливи при супервизија на интернационални осигурители и осигурителни групации и нивните прекугранични бизнис операции, принципи за водење на осигурителен бизнис, принципи за адекватност на капиталот и солвентност, како и принципи за минимални барања за супервизија на реосигурителите.

Состојбата на осигурителниот сектор во една земја, неговата ефикасност и конкурентност, во многу што зависи од разумната и правилна супервизија врз работењето на осигурителните субјекти. За оваа цел, Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори дефинирала неопходни предуслови за зголемување на ефикасноста на осигурителната супервизија, а, исто така, дава свој придонес на повеќе релевантни прашања и од корпоративното управување, управувањето со преземањето на ризици, финансиските извештаи и потребите за транспарентно известување и обелоденување на информации.

Петтиот дел од трудот е негов суштествен дел и е насловен **Осигурувањето во Република Македонија - состојби, проблеми и перспективи**. Се посветува особено внимание на утврдување пазарната

поставеност, субјектите на осигурителниот пазар во Република Македонија, регулаторната рамка и структура на осигурителниот сектор и се дава квалитативен осврт на актуелните состојби. Се прави анализа на македонскиот осигурителен пазар, кој ги опфаќа осигурителните компании, осигурителни брокерски друштва, агенциите за застапување и застапниците во осигурувањето, како и проблемите во посредувањето при осигурување. Понатаму, се дава квантитативна анализа за големината на македонскиот осигурителен пазар, како и на финансиските перформанси на друштвата. Трудот ја испитува и правната рамка, поставеноста и работата на супервизијата во Република Македонија. Посебен акцент се става врз нејзините активности, односно дали на крајот е остварена нејзината цел: одржување на стабилноста на финансискиот систем преку супервизија на осигурителниот сектор и заштита на осигурениците.

Проблемите и ставовите на корисниците на осигурителни услуги, како и на осигурителните компании се испитани преку два посебни анкетни прашалници. Се добија директни податоци за реалните проблеми со кои се сретнуваат субјектите во целиот ланец на осигурителниот процес и нивната доверба во осигурителниот систем. Се идентификуваат реалните проблеми на корисниците на осигурителни услуги и соодветно се споредени состојбите на теоретските премиси, коригирани со реалните показатели добиени на терен.

Перспективите на осигурувањето се важен дел од овој труд, како и потребата од хармонизација на регулативата и практиката со Европската унија и воспоставувањето на соодветната законска и/или подзаконска регулатива. Дополнително се утврдени и други фактори што би можеле да влијаат на раст на осигурителниот бизнис во Република Македонија. Исто така, се утврди влијанието на постојниот систем на супервизија на нашиот осигурителен пазар, врз стабилноста на финансискиот систем во Република Македонија, со можна примена на некои од современите стратегии за прудентна супервизија, со што трудот добива и апликативна содржина и има тенденција да даде скроман придонес во подрачјето на осигурителната супервизија.

Во последниот дел на трудот **Заклучни согледувања**, резимирани врз основа на целокупното претходно излагање во смисла на тоа дека ризиците во осигурителното работење објективно постојат, а нивното присуство исклучително ретко може да се елиминира со каква било стратегија и дека единствен начин за менаџирање со нив е да се бараат начини и форми за оптимализација. Ефективноста и ефикасноста на осигурителниот сектор имаат сериозни импликации врз успехот во пазарна економија со оглед на значителниот обем на финансиски имот кој протекува низ него и се прелива од едни во други сектори на стопанството. Во овој дел е застапен и еден компаративен пристап на методите, постапките и начините за спроведување на осигурителна супервизија во развиените пазарни економии и во транзиционите економии на примерот на Република Македонија. Во таа насока, трудот покрај теоретско-методолошката вредност во однос на согледување на проблематиката на супервизија на осигурителната дејност и можноста за негова практична

примена, добива и уште пошироко аналитичко значење преку локација на нашата земја во соодветен ранг на подрачјето на теоретските познавања и практичната примена на методите и техниките за справување со неизвесностите и ризиците кои се неизбежен дел од осигурителното работење. Тематското подрачје се заокружува со аргументи во прилог на тезата дека супервизијата во Република Македонија го започнала својот интензивен развој со формирањето на Агенцијата за супервизија на осигурувањето, и дека таа треба динамички да се надоградува, посочувајќи ги подрачјата во кои е неопходно потребно да се интервенира во смисла на нејзина модернизација и хармонизација со најдобрите практики од развиените земји.

3. Оцена и предлог

Членовите на Комисијата внимателно ја проучија поднесената докторска дисертација на кандидатката м-р Оливера Клинчарова под наслов „Улогата на супервизијата на осигурителните компании во стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија“ и сметаат дека претставува содржаен труд од областа на финансиските пазари и осигурувањето. Трудот содржи теориска основа и методолошка рамка кои обезбедуваат релевантна основа за соодветно третирање на поставените прашања.

Комисијата цени дека преку оваа дисертација, кандидатката м-р Клинчарова одговорила на поставената хипотеза дека е евидентно зголемување на значењето на осигурителниот сектор и дека ефикасната супервизија има клучно влијание врз стабилноста на секторот, а со тоа и на стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија. Значајна е оценката на кандидатката дека треба да се очекува значаен динамизам во осигурувањето во земјата, а со тоа и пораст на супервизорските активности во однос на управувањето со ризиците и новата регулатива што треба да се воспостави заради натамошна хармонизација со Европската унија и нејзините напори за создавање на единствен осигурителен пазар.

Притоа, кандидатката посочува дека на сигурноста на финансискиот и осигурителниот систем, особено по последната светска финансиска криза, се посветува силно внимание во развиените економии и земјите во ЕУ. Пресилната регулација, од друга, страна може да биде контрапродуктивна за пазарите и однесувањето на пазарните ученици и е посебен предизвик да се одреди вистински потребното ниво на регулација за да се одржува довербата и стабилноста на финансиските институции. Во тој контекст, вредна е констатацијата на кандидатката дека вистинскиот избор за земјата во силно конкурентни услови е одржување динамична финансиска структура која го поддржува реалниот сектор во напорите да успее во динамични услови на глобалниот пазар.

Во истражувањето, кандидатката м-р Клинчарова користи обемна домашна и странска литература. Дополнително, таа има солидно познавање и добро владее со методологијата на научноистражувачката работа, како во конципирање на појдовната теориско-методолошка рамка, така и во

формулирањето на добиените резултати од истражувањето. Резултатите од истражувањето во дисертацијата можат да најдат непосредна примена во практиката, а воедно отвораат можност за понатамошни истражувања.

Имајќи го предвид изнесеното мислење и оцена на докторската дисертација, нејзината актуелност и научен пристап, Комисијата му предлага на Научниот совет на Економскиот институт во Скопје:

1. да го прифати извештајот со позитивна оцена за поднесената докторска дисертација „Улогата на супервизијата на осигурителните компании во стабилноста на финансискиот систем на Република Македонија“;
2. да формира Комисија за одбрана на докторската дисертација, а на кандидатката м-р Оливера Клинчарова да и се допушти јавна одбрана на докторскиот труд.

Комисија за оцена на докторската дисертација

_____ с.р.

/Д-р / Снежана Милошевска-Костадиноска

_____ с.р.

/Д-р / Климе Попоски

_____ с.р.

/Д-р / Биљана Ангелова

_____ с.р.

/Д-р / Силвана Мојсовска

_____ с.р.

/Д-р Наташа Данилоска /

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ОЦЕНКА НА СЕИЗМИЧКАТА ПОВРЕДЛИВОСТ НА ТИПИЧНИ АРМИРАНОБЕТОНСКИ МОСТОВСКИ КОНСТРУКЦИИ СО ПОВЕЌЕ РАСПОНИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“ ОД М-Р МАРИЈА ВИТАНОВА, ПРИЈАВЕНА НА ИНСТИТУТ ЗА ЗЕМЈОТРЕСНО ИНЖЕНЕРСТВО И ИНЖЕНЕРСКА СЕИЗМОЛОГИЈА ВО СКОПЈЕ

Научниот совет на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија (УКИМ-ИЗИИС) во Скопје, на 64.седница одржана на 7.10.2015 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Марија Витанова со наслов „Оценка на сеизмичката повредливост на типични аб-мостовски конструкции со повеќе распони во Република Македонија“, во состав: проф. д-р Михаил Гаревски (претседател), проф. д-р Виктор Христовски (ментор), проф. д-р Виолета Мирчевска (член), проф. д-р Владо Мицов (член) и проф. д-р Младен Уличевик (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Научниот совет на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Марија Витанова со наслов „Оценка на сеизмичката повредливост на типични аб-мостовски конструкции со повеќе распони во Република Македонија“ содржи 288 страници компјутерски обработен текст во фонт Calibri, со 1.15 проред и големина на букви 11, 264 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги и национални прописи. Составен дел од дисертацијата се и податоците од извршените анализи приложени во дигитална форма на сместени на компактен диск.

Трудот е структуриран во 8 глави почнувајќи од вовед, па сè до заклучни согледувања и научен придонес. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот даден е опис на задачата, мотивот за истражувањето како и целта и значењето на истражувањата претставени во докторската дисертација. Накратко е даден преглед и број на неодамна случени земјотреси, како и идентификација и класификација на оштетувања на мостовските конструкции од дејство на земјотрес.

Втората глава од докторската дисертација е насловена „Преглед на досегашните истражувања“. Оваа глава претставува сумарен преглед на досегашните истражувања спроведени во светот кои се однесуваат на проценката на сеизмичката повредливост на мостовските конструкции и развој на кривите на повредливост. Претставени се различните методологии за дефинирање на кривите на повредливост кои најчесто се користат. Направен е детален преглед на објавени студии за проценка на сеизмичката повредливост со карактеристичната компонента, бараниот параметар и мерка на интензитет. Даден е преглед на досега развиените регионални криви на повредливост на патните мостови во светот.

Третата глава со наслов „Сеизмички услови на територијата на Република Македонија“ ги опишува сеизмичките услови и историјата на случените земјотреси на територијата на Република Македонија. Претставени се сеизмичките карактеристики на нашата територија, како и сеизмичкиот ризик на кој е изложена патната мрежа во нашата држава. Накратко се претставени геотехничките услови и очекуваниот сеизмички ризик по должината на магистралните патни правци. Врз основа на сеизмичките и геотехничките услови, дефинирани се параметри врз основа на кои се избрани временските истории кои се користат при нелинеарните анализи на репрезентативните мостовски конструкции.

Во **четвртата глава**, која е насловена „Системи за класификација на мостовски конструкции“, е извршен преглед и класификација на мостовските конструкции на територијата на Република Македонија преку формирање на база на податоци карактеристични за геометријата, конструктивниот тип и состојбата на мостовските конструкции. Податоците од оваа база служат за извршување на статистички анализи според неколку карактеристични параметри и на крај се избрани репрезентативни мостовски конструкции кои се цел на анализа во оваа докторска дисертација.

Петтата глава е со наслов „Просторни аналитички модели и нелинеарни анализи со временски истории на репрезентативни армиранобетонски мостовски конструкции со три распони“ и во неа детално се претставени просторните аналитички модели за типичните армиранобетонски мостовски конструкции со повеќе распони од патната мрежа во Република Македонија. Дадени се критериумите за избор на временски истории кои се користени за нелинеарни анализи на репрезентативните мостови. Детално се опишани аналитичките модели на поодделните компоненти на мостовските конструкции како и материјалниот модел на армираниот бетон кој е користен при анализата со компјутерскиот програм FELISA/3M. Аналитичките модели на двата типични система мостовски конструкции се претставени со својата геометрија и димензии на одделни елементи. Преку карактеристични параметри претставен е сеизмичкиот одговор на типичните мостовски конструкции и карактеристичните параметри за понатамошна анализа за оценка на сеизмичката повредливост. Дадени се карактеристични резултати добиени од нелинеарните анализи со временски истории.

Во **шестата глава** со наслов „Веројатностни анализи за сеизмичко барање“ се генерирани веројатносни модели за сеизмичко барање на компонентите за двата карактеристични системи мостови, типични за овие простори. Претставени се несигурностите при моделирањето на карактеристичните елементи од математичките модели. Овие веројатностни модели се изведени за максималното забрзување на почвата како мерка на интензитет (или PGA) и се претставени во форма на заедничка распределба на веројатност.

Седмата глава насловена како „Анализи за проценка на сеизмичката повредливост на репрезентативните мостовски конструкции“ ги содржи резултатите од анализите за повредливост за различните типови мостови. Претставени се моделите за оштетување за двата типа мостови, а потоа се дефинирани моделите за проценка на степенот на оштетување за двата типа мостовски конструкции. Извршена е статистичка обработка на добиените резултати од одговорот добиен од нелинеарните анализи со временски истории и добиени се функциите на распределба на веројатноста на индексот на оштетување за сите нивоа на интензитет за двата карактеристични типови на мостовски конструкции. На крај се прикажани кривите на повредливост за типичните мостовски конструкции развиени користејќи го веројатносниот модел за сеизмичко барање. Предложените криви на повредливост се споредени со актуелните криви на повредливост од американскиот програмски пакет за проценка на ризик HAZUS.

Во заклучните согледувања дадени во **осмата глава** со наслов „Заклучок, придонес и препораки за понатамошни истражувања“ се сумирани резултатите добиени од спроведените истражувања, потенциран е придонесот на оваа докторска дисертација и дадени се насоки за понатамошни истражувања од областа на проценката на сеизмичката повредливост на мостовските конструкции.

Предмет на истражување

Предмет на ова истражување е дефинирање на методологија за проценка на сеизмичката повредливост и оценка на сеизмичката повредливост на два карактеристични типа армиранобетонски мостовски конструкции со повеќе распони кои се дел од патната мрежа на територијата на Република Македонија.

Дефинирањето на кривите на повредливост претставува вообичаен пристап за оценка на сеизмичката повредливост на мостовските конструкции. Кривите на повредливост за типичните мостовски конструкции во Република Македонија се развиени со користење на

веројатностен пристап, преку извршување на нелинеарни динамички анализи на математички модели на мостовски конструкции изложени на побуди од реални земјотресни записи. За развивањето на кривите на повредливост земени се предвид сите компоненти на мостот.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

На нашите простори, анализи за дефинирање на кривите на повредливост за објекти од високоградба почнале да се спроведуваат од осумдесеттите години на минатиот век, но досега не се правени пообемни истражувања за проценка на повредливоста на поголеми популации на мостовски конструкции во Република Македонија. Извршените истражувања за карактеристичните армирано-бетонски мостови од патната мрежа на територијата на Република Македонија даваат значителен придонес од научен аспект, преку верификација на предложената методологија за проценка на сеизмичката повредливост. Во исто време, истражувањето е важно и корисно од практичен аспект, и преку него се сугерира примена на предложениот метод за проценка на сеизмичката повредливост на комплетните постојни популации на АБ мостовски конструкции во Република Македонија во иднина, со крајна цел - сеизмичка ревитализација на постојните мостови кои се покажале како сеизмички повредливи.

Краток опис на применетите методи

За дефинирање на функциите на повредливост во ова истражување се користени аналитички криви на повредливост добиени од нелинеарни динамички анализи на конструкции каде што избрани временски истории се скалирани со цел да се најде ниво на мерка на интензитет за која секоја временска историја ќе предизвика лом. И покрај тоа што овој метод бара доста пресметковно време, тој е најсигурен метод за генерирање на криви на повредливост. Притоа, при динамичките анализи се зема во предвид и материјалната нелинеарност за да се предвиди однесувањето на мостовската конструкција во текот на најразличните фази на нејзината работа под дејство на динамичкото оптоварување.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Како резултат на извршените опсежни истражувања спроведени во рамките на оваа докторска дисертација, се добиени криви на повредливост за двата карактеристични типа армиранобетонски мостови: 1. армиранобетонски мостови со гредни преднапрегнати главни носачи слободно потпрени на еластомерни лежишта помеѓу распоните, меѓусебно поврзани со континуирана бетонска плоча во горна зона по целата должина на горниот строј и 2. армиранобетонски плочести мостови еластично вклетети со долниот строј (плочеста рамка) со еластомерни лежишта само на крајните потпори. За двата типа мостови, долниот строј го претставуваат АБ платна и темелни греди. Од добиените криви на повредливост за првиот тип мостови (во понатамошниот текст гредни мостови) може да се заклучи дека постојните мостови од овој тип во Република Македонија имаат задоволително однесување под влијание на земјотрес кој може да се очекува да се случи во соодветниот реон. Кривите на повредливост покажуваат дека 50% од објектите ќе достигнат мали оштетувања за ниво за интензитет од 0,34 g, додека средно ниво на оштетување ќе доживеат за ниво на интензитет од 0,37 g. За земјотрес со интензитет од 0,57 g, 50% од гредните мостови ќе доживеат големо оштетување, а лом за 0,75g. За проектното ниво на интензитет постои 46% веројатност дека мостовите ќе достигнат мало оштетување, 30% средно оштетување и 5% големо оштетување. За разлика од гредните мостови, вториот тип на мостови (во понатамошниот текст систем рамка) за сите нивоа на интензитет се со помала веројатност на повредливост. Во однос на појавата на мало оштетување, тие имаат приближно иста веројатност како и кај гредните мостови, додека веројатностите во однос на појава на средно и големо оштетување, вклучувајќи и лом, се разликуваат во поголема мера.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Марија Витанова, со наслов „Оценка на сеизмичката повредливост на типични армиранобетонски мостовски конструкции со повеќе распони во Република Македонија“, претставува квалитетен научен труд во областа на сеизмичката повредливост.

Добиените резултати при истражувањата, констатациите и заклучоците од нив, претставуваат значаен научен и практичен придонес од областа на оценката на сеизмичката повредливост на најтипичните постојни популации мостовски конструкции во Република Македонија.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Марија Витанова, со наслов „Оценка на сеизмичката повредливост на типични армиранобетонски мостовски конструкции со повеќе распони во Република Македонија“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд ги објавила, следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [7]. **Vitanova, M.**, Hristovski, V. (2015), “Seismic Demand Model for Typical Bridge Structure in Republic of Macedonia”, International Conference on Earthquake Engineering and Seismology, 50 Anniversary IZIIS 1965-2015, 12-16 May, 2015.
- [8]. **Vitanova, M.**, Hristovski, V. (2015), “Classification and Seismic Vulnerability of Bridge Structures in Republic of Macedonia”, 16th International Symposium MASE, 1-3.10.2015, Ohrid, Republic of Macedonia.
- [9]. D. Ristic, V. Micov, **M. Vitanova**, (2012), “Innovative Bridge Information System (BIS) Applied in Structural Categorization and Advanced Seismic Upgrading of Existing Bridges in R. Macedonia”, 15 WCEE Proceedings, Lisbon 2012.
- [10]. Ristic, D., Micov, V., **Vitanova, M.**, (2011), “Classification of Existing Bridges in Macedonia by Dominant Bridge Structural Types (BST) Using Innovative Bridge Information System (BIS)”, 14th International Symposium MASE, 28.9-1.10.2011, Ohrid, Republic of Macedonia.
- [11]. **Vitanova, M.**, (2010), “Response Modification of Structures Isolated with Friction Pendulum System”, 14th ECEE Proceedings, paper number 1882, 30.08-03.09.2010, Ohrid, Republic of Macedonia.
- [12]. **Vitanova, M.**, Garevski, M. (2007), Influence of Friction Pendulum System on the Response of Base Isolated Structures”, Workshop for young engineers, 12.10-13.10.2007, Beograd, Serbia.
- [13]. Micov, V., Ristic, D., Dorka, U., **Vitanova, M.** (2006), “Efficient Bridge Seismic Isolation System with Innovative Multi-Level Seismic Energy Balance”, 14th World Conference on Earthquake Engineering and Engineering Seismology 14WCEE 12.10-18.10.2009, Beijing, China.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси

Кандидатката со овие истражувања дефинирала методологија со која детално и ефикасно може да се определи сеизмичката повредливост на патните мостови карактеристични за Република Македонија. Развиени се криви на повредливост преку кои се согледува одговорот на конструкциите односно се врши проценка на евентуалното оштетување од сеизмичкото влијание врз основа на кое е овозможено планирање на соодветни мерки за намалување на сеизмичката повредливост на мостовите од патната мрежа во Република Македонија. Врз основа на резултатите од добиените истражувања може да се дефинира приоритетот за одржување и санирање на одделни групи мостовски конструкции и на тој начин правилно насочување на финансиските средства обезбедени за изградба и одржување, кое само по себе дава голем придонес во економскиот пристап на оваа проблематика.

Подрачје на примена и ограничувања

Резултатите од дисертацијата можат да послужат како основа за понатамошна активност на ова поле, во смисла на изработка на криви на повредливост на популациите на мостовски конструкции на целокупната патна инфраструктура на Република Македонија, а во рамките на некој апликативен проект кој би го финансирале заинтересирани страни од оваа проблематика.

Можните понатамошни истражувања се:

- со оглед на тоа што ова истражување е фокусирано на мостови со три распони како најбројни мостови на оваа територија, корисно е во рамки на некои апликативни проекти да се извршат истражувања кај кои ќе бидат анализирани мостови со различен број на распони за да се дефинира влијанието на вројот на распоните на повредливоста на мостовските конструкции од одреден тип;
- идните истражувања би можеле да вклучат и дополнување на методологијата која ќе го вклучи влијанието на ликвидацијата на почвата. Во оваа студија земена е предвид интеракцијата почва-конструкција, но ликвидацијата не е земена предвид, со оглед на тоа што во Македонија ретко се случува оваа појава;
- во трудот се земени предвид само мостовите во правец. Затоа, во идните истражувања би можеле да се вклучат и мостови во кривина (мостовите на патните клучки се во кривина). Притоа може да се користи предложената методологија, но пред тоа мора да се направи подетална студија за добивање на подетални информации за мостовите кои се во кривина на регионално ниво;
- користената методологија може да биде применета и за друг вид hazard. Неодамна случените природни катастрофи на територијата на Република Македонија јасно укажуваат дека мостовите на нашата територија се подложни и повредливи и на други влијанија.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Научниот совет на Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија (УКИМ-ИЗИИС) во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на **м-р Марија Витанова** со наслов **Оценка на сеизмичката повредливост на типични армиранобетонски мостовски конструкции со повеќе распони во Република Македонија**.

КОМИСИЈА

**Проф. д-р Михаил Гаревски, претседател
с.р.**

**Проф. д-р Виктор Христовски, ментор
с.р.**

**Проф. д-р Виолета Мирчевска, член
с.р.**

**Проф. д-р Владо Мицов, член
с.р.**

**Проф. д-р Младен Уличевиќ, член
с.р.**

РЕЦЕНЗИЈА

**ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ФОЛКЛОРОТ И НЕГОВАТА
УМЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ВО ДЕЛ ОД СИМФОНИСКОТО
ТВОРЕШТВО КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ“ ОД М-Р ГОЦЕ
ГАВРИЛОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА НАУЧНИОТ СОВЕТ НА ЈНУ ИНСТИТУТ
ЗА ФОЛКЛОР „МАРКО ЦЕПЕНКОВ“ – СКОПЈЕ, УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ
И МЕТОДИЈ“ -СКОПЈЕ**

Научниот совет на ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 25.9.2015 година, формира Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Гоце Гавриловски со наслов **ФОЛКЛОРОТ И НЕГОВАТА УМЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ВО ДЕЛ ОД СИМФОНИСКОТО ТВОРЕШТВО КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ**, во состав: д-р Владимир Талевски, вонреден професор - Педагошки факултет, Скопје (претседател), д-р Родна Величковска, редовен професор - Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје (ментор), д-р Илчо Јованов, вонреден професор - Музичка академија, Штип (член), д-р Александар Димитриевски, доцент - Факултет за музичка уметност, Скопје (член) и д-р Катерина Петровска-Кузманова, редовен професор - Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Научниот совет на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Гоце Гавриловски, со наслов **ФОЛКЛОРОТ И НЕГОВАТА УМЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ВО ДЕЛ ОД СИМФОНИСКОТО ТВОРЕШТВО КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ**, содржи 350 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со македонска поддршка, со 1,5 проред и големина на букви 12 pt, со 286 фусноти, 132 библиографски единици од научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 4 глави, со предговор, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во трудот, а произлегува од истражувањето спроведено од страна на кандидатот.

Во *воведот* на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето.

Целта на истражувањата во овој труд е да се дојде до пореална слика за влијанието, односно инфлуентноста, за рефлексивната на фолклорните елементи врз делата од петте генерации македонски композитори:

- Трајко Прокопиев – „Суита од балетот Лабин и Дојрана“ (обработка на народната песна „Не си го продавај Кољо чифликот“);
- Властимир Николовски – „Симфонија бр. 3, Рустика“, опус 58, за симфониски оркестар (употреба на фолклорни музички инструменти и на фолклорна мелодика);
- Тома Прошев – „Симфонија бр. 5“ (втор став, „Lamentoso“), за симфониски оркестар (обработка на народната песна „Црна се чума зададе“);
- Стојан Стојков – „Илинденски диптих“ за солисти, мешан хор и оркестар (обработка и оркестрација на народните песни: „Шени се горо“ и „Песна за Гоце“);
- Томе Манчев – „Стара песна“, концертни сцени за симфониски оркестар, опус 27 (употреба на разни фолклорни тембри и мотиви).

Преку обработка и анализа на делата се осознава односот и влијанието на фолклорните елементи спрема звучното оформување на посочените оркестарски дела, но и нивно правилно класифицирање и дефинирање.

Првата глава од докторската дисертација е насловена како „Историските и хронолошките набљудувања за користењето на фолклорни елементи во авторското творештво“, [со 3 поднаслов](#) (стр. 13-40). Во неа се дефинира од историски, културолошки и социолошки аспект позицијата во која се наоѓале македонските композитори додека ја создавале својата музика, со акцент врз нивното фолклорно симфониско творештво, чиј интегрален дел е овој труд. Историски и хронолошки набљудувано, се осознава како се користеле фолклорните елементи во авторското творештво, кое се карактеризира преку разни влијанија и политички настани кои помогнале или наложиле да се создаде едно оркестарско дело, базирано врз национален романтичен принцип или призвук.

Во **второто поглавје**, кандидатот се фокусира на инспиративниот момент на композициите и нивното значење за композиторите, како и на рефлексивната на музичкиот фолклор врз композиторската партитура. Потоа, се фокусира врз конкретните дела со посебно задржување на годините на создавање: автори и дела, биографија и творештво, жанр и општи карактеристики, со посебен акцент врз фолклорните елементи кај македонските композитори и нивното симфониско-оркестарско творештво.

Во **третото поглавје** се истакнуваат и се дефинираат *начините на употреба на фолклорните елементи* во оркестарските дела на македонските композитори од сите генерации. Се врши дефинирање на *музичкиот јазик* на секој автор одделно во однос на фолклорните елементи, како и на влијанието на фолклорните елементи во делата врз нивното оформување.

Во **четвртото поглавје** се врши *класификација на уметничката транспозиција на фолклорот* во дел од македонското симфониско композиторско творештво, преку *употреба на фолклорните елементи* кај музичките инструменти во симфониското творештво на македонските композитори и класификација при употребата на музичките инструменти на автентични и обработени дела:

- со употреба на оригинален – автентичен, народен музички инструмент;
- со употреба на звучно обработен народен музички инструмент;
- преку стилизација и комбинирање на тембри.

Во ова поглавје се прави класификација на фолклорните елементи преку *поделба детерминирана од составот на мелодиката* на: *автентична и обработена*, опфаќајќи дела:

- со употреба на народна мелодика - автентична, цитирана;
- со употреба на стилизирана мелодика ,
- навестување на фолклорните елементи преку обработка и разни комбинации.

Со помош на формална анализа на делата се истакнуваат и се дефинираат *начините на употреба на фолклорните елементи* во оркестарските дела на македонските композитори, како што се:

- Значењето на *оркестарско-звучната категорија и темброт* кои се однесуваат на фолклорните елементи во делата;
- *Музичката форма* (структура) на посочените оркестарски дела;
- *Хармонско-оркестрациската структура* во сооднос со фолклорните елементи;
- *Мелодиско-оркестрациската структура* во корелации со фолклорните елементи;
- *Метро-ритмичката организација* во сооднос со фолклорните елементи;
- Оркестрациското оформување на тематизот и драматургијата, како и влијанието на фолклорните елементи во делата при нивното оформување.

За остварување на што попрецизна анализа, но и потемелен научен труд, кандидатот користи повеќе методи на истражување и анализа.

Во трудот се претставени повеќе **табели**, преку кои може веднаш да се воочи начинот на кој композиторот ги употребува фолклорните елементи во своето дело.

Во заклучните согледувања, кандидатот ги обележува најважните сегменти опфатени во тезата, при што од сите анализи произлегува заклучок, во кој по добиените констатации поврзани со севкупната анализа ја дефинира примената на фолклорните елементи во веќе наведените дела.

Предмет на истражување

Докторската дисертација е од областа на музикологијата.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Кандидатот мошне студиозно пристапува кон материјалот што претставува исклучителен предизвик во оваа област, бидејќи опфаќа тематски подрачја кои не се

премногу истражувани во нашата земја, а особено поради фактот дека тие тематски подрачја терминологски не се сосема класифицирани и дефинирани, но затоа претставува поттик за понатамошно фокусирање токму на овие проблематики во едно музичко дело, вклучително и во македонското симфониско творештво.

Краток опис на применетите методи

При изработката на докторската дисертација, кандидатот ги применува следниве методи:

- *метод на опсервација на достапни податоци*, кој го користи при собирање и пребарување на потребната литература;
- *индукциски метод*, кој го применува за систематизирање на теоретските содржини во однос на темата;
- *метод на синтеза*, со кој се служи за синтетизирање на податоците содржани во делата на македонските композитори;
- *метод на анализа*, при анализирање на теоретскиот материјал кој се однесува на употребата на фолклорните елементи застапени во делата;
- *статистички метод*, за пресметка на добиените резултати од истражувањето и анализата на делата и македонските автори;
- *дедукциски метод*, кој е искористен за извлекување на заклучни согледувања од обработената тематска целина,

Кандидатот применува и *други методи*, како, на пример, *интервју* со авторите, анализи, разни согледувања за делата и друго.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Изборот на кандидатот е научно оправдан, бидејќи станува збор за еден репрезентативен сегмент, кој содржи музичка разновидност, но и специфичности кои се биле одлучувачки за инспирацијата на македонските симфоничари, како и за нивното влијание врз развојот на македонската авторска музика, а со тоа и на целокупното македонско музичко творештво како нејзин интегрален дел.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Гоце Гавриловски, со наслов **ФОЛКЛОРОТ И НЕГОВАТА УМЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ВО ДЕЛ ОД СИМФОНИСКОТО ТВОРЕШТВО КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ**, претставува истражување од областа на музикологијата. Изработката на оваа докторска дисертација е збогатување на музикологијата со сознанија за уметничката транспозиција на фолклорните елементи во делата на македонските композитори. *Целта* во овој труд е да се даде што пореална слика за влијанието и одразот на фолклорните елементи врз делата на македонските композитори од досегашните пет генерации, преку обработка и анализа на делата се реализира односот и влијанието на фолклорните елементи спрема звучното оформување на оркестарските дела и нивно правилно класифицирање и дефинирање.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Гоце Гавриловски, со наслов **ФОЛКЛОРОТ И НЕГОВАТА УМЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ВО ДЕЛ ОД СИМФОНИСКОТО ТВОРЕШТВО КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ**, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка и изработка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот м-р **Гоце Гавриловски** пред одбраната на докторскиот труд ги објавил следниве рецензирани научни трудови:

- Фолклорните елементи во Суита бр. 1, од балетот „Лабин и Дојрана“ на композиторот Трајко Прокопиев, *Струшка музичка есен*, СОКОМ, Скопје, 2015, стр. 13-26.
- Оркестрациска и темброва идеја и нивната звучна материјализација во делото Болеро од композиторот Морис Равел, *Годишен Зборник*, год. 3, бр. 3, ФМУ- УГД - Штип, 2013, стр. 25-34.

- Особеностите на народните музички инструменти во делото Трета симфонија - Рустика, оп. 58 на композиторот Властимир Николовски, *Музика*, СОКОМ, год. 14, бр. 17, Скопје, 2012, стр. 65- 74.

- Темброт на народните музички инструменти во делото Трета симфонија - Рустика, оп. 58, на композиторот Властимир Николовски, *Годишен зборник*, год. 2, бр. 2, Универзитет „Гоце Делчев“, Факултет за музичка уметност, Штип, 2012, стр. 55-67.

Учество на интернационални семинари, фестивали и конференции

- 2014, Струга, Музичка научна манифестација - Струшка музичка есен 2014 – Музиколошка секција, со тема: *Фолклорните елементи во Суита бр. 1, од балетот „Лабин и Дојрана“ на композиторот Трајко Прокопиев;*

- 2012, Струга, Музичка научна манифестација - Струшка музичка есен 2012 – Музиколошка секција, со тема: *Копачите и Приспивна од Стефан Гајдов* - м-р Ленче Насев - м-р Гоце Гавриловски;

- 2012 год., Струга, Музичка научна манифестација - Струшка музичка есен 2012 – Музиколошка секција, со тема: *Анализа на музичките параметри од аспект на интерпретација во дел од хорското творештво на Стефан Гајдов;*

- 2011 год., Струга, Музичка научна манифестација - Струшка музичка есен 2011, со тема: *Особености на народните музички инструменти во делото Трета Симфонија-Рустика, оп. 58, на композиторот Властимир Николовски;*

- 2010 год., Штип, Научно-стручен собир на тема: Улогата на музиката во образовниот процес: *Специфичности во работата со надарени ученици.*

Меѓународни и домашни - награди и признанија за неговото композиторско творештво:

- Петти меѓународен натпревар одржан во 2012 год., во Санкт Петербург - Русија, во конкуренција на 162 дела од разни земји од светот, наградуван во две разни категории:

- категорија- 2. *Оригинални дела базирани врз фолклорна тематика* - втора награда за делото «Заблеало»,

- категорија- 4. *Експериментални хорски пиеси со нови текстурни техники* - трета награда за делото «Медитации со микс - комбинации».

Делото „Заблеало“ е изведено на концертот «Огледала на времето од 21-ви век», на Хорски фестивал, во Катедралната црква, на 3. 12. 2012 год., во Санкт Петербург-Русија.

- Шести меѓународен натпревар во Санкт Петербург, во април 2013 год., во конкуренција на 190 дела од разни земји од светот, во 4-та категорија со назив „Експериментално хорско дело со современи музички изразни текстури“, за хорското дело „Дај Дуни“, му седоделува - *трето место*,

- за композицијата „Мугри“, Вокализа за мешан хор - *прво место*.

Наградените дела од овој натпревар се изведени на концертот на први декември 2013 год., во Санкт Петербург- Русија.

Конкурс за откуп на музички композиции, спроведен во јуни 2014 год., од страна на Министерството за култура на Република Македонија:

- за делото „Скриена полифонија“, за соло виолончело, во категоријата - 5, солистички композиции за мелодиски инструмент- доделена - *втора награда*

- за делото „Броенки“, за детски хор, во категоријата - 1, композиции за детски хор, *прва награда*

Конкурс за откуп на музички композиции, спроведен во јуни 2015 год., од страна на Министерството за култура:

- за делото „Песна на Ангелот“, за хорски состав, *втора награда*

Изведби на композиции од авторското творештво, издадени и снимени аудио-видео записи од авторско творештво

- „Токатни Варијанти“ - за две пијана (четири-ратно пијано), ДММ - 2010, камерен Концерт - Made in Macedonia, Музеј на град Скопје, 27 март 2010 год.
- „Прелудиум - Оркестарски сонатен став“ - за симфониски оркестар, ДММ- 2011, Концерт на Македонска Филхармонија, Дом на АРМ- Скопје, 24 март 2011 год.
- „Токатина“ - за флејта и пијано, Концерт, Софија, Р. Бугарија, 30 ноември 2011 год.
- „Река“ - за: обоа, виолина, виола и виолончело, Фестивал на современа музика - Модорс 2011, Концерт, Менада- Скопје, 14 јуни 2011 год.
- „Заблеало“ - за женски хор, Концерт на лауреати од наградени композиции- 2 декември 2012 год., Санкт Петербург - Русија
- „Пијано циклус - Осамен напевен воздив“ - за соло - пијано, ДММ- 2013, камерен Концерт- произведено во Македонија, Музеј на град Скопје, 8 април 2013 год.
- „Токатина“ - за флејта и пијано, Концерт, ФМУ - Штип, 28 ноември 2011 год.
- „Латино пиеса“ - за: флејта, пијано, бас и бонгос, Концерт - Автобиографски портрети на македонски композитори, Уметничка галерија- Безистен - Штип, 30 август 2012 год.
- „Рудо јagne заблеја“ - за детски хор, 25- Републички/ Државен натпревар на детски и младински хорови, Дом на култура - Кавадарци, 11 мај 2013 год.
- „Цез токатина“ - за: флејта, пијано, бас и бонгос, Концерт - Автобиографски портрети на македонски композитори, Уметничка галерија - Безистен - Штип, 30 август 2012 год.
- „Дај Дуј“ - за сопран и пијано, Блур Едес - Балкан Битс - Фестивал за современа музика, Свечено отварање- Хамбург- Р. Германија, 3 мај 2013 год.
- „Заблеа рудо јagne“ - за детски хор, Патронат на О.У: Братство Единство - Охрид, 23 мај 2013 год.
- „Токата: Ц-Ф-Г-Ц-Ф-Ц“ - за соло- пијано, Концерт - Дом на култура - Кочани, 24 септември 2012 год.
- „Рудо јagne заблеа“ - 3 - гласна композиција за детски хор, Регионални хорски и оркестарски смотри, Гимназија - Св. Климент Охридски- Охрид, 21 април 2013 год.
- „Дон Сербез“ - за: сопран, тенор и пијано- ДММ - 2014 год., Вокален концерт „Кантатисимо“ во Музеј на град Скопје, 12 април 2014 год.
- „Скриена полифонија“ - за соло виолончело, Концерт на Емили Жирар - Шарест- Канада, 38. ДММ 2015 год., Музеј на град Скопје, 7 април 2015 година
- „Во Круг“ - соло песна за сопран и пијано, Солистички концерт, Благица Поп Томова- сопран и Милица Шкариќ- пијано, Фоаје на МОБ, Скопје, 11 јуни 2015 година
- „Заблејало“ - за 4 - гласен мешан хор, Солистички концерт, Фестивал ТЕХО- Тетово, 2015 година
- „Круг“ - соло песна за сопран и пијано, Дипломски испит, Марија Докузова, концертна сала при Музичката академија, Штип, 22 септември 2015 година
- „Медитација со микс - комбинации“, Вокализа за мешан хор, Концерт - Хорско музичко друштво „Кочо Рацин“, Дом на култура „Кочо Рацин“ - Скопје, диригент: Марија Андонова, 27 декември 2014 година
- „Заблеало“ - за 4 - гласен мешан хор, Солистички концерт на градскиот хор, Охрид, 2015 година
- „Во Круг“ – соло - песна за сопран и пијано, Солистички концерт, Благица Поп Томова- сопран и Милица Шкариќ - пијано, Уметничка галерија „Безистен“ - Штип, 12 јуни 2015 година

Ментор на кандидати - (на втор циклус студии)

- Јанков, Ивана, со тема: *Музичките изразни средства и нивните особености во вокалната кантата „Псалми“ од композиторот Стојан Стојков*, магистерски труд, одбранет на УГД, Штип, 2013 година. Кандидатот м-р Гоце Гавриловски е ментор на кандидат за одбранет магистерски труд, со одлука бр. 1502-42/41, од 17.06.2013 год.

Наставно-образовна и научноистражувачка дејност, стручно-уметнички активности од 2009-2013 година

М-р Гоце Гавриловски една година работи хонорарно на ФМУ при УГД - Штип (од 2008-2009 год.), во 2009 год., е избран во звање доцент на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, а од 2013 год., работи како вонреден професор на ФМУ при УГД - Штип.

Наставни активности

Кандидатот Гоце Гавриловски активно учествува при реализација на наставата за прв и втор циклус на студии на ФМУ при УГД - Штип.

Предавања (и вежби) реализирани во наставата за прв циклус студии:

Задолжителни предмети:

- полифонија 1, 2 и 3 (2+2+1);
- вокална полифонија (2+2+1);
- инструментална полифонија (2+2+1);
- познавање на музички инструменти (2+1+1);
- оркестрација 1 (2+1+1);
- музички форми со анализа 1, 2, 3 и 4 (2+2+2),
- основи на музички форми со анализа 1 и 2 (2+2+2).

Изборни предмети:

- оркестрација 2 и 3 (2+1+1).

Одржани предавања (и вежби) на втор циклус/ постдипломски студии:

Задолжителни предмети:

- техники на композирање на 20-ти век (2+1+4),
- анализа на музичко дело 1 и 2 (2+1+3).

Изборни предмети:

- оркестрација (1+1+4)

Кандидатот м-р Гоце Гавриловски е автор на:

- скрипта по предметот полифонија 1, со одлука бр.: 1902-131/10, од 17.11.2011 год., рецензирана и објавена во Универзитетски билтен, бр. 51/ 2010 год., стр. 40.

- Автор на скрипта по предметот полифонија 2, со одлука бр.: 1902-131/9, од 17.11.2011 год., рецензирана и објавена во Универзитетски билтен, бр. 51/ 2010 год., стр. 42.

Автор е на интерни скрипти по предметите:

- музички форми со анализа
- инструментална полифонија со анализа

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главните научни придонеси на кандидатот се однесуваат на музичкиот фолклор и неговата уметничка транспозиција во дел од симфониското творештво кај македонските композитори. Неговите истражувања претставуваат исклучителен едукативен пример што ќе служи како поттик за понатамошни темелни и сеопфатни истражувања.

Подрачјето на примена е од областите: музички фолклор, композиција, оркестрација, музички форми, хармонија, хармонска анализа, техники на компонирање во 20 век, народни песни, музички инструменти, традиционални музички инструменти и други. Подрачјата на истражување се од областа на музикологијата и етномузикологијата.

Можните понатамошни истражувања упатуваат на посочените истражувања отвораат и многу други аспекти и елементи, кои понатаму можат да претставуваат посебни теми на истражување – поради што сметам дека овој труд ќе може да биде од голема полза за наредните истражувачи.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Научниот совет на ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков“- Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Гоце Гавриловски со наслов **ФОЛКЛОРОТ И НЕГОВАТА УМЕТНИЧКА ТРАНСПОЗИЦИЈА ВО ДЕЛ ОД СИМФОНИСКОТО ТВОРЕШТВО КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ.**

КОМИСИЈА

Проф. д-р Владимир Талевски, претседател с. р.

Проф. д-р Родна Величковска, ментор с. р.

Проф. д-р Илчо Јованов, член с. р.

Доц. д-р Александар Димитриевски, член с. р.

Проф. д-р Катерина Петровска-Кузманова, член с. р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ОБЛАСТИ ОД НАСТАВНО-НАУЧНОТО ПОЛЕ ИНФОРМАТИКА И ОД НАСТАВНО-НАУЧНОТО ПОЛЕ КОМПЈУТЕРСКА ТЕХНИКА И ИНФОРМАТИКА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 3 септември 2015 година, за избор на еден наставник во сите наставно научни области од наставно-научните подрачја **информатика и компјутерска техника и информатика**, и врз основа на Одлуката бр. 02-2064/1 од 14.09.2015 и Одлуката бр. 02-2790 од 4.11.2015, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Марјан Гушев, редовен професор на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, д-р Верица Бакева, редовен професор на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и д-р Анастас Мишев, вонреден професор на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни области од наставно-научните подрачја **информатика и компјутерска техника и информатика**, во предвидениот рок се пријави само кандидатот Дејан Спасов, доктор на информатички науки, доцент на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје.

9. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот доц. д-р Дејан Спасов е роден на 18 февруари 1976 година, во Скопје, Р. Македонија. Средно образование завршил во Електротехничкиот училиштен центар „Михајло Пупин“ во Скопје во 1994 година. Со високо образование се стекнал на Електротехничкиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, во 2003 година. Во учебната 2003/2004 се запишал на втор циклус (магистерски) студии на Универзитетот Бостон. Студиите ги завршил во 2006 година. Докторската дисертација на тема „Прилог кон некои особини на добрите кодови“ ја одбрал на 15 Септември 2010 година, под менторство на проф. д-р Марјан Гушев. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област информатика.

Кандидатот активно се служи со англискиот, српскиот и хрватскиот јазик.

На 1 октомври 2008 година е избран во звањето помлад асистент на Институтот за информатика при Природно - математичкиот факултет во Скопје во областа програмско инженерство.

На 22 февруари 2011 година е избран во звањето доцент на Институтот за информатика при Природно - математичкиот факултет во Скопје, во областа на информатиката – информатички технологии. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот бр. 1001 од 1 февруари 2011 година.

Од 15.9.2011, со формирањето на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство при УКИМ во Скопје, кандидатот Дејан Спасов поминува на овој факултет каде и денес работи како доцент.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 1001 од 1 февруари 2010 година, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

10. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Природно-математички факултет и Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство, кандидатот д-р Дејан Спасов изведува настава и вежби на прв циклус студии на сите студиски програми на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство по следниве предмети: компјутерски мрежи, вовед во интернет, дискретна математика 1, дискретна математика 2, архитектура и организација на компјутери, проектирање на компјутерски мрежи, тимска работа.

Кандидатот бил ментор на 24 дипломски трудови.

Кандидатот учествувал како член во Комисија за оцена/или одбрана на 15 дипломски, 1 магистерски труд (за кандидатот Пано Гушев) и на 1 докторска дисертација (за кандидатот Биљана Стојковска).

Научноистражувачка дејност

Во извештајниот период, д-р Дејан Спасов има објавено вкупно 12 научни труда од областа информатика и компјутерско инженерство, од кои 8 труда во **зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор** и 4 труда во зборници од научни собири.

Во трудот „Upper Bound on q -ary Codes“ е објавена нова горна граница за q -арни кодови која е подобра од границата на Синглетон и која ја ограничува димензијата на MDS-кодовите. Во трудот хипотезирано е и постоењето на уште една граница која би ја ограничила должината на MDS-кодовите со што би се разрешила MDS-хипотезата.

Во трудот „Design of the BCJR Decoding Algorithm with Reduced Space Complexity“, предложен е алгоритам за MAP-декодирање кој ги намалува мемориските побарувања на BCJR-алгоритмот за 90%. Овие искуства потоа се применети на Max-Log-Map алгоритмот во „Max-Log-MAP Decoding with Reduced Memory Complexity“ и измерено е неколкукратно намалување на мемориските потреби. Во „Improving the Decoding Complexity of Turbo Codes“ дискутирано е за намалување на временската комплексност на овие алгоритми.

Во трудот „Successful Integration of Practical Cisco CCNA in the Computer Networks Design Course“ е опишана успешната интеграција на курсевите од академијата Cisco со академските курсеви за дизајнирање на компјутерски мрежи. Овој спој на академски предмети и курсеви од индустријата нуди поопширни знаења и практични вештини за студентите од областа компјутерски мрежи. Успехот на програмата директно се гледа во квалитетот и софистицираноста на дипломските работи.

Во трудовите „Enhancing and Simulating the RIP Routing Protocol in Cloud“ и „Modeling and Simulation of Routing Protocols in the Cloud“ искористена е денешната парадигма – пресметување во облак за развој на рамка за тестирање на мрежните протоколи. Оваа рамка нуди можност да се видат нови перспективи на протоколите, кои не се видливи со традиционалните симулатори и тест-околин.

Во трудовите „On the Convergence of Distance Vector Routing Protocols“ и „Distance Vector Routing“ предложени се нови алгоритми за побрза конвергенција на рутирачките протоколи од типот вектор-растојание.

Во трудовите „Nonlinear Turbo Codes Based on Quasigroup String Processing“ и „Open problems in designing convolutional codes based on quasigroups“ разработени се нов тип на q-арни конволуциски кодови базирани на квазигрупи.

Д-р Дејан Спасов бил раководител на 2 национални проекта, а учествувал и како член во 5 национални проекти.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Дејан Спасов активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство.

Активно е вклучен во работата на стручни комисији и работни групи при Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство:

- Комисија за самоевалуација 2011-2014 година;
- промоција на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство, 2011-2014 година;
- Уписна комисија;
- Пописна комисија.

Кандидатот учествувал во промоцијата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ на Саемот за образование одржан во Скопје.

Кандидатот учествувал во програмски одбор на 6 меѓународни научни собири (3rd ICT Innovations, 4th ICT Innovations, 5th ICT Innovations) и во програмскиот одбор на 4 научни собири (9th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT 2012, 10th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT 2013 и 11th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT 2014, Molika, Bitola, и 12th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT 2015, Molika, Bitola).

Во изборниот период, д-р Дејан Спасов учествувал во превод и стручна обработка на стручни книги.

Во изборниот период, д-р Дејан Спасов учествувал во изготвување и пријавување на 6 научни национални проекти.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот д-р Дејан Спасов доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство согласно со Извештајот за самоевалуација на Факултетот објавен на веб страната на Факултетот.

Заклучок и предлог

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Дејан Спасов.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Дејан Спасов поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни,

научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето **вонреден професор** во научната област информатика и компјутерско инженерство.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје, д-р Дејан Спасов да биде избран во звањето **вонреден професор во сите наставно научни звања во сите наставно-научни области од наставно-научното поле информатика и наставно-научното поле компјутерска техника и информатика.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

4. Проф. д-р Марјан Гушев с.р.

5. Вонр. проф. д-р Анастас Мишев с.р.

6. Проф. д-р Верица Бакева с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: *Дејан Стојче Спасов*
 (име, татково име и презиме)

Институција: *Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство*
 (назив на факултетот/институтот)

Научна област: *ИНФОРМАТИКА И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО*

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (наставно-образовна):	Поени
1.	Одржување на настава (Прилог 1)	45,5
2.	Подготовка на нов предмет (Прилог 1)	6
3.	Консултации со студенти (Прилог 1)	5,9
4.	Ментор на дипломска работа (24 x 0,2)	4,8
5.	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат (1 x 0,5)	0,5
6.	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура (1 x 0,3)	0,3
7.	Член на комисија за оцена или одбрана на дипл. работа (15 x 0,1)	1,5
	Вкупно	64,5

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (научноистражувачка):	Поени
1.	Раководител на национален научен проект (3 x 6) (Прилог 2)	18
2.	Учесник во национален научен проект (4 x 3) (Прилог 2)	12
3.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор (Прилог 2)	21,6
4.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир (Прилог 2)	7,8

Ред. број	Назив на активност (научноистражувачка):	Поени
5.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација) (8 x 1) (Прилог 2)	8
	Вкупно	67,4

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност (стручно-апликативна):	Поени
1.	Учество во промотивни активности на Факултетот (Прилог 3)	5
2.	Лекторирање на трудови на странски/македонски јазик	1
3.	Превод (книга/учебник) (3 x 3) (Прилог 3)	9
	Вкупно	15

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активност (стручно-апликативна):	Поени
1.	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир (4 x 0,5) (Прилог 3)	2
2.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир (4 x 1) (Прилог 3)	4
3.	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект (3 носител x 1, 4 соработник x 0,5) (Прилог 3)	5
4.	Член на факултетска комисија	2,5
5.	Уредник на зборник на трудови од научен/стручен собир	1
	Вкупно	14,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	64,5
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	67,4

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	15
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	14,5
Вкупно	161,4

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

1. Проф. д-р Марјан Гушев с.р.

2. Вонр. проф. д-р Анастас Мишев с.р.

3. Проф. д-р Верица Бакева с.р.

Прилог 1

Наставно-образовна дејност

Ангажираност во наставниот процес по семестри и предмети на доцент
Дејан Спасов во периодот од февруари 2011 до октомври 2015

Настава на студии од прв циклус

Година	Семестар	Предмет	Предавања	Аудиториски вежби	Подготовка на нов предмет	Студенти	Одржување на настава	Консултации со студенти
2015/2016	зимски	Компјутерски мрежи	4	4		270	4,2	0,54
		Вовед во Интернет	2			153	1,2	0,306
		Дискретна математика 1	3	3		134	3,15	0,27
2014/2015	летен	Архитектура и организација на компјутери	4			263	2,4	0,526

		Дискретна математика 2	3			127	1,8	0,254
2014/2015	зимски	Дискретна математика 1	6			191	3,6	0,382
		Вовед во Интернет	2			85	1,2	0,17
		Компјутерски мрежи	2			123	1,2	0,246
2013/2014	летен	Архитектура и организација на компјутери	4			257	2,4	0,514
		Дискретна математика 2	3			43	1,8	0,086
2013/2014	зимски	Компјутерски мрежи	2	1		248	1,65	0,496
		Вовед во Интернет	2		+	64	1,2	0,128
		Дискретна математика 1 (анг)	3		+	145	1,8	0,29
2012/2013	летен	Архитектура и организација на компјутери	4			274	2,4	0,548
		Дискретна математика 2 (анг)	3		+	126	1,8	0,252
2012/2013	зимски	Податочни и компјутерски комуникации	2			118	1,2	0,236
		Вовед во ИТ	1	2		6	1,7	0,012
		Проектирање на компјутерски мрежи	2			36	1,2	0,072
2011/2012	летен	Архитектура и организација на компјутери	2		+	108	1,2	0,216
		Компјутерски мрежи	2		+	30	1,2	0,06
		Проектирање на компјутерски мрежи	2	3		12	2,55	0,024
2011/2012	зимски	Проектирање на компјутерски мрежи	2			15	1,2	0,03

		Тимска работа	2			14	1,2	0,028
2010/2011	летен	Проектирање на компјутерски мрежи	2		+	93	1,2	0,186
		Тимска работа	2			6	1,2	0,012
						Вкупно	45,5	5,882

Прилог 2

Научноистражувачка дејност

Листа на трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор					
ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	
1	D. Spasov	Uper Bound on q -ary Codes	12 th Conference on Informatics and Information Technologies, CiiT 2015, Bitola, Macedonia	2015	3
2	Sasko Ristov, Dejan Spasov and Marjan Gusev	Successful Integration of Practical Cisco CCNA in the Computer Networks Design Course	2015 IEEE Global Engineering Education Conference (EDUCON)	2015	2,4
3	D. Spasov	Design of the BCJR Decoding Algorithm with Reduced Space Complexity	Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics (MIPRO), 2015 38th International Convention	2015	3
4	Dejan Spasov , Sasko Ristov and Marjan Gusev	Max-Log-MAP Decoding with Reduced Memory Complexity	16th International Conference on Computer as a Tool (EUROCON)	2015	2,4
5	D. Spasov	Improving the Decoding Complexity of Turbo Codes	ICT Innovations 2014	2014	3
6	D. Spasov , I. Jakimovski	Modeling and Simulation of Routing Protocols in the Cloud	ICT Innovations 2014	2014	2,7

7	Dejan Spasov, Marjan Gusev	On the Convergence of Distance Vector Routing Protocols	ICT Innovations 2012	2012	2,7
8	Dejan Spasov, Sasko Ristov and Marjan Gusev	Enhancing and Simulating the RIP Routing Protocol in Cloud	Telecommunications Forum Telfor (TELFOR), 2014 22nd	2014	2,4
			Вкупно		21.6

**Листа на трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник
на трудови од научен/стручен собир**

ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	
1	D. Spasov	Open problems in designing convolutional codes based on quasigroups	The 8th International Conference for Informatics and Information Technology (CIIT 2011), April 2011, Bitola, R. Macedonia	2011	2
2	D. Spasov, M. Gusev	Distance Vector Routing	The 9th International Conference for Informatics and Information Technology (CIIT 2012), April 2012, Bitola, R. Macedonia	2012	1,8
	D. Spasov	Nonlinear Turbo Codes Based on Quasigroup String Processingx	The 9th International Conference for Informatics and Information Technology (CIIT 2012), April 2012, Bitola, R. Macedonia	2012	2
	D. Spasov	Progress Report on Greedy Algorithms in Coding Theory	The 10th International Conference for Informatics and Information Technology (CIIT 2013), April 2013, Bitola, R. Macedonia	2013	2
			Вкупно		7,8

Учество на научен/стручен собир со реферат (усна презентација)					
ред. бр.	Автори	Наслов	Конференција	Година	Поени
1	D. Spasov	Open problems in designing convolutional codes based on quasigroups	CIIT2011	2011	1
2	D. Spasov, M. Gusev	Distance Vector Routing	CIIT2012	2012	1
3	D. Spasov	Nonlinear Turbo Codes Based on Quasigroup String Processingx	CIIT2012	2012	1
4	D. Spasov	Progress Report on Greedy Algorithms in Coding Theory	CIIT2013	2013	1
5	D. Spasov	Uper Bound on q -ary Codes	CIIT2015	2015	1
6	D. Spasov	Improving the Decoding Complexity of Turbo Codes	ICT Innovations 2014	2014	1
7	D. Spasov, I. Jakimovski	Modeling and Simulation of Routing Protocols in the Cloud	ICT Innovations 2014	2014	1
8	D. Spasov, M. Gusev	On the Convergence of Distance Vector Routing Protocols	ICT Innovations 2012	2012	1
			Вкупно		8

Учество во национални научни проекти				
ред. бр.	Име на проектот	Период на траење	Позиција	поени
1	RIP3G - Надградба на рутирачкиот протокол RIP	2011-2012	раководител	6
2	АЛДЕК - Алгоритми за декорирање во теорија за кодови	2013-2014	раководител	6
3	CloudNet - Пресметување во облак	2014-2015	раководител	6
4	Се-како-сервис во облак - XaaSSinCloud	2013-2014	учесник	3

5	CloudArchitectMan - Управување на архитектури за облак	2014-2015	учесник	3
6	Н-БП-ИС - Продолжување на "Напредни бази на податоци и информациски системи" за 2012/2013 година	2012-2013	учесник	3
7	SPIELinCloud - Развивање на сервиси за подобри безбедност, перформанси, интероперабилност и е-учење во облак	2012-2013	учесник	3
Вкупно				30

Прилог 3

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Превод (книга/учебник)					
ред. бр.	Автори	Наслов	Издавач	Година	Поени
1	Sanjeev Arora and Boaz Barak	Computational Complexity: A Modern Approach	Cambridge University Press	2009	3
2	Џејмс В. Нилсон Сузан А. Ридел	Електрични кола	Prentice Hall	2011	3
3	J. Proakis M. Salehi G. Bauch	Contemporary communication systems	Cengage Learning	2013	3
Вкупно					9

Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир				
ред. бр.	Име на научен/стручен собир	Година	Место	поени
1	8th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT	2011	Битола	0,5
2	9th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT	2012	Битола	0,5

3	10th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT	2013	Битола	0,5
4	11th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT	2014	Битола	0,5
Вкупно				2

Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир				
ред. бр.	Име на научен/стручен собир	Година	Место	поени
1	12th International Conference on Informatics and Information Technology, CIIT	2015	Битола	1
2	5th ICT Innovations Conference	2013	Охрид	1
3	4th ICT Innovations Conference	2012	Охрид	1
4	3rd ICT Innovations Conference	2011	Охрид	1
Вкупно				4

Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект			
ред. бр.	Име на проектот	Позиција	поени
1	RIP3G - Надградба на рутирачкиот протокол RIP	носител	1
2	АЛДЕК - Алгоритми за декорирање во теорија за кодови	носител	1
3	CloudNet - Пресметување во облак	носител	1
4	CloudArchitectMan - Управување на архитектури за облак	соработник	0,5
5	ХааSinCloud - Се-како-сервис во облак	соработник	0,5
6	Н-БП-ИС - Продолжување на "Напредни бази на податоци и информациски системи" за 2012/2013 година	соработник	0,5

7	SPIELinCloud - Развивање на сервиси за подобри безбедност, перформанси, интероперабилност и е-учење во облак	соработник	0,5
		Вкупно	5

Учество во промотивни активности на факултетот/институтот			
ред. бр.	Активност	Година	поени
1	Презентации во училишта низ Македонија	2011-2014	2
2	Отворен ден на ФИНКИ	2011-2014	2
3	Саем за образование и кариера	2011-2012	1
		Вкупно	5

Уредник на зборник на трудови од научен собир			
ред. бр.	Наслов	Година	поени
1	Proceedings of The 8th Conference on Informatics and Information Technology with International Participation (CIIT 2011), Битола, 2011, ISBN 978-9989-668-90-6, COBISS.MK-ID 88699914	2011	1
		Вкупно	1

Член на факултетски комисији			
ред. бр.	Активност	Година	Поени
1	Комисија за самоевалуација	2014	0,5
2	Комисија за уписи	2010, 2015	1
3	Комисија за попис	2011,2010	1
		Вкупно	2,5

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

4. Проф. д-р Марјан Гушев с.р.

5. Вонр. проф. д-р Анастас Мишев с.р.

6. Проф. д-р Верица Бакева с.р.

